

YU SIRIUS PRVA ZBIRKA JUGOSLAVENSKOG SF-a

PRVA ZBIRKA JUGOSLAVENSKOG SF-a

POSEBNO
IZDANJE

YU SIRIUS

CIJENA 30 DINARA

YU SIRIUS

**PRVA ZBIRKA JUGOSLAVENSKE ZNANSTVENE
FANTASTIKE**

Zagreb, 1978.

YU SIRIUS — posebno izdanje mjesečnika »Sirius«
biblioteke znanstvene fantastike

UREDNIK:
BORIVOJ JURKOVIĆ

Stručni recenzent:
Zelimir Košćević

Grafička oprema:
Ivica Bartolić

Naslovna stranica:
Fadil Vejzović

YU SIRIUS — posebno izdanje mjesečnika »Sirius«, Zagreb, prosinac 1978. godine — **Izdavač:** OOUR Informativno-revijalna izdanja NIŠRO Vjesnik, Zagreb, Redakcija Romani i stripovi. — **Glavni i odgovorni urednik:** Borivoj Jurković. — **Adresa uredništva:** 41000 Zagreb, Ljubice Gerovac 1, Vjesnik, za YU Sirius. — **Telefon:** (041) 515-555. — **Tisak:** OOUR NRŠ i OOUR TMG NIŠRO Vjesnik, Zagreb, Ljubice Gregovac 1.

Knjiga koju imate u rukama prva je zbirka SF novela i priča jugoslavenskih autora. Nakon trideset mjeseci rada i redovitog izlaženja »SIRIUSA« ovdje, sada, svi zajedno imamo u ruci nešto što smo odavno priželjkivali: ZBIRKU YU znanfana! Ali jalova bi bila ta želja da »SIRIUS« nije naišao među čitaocima na takav odaziv kakav ni u snu nismo mogli zamisliti. Ne, nije riječ o nakladi — riječ je o nečem drugom. Samo do kraja 1977. godine pa do zaključenja ove zbirke primili smo ukupno 225 rukopisa znan-fan novela, priča, minijatura, nekoliko pjesama i jednu mini-dramu! I još nešto: samo nekolicinu autora smo po djelu znali do sada — sve ostalo potpuno su nova imena. Susrećući se vremenom s tim novim autorima, ustanovili smo slijedeću iznenađujuću činjenicu: većina autora mladi su ljudi, ljudi različitih profesija, od učenika do liječnika, od radnika do stručnjaka za elektroniku; zatim, ustanovili smo — a to nas posebno raduje — da su rukopisi pristizali iz gotovo svih gradova Jugoslavije. Iz Kopriva, Skoplja, Dubrovnika, Ljubljane, Novog Sada, Brčkog, Leskovca, Zagreba, Varaždina, Rijeke, Sarajeva — da ne duljim — i tako dalje.

Dobro, u redu, jest, očekivali smo da će »SIRIUS« naići na određen interes čitatelja, uostalom znali smo da postoji određen broj ljubitelja znan-fana, ali takav živi, stvaralački i aktivni odaziv nadišao je sva naša očekivanja. Budući da je »SIRIUS« opravdan samo u aktivnoj interakciji čitalaca i našeg skromnog kapacitiranog uredništva, jedino što smo mogli

učiniti jest — ova knjiga. To je istovremeno i najmanje i najviše što smo mogli učiniti. Ono »prva« u zaglavlju ovitka istovremeno je atribut i redni broj; bez obećanja, nadamo se da će slijedeća biti označena samo rednim brojem, jer ako priliv rukopisa bude barem približan ovogodišnjem, ako vaše razumijevanje i interes za ovu zbirku budu isti kao i za redovite »SIRIUSE«, tada uistinu možemo očekivati ponovno slično iznenađenje za godinu dana.

Pored značaja koji ova zbirka ima u kontekstu YU znan-fana, dozvolit ću sebi slobodu da čitaoca upozorim na dva momenta koja mi se čine važnim u času objavljivanja ove zbirke; u svojstvu recenzenta domaće znan-fan priče dolazio sam u bliži kontakt s mnogim izdavačima, uključivši i one koji bi trebalo da se posebno brinu o domaćoj, jugoslavenskoj pisanoj riječi. Nitko, doslovno nitko od njih nije pokazao nikakav interes za objavljivanje takve zbirke. To je jedno. Drugi moment koji mi se čini važnim u ovom času jest da na međunarodne kongrese prijatelja znan-fana ili susrete profesionalaca kao što je »WORLD SF« nećemo više dolaziti mašući im hrpom prijevoda, već vlastitom, originalnom jugoslavenskom znanstvenom fantastikom. Točno se sjećam Prvog Eurocona (Prvog evropskog kongresa prijatelja znan-fana) u Trstu 1972. godine. Tom prilikom organizatori su u programu Kongresa štampali kartu Evrope na kojoj su točkicama bili obilježeni prijatelji znan-fana u pojedinim zemljama Evrope. Koliko se sjećam, jedino su Jugoslavija i Albanija zračile bjelinom. Danas su stvari bitno drugačije. Mislim da ne moram ponavljati sve ono što je već notorna činjenica: o beogradskoj »Andromedi«, o biblioteci »Kentaur«, o »Sferi«, o dva sajma znan-fana u Zagrebu, o Prvom YUCONU, o učestvovanju naših predstavnika na susretima znan-fanovaca u Dublinu, Bruxellesu. Sutra, odnosno već iduće godine, na susretima s prijateljima znan-fana iz Evrope, gotovo sigurno povest će se ozbiljan razgovor o prijevodima jugoslavenskog znan-fana na engleski, talijanski, njemački, francuski i švedski... japanski, zašto ne? A Darko Suvin, koji u dalekom Montrealu predaje znanstvenu fantastiku na fakultetu, neće više biti u nevolji kad bude radio — nadamo se — svoju drugu antologiju SF iz socijalističkih zemalja; jer u prvoj, objavljenoj 1970. godine pod naslovom »Other Worlds, other Seas«, jugoslavenskog znan-fana nije bilo.

Ima dakle mnogo razloga da budemo optimisti. Pri tom ne smijemo zaboraviti da ima još mnogo onih koji znan-fan smatraju neozbiljnim poslom, literaturom niže vrijednosti, koju — hajde — na jednoj omladinskoj razini još mogu kako-tako tolerirati. Pisanom riječju i na javnim nastupima uvijek sam nastojao upozoriti na njenu ozbiljnu dimenziju; sada osjećam potrebu da ignorantima i skepticima kažem još nešto: ovo što imamo u rukama dio je ove kulture, naše, jugoslavenske, pa makar se i ne složili u konačnoj ocjeni kvalitativne razine svih priča u ovoj zbirci, one su ipak bolje od svakog prijevoda. Zašto? Zato što su pisane našom pisanom riječju. Zato što su pisane hrvatski, srpski, slovenski, mađarski, ćirilicom ili latinicom, zato što se svaki autor trudio da isteše svoju misao, što ta misao nije bila mišljena na engleskom ili švedskom, već je mišljena, domišljena i napisana riječju Vuka, Krleže, Prešerna... To je jedna ozbiljna dimenzija. Druga, podjednako važna, izvire iz same suštine znan-fana. Obično je slijepilo ne vidjeti probleme koji čovječanstvo danas tište. Navodimo da ti problemi imaju svoju znanstvenu, ekonomsku, političku i društvenu dimenziju, da su oni predominantno etičke prirode, dakle takve koja zadire u temelje našeg ponašanja i poimanja stvari, svijeta, ljudi, univerzuma. Znanstvena fantastika, kao uostalom i čitava književnost, traži tu etičku dimenziju u našoj savjesti, kopka po njoj, potiče na razmišljanje i akciju, provocira, ukratko ne daje joj mira, i neće joj dati mira čak i onda ako sva ova fantastika postane stvarnost. Možemo slobodno kazati da autori zastupljeni u ovoj zbirci čine to isto, bjelodano pokazujući i iskazujući svoj i naš interes za probleme univerzalnog značenja.

A sada nešto kao uvod u ovu zbirku. Ona sadrži novele, priče i minijature dvadesetak jugoslavenskih autora. Premda širok, tematski dijapazon odobranih priča tipičan je za suvremeni znan-fan. Tu su priče koje obrađuju postkatastrofičke situacije, probleme podvojenih ličnosti, priče koje opisuju iznenađenja »prvog kontakta« i probijanja vremenske barijere. Ovdje je i jedna priča koja govori o galaktičkom koitusu, zatim o nezgodama koje vas mogu zadesiti ako ste kojim slučajem stručnjak za kloniranje. Jedna od priča odvest će vas čak u podrume inkvizicije, dok će druga pojmu »fer-pleja« dati univerzalno značenje. Vidjet ćete, dosta priča dotiče niz aktualnih problema današnjice — što se na primjer može desiti potrošačkom društvu, i vama, dakle, ako kojim slučajem potpadnete

pod utjecaj potrošačkog mentaliteta. Nije na nama ovdje da vam preporučavamo sadržaje; vjerujemo, to ćete učiniti vi sami kada pročitate ovdje objavljene priče, kako biste užitek čitanja i doživljaja podijelili s prijateljima i znancima. Osjećam međutim potrebu da čitaoca upozorim da u ovoj zbirci objavljujemo priče dvojice doajena naše znanstvene fantastike: Zvonimira Furtingera i Branka Belana, ali da isto tako objavljujemo i priču koju je napisao 16-godišnjak. A. Gere iz Ormoža (na mađarskom!) te zagrebačkog srednjoškolca Tadića. Upozoravajući na tu činjenicu, teško je razlučiti kome će biti veće zadovoljstvo: Furtingeru i Belanu, tim pregacima znanstvene fantastike koji su se sada našli u društvu čitavog niza ovih mladih autora, a to znači da su njihove ideje i rad bili više nego plodni, ili ovom nizu mladih, do sada nepoznatih ili gotovo nepoznatih autora koji su se sada našli u društvu sa svojim idealima.

Na žalost, budući da je i ova zbirka ograničena fizičkim granicama, nismo mogli ponoviti već objavljene priče domaćih autora bilo u »Siriusu«, bilo u »Andromedi«. Zbog toga ovu zbirku ne nazivamo »antologija«. Mislim, međutim, da je red da vas podsjetim da u ovoj zbirci nedostaju priče Slobodana Šnajdera, Nedjeljka Fabrija, da nedostaju prvonagrađeni autori s »Antromedina« konkursa, Miodrag Marković i Miroslav Isaković, da nedostaju autorice čije smo priče objavili u broju 24. »SIRIUSA«, da nedostaje niz slovenskih autora, da nedostaje...

Takva nam je sudbina. Uvijek bismo više htjeli nego što su nam fizičke datosti. Ali zar nije i to znan-fan?

Prošlo je točno trideset mjeseci od prvog broja »SIRIUSA«. Ove što vam se sada nalazi u rukama prava je zbirka SF novela i priča jugoslavenskih autora. Čuvajte dobro ovu knjigu, jer zlu ne trebalo, 2078. godine vaš će je unuk moći dobro unovčiti u antikvarijatu.

ŽELIMIR KOŠČEVIĆ

Zvonimir
Furtinger:

TREBAM TVOJE TIJELO

Zovem se Robert Panikkar, trideset mi je godina, blagajnik sam u robnoj kući »Exelsior« i siročić. Prije dvanaest godina roditelji su mi sletjeli s ceste, malo zbog prevelike brzine, malo zbog kamiona, koji se nenadano našao ispred kola. Uglavnom, auto je udario o jedan stup i onda se strovalio u rijeku. Ostao sam živ samo zato što nikada nisam dobro zatvarao vrata, pa sam sletio u travu prije nego što su kola pala u vodu. No to sve i nije tako važno.

Osmoga lipnja u četiri i petnaest nisam još ni slutio, da su na vidiku neobične i nadasve neugodne stvari. Bio sam prilično nezadovoljan. Otišao sam prijatelju, da mu vratim nekakve knjige i posudim nove. Međutim, knjige sam vratio ali nove nisam dobio jer su došli neki gosti, pa smo tako gubili vrijeme, i konačno, videći da neće biti ništa, otišao sam. Htio sam još skoknuti kući i uzeti torbu u kojoj nosim svake večeri utržak u banku. Ali je bilo očito da neću stići na vrijeme, pa sam s noge na nogu polako kretao prema kancelarijama robne kuće, razmišljajući da li da kupim novu torbu ili da novac jednostavno zamotam u papir.

Kad čovjek dugo kontaktira s novcem, onda ga prestaje osjećati kao nekakvu vrijednost, već samo kao papire s brojčanim oznakama koje se moraju slagati s nekim kontrolnim popisom. Uglavnom to i jest izvor neprilika, ako se pokaže da postoji višak ili manjak. Sve mora uvijek biti točno, a što se tiče mene tako je uvijek i bilo. Moj je otac govorio: Siromašni ljudi raspolazu jednim jedinim kapitalom: poštenjem.

Sinko, nikada ne skreći s tog puta poštenja, ako se radi o manjoj svoti od jednog milijuna. Budući da je utržak bio redovito manji, bio sam kroz svih osam godina pošten do srži.

Pričam koješta o sebi, a potpuno sam zaboravio da sam htio govoriti o događajima koji mi se nisu ni najmanje svidjeli. Dakle, razmišljajući da li da kupim novu torbu zastao sam pred izlogom neke trgovine. Bože moj, koliko lijepih torba! No cijene nisu bile baš popularne i upravo kada sam se odlučio kupiti torbu u našoj robnoj kući, dakako manje lijepu i trajnu, pride mi neki tip.

— Oprostite, gospodine, čini mi se da biste htjeli kupiti torbu.

— Htio bih — odgovorio sam malo zbunjen, jer me je taj nagovor zatekao potpuno nespremna — samo...

— Zašto: samo? Pogledajte i onda govorite.

Nakon tih riječi taj tip odmota neki smotuljak, koji je nosio pod miškom. Ugledao sam torbu osrednje veličine, od dobre kože, malo već izlizanu. Ne znam zašto, ali me je podsjetila na poštansku torbu u minijaturnom izdanju.

Budući da sam šutio, tip nastavi:

— Vjerujte mi, imao sam i boljih dana, ali pritekao sam prijatelju u nevolji... potpisao mjenicu... i evo, sada moram prodavati mile i drage stvari. Ako ste se odlučili...

Spomenuo je neku svotu, koja nije bila ni u kakvu razmjeru s vrijednošću torbe. No ja nisam običavao kupovati rabljene stvari, pa da ga se oslobodim, ponudio sam polovicu od te ionako male svote. Međutim...

— Nije lijepo što iskorištavate bijedu bližnjega svoga, no nisam u situaciji da mogu birati kupce. Platite, pa nosite.

Što mi je drugo preostalo već da platim i uzmem torbu. Uostalom, poslužiti će svrsi. Tako sam bar mislio.

Na poslu se nije ništa naročito dogodilo, osim što su ljudi kao bijesni kupovali nove elastične gaćice Pompadour. To je bilo utoliko značajno, što je promet toga dana bio veći nego ikada otkako sam postao glavni blagajnik »Exelsiora«. Kada su sve kasirice položile obračun, strpao sam sav novac — a bilo ga je sto tisuća, dakle 900.000 manje od kritične svote kad se poštenje može napustiti — i otputio se prema banci. Moja je dužnost bila da predam novac na račun. Ugodna dužnost, jer sam kao dugogodišnji klijent odlazio ravno u kancelariju šefa tog odsjeka, gdje smo čavrljali o dnevnim novostima i popili čašicu oštrog pića.

— Roberte — pozdravi me glavni od depozita — baš je dobro što ste došli. Položite novac i onda idemo k »Crnom Mačku«. Tamo nas čeka veselo društvo...

— Na žalost — odgovorio sam, uletivši mu u riječ — to ćete morati obaviti bez mene. Danas je petak pa večeram kod tetke...

— Ah, da, vidite, to sam zaboravio. Šteta. No kada je već tako, onda će biti najbolje da što prije obavimo službeni dio posla.

Složio sam se, uzeo torbu i otvorio je. Na svu sreću moj je domaćin trpao papire u stol, pa me nije gledao, a kada je digao glavu, ja sam se već donekle smirio.

— Što je, Roberte, zar vam nije dobro? Uzmite čašicu kognjaka. To će vam pomoći.

— Hvala, bolje ne — propentao sam s mukom, a onda sam se digao. — Morat ću izići na časak.

— I to je dobro — složi se sa mnom bankar. — Samo se dobro ispraznite, pa će sve biti u redu.

Vjerojatno je još nešto govorio, ali ga više nisam ni čuo ni slušao. Izjurio sam na vrata i poletio što sam brže mogao niz stepenice pa kroz pokrajni izlaz na ulicu. Mora da sam strašno izgledao, jer me je portir promatrao kao da je ugledao sablast. I nije čudo što sam se promijenio u licu. Drhtao sam i teturao. Torba je bila prazna, ali da stvar bude još gora, u njoj se nalazio oveći papir na kojem je bila lijepo naslikana ruka kako drži figu, uperenu u promatrača.

— o o o—

Prošao sam nekoliko blokova kuća a da nisam pravo došao k sebi. Prvo što sam počeo razabirati bilo je da se krećem prema svome stanu. Kasnije sam saznao da sam dva puta odskočio u posljednji trenutak u stranu, da bih izbjegao sudar s automobilom. Onda sam počeo razmišljati o samom događaju. Točno sam znao da sam novac sa svim papirima stavio u torbu. Nigdje se nisam zaustavljao i kad sam došao u banku novaca nije više bilo. Prvo sam posumnjao da novac uopće nisam stavio u torbu. No to je bila glupost. Znao sam vrlo dobro da sam to učinio. A onda gdje je novac? Rupe na torbi nije bilo, a nije bilo vjerojatno ni da bi sav novac ispao iz torbe. Nešto bi moralo ostati. Načas sam požalio što sam ostavio torbu u banci, ali kada sam bolje razmislio, zaključio

sam da je to ionako bez ikakve važnosti. Novaca nema a tko je odgovoran? Jedino ja i nitko drugi. Zar postoji netko na svijetu, tko bi bio toliko naivan da povjeruje u moju pripovijest. Stari Hasel, riječ je dakako o mom šefu, rastužit će se što je tako dugo imao blagajnika, koji nije uspio ništa inteligentnije smisliti od ovakve providne laži. A onda, posljedice... Očito je, da do konca života, a bio sam dobra zdravlja, neću namaći dovoljno novca da vratim izgubljeno. Čak da se odrekнем hrane, odijela, stanovanja, jednom riječi da svu svoju plaću odredim za naknadu štete.

Umalo da me nije ponovo zahvatio nekakav automobil. Požurio sam na drugu stranu i kada me je još nekih trideset koraka dijelilo od veže moje kuće, sijevne mi ideja. Da, to je bio jedini izlaz. U duhu sam prekopao sve pretince i ormare u svom stanu. Svakako, u smočnici se nalazilo ono što mi je trebalo. U tim mislima došao sam do kućnih vrata i ugledao psa.

Pas je bio mješanac, ali je bilo očito da mu je jedan roditelj od neke poznate pasmine. Doimao se prilično dobroćudno. Kada sam skrenuo ulijevo prema veži, krenuo je i on, tako da mi je stao na put. Nisam baš naročito hrabar sa psima, ali sada mi je bilo svejedno. Pogladio sam ga po glavi i tiho promrm-ljao:

— Blago tebi! Nemaš posla s novcem, pa ti se ne može dogoditi ni da ga izgubiš.

Životinja me pogledala s razumijevanjem, a onda se naglo trgne i pokaže zube. Instinktivno sam odskočio, a pas se okrene i naglo potrča niz ulicu.

Možda sam malo dosadan, što opisujem sve ove sitnice, ali taj pas je i te kako važan. To, doduše, nisam znao tog trenutka, ali kasnije sam to dobro osjetio.

Dakle, ušao sam u svoj stan i smjesta pohitao u smočnicu. I nisam pogriješio. Tamo se nalazio konopac, tri puta duži nego što mi je trebalo, ali dovoljno čvrst. Napravio sam omču, kako sam najbolje znao, popeo se na stolac i učvrstio jedan kraj na kvaku gornjeg dijela prozora. Već sam htio staviti omču oko vrata, ali onda sam se sjetio da bi ipak trebalo nešto ostaviti ljudima, koji će me nadživjeti. Sišao sam sa stolice i otvorio pisaći stroj. Umetnuo sam papir i lijepo napisao:

BOLJE JE ČASNO UMRIJETI NEGO ŽIVJETI BEZ ČASTI.

Nisam baš bio oduševljen takvim tekstom, ali ljudi će ipak shvatiti da sam napustio ovaj život jer sam nevin i nadasve pošten. Kasnije, kada sam ponovo stavljao omču oko vrata, pomislio sam da se baš iz ono nekoliko riječi neće moći sa sigurnošću tvrditi da nisam potrošio tuđi novac, ali što me konačno briga. Neka živi sređuju svoje odnose i mišljenja kako žele. Držao sam da više ne pripadam njima.

No onda se dogodilo nešto neobično. Spazio sam na svoje veliko čudo, kako ruke, moje ruke, bez moje volje, posizu za petljom i skidaju je s vrata.

— Aha — proletjelo mi je glavom — podsvjesna obrana. Ali, bit ću jači od svog kukavnog tijela.

Dohvatio sam omču, stavio je oko vrata i odmah je opet skinuo. Hm, to mi se nije dopalo. Onda sam odlučio da pokušam još jednom i da ne čekam. Čim mi omča prilegne uz vrat, odmah ću skočiti. Ali, vraga, bilo je to lakše zamisliti nego učiniti. Petlju sam stavio za vrat, ruke su ovaj put ostale mirne, ali isto tako i noge. Osjećao sam da uz sav napor ne mogu skočiti sa stolice. Onda mi je sijevnulo!

Očito sam hipnotiziran. Netko je djelovao i još sada djeluje na mene. Ja sam u takvu stanju nekom lukavom lopovu uručio novac i sada sam u sosu. Da, ali od te spoznaje novac mi se ipak nije vratio i ja sam se upinjao svim silama da skočim sa stolice i ostanem posjeti na konopcu.

U to mi ruke ponovo dodirnu omču i skinu je s vrata. Onda sam skočio sa stolice, sve protiv svoje volje, i sjeo za stol s pisaćim strojem. Dok sam razmišljao, koji me je to lopov hipnotizirao, ugledao sam kako na papiru iskaču slova. Da, zaista, nisam htio vjerovati svojim očima, ali prsti su mi pisali.

Na papiru se lijepo moglo čitati: »Okani se toga, da uništiš svoje tijelo.«

— Mogu činiti sa svojim tijelom što me volja — uzviknuo sam ogorčeno, a prsti mi odmah počеше udarati po tipkama: »Potrebno mi je tvoje tijelo i neću dopustiti da ga uništiš.«

— Uništiti ću ga a ti se frigaj! — uzviknuo sam tvrdoglavo i da bih potkrijepio svoju odluku udario sam šakom po stolu. Zapravo udario sam svom snagom po rubu stola i to je izmamilo iz mene bolni uzvik. Odmah poslije toga prsti su ponovo prebirali po tipkama:

»To ti je zato da ne galamiš. Očito je da ja upravljam tvojom rukom.«

— Tko si ti? — upitao sam stišćući zube, jer me je šaka uistinu jako boljela.

»To je već mnogo pametnije pitanje. Dolutao sam iz svijeta kojeg vi ne možete vidjeti.«

— Krasno, i sada gospodariš mojim tijelom.

»Treba mi. Prijeko mi je potrebno« — otipkali su moji prsti.

— A jesi li ti možda ispraznio moju torbu, a da ja toga nisam bio svjestan?

»Znam da te muče problemi u vezi s gubitkom nekih stvari, ali ja o tome ne znam ništa.«

— Jasno. ta kad je neki lopov priznao svoje nedjelo — uzviknuo sam ogorčeno. — A zašto me ne pustiš na miru? Ja samo želim...

»Od toga neće biti ništa i ne gnjavi više takvim stvarima.«

U taj tren začulo se zvonce na ulaznim vratima. Nisam se ni pomakao, jer mi baš nitko nije dobrodošao u tom trenutku. Ali, prsti su mi opet počeli udarati po stroju:

»Kakav je to akustički znak?«

— Netko, tko bi htio ući, zvoni na ulaznim vratima.

»Zašto ne pogledaš, tko je?«

— Baš me briga! Neću da mi sada netko smeta.

»Ustaj, idemo vidjeti tko je na vratima.«

Pošto sam otkucao te riječi, tijelo mi se uspravilo i pošlo u predsoblje. Otvorio sam vrata, iako nisam bio ni najmanje raspoložen da primam goste.

Bila je tetka Agata. Tetka Agata se brinula za mene od kada sam ostao bez roditelja i bila je vrlo ponosna na svoje djelo, tj. na mene, što nisam postao ubojica, provalnik i džepar, već poštenu blagajnik, koji je zauzimao svoje mjesto u srednjem staležu. I sada je stajala preda mnom.

— Roberte, kako to izgledaš? — bilo joj je prvo pitanje.

Nisam bio svjestan svoga izgleda i sad sam se pogledao u zrcalo, vidio sam blijedo lice iscereno od straha i užasa. s iskolačenim očima i neurednom kosom. A to sam morao nekako objasniti.

— Tetka, sa mnom se događaju čudne stvari...

Dalje nisam stigao, jer me je tetka prekinula:

— Odmah sam znala da će to tako svršiti. Sto puta sam kazala da Liza nije za tebe. To sam govorila. istina. sama sebi, ali da si bio pametniji, shvatio bi. Evo, što je učinila od tebe! Zar si je zatekao s nekim drugim? Je li možda falsifi-

cirala tvoj potpis na mjenici? Da li se zaduživala na tvoje ime, ili, da nisi učinio ono pravo, zadavio . . ., zaklao . . .?

— Ali, tetka, s njom sam već odavno raskrstio.

A onda, videći njezin upitni pogled, morao sam nekako objasniti svoj izgled.

— Bilo je neprilika u poduzeću.

— Ako je tako, onda je još dobro — izjasni se tetka oprežno. — Međutim, sada bi bio red da se urediš i da pođeš sa mnom. — Upitno sam je pogledao. — Zar si zaboravio da je danas petak? Svaki petak večeraš u mojoj kući.

Prokletstvo, na to sam potpuno zaboravio. Uostalom, što će mrtvom čovjeku večera? Ali da, još nisam bio mrtav, a ako to ovako potraje neću ni biti tako brzo. No onda je iskrenuo još jedan problem. Da li će moje tijelo uopće htjeti krenuti k tetki Agati?

Pozvao sam tetku da uđe u sobu, sjeo za pisaći stroj i upitao:

— Htio bih znati hoću li moći doći k tebi.

Videći da me tetka čudno gleda, počeo sam joj tumačiti:

— Riječ je o nekim stvarima, koje još ni meni samome nisu posve jasne. To je neka vrst duhovne vježbe i ako se pravo . . .

Lice moje tetke bilo je zaprepašteno. Zašutio sam i onda sve shvatio. Dok sam ja to govorio, prsti su mi neumorno tipkali. Tetka se digne sa stolice i zaviri u papir. Upravo sam otkucavao:

»Možemo ići. Uostalom, znam da tijelo treba regenerirati raznim tvarima, a meni je stalo da tijelo dobro funkcionira.«

— Čekaj, Roberte — tetkin glas zvučao je odjednom sasvim poslovno — zar si sve to napisao a da pri tom nisi mislio na ono što pišeš?

Pogledao sam papir. Na prvom mjestu stajalo je ono o časnjoj smrti. Zbog toga sam pripisao autorstvo svega napisanog onoj sili što je upravljala mojim tijelom.

— Izvrsno. Roberte, zar tebi nije jasno o čemu je riječ?

— Nije, da budem sasvim iskren.

— E, onda ću ti ja protumačiti. Ti si se uvijek smijao što se bavim spiritizmom, a sada si sam postao medij. To ti je automatsko pisanje. Dođi, poslije večere posjetit ćemo Renatu. U njenu stanu održava se noćas spiritistička seansa.

— o o o —

I tako me je tetka uvela u krug spiritista. Začudo, svi su se doimali kao potpuno normalni ljudi. No kad su počeli go-

voriti, onda je to sve djelovalo malo čudno. Tako sam saznao da je Willy uvijek dobro raspoložen i da razgovara vrlo lo-gično, dok je Sarika obična prostitutka, koja nudi svoje čari svakome, pa čak i mjesnom župniku, kada se jednom zatekao među spiritistima. Gupta voli filozofirati a koji puta digne i stol. To su, dakako, bili duhovi, koji su se stalno pojavljivali u tom čudnom društvu.

Kad je tetka rekla da sam medij koji automatski piše, gledali su me s poštovanjem, a neki i sa sumnjom. No meni je sve bilo svejedno, jer sam imao svojih problema i mislio sam da ću imati prilike da se uskoro pojavim i ja sam u tom skupu, mičući nogom od stola ili upravljajući nečijom olovkom, pa da će i o meni steći mišljenje kao o upotrebljivom duhu.

Sjeli smo za stol. Začudio sam se da je svjetlo ostalo gorjeti. Uvijek sam mislio da se duhovi dozivaju u mrklom mraku. Voditelj seanse, neki profesor zemljopisa, upozorio nas je da se koncentriramo želimo li da se pojavi neka inteligencija s one strane groba. Dali su mi olovku u ruke, no ja sam zamolio da mi daju pisaći stroj, jer da mi se to čini sigurnijim, budući da je to iskušana metoda. Ljudi su me sumnjičavo pogledali, ali se ipak za nekoliko minuta ta stvar našla preda mnom na stolu.

Nismo se još dospjeli pravo ni koncentrirati, a moji su prsti počeli pisati. Svima je zastao dah, samo sam na voditelju seanse spazio lukav smiješak. Stroj je napisao:

»Čini se da je ova pisajka daleko od savršenstva.«

Budući da je nastala stanka, voditelj mi pride iza leđa i pročitava glasno poruku.

— Dopustite — dometne na kraju — to još nije dokaz da je riječ o automatskom pisanju. Da je slovo i uništeno, mogli ste i sami vidjeti, a osim toga . . .

— Ja nisam ništa tvrdio — upozorio sam ga uletjevši mu u riječ — a ne znam ni pravila po kojima održavate seanse. Ono što mi izlazi ispod prstiju ionako nije moje.

Dok sam to govorio, opazio sam da su prsti počeli udarati tipke. Tekst je glasio:

»Ovi su ljudi izolirani od pameti. Šteta je gubiti vrijeme s njima.«

— Reci nam radije svoje ime, nego što nas kritiziraš — ubaci tetka, jer je voditelj ostao bez riječi.

I dok sam ja tipkao odgovor, voditelj je izjavio:

— Očito je riječ o automatskom pisanju, kakvo još nisam imao prilike vidjeti — Pa to je sa zacija.

»Nemogući zahtjev« — tipkali su moji prsti. — »Ovaj bijedni stroj nema te znakove, koji bi bili potrebni za moje ime.«

— Jesi li živ ili mrtav — upita voditelj.

»Živ. Nije mi jasno kako bih se mrtav mogao javljati.«

Iznenadenje među prisutnima. No voditelj se znalački osmjehnuo i smjesta objasnio neočekivanu izjavu:

— Mora biti neki svježi mrtvac, netko, tko se još nije pomirio sa svojim duhovnim stanjem.

»Glupane!« — vrisne stroj pod mojim prstima.

Opazio sam da se tetka uzvrpoljila. Pogledala me je čudnim pogledom i onda mi je prišla, sagnula se do uha i prošaptala.

— Roberte, ne vrijeđaj gospodina.

Shvatio sam da je tetka počela vjerovati da ja sam, svojevoljno, pišem odgovore. Dakle, samo mi je još to trebalo. Drži me varalicom, a vjerojatno ni drugi nisu daleko od te pomisli. O tome mi je rječito govorila crvena voditeljeva glava. Odgovorio sam poluglasno.

— Tetka, ti si me sama proglasila medijem. Meni nije ni najmanje bilo do tog cirkusa.

Umjesto odgovora, čuo se jedan dvostruki ah! Tetka i voditelji uskliknuli su istodobno, jer dok sam odgovarao tetki moji su prsti napisali:

»Idioti, ako vjerujete da ovo tijelo samo piše, onda neka netko drugi sjedne za stroj.«

Svi su se zgedali u nedoumici. Onda se čulo da nitko od njih nije medij vješt automatskom pisanju. Dilemu je riješio pisaći stroj.

»Neka sjedne za stroj tko hoće, ili ću ga ja sam izabrati.«
Budući da su još oklijevali, počela je akcija.

Ustao sam, a da nisam htio i uhvatio svoju susjedu s desne strane za rame. Poslije toga sam se smirio. Suviše je i reći da su to bili pokreti, kojima nisam gospodar. No sada je ta gospođa, koja se još malo prije cerila sumnjičavo, ustala i naglim kretnjama sjela na moju stolicu. Sjao sam na njezino mjesto.

Odmah zatim je počelo. Prsti su joj počeli udarati velikom brzinom po tipkama, što je izazvalo veliko čuđenje, jer sam iz raznih opaski shvatio da ona prvi put piše na stroju.

Tekst je glasio.

»Ne osjećam se dobro u tom tijelu. Ne smeta me debljina niti naslage masti, već intelektualni aparat. Nema mnogo mogućnosti, pa ću brzo otići i naći nešto bolje.«

Dama je pocrvenjela, a prisutni su bili dovoljno pristojni da suspregnu smijeh.

Dama je ustala i pogledala unaokolo, a zatim je prišla sigurna koraka voditelju. Lupila ga je po ramenu i onda su joj izbile suze.

— Zaista, nisam mogla drugačije — govorila je kroz plač. — Neka je strašna sila micala mojim prstima. Ah, kakve je samo gluposti napisala.

Voditelj se nije na to osvrtao, već je oprezno došao do moje bivše stolice i sjeo za stroj. Položio je prste na tipke i izjavio.

— Gospodo, zaista vam mogu reći da se nisam pokrenuo od svoje volje. Ni sam ne znam zašto sam sjeo na ovu stolicu.

No za to je vrijeme već napisao dva retka:

»Čini se da se nisam našao u naročito pametnom društvu. Vi biste htjeli mene proglasiti mrtvim, a živ sam bar isto koliko i vi.«

Pročitao sam te retke i pogledao voditelja. Činilo se, kao da se davi. Lice mu se grčilo a šake su se stiskale. Onda mu se iz usta prolomi urlik, koji je bio nešto između lavlje rike i trubljenja slona. No poslije toga kao da mu je laknulo. Progovorio je sasvim normalnim glasom.

— Konačno sam proučio mehanizam vašeg akustičkog sporazumijevanja. Više ne moramo pisati.

Tim riječima priđe mi voditelj seanse i lupne me po ramenu. Odmah poslije toga čuo sam kako govorim:

— Konačno sam se vratio u tijelo, koje mi najbolje odgovara. Sada možemo sasvim lijepo razgovarati.

— Divno — usklikne voditelj — pa to je čista trasfiguracija. Čovječe, vi ćete napraviti karijeru!

Riječi su bile očito meni upućene, ali ja se nisam mogao koristiti tim komplimentom, jer mi je tijelo krenulo prema izlazu.

— Dosta je bilo — govorio sam protiv svoje volje — sada je mnogo toga pojednostavljeno jer mogu slobodno govoriti.

— Čekajte — progovori tetka — recite nam bar odakle dolazite. Kakav je vaš svijet?

— Sasvim drugačiji nego vaš. Vi nas ne možete vidjeti i to mi je drago.

— Oh, kako ste otresiti — i pogleda ga pogledom u koji je ubacila sav svoj šarm. — Ne bismo li se mogli nekako sporazumjeti?

— Ne shvaćam čemu se toliko kreveljite i zašto ste izbuļjili oči. A što se tiče sporazuma... o tome bismo mogli govoriti kada saznam što mi treba,

Dok je glas govorio iz mene, tetka se trgnula, ali se ipak svladala, pa je nastavila slatkim glasom:

— A što biste trebali, dobri duše?

— Ne znam kako se to kod vas zove. Kontroliram, doduše mozak ovog tijela — pri tome se moja ruka lupila po mojim prstima — ali ne mogu naći kako se to zove. To je nešto vrlo teško, nekakva kovina, koja je krta a služi nam za pogon.

— Ha, duhovi se kreću materijalnim sredstvima — usklik-ne voditelj. — To prvi put čujem pa moram zapisati.

— Budite uvjereni — javi se tetka — da bismo vam vrlo rado pomogli. Ako se sjetite što vam treba, izvolite se samo obratiti na nas. Uostalom, i ja ću s vama.

— Ostanite ovdje, ili idite kamo vam drago, ali s nama nećete. Imam dosta posla da pazim na ovo tijelo.

Poslije tih riječi sila me je okrenula i natjerala da izađem na ulicu. Nisam stigao ni da se pozdravim s prisutnima.

Vidio sam da se krećemo prema mome stanu. Bio sam već toliko izdresiran da se nisam usudio otvoreno se oprijeti. Uostalom, kamo da idemo? Onda sam pomislio da bi ipak bilo zgodno da se sporazumijem sa svojim gospodarom. U mislima sam ga upitao kamo idemo, ali nisam dobio odgovora. Onda sam upitao naglas:

— Idemo tvojoj kući — odgovorio sam sam sebi.

— A zar ne znaš da sam te to upitao u mislima?

— Osjetio sam neku zbrku ali sam se prilagodio kontroli tvojih osjetila. Bit će bolje da govoriš, ako želiš komunicirati sa mnom.

Bilo mi je drago što je ušutio, zapravo što sam ja sam prestao govoriti, jer se neki prolaznik sumnjivo osvrtao za mnom.

Uostalom, bio sam zadovoljan. Ustanovio sam da mi ne kontrolira misli. Onda mi se odjednom pružila izvrsna prilika. Iza ugla je naglo okretao nekakav automobil. Ne gubeći vrijeme, skočio sam na kolnik u nadi da će me zahvatiti kola, koja su oštro zacviljela i da ću konačno učiniti ono, što mi nije uspjelo pomoću užeta. No istom brzinom, kojom sam se

bacio na kolnik, noge su mi se odjile i ja sam se našao ponovo na pločniku. Kola su nestala iza slijedećeg ugla. Vozač je očito bježao, duboko uvjeren, da je umalo skrivio nesreću.

— Ti si podmukao stvor — čuo sam se kako govorim.
— Da se to više ne ponovi!

— Žalim, ali ja ipak mislim da mogu gospodariti svojim tijelom — protestirao sam.

— Dok mi je to tvoje tijelo potrebno, nema ništa od toga. Mislim da sam to već jednom rekao. A da bi bolje zapamtio što ti govorim, pobrinut ću se da ti pamćenje ne popusti.

Nisam još dospio ni shvatiti dalekosežnost tih riječi, kada sam počeo praviti čučnjeve. Zatim sam počeo hodati u čučnjevima. Onda sam ustao i skakao na jednoj nozi. Suvišno je spomenuti da nismo bili sami na ulici i da sam doskora imao i publiku. Balansirao sam na rukama, prebacivao se u zraku i dočekivao na noge. Poslije svake takve figure začuo se pljesak, i ljudi su počeli bacati sitan novac, očito uvjereni da sam artist bez zaposlenja. No ja nisam mogao pobrati ni jedan jedini novčić, čak da sam i htio, jer mi je tijelo neprestano izvodilo nove akrobacije, i polako ali sigurno se približavalo stanu.

Suvišno je i spominjati da su me boljeli svi mišići. Da budem iskren, do tog trenutka nisam ni znao koliko imam mišića. No ja sam i dalje skakao, prebacivao se i činio sve ostale vragolije, zbog kojih bi mi pozavidio svaki artist. Pri tome su mi kretnje bile sigurne i svježije, iako mi je pri duši bilo sasvim drugačije.

— Bit će dosta za sada — rekoh sam sebi. — Ako obećaš da ćeš čuvati svoje tijelo, onda možemo prestati.

— Dobro — uspio sam samo izreći, a onda sam smjelim korakom nastavio šetnju po ulici, a pratili su me zadivljeni pogledi prolaznika, koji su mi još trenutak prije pljeskali.

— Sada sam se opet uključio u sva tvoja osjetila — čuo sam se. — Nisam bio tako glup, pa da osjetim sve ono što si ti osjećao.

— Shvaćam, ali sada te molim da što prije legnemo u krevet. Meni je dosta.

Dovukao sam se na treći kat i pri tome sam samo mislio kako ću svemu učiniti kraj. Moram nadmudriti podstanara u svome tijelu. Meni i onako nema spasa, a onda neka taj izmisli kako će doći do teške kovine bez mene.

No dok sam otključavao vrata, nešto mi se učinilo čudnim. Kad god izlazim, zaključavam vrata, pa čak i kada samo

kupujem novine preko puta. Bio sam siguran da sam to učinio i ovaj put — ali brava nije škljocnula. Zar je moguće da je policija pretresla stan?, pomislio sam. No to ipak nije bilo moguće, tješio sam se, jer je moje poduzeće moglo saznati za nestanak novca u najboljem slučaju tek sutra ujutro. Na koncu konaca, nisam ni rekao u banci da sam donio novac.

Tajna je bila riješena, kada sam ušao u sobu, gdje se nalazio moj ležaj. U njemu se već meškoljilo nečije tijelo. Kad sam bolje pogledao, prepoznao sam Doru, ili Dolores, kako sam je zvao.

Očito nije spavala, jer je skočila i obavila mi ruke oko vrata.

— Roberte, dva puta sam ti telefonirala, i kada se nisi javljao, došla sam sama da vidim što je s tobom. Zar si zaboravio ...

Dobio sam poljubac, do kojega mi nije bilo odviše stalo u sadašnjem položaju. Uzvratio sam joj ga prilično plašljivo, jer sam svaki čas očekivao intervenciju svog gospodara. Ali ona je izostala. Ohrabren, rekao sam joj da se veselim što me je dočekala i ujedno joj ispričovijedio kako sam poslije večere kod tetke morao još posvršavati neke poslove u poduzeću.

— Imam sve šanse da budem unaprijeđen, zlato moje, a onda neće više ništa stajati na putu našoj sreći. Već sada ...

— Zašto lažeš tako bezobrazno — čuo sam svoje riječi, koje nisam namislio izgovoriti.

Dolores me začuđeno pogledala, a po licu joj se vidjelo da nije daleko od plača. Očito je mislila da sam to njoj rekao.

— To nije išlo na tvoju adresu — rekao sam joj najnježnije što sam mogao, a onda nastavio povišenim glasom: — Molim te da se ne upličeš u moje privatne stvari. Je li jasno?

— Ne shvaćam, kad sam se to upitala — zavapi Dolores očajnim glasom. A meni su i dalje izlazile riječi iz usta:

— Očito je riječ o ženki, a prema njima se mora biti pristojan.

Sada je u meni prekipjelo:

— Da, vidio sam koliko si bio pristojan, kada si razgovarao s mojom tetkom. I ona je ženka.

— Glupi individuum, pun zbrkanih misli — glasio je odgovor.

Dolores mi se baci oko vrata i zaplače.

— Roberte, ipak nešto nije u redu s tobom. Pročitala sam što si napisao na stroju. Toliko zbrkanih misli! A sada razgovaraš sam sa sobom i svađaš se. A ono na prozoru . . .

Poveo sam se za njenim pogledom. Da, tamo se još nalazila petlja, a da ne bi bilo sumnje u koju je svrhu namještena, ispod nje je mirovala stolica.

— To je jedan potpuno beznačajan konop. Htio sam vidjeti kako to izgleda u praksi.

— Opet lažeš — javi se moj drugi ja.

— Sada si rekao istinu, ako si govorio sam sebi — rekne Dolores. — Sve se slaže. Sada mi je tek sve jasno.

— O čemu govoriš?

— Dok te nije bilo, dvaput te je zvao doktor Cornelius.

— Prvi put čujem to ime — rekao sam iskreno.

— Hm, a možda si mu telefonirao, pa si zaboravio. To je psihijatar.

Još i to. Odakle sada odjednom taj doktor Cornelius? Netko me je morao prikazati ludim. Najvjerojatnije sama Dolores. Onaj papir u pisačem stroju, konop s omčom i stolica mogli su je u to i uvjeriti. No na odgovor nije trebalo dugo čekati. Upravo kada sam otvorio usta da optužim djevojku što mi je na vrat poslala psihijatra, zazvoni telefon.

— Ovdje doktor Cornelius. Trebam gospodina Panikara.

To sam bio, dakako, ja. Sada me zanimalo što će biti dalje.

— Odmah su stići k vama. Nadam se da više nećete izlaziti.

— Izlaziti neću, ali ne znam zašto biste uopće dolaziti. Koliko se sjećam, ja vas nisam zvao.

— Niste zvali vi, ali je to učinila vaša gospođa tetka. Ona je vrlo zabrinuta za vas. Dakle, najkasnije za dvadeset minuta sam kod vas.

Prvi mi je posao bio da odmaknem stolicu i uklonim konop. Očito, tetka nije bila ni najmanje glupa i vrlo je spretno udesila da me zaokupi, kako ne bih dolazio na glupe misli, kako bi se ona izrazila. A kada sam joj izmakao ispod kontrole, telefonirala je Corneliusu, koji bi se dalje brinuo za mene.

Morao sam svakako nešto učiniti da se osiguram. Naime, ne bi bilo ni najmanje ugodno da dospijem na kliniku za živčane bolesti. A to mi je moj podstanar mogao sasvim lako prirediti. Dakle, ispričao sam se Dori da moram u kupaonicu, pa sam onda nasamu, bez svjedoka, htio raščistiti račune s uljezom.

— Slušaj, bio ti tko mu drago, moramo se sporazumjeti — započeo sam tek što su se za mnom zatvorila vrata kupaonice.

— O čemu je riječ?

— Riječ je o tome da ne želim da me doktor Cornelius proglašuje ludim, pa da me zatvore u ludnicu.

— Kakve ja veze imam s time?

— Od tebe sve zavisi. Ako progovoriš, odmah će mu biti jasno da sam poludio, jer normalni ljudi ne razgovaraju sami sa sobom.

— Čini se da je to lokalni običaj na vašoj planeti.

— Sada, da li je lokalni ili općesvemirski, nije važno. Glavno je da znaš da moraš šutjeti, dok je ovdje doktor.

Čekao sam da vidim kako će djelovati moje riječi. Ne znam da li je ta sila u meni dugo razmišljala ili je jednostavno šutjela, ali odgovora nije bilo, pa sam nastavio:

— Osim toga, moraš ostaviti moje tijelo na miru. Bilo kakav pokret mogao bi biti fatalan za obojicu.

— Zašto obojicu? — učinilo mi se da se moj sugovornik malo uzbudio.

— Ako me zatvore u ludnicu, naći ćeš se i ti sa mnom tamo i nećeš se moći koristiti mojim tijelom. A ako ostanemo na slobodi, onda ćemo sutra tražiti u trgovinama i skladištima onu tvoju kovinu, to ti treba za pogon.

— To su svakako razlozi.

— I ja mislim. — Bio sam sretan što sam bar jednom pobjedio tog uljeza, pa sam nastavio: — Da se ne dogodi kakva nesreća, moraš mi pomoći. Sigurno će me Cornelius tjerati da izvodim neke pokrete. Ako ih ne izvedem, odmah ću postati sumnjiv. I zato bi trebao tada upravljati mojim tijelom, da sve ispadne dobro.

— Bit će kako kažeš.

Odahnuo sam. Dakle, to je bilo dogovoreno. Shvatio sam da taj tip u meni neće praviti nepravilnosti. Naprotiv!

Dolores nas je, odnosno mene, dočekala zabrinuta lica. Međutim, držao sam se vrho hladnokrvno a njoj sam se obraćao nježno. Ipak se nisam mogao suzdržati, pa sam je zamolio da se nikako ne upliće u moj razgovor sa psihijatrom.

Doktoru Corneliusu moglo je biti oko šezdeset godina. Nije djelovao onako kako sam zamišljao psihijatre. Nije gledao prodorno, lice mu nije imalo asketski izraz, a nije bio ni mršav ni visok, nego obratno. Bio je i vrlo živahan, a o mojim živcima nije ni pisnuo, već ga je zanimalo štošta drugo, na pri-

mjer, kanimo li se Dolores i ja vjenčati, da li dobro zarađujem i kamo ću na godišnji odmor. Onda je onako usput zapitao:

— Posprema li gospođica Dolores vašu sobu?

— Ja sam pospremam — odgovorio sam, a on me je odmah zaskočio:

— Znači, vi ste sami uklonili stolicu kraj prozora i uže.

— Svakako, gospodine doktore. Kada se očekuje posjet, onda stan ipak mora biti donekle u redu.

— Svakako, svakako — odobri doktor. — Međutim, da između nas sve bude jasno, moram vam reći da sam ja došao baš zbog te stolice i konopa. Budite tako ljubazni, pa mi sve lijepo ispričajte. Čekajte, odmah vam moram reći da ste na mene ostavili sjajan dojam i da mi postaje sve jasnije kako je vaša tetka zaista nepotrebno zazvonila na uzbunu.

Bilo je to lijepo slušati, ali tko bi vjerovao psihijatru... Uvijek sam morao biti spreman na neku zamku. O tome, da bih mu rekao istinu, nije moglo biti ni govora.

— Da budem sasvim iskren, pokušao sam nešto rekonstruirati. Čitao sam u jednom romanu da je pronađen obješen čovjek pod tajanstvenim okolnostima, pa mi se činilo da pisac pretjeruje.

— I što ste zaključili? — prekine me doktor.

— Ništa, jer je naišla tetka, pa sam prekinuo pokus.

— Da, da, to je potpuno shvatljivo. A što je bilo s pisaćim strojem?

— Kako? Što bi bilo s tim strojem?

— No, pa vi ste nešto pisali. Sadržaj tih vaših tekstova bio je naročit.

— Jest — priznao sam bez okolišanja. — Najprije sam napisao riječi koje se spominju i u romanu. Onda sam opazio kako slabo pišem na stroju — uostalom nije ni čudo, jer ga već godinama nisam upotrebljavao. Htio sam vidjeti da li još mogu pisati ne gledajući u tipke.

— A odakle vam sadržaj za to?

— Pisao sam što mi je upravo palo na pamet. Zbog toga ta osebnost.

— Da, to bi odgovaralo.

Doktor ustane i pođe do pisaćeg stroja, izvadi papir i pročita glasno:

— »To je već pametnije pitanje. Dolutao sam iz svijeta, koji vi ne možete vidjeti.« Vidite, to zvuči kao da ste s nekim

razgovarali. Ali, nije važno. Očito ste i to prepisali iz neke knjige.

Kimnuo sam glavom, jer nisam imao hrabrosti da to izričito potvrdim. Doktor je očito bio na dobrom tragu, a vjerojatno ga je potanko uputila i tetka. No sada je nastupila opasnost kojoj sam se najmanje nadao. Dolores je postajala sve nemirnija i na koncu se činilo kao da će se raspuknuti. I eksplodirala je:

— Gospodine doktore, ne dajte se zbuniti. Ja sam sama čula kako razgovara sam sa sobom. Prije nego što ste došli otišao je u kupaonicu i tamo se dogovarao sa sobom. Sve sam prisluškiivala. Poduzmite nešto da ga izliječite!

Počeo sam shvaćati da sam propao. Jedina bi mi nada mogla biti da ću se na sudu izvući ludilom. Ali od toga bi bilo malo koristi. Dok su mi još te misli prolazile glavom, opazio sam da se krećem prema Dolores. Bilo mi je jasno da se to ne događa mojom voljom. No nitko nije znao što ću učiniti. Možda ću je ubiti, a možda samo dobro premlatiti. Učinio ja što mu drago, nisam to mogao spriječiti. Ipak sam u panici povikao:

— Pazi da je ne ubiješ!

Zastao sam pred djevojkom, koja je probljedjela od straha. Buljila je u mene raskolačenim očima, a mogu reći da ni doktor Cornelius nije znao što da učini tog trenutka. Pogladio sam Dolores po glavi i rekao:

— Jadna ženko!

Tog se trenutka Dolores promijenila. Klekla je preda me i udarala čelom o pod. Onda je podigla ruke i zavapila:

— Roberte, oprostí što sam lagala. Ali, bila sam ljubomorna i zato sam ti htjela naškoditi. Osim toga, na to me je potakla i tvoja tetka. Ona te želi pošto-poto onemogućiti, jer se boji da je želiš otrovati zbog nasljedstva.

Doktor Cornelius skočio je na te riječi kao da ga je ujela guja. Prišao je naglim koracima do Dolores, koja je još uvijek klečala preda mnom i uzrujano zapitao:

— Gospođice, je li sve to istina?

— Čista istina. Zašto bih govorila neistinu? Znam da sam sada izgubila ljubav svoga Roberta, ali ne mogu dopustiti da strada nevin.

— Čekajte, gospodo, da malo razmislim. Osim toga, gospođice, ustanite.

— Ne mogu — zaviče Dolores. — Ništa nije...

Tu se naglo prekine. Bilo mi je jasno što se dogodilo. Moj uljez je govorne centre ispuštao načas ispod kontrole i ona umalo da opozove sve ono što je rekla. Ovako se činilo da ne može govoriti od silna uzbuđenja. Doktor Cornelius je pomiluje po glavi, a ja reknem naglas da bi bilo dobro da ustane i da se smiri. Istog trenutka Dolores ustane i ostale ukočena. Zamolio sam je da legne, što je i učinila bez najmanjeg otpora.

— Gospodine — počne liječnik ukočeno — moram vam se ispričati što sam omeo vaš mir i doveo vas u neugodnu situaciju. Međutim, tu smo otkrili jednu važnu stvar. Vaša tetka pati od manije proganjanja. Morat ću se ozbiljno pozabaviti njome. Zbogom, gospodine, ispričajte me vašoj šarmanтноj prijateljici kada se probudi.

Kada smo ostali sami, Dolores poskoči s ležaljke i pojuri prema meni. Dotakla me je rukom po ramenu i odmah zatim se počne zbunjeno ogledavati.

— Morao sam požuriti do tebe — začuh se kako govorim — da ne bi učinio nekakvu nesmotrenost.

— Budi bez brige — odgovorio sam. — Puna mi je glava svega pa da još mislim i na samoubojstvo.

— Što je to bilo? — upita Dolores.

— Kršenje obećanja i izdaja s tvoje strane. Kako si mogla govoriti pred liječnikom sve one stvari?

Dolores je imala oči pune suza. Gledala me je tako sažaljivo, kao da sam već mrtav.

— Roberte, pa ti znaš koliko te volim. Kako bih mogla dopustiti da budeš bolestan... ti znaš kako to mislim.

Pri tome je značajno dotakla kažiprstom svoje čelo.

— A obećala si da se nećeš uplitati u moj razgovor s liječnikom.

— Onda još nisam znala što je s tobom. Jao, kakve si samo gluposti govorio u kupaonici. Da to barem nisam čula.

— Koliko znam, nisam te molio da priskuškujes.

— Morala sam. Bio si čudan otkako si se vratio kući. Ti i ne znaš kakve sve gluposti pripovijedaš. Ti govoriš za dvojicu, kao... oh!

Dolores je ostala stajati nepomično otvorenih usta, baš kako se prekinula usred riječi.

— Čini se da joj nešto sviće.

Dolores naglo проблjedi i počne teturati. Zatim me pogleda s mnogo nade i upita:

— Zar ne, ništa nisam kazala? Meni se samo činilo.

— Nije — odgovorio sam nemilosrdno — govorila si i imaš sreću da je doktor Cornelius otišao u pravo vrijeme.

— Što da učinim s njom? — upitao me moj gost iz djevojinog tijela.

— Mislim da bi bilo najbolje da se objasnimo, mislim nas dvojica, a ona neka sve čuje. Možda će nam i koristiti.

— Kako želiš. Samo čekaj, moram se vratiti k tebi, a to ne ide bez tjelesnog kontakta.

Dolores mi se približi kao automat i dotakne me rukom po licu. Zatim vrisne i šćućuri se na stolici.

Primakao sam drugu stolicu i sjeo do nje. Nježno sam je uhvatio za ruku i počeo govoriti.

— Slušaj me pažljivo i ne čudi se ničemu. Sve što si ti sada prošla, prošao sam i ja. Ne treba se bojati. Niti si ti luda niti ja. Riječ je o sasvim drugim stvarima, a sve je počelo s mojim novcima.

— Tvojim novcima? To je nešto novo za mene.

— Ma nisu to baš moji novci, već utržak »Excelsiora«, koji sam nosio u banku. Taj je novac nestao.

Onda sam ukratko opisao što mi se dogodilo. Priznao sam i da sam se htio ubiti, ali da sam se sada ipak primirio. Možda se nađe nekakav izlaz.

— Moram zapravo biti zahvalan tom biću što je u meni, jer da njega nije bilo, visio bih sada na prozoru, a ti bi postala udovica i prije udaje.

— Da budem iskrena — zaključi Dolores — ne bih ti vjerovala ni riječi, da nisam to djelomično i sama iskusila na svojoj koži.

— Dobro, a što misliš da bi trebalo učiniti?

— Naći novac — odgovori djevojka, što je bilo doduše točno, ali je malo vjerojatno da bi uspjelo. — Kako bi bilo da zamolimo tvog prijatelja, kako se ono zove, da nam pomogne?

— Moje ime ne mogu izgovoriti vašim glasovnim aparatom — čuo sam se — ali sada sam već dosta toga upoznao na vašoj planeti. Zovite me Hijacint i gotovo.

— Odakle ti to ime? — začudio sam se.

Odmah sam pokazao rukom na regal s knjigama, gdje se nalazila knjiga »Hyazint«, život i djela. Dakle, moj je gost uzeo ime po tom poljskom svecu. No, i to je bilo bolje nego anonimnost.

Međutim, kada sam upitao Hijacinta da li bi mogao nekako pomoći da nađemo novac, odgovorio je niječno.

— Meni je samome potrebna vaša pomoć. Mogao bih jedino da upravljam mišićima tvojih progonitelja, ali to je privremena mjera.

— I to je bolje nego ništa — ustanovi Dolores, koja je imala smisla za praktična rješenja, pa ma i ne bila temeljita. — No kako bi bilo, gospodine Hijacintu, da vi nama ispriopovjediti kako ste zapali u nepravilike i kako da vam pomognemo.

Hijacint je, dakako, govorio kroz moja usta. Tako smo saznali da je bio na svadbenom putovanju. Kretao se mimo sunaca i planeta a da ih nije vidio. Oni su, naime, takve konstrukcije da našu materiju ne mogu vidjeti ni osjetiti, isto kao što mi ne možemo vidjeti njihov svijet, što mi je Hijacint već jednom prilikom natuknuo. No snalazili su se pomoću instrumenata i tako su ustanovili da se nalaze u blizini velike mase materije. Onda su opazili da im motor nije u redu, tj. da troši više goriva nego što je normirano. Kako su pomoću svojih instrumenata ustanovili da na tom planetu radilo se o Zemlji, ima materijala za njihovo gorivo spustili su se da ga nađu.

Hijacint je ostavio suprugu u svemirskoj letjelici a sam se spustio pomoću rezervnog broda. Tu mi nešto nije bilo jasno.

— Oprosti, ali kakav je to rezervni brod i gdje si se spustao, kada si već bio na Zemlji.

— Rezervni brod je mala letjelica za jednu osobu koja služi za kratke udaljenosti. A spustio sam se s neke goleme pećine u dolinu, gdje su mi instrumenti pokazali da ima neki živi stvor.

— Hm, i to je bilo negdje ovdje u okolici? — upitao sam ne shvaćajući o čemu je zapravo riječ.

— Da, ali slušaj dalje. Kada sam stigao u dolinu, odredio sam još jednom pravac gdje se nalazilo živo biće i onda sam ušao u njega.

— S letjelicom? — zainteresira se Dolores.

— Bez nje. Letjelica se spustila na zemlju. Smjesta sam uzeo mozak tog bića pod kontrolu i onda sam vidio što ono vidi i čuo što ono čuje. Prvo, što sam ugledao bio je neki travnjak i na njemu čovjek, kako sada znam. Čovjek je živahno mahao rukama i vikao nešto kao: »Fido, ovamo!« Osjetio sam da moje tijelo želi napredovati, ali sam ga zadržavao. Onda čovjek dohvati neku batinu i pođe prema nama. Bio sam neoprezan, pa sam se uključio u sva osjetila svoga novog tijela. Odjednom sam vidio kako je čovjek zamahnuo batinom i opa-

lio moje tijelo po leđima. Osjetio sam jaku bol i odmah kaznio napadača. Uspravio sam se na stražnje noge i opalio ga šakom u lice. Ali, kako su moji ekstremiteti bili razmjerno maleni, zaletio sam se još za svaku sigurnost čovjeku u želudac, tako da je pao. Onda sam otišao.

— A u što si se to uvukao najprije? — upitao sam, mada sam slutio što je to moglo biti.

— Kasnije sam ustanovio da je to bio pas, ali onda još nisam znao tko je gospodar na ovom planetu. Krenuo sam dalje, da nađem pogodno tijelo. Mogao sam pomoću psa razabirati samo ono što razabire pas. Njuh je bio dobar, ali moć shvaćanja prilično ograničena. Mnogo ograničenija nego kod ljudi, iako je i to daleko od savršenstva.

— No, a što je bilo dalje — prekinuo sam Hijacinta da ne bih morao još slušati kritična zapažanja na račun čovjeka.

— Vidio sam ljude, koji love omčama pse i zatvaraju u kaveze na kolima. Dakako, da sam brzo nestao iz njihove blizine, jer nisam tražio nepotrebne neprilike. Bilo mi je jasno da se moram uvući u tijelo, koje raspolaže izvjesnom inteligencijom i koje se može kretati po planeti bez neprilika. Onda sam naišao na tebe, Rudolfe. Još si me pomilovao i rekao nekoliko prijaznih riječi, koje onda još nisam mogao razumjeti. Smjesta sam prešao k tebi. Sad znaš otprilike sve i samo još treba da mi pronađeš gorivo za brod.

— Ja bih to od srca rado — rekao sam prilično iskreno — ali ne znam što ti treba.

— Ja znam kako izgleda. To je vrlo svijetla kovina. Nalikuje pomalo na ovo posude — pri tome pokaže na niklani servis za bijelu kavu. — No nama to treba u rastaljenom stanju.

— Kako bi bilo da podete sutra po trgovinama. Sigurno ćete nešto naći — predloži Dolores. — Zamisli. Hijacintova gospođa čeka na nepoznatoj planeti. Mora da je već vrlo začinuta.

Drugog jutra pošli smo sve troje, zapravo dvoje, već kako se uzme, u potragu za Hijacintovim gorivom. Dolores je prespavala kod mene, ali da je do tog časa bila djeвица zacijelo bi i ostala. Hijacint me je odveo u kupaonicu i tamo tiho predložio da mu pokažem kako se razmnožavamo, no ja nisam bio nimalo raspoložen za takvu stvar. Ponajprije, nisam baš bio u formi, kad se uzme u obzir sve što sam doživio toga dana, a osim toga ne bi mi bilo ugodno da to demonstriram pred

osobom, koja to proučava s naučnog stajališta. Tako od toga nije bilo ništa.

Dolores i mi, to jest Hijacint i ja, ušli smo u trgovinu kovina. Rekao sam da trebam neku tešku kovinu, pa neka mi pokažu uzorke. Već je taj zahtjev izazvao pažnju, ali trgovac mi je spremno pokazao olovnu cijev.

Dok sam je vagao, ne znajući što da reknem, odjednom je prinesoh k nosu i glasno ponjušim. Zatim sam kazao:

— Uzmi nešto drugo. To nam ne treba.

Trgovac me malo čudno pogledao, a ja se u neprilici nasmijem i reknem da mi pokaže nešto drugo.

— Da li je to prelako ili preteško? — upita prije nego što će me poslužiti.

— Nije ono pravo.

— Platinu, na žalost, ne držimo. Za to biste morali ići zlataru.

Isprobali smo još željezo, bakar, kositar i bizmut. Sve sam to morao ponjušiti i onda je Hijacint rekao mojim glasom da to nije ono pravo.

Na koncu sam se porječkao s Hijacintom.

— Molim te lijepo, nemoj me praviti smiješnim. Čemu to njušenje kovina?

Tek što sam to rekao, pokazao sam se, jer je trgovac napeto gledao u mene. No, što je bilo — bilo je. Hijacint je odgovorio:

— A kako ću znati o čemu se radi? Nemam instrumente sa sobom, a u ovom je svijetu sve drugačije.

Htio sam se što prije izgubiti, ali se Hijacint ogledavao mojim tijelom po trgovini, ne bi li ipak spazio ono što mu treba. Sada se trgovac nasmiješio isuviše ljubazno, pa me upitao:

— Da li vam se to češće događa?

— Što?

— Da razgovarate sami sa sobom.

Nisam znao što da učinim. Najbolje bi bilo da bezobraznika raspalim po gubici, ali onda bih imao nepotreban skandal. U to se pojavi pomoć, odakle sam najmanje očekivao. Dolores se ubacila u igru.

— Zar ne znate da se njuhom mogu razlikovati kovine? No, i vi ste mi neki stručnjak. Sad ćete odmah vidjeti. Zamotajte u papir nekoliko kovina i gospodin će ih odmah razlikovati po mirisu.

— Dobro, da vidimo i to čudo, gospođice.

U isto sam vrijeme progovorio i ja umjesto Hijacinta:

— Donesite te kovine.

Trgovac se izgubi u skladištu i za nekoliko minuta donese nekoliko zamotaka. Jednog mi pruži pod nos.

— Dakako, da to nećete uzeti u ruke, jer biste i po težini mogli pogoditi.

Glava mi se nagne nad trgovčevu ruku i usrknem zrak.

— To je treća kovina, koju ste mi pokazali. Mislim da se zove bakar.

Trgovac bez riječi pruži drugi zamotak.

— Bakar.

Treći zamotak.

— Bakar.

Četvrti zamotak.

— Bakar i sve ostale kovine, koje ste nam pokazali.

Trgovac je zapanjeno gledao u svoje zamotke. Opipavao ih je ne viri li možda nešto po čemu bi se moglo zaključiti što je u zamotku. Ali, sve je bilo lijepo upakirano u plavi papir.

— Odnio vas vrag, gospodine. Čestitam, tako nešto još nisam doživio.

— Vidite, ne valja prerano donositi zaključke. A sada, ostajte mi zdravo!

S tim riječima, postavši ponovo gospodar svojih kretnji i govora, okrenuo sam se i izišao s Dolores na ulicu.

— Kamo sada? — upitao me Hijacint.

— Predlažem da potražimo zlatara. Samo, ako se radi o platini ili zlatu, ne znam kako ćemo to platiti.

— Najprije da vidimo je li to ono pravo, a onda ćemo već nekako — primijeti Dolores s neuništivim optimizmom.

Kod zlatara se ponovilo isto što i u trgovini kovina. Samo je Hijacint bio oprezniji kao što sam mu još putem savjetovao. Oprezno sam njušio, ali nijedna kovina nije bila ono, što je Hijacintu trebalo. Konačno smo se utučeni našli na ulici.

— Ne bismo li mogli provaliti u neki kemijski laboratorij? — predloži Dolores.

— Hvala, meni je sasvim dosta što će me prije ili kasnije uhapsiti zbog onih tisuća, pa mi provala ne treba.

— Ali provalit će Hijacint — nije se djevojka dala zbuniti.

— Da, a s mojim tijelom, pa smo opet na istome. Ne, problem moramo riješiti na neki drugi način.

Dok smo ovako raspravljali na ulici, počela je i podnevna

pauza. Odlučili smo da odemo u moj stan i nešto pojedemo. Tek kad se trgovine ponovo otvore, ima smisla da nastavimo potragu.

Dok smo se penjali po stepenicama, doživio sam mali šok. Penzionirani pukovnik, koji stanuje kat niže, obavijestio me da me je tražio neki čovjek. Po opisu nisam mogao nikako pogoditi tko bi to bio. Dolores me značajno pogleda:

— Već te traže.

— To je očito i ne vjerujem da bismo mogli dočekati ručak u mom stanu, a da nas netko ne ometa.

I Dolores i ja izbjegavali smo riječ policija, mada smo oboje mislili isto.

— Bit će bolje da odemo u neki restoran — predložio sam s osjećajem da mi ni javna mjesta neće više biti sigurno utočište.

Ali, nije mi bilo suđeno da utolim glad. Sve se zbilo tako neočekivano, da nisam ni sam znao kako.

Krenuli smo prema jednom restoranu, za koji sam znao da ga ne posjećuju moji znanci. Nisam, doduše, još nikada bio u njemu, ali sam znao da se nalazi tri kuće dalje od ugla, na kome je ljekarna. I upravo kada smo prelazili kolnik, zahvaljujući zelenom svjetlu, osjetim kako skačem nekamo udesno. Nisam znao što hoću, ali je bilo očito da je Hijacint na djelu.

— Što to radiš? — upitao sam očajan, jer bi ovakvo napadno vladanje na ulici moglo biti fatalno za onoga kojeg traži policija.

No odgovora nije bilo. Umjesto toga uhvatio sam nekog starčića za kaput i počeo ga tresti.

— Daj to ovamo — čuo sam kako urlam.

Starčić se stresao od groze, ali onda mi je opalio jedan sasvim pristojan udarac u bradu. Pustio sam ga načas, ali onda me je ohrabrio moj glas, upravljani Hijacintom:

— Drž'ga. On to ima;

Nije mi trebao reći da ga držim, jer su mi ruke ponovo posgle za njim. Ali starčić se više nije pouzdavao u svoju snagu već je zaurao u sav glas:

— Pomoć! Policija!

Sada sam i ja htio nešto pridonijeti da ga ušutkam, ali mi je tijelo reagiralo na Hijacintove impulse. I mogu reći da je posao obavio dobro. Za dvadeset sekundi čovjek je ležao na zemlji i dok sam se sagnuo da nešto učinim, zgrabile su me dvije ruke za ramena. Bile su to ruke zakona. Te ruke su se doskora

podvostručile i potrostručile. Dogodilo se ono, što se često događa u sličnim situacijama. Prolaznici su pomagali policajcima. Dolores je vriskala vičući u pomoć, što je samo pogoršalo moju situaciju, jer su svi mislili da sam i nju napao. Zapravo, ona je htjela da se meni pomogne, što se nikako nije slagalo s nastalom situacijom.

— Hijacinte, zašto ne pomogneš? — upitao sam dok su me grubo gurali prema policijskom automobilu, koji se začas tamo stvorio.

— Mogao bih se dočepati jednog tijela, ali bi ostala bila protiv nas. A nisam baš siguran, da bih se poslije mogao vratiti u tebe.

To je bilo točno, iako mi nije bilo jasno kako mu još mogu pomoći, kad sam lišen slobode.

— Šuti — izdere se jedan policajac na mene.

Moram priznati da se Dolores pokazala požrtvovnom. Sjela je naprijed do vozača. To je bilo posljednje što sam vidio, prije nego su se zalupila vrata na mojoj ambulatnoj ćeliji. No jedno je bilo sigurno. Dolores me nije napuštala.

Međutim u tom trenutku nisam znao da su je izbacili iz kola po hitnom postupku i da je stigla za mnom taksijem.

— Eto, vidiš, kako si nas nepromišljenim postupkom uvalio u neprilike — rekao sam gorko kada su krenula kola.

Jedan policajac iz pratnje oštro me je pogledao, a drugi je zagrmio »kuš«. Držao sam da je bolje šutjeti, a Hijacint je samo uzdahnuo mojim prsima i rekao da se ni on neće upuštati u jalove svađe.

Predveli su me dežurnom policajcu. Imao je nekakav čin, ali ja se u to nisam razumio. Onaj, koji me je uhapsio, raportirao je o čemu je riječ. Pokušaj pljačke nasred ceste i upo bijela dana. Lakše ozlijeđen stariji čovjek i pokušaj da se prikažem neuračunljivim jer govorim sam sa sobom.

— Je li oštećeni podnio prijavu? — zapita dežurni.

— Još nije, ali čeka vani.

— Uvedite ga.

Sada sam imao prilike bolje pogledati svoju žrtvu. Čovjek nije ni bio tako star, ali je očito bio bolešljiv. Rupčićem je pritiskivao usnu, koja mu je bila dobro otekla. Mene nije počastio nijednim pogledom, ali je zato bio vrlo ljubazan s dežurnim.

Pošto je dao osobne podatke i kratki opis događaja, koji je uglavnom bio točan, dežurni ga upita:

— Vi kažete da je uhapšeni viknuo: »Drži ga, on to ima!« Što je on time mislio? Naime, po svemu se čini da je imao suučesnika.

— Ne, gospodine, komesaru, bio je sam.

— Vjerojatno imate pravo. Možda ga je suučesnik ostavio na cjedilu, pa je morao sam obaviti cijeli posao. A o čemu je zapravo riječ?

— Pojma nemam — izjavi oštećeni. — Išao sam u našu sindikalnu ambulantu, gdje su pregledi besplatni. Tako da osim nešto sitniša i rupčića nemam ništa uza se.

— Vjerojatno i neke dokumente — dopuni ga komesar.

— Da, i ključeve od stana.

— Pretražite ga!

To je, dakako, viknuo Hijacint, ali sam ja za to bio odgovoran. Komesar kao da nije dobro čuo.

— Kako molim? Da pretražim oštećenog?

— Svakako, to je jedini način da pronađem jednu tešku kovinu, koja mi je prijeko potrebna.

To je izgovorio Hijacint, a onda sam ja nastavio molećivo:

— Hijacinte, prijatelju, pa ne pravi nam sada još veće nepravilike. Zar ne shvaćaš da smo uhapšeni?

Komesar me odmjeri od pete do glave, a onda rekne žalosno:

— Do vruga, uvijek je naš doktor negdje na terenu kada nam je potreban. Da je ovdje bilo bi lako ustanoviti stupanj vaše simulacije, a ovako ne znam da li bih vas smio strpati u zajedničku ćeliju.

— Vi, valjda, ne želite kazati da sam lud? — zaprepastih se na te riječi.

— E, to je već bolje. Luđak uvijek tvrdi da nije lud. Čini se da ste dobro naučili svoju ulogu.

— Ali, gospodine komesaru, meni se dogodila nevolja. Najprije ono s torbom, ali to se vas ne tiče, a onda ovo. Zar ne shvaćate da je u mene ušao Hijacint. On to sve...

Dalje više nisam mogao govoriti u svoje ime, jer je Hijacint preuzeo uzde u svoje ruke.

— Ovo je tijelo prilično smušeno i ne uzimajte ozbiljno što ono govori. Zapravo se radi o tome da taj čovjek — pri tome sam pokazao na oštećenoga — ima kod sebe nešto što je meni prijeko potrebno. Bez toga ne mogu napustiti vaš planet, a žena me čeka. Morate shvatiti da sam izgubio strpljenje jer smo tražili tu kovinu cijelo prijepodne uzalud, a sada sam

nanjušio da se nalazi kod ovoga ovdje. Recite što imate, kako se to zove kod vas, pa da mogu kupiti.

Glas mi je bio toliko prodoran da se stari uplašio za svoju kožu i sklonio iza komesarova stola. Sam komesar nije bio naročito impresioniran. On je samo odobravajući kimao glavom, a onda je kazao:

— Aha, podvojena ličnost, ili tako nešto. Dobro ste proučili simptome. Po kakvoj ste knjizi radili?

— Ma, čovječe, to ne govorim ja, već Hijacint.

— Slušajte, vi ste ovdje uhapšenik i ja za vas nisam čovjek već gospodin komesar. To upamtite, jer inače mogu postati vrlo neugodan.

— Dobro, gospodine komesaru, trudio sam se da govorim što sabranije, o mojoj uračunljivosti možemo raspravljati i kasnije, ali molio bih vas da oštećeni pokaže sve što ima. Zapravo, zanimaju nas samo kovine. Poslušate li me, učinit ćete dobro djelo.

Vidio sam da komesar jedva suspreže smiješak, a onda se odlučio.

— Nemam prava da vam zapovijedam, ali mislim da bi bilo u interesu istrage da nam pokažete sve metalne predmete koje imate uza se.

Čovjek slegne ramenima i promrmlja nešto, kao da luđake ne treba uzrujavati, pa izvrne džepove. Pokazalo se da zaista nema ništa metalno, osim ključeva. Ja sam mu, dakako, prišao i ponjušio ga, što je staroga zaprepastilo, no ništa mu se nije dogodilo.

— Što si našao, Hijacinte? — upitao sam da prekinem neugodnu tišinu.

— Tu bi moralo biti a ipak nije. Ne shvaćam.

— Dosta komedije — zagrmi komesar.

Zatim je upitao oštećenoga da li podnosi prijavu, i kad je ovaj to potvrdio, uputio ga kamo da pođe. Zatim se obratio meni. Zatražio je moje generalije.

— Znaite, ja to uvijek činim tek nakon prvog razgovora s uhapšenim nasilnikom, da ne bih bio pod sugestijom njegova imena — objasni mi on. — Prvi dojam može korigirati zao glas, koji prati nečije ime.

Kada je saznao kako se zovem, da mi je 30 godina i da sam glavni blagajnik kod »Exelsiora«, pride mi bez riječi i ponjuši me.

— Čudno, ne smrdite na alkohol. Čovjek vašeg položaja ipak nije pao na to da pljačka usred bijela dana.

— Rekao sam da to nisam učinio ja već Hijacint. On je pod jakom psihičkom presijom, a osim toga ne poznaje naše običaje, pa se zato to i dogodilo.

— Vi uvijek jedno te isto. Meni je vrlo žao, ali ja ću vas sada poslati u ćeliju, a za ostalo će se vidjeti.

Kada su me izvodili, ugledao sam na hodniku Dolores. I ona je mene spazila. Htjela mi je prići, ali kada je uočila da me prate dvojica policajaca, odustala je. Još sam samo uspio vidjeti da ju je neki policajac uveo komesaru.

Ćelija je bila prostrana i, kao što su mi ostali sudrugovi rekli, komforna. Imala je toaletni stolić i uvedenu hladnu vodu. No zlo je bilo u tome, što sam ja bio osmi, pa ta prostranost nije dolazila do izražaja.

Prvo su me pitali, zašto sam zatvoren. Rekao sam da me optužuju zbog razbojničkog napada, ali da nisam kriv. Svi su odobravajući kimali glavom, a jedan je rekao da je posve shvatljivo da se u ćeliji nikada ne govori više no što se reklo istražitelju. Što se mene tiče, pomirio bih se s takvim tumačenjem, ali Hijacint se osjetio ponukanim da kaže:

— Ma nismo ga htjeli okrasti već samo ustanoviti što nosi.

— Dobro, dobro — rekne jedan, koji je do tada drijemao na ležaju — zar ne bi ovdje moglo biti malo tiše.

Zatim malo bolje pogleda i ustane kao da ga je ubola osa.

— Čekajte, čekajte, čini mi se da se mi znamo odnekud.

To je bilo upravljeno na moju adresu. Pogledao sam tipa. Da, očito je da sam ga negdje vidio. Onda mi pukne pred očima.

— Zar nisam od vas kupio torbu? — zapitao sam začuđen, što tog jadnog čovjeka, prema kojem je život bio toliko okrutan da je bio prisiljen prodavati drage uspomene, susrećemo u zatvoru.

— Bogami jest — rekne i pri tome obori glavu. — Znae, da sam znao da smo od iste branše ne bih tražio novac. A izgledali ste mi tako fino, kao da ste stvoreni da kupite ukrađenu robu.

Dakle, još i to. Kupio sam ukradenu torbu, što je također kažnjivo. No taj se grijeh mogao smjestiti potpuno na dno ljestvice mojih zločina.

Šutio sam, a nesretni čovjek nastavi:

— Je li vam ta torba dobrodošla?

— Sto tisuća je nestalo u toj torbi — rekao sam gorko.

— To je dobar posao, čestitam.

Opazio sam da su me i ostali pogledali zadivljeno. Bilo je očito da me drže velikim kriminalcem. Zapravo je to bilo dobro, jer sam tako mogao računati na poštovanje i susretljivost. Ali onda se ponovo javio Hijacint:

— Da ne biste mislili da je moje tijelo lopov. On je u toj torbi izgubio novac svoga poduzeća.

Poštovanja na licima mojih sudrugova je nestalo, ali neki su samo mahali glavom, uvjereni da se taj novac nije baš sasvim slučajno izgubio.

Sjeo sam na ležaj, koji mi je dodijelio sobni starješina i razmišljao o novom položaju. Ružičasto nije, to sam znao. Nije bilo ugodno imati ni takva kompanjona kao što je Hijacint, mada on nije bio kriv za nestanak utrška. Ali, on me može vrlo lako uvaliti u još veće nevolje. Već ovaj napad na starčića nije baš bio pametan potez. Što će tek biti kad se sazna za novac? A zacijelo se već i znalo. Čudio sam se samo da policija još nije doznala za taj moj slučaj. Uzeo sam u obzir i to da se ne nalazim na policijskoj centrali već na područnoj stanici, pa možda do njih još nije dospjela tjeralice. Možda se i ne radi o tjeratici, već samo o obavijesti da se traži taj i taj, ali su mi se takve finese činile u tom trenutke sporedne.

Onda još i ta Dolores. Što je samo mogla reći komesaru? Očito se prijavila kao svjedok. No da li je počela govoriti o Hijacintu ili me je pokušala prikazati slaboumnim? Nisam očekivao ništa dobro do njezine intervencije.

Na koncu i ta teška kovina za Hijacinta. Moje poštovanje prema njegovu osjetilu mirisa znatno je splasnulo. Dok je u trgovini kovina upravo briljirao, razaznavajući kovine po mirisu, ovdje je potpuno iznevjerio. Nisam mogao odoljeti a da mu u pola glasa to ne zamjerim.

— Ja sam siguran, da je taj čovjek ono imao samo ne znam gdje ga je sakrio. Trebali smo ipak premlatiti one ljude u istim odijelima i pretražiti tijelo.

Bio sam sretan što se to nije dogodilo, jer deblji kraj izvuкао bih svakako ja, odnosno moje tijelo.

Dok sam tako sjedio, kunjajući i razmišljajući, nisam opazio da se za to vrijeme nešto izmijenilo u ćeliji. Neki su bili pozvani na saslušavanje, a neki su išli na razgovor s advokatom. Postao sam svjestan svoje okoline kad me je ključar prozvao po imenu. Skočio sam na noge, i u meni se pojavila iskrica nade da ću na slobodu.

Međutim, nada je bila isprazna, kao i većina nada. Stražar me je odveo komesaru.

Ovaj mi je ponudio da sjednem i pitao da li pušim. Odbio sam, jer da sam i bio pušač, ne bih u ovom trenutku mogao držati cigaretu među prstima. Bio sam strahovito uzbuđen a i razočaran. Od slobode ništa. No možda se komesar želi sa mnom oprostiti.

— Možemo govoriti sasvim otvoreno — počne komesar — gdje ste sakrili novac?

Da je grom udario pored moje stolice, ne bih se više zaprepastio. Dakle, i to se već zna. No, što se čudim? Računao sam i na to.

— Kad bih to znao, ne bi bilo ni pola nepritika. Novac je jednostavno nestao — odgovorio sam iskreno.

— Stari trik, koji više ne pali. Prije nego što ste se uputili stazama kriminala mogli ste ipak malo pročitati njegovu povijest, pa da znate koji su trikovi aktualni a koji su izašli iz mode. Kako ste se lijepo priredili za ludilo!

— Ja sam nevin! — uzviknuo sam očajno, ali se moj povik odbio od komesara kao od neprobojne stijene.

— Reći ću vam kako je bilo da vam prištedim moralni napor. Vi ćete samo potvrditi da je tako. Prema tome, najprije ste se počeli čudno vladati, da biste stvorili dojam kako nešto nije s vama u redu, recimo, rascjep ličnosti. Tako je jedan vaš ja, onaj blagajnik, nosio novac u banku, a onaj drugi, mislim da se zove Hijacint, putem ga je negdje sakrio, a da vi to niste znali. Molim da se razumijemo, znali ste vi sve, ali tako ste željeli prikazati stvar.

— Laž — javi se Hijacint — ja se u ono vrijeme uopće nisam služio ovim tijelom.

— Bravo — odobri komesar — vidim da ne želite napustiti ulogu. No ja ću nastaviti. Zatim ste očekivali tetku, koja bi trebala poslužiti kao svjedok. Napisali ste kojekakve gluposti na papir i onda sve pripremili kao da se spremate za samoubojstvo. Tako rade savjesni blagajnici, odlično. Znali ste da će tetka doći i zato ste i izabrali petak za vaš posao.

Tetku ste uspjeli prevariti, jer vam je ona poslala psihijatra, a njega ste zbunili uz pomoć svoje prijateljice. Da li je ona znala da ste pronevjeritelj, ili je to učinila samo iz simpatije prema vama, ne bih mogao reći, ali to će pokazati istraga. Onda ste se prošetali gradom, njušili kovine, uopće činili sve samo da uvjerite ljude da ste nenormalni. Našao sam i jednog oćevica, koji vas je vidio kako se koprcate po ulici. Na koncu, da biste dobili uredovnu potvrdu da ste ludi, napali ste onog ćovjeka, što vas je dovelo u zatvor.

— Valjda nećete još tvrditi da sam želio u zatvor? — počeo sam protestirati.

— Baš tako. I to je zapravo vaš najgenijalniji potez. Dajete se zatvoriti zbog relativno sitne stvari, da biste dokazali da ste ludi. Jer ste znali da ćete odgovarati za nestanak novca. Tako biste kao luđak dospjeli na liječenje na psihijatrijsku kliniku. Nakon godinu-dvije biste ozdravili i onda bi se ustanovilo da u vrijeme krađe niste bili svjesni svojih postupaka pa bi vas morali pustiti. A novac bi vas lijepo čekao. Sada bi bilo jako dobro da priznate da je tako, pa da stavimo točku na taj slučaj. Uštedjet ćete neprilike i meni, ali i sebi.

Posljednje je riječi naročito istakao, što sam shvatio kao prijetnju. Da budem iskren, rado bih priznao, samo da me ostave na miru, ali onda će iskrsnuti pitanje gdje je novac, a to zaista ne znam. Prema tome uvalio bih se samo u još veće neprilike.

— Dopustite da se posavjetujem — rekao sam tiho i ne čekajući odgovora nastavio:

— Hijacinte, što mi savjetuješ?

Komesar se sarkastično smiješio dok mi je Hijacint odgovarao:

— Zapravo me se cijela stvar više ne tiče. Tvoje je tijelo postalo neupotrebljivo, pa iako mi je žao, morat ćemo se rastati.

— Zar ćeš me ostaviti u nevolji?

Komesar je primijetio nešto o uzmaku, ali ja sam slušao što mi odgovara Hijacint.

— Meni je u prvom redu potrebno gorivo. Tko zna što se događa s mojom suprugom. Morat ću uzeti drugo tijelo, koje se bez neprilika može kretati na ovom planetu.

— Odlično, čestitam — javio se sada komesar. — Duhovito pripremljen pokušaj da se opet prikažete kao normalna osoba. Shvatili ste da više nema smisla i dalje igrati komediju, a

opet ne biste htjeli priznati da ste glumili ludaka. Osim toga ...
... čekajte ...

To čekajte odnosilo se na okolnost da je zazvonio telefon. Komesar je digao slušalicu.

— Da, ja sam ... vrlo sam počašćen ... da, ... da ... kod mene je ... Samo izvolite ... možda ćete podnijeti prijavu ...
... Ha, ne znate zbog čega ...? Samo izvolite doći, pa ćemo sve urediti ... Samo što nije priznao ... Klanjam se, do viđenja.

Dok je komesar telefonirao, ja sam napeto slušao. S kime to razgovara? Mogao bi to biti i moj šef, ali kako je moguće da još nije podnio prijavu. Zato sam odbacio tu misao. Sjetio sam se kako sam negdje pročitao da mali lopovi misle da policija samo za njima traga. Tako sam i ja mislio da se sve mora vrtjeti oko mene.

Komesar je digao glavu.

— Dakle, veselite se. Dolazi vam šef.

Problijedio sam. Kako ću mu pogledati u oči? Komesar je ustao i prošetao malo po sobi. Pri tome mi se približio na dva koraka. Tog sam se trenutka sjetio, da me Hijacint kani napustiti. Ako dospije do komesara, onda će to i učiniti, a ja ću ostati sam. Zato sam viknuo u očaju:

— Ne približujte mi se, jer će Hijacint prijeći k vama i ja ću ostati sam.

— Aha, gluma se nastavlja — primijeti komesar hladno-krvno. — Ne bojte se. Neću vam se približiti.

— Ali i ako se ja vama počnem približavati, bježite što dalje od mene.

— Šuti — javi se Hijacint — ovo tijelo me ni najmanje ne zanima. Bit će prilike da te napustim, čim ustanovim da je svaka nada izgubljena da bi se ti mogao slobodno kretati po planeti.

— Izvrсна predstava, no sada će biti dosta — a zatim se obrati policajcu, koji me je doveo. — Izvedite uhapšenog i čekajte na broju 17 dok vas pozovem.

Koliko smo sjedili u praznoj sobi ne bih znao reći. Čini se da su policajcu rekli da sam, možda, lud, jer je stalno bio podalje, a kako ja nisam pokazivao da bih htio pobjeći, sasvim smo se lijepo slagali.

Onda zazvoni telefon. Policajac prinese slušalicu k uhu i onda mi rekne službenim tonom:

— Idemo.

Kod komesara je sjedio moj šef, stari Hasel, u udobnoj fotelji, koja je očito bila rezervirana za neuhapšene, da ne kažem, poštene ljude. Ali, pored Hasela sjedila je — nisam htio vjerovati svojim očima — Dolores. Nisam stigao dobro ni razmisliti kako se to moglo dogoditi, kada komesar reče.

— Je li to taj?

Hasel je ustao i pomno me promatrao. Kao da je tražio pravu riječ. Napokon izusti:

— Kažu mi da ste vi blagajnik Rudolf Panikkar. Bez obzira bilo to točno ili ne, zanima me da li ste sami.

Dok sam još trenutak ranije bio spreman da se povučem i zacrvenim od neugodnosti, sada sam se samo blesavo zagledao u svog poslodavca. Što mu je odjednom, pa se pravi kao da me ne pozna? Da li bi za mene bilo dobro da prihvatim tu igru?

—Gospodine, ja sam taj Panikkar a sam nisam, jer kao što vidite ovdje je i gospodin komesar, dva policajca, jedna djevojka za koju sam bog zna kako je došla u vaše društvo i vi.

— Hm — stari se gospodin ušetao po sobi, kao da je u neprilici. — Nisam mislio da li ste sami u tom smislu. Događa li vam se da govorite ono što ne biste htjeli ili da pravite kretanje protiv svoje volje?

Kao da me je pogodio grom. Odakle to starome? Onda sam shvatio. Uz njega je bila Dolores i ona mu je sve izbrbljala.

— Zmijo — vrisnuo sam bijesno — sve si izbrbljala.

— Ova ženka nije mi ništa govorila o vama. Ne znam, dođuše, zašto ste ovaj stvor, nazvali ženkom, ali vjerujem da to nije ništa lijepo.

Imao sam najbolju namjeru da kažem nešto oštro, ali odjednom sam shvatio da više nisam gospodar svojih kretnja i riječi. Zakoraknuo sam prema starom gospodinu i rekao riječi, koje meni ne bi nikada pale na pamet:

— Čekajte malo ... je li ovo vaše pravo tijelo?

— Da budem iskren, posudio sam ga.

— Draga — vrisnuh iz sve snage i poletim u zagrljaj svome šefu. Dakako, da su me noge nosile protiv moje volje, a isto su se tako i ruke raširile, pa sam obujmio vrat starog gospodina.

— Oh, mužu moj — javio mi gospodin Hasel i nježno mi položio glavu na prsa.

Moram priznati da sam se osjećao nelagodno, jer bilo kako bilo, ipak je to sve išlo na moj račun, mada nisam bio za to ni

najmanje odgovoran. Komesar je neko vrijeme ostao bez riječi, a onda je tresnuo šakom o stol:

- Kakvo je to vladanje? Pa ovo je državna ustanova!
- Našao sam svoju suprugu — otelo mi se s usana.
- Slušajte, Panikkar, izrugujte se kome hoćete ali ne meni. A i vi, gospodine Hasel, mogli biste biti ozbiljniji.
- Zar se na vašem planetu supružnici ne smiju pozdraviti?
- rekne Hasel s najnevinijim licem.
- Dosta — zagrmi komesar, ali se sada uplete i Dolores.
- Vidite, gospodine komesaru, da je sve istina što sam vam pripovijedala.

U taj čas odgurne me Hasel i priđe komesaru:

- Ne znam ni sam što mi je. Kako mi se moglo dogoditi da zagrlim tog lopova, koji me je olakšao za teške novce.
- Nisam ukrao ni pare — uspio sam da zaviknem.
- Meni je vaša zaručnica sve rekla, a ostalo je objasnio gospodin komesar. Recite mi gdje je novac, pa ću se pobrinuti da prođete što jeftinije.

Ostao sam iznenađen. Dolores se prikazala kao moja zaručnica. Znači da je ipak bila uz mene. No zašto me je izdala?

Razgovor je još neko vrijeme trajao u vrlo živahnom tonu, jer su i komesar i Hasel htjeli pošto-poto da priznam krađu i da odam što sam učinio s novcem, dok smo Dolores i ja uvjerali obojicu da sam žrtva nesretnog slučaja.

Na koncu Dolores zamjeri Haselu, da je i on činio nepromišljene radnje kada je Hijacintova gospođa djelovala iz njega. Hasel se zamisli i upravo otvori usta da nešto rekne, kada zazvoni telefon. Komesar digne slušalicu i onda je pruži mom šefu.

— Za vas, gospodine.

Hasel je neko vrijeme slušao, a onda mu oči stanu kolutati, dok se nisu zaustavile na meni. Jedino, što je mogao reći, bilo je:

— Dobro. — I zatim poklopi telefon.

— Jednostavno ne znam što da mislim — rekne, kad ga je komesar upitno pogledao. — Bilo bi najbolje da odemo u moj ured.

Komesar pogleda na sat i izjavi da bi mogao ostati samo jedan sat, i onda naredi policajcima da me odvedu u ćeliju. No sada se usprotivi Hasel:

— I ovaj mora s nama. Javili su mi da je novac nađen.

— A gdje ga je sakrio? — upita komesar.

— Bio je u torbi, koju je ostavio u banci. Ljudi su to lijepo proknjižili i prije pola sata poslali primku.

Osjetio sam kako mi tlo nestaje pod nogama i bio bih se zacijelo onesvijestio, da mi nije Hijacint pomogao. Preuzeo je komandu i tako sam ostao na nogama. Odmah zatim osjetio sam neki teret, koji mi se ovjesio oko vrata. Bila je to Dolores: zagrlila me je i sama blizu nesvjestice.

Da sam razmišljao logično, ne bih se toliko iznenadio. Posljednja dva dana doživio sam toliko čudnih stvari, pa još jedna više nije smjela utjecati na moje psihičko stanje. Ali, ipak, radilo se o mojoj koži, o dobrom glasu i mojoj budućnosti, pa me je to malo uzdrimalo.

Pred policijskom zgradom, dok smo prelazili pločnik da bismo se ukrkali u kola, susretne nas moja žrtva, koju sam htio opljačkati. Smjesta stane pred komesara i počne:

— Gospodine komesaru, dobro je da sam vas sreo. Šećem već cijeli sat pred zgradom i ne usuđujem se ući, jer nisam sve točno izračunao.

— Dobro, dobro — komesar nije bio raspoložen za duge razgovore — dođite sutra. Uostalom, prijavu ste podnijeli, pa što još želite?

— Prijatelji su mi rekli da mogu zatražiti i odštetu za pretrpljeni strah, za bolove, zgužvano i zaprašeno odijelo, gubljenje vremena i sada nisam načistu koliko sve to vrijedi. Znaite... ja sam bolestan...

— Ulazite u kola, i pođite s nama da to uredimo — začujem Haselov glas.

— o o o —

Nalazili smo se u Haselovoj privatnoj kancelariji. Sam Hasel, Dolores, komesar i onaj jadni starčić, zbog kojeg sam imao toliko neprilike. Tome bi se mogla dodati i dva nevidljiva gosta — Hijacint i njegova žena. Na svu sreću nisu se javljali, pa sam tako bio u neku ruku miran. No sada je taj mir bio prekinut. Starčić je ustao i počeo govoriti o svojim jadima i odšteti, ali sam ga prekinuo, dakako ne svojom voljom. Hijacint je iz mene progovorio i energično zatražio da se smiri, jer da imamo riješiti jedan mnogo važniji problem. Zatim se obratio Haselu s molbom da se strpi i on na trenutak, jer da bi htio čuti, što se sve dogodilo s njegovom suprugom otkako su

se rastali. Hasel je nešto promrmljao, ali se brzo prekinuo, kad se javila Hijacintova gospođa.

* * *

— S jedne strane sam bila osamljena i zabrinuta a s druge željela sam vidjeti strani svijet. Zbog toga sam se i ja spustila s pomoćnom letjelicom. Našla sam tvoju i smjestila sam se pored nje. Onda sam na instrumentima opazila da se približuje nešto živo.

Da ne duljim. I ona se dokopala psećeg tijela, onog istog, koji je poslužio Hijacintu. No ona je u mozgu psa naišla na tragove, koji su joj otkrili da je tu bio i njezin suprug. Natjerala je psa da ode na isto mjesto kamo je bio odveo Hijacinta. I tako se našla na vratima moje kuće, gdje je prestajao trag. I ona je brzo shvatila da pas nije kruna inteligentnih stvočenja na našoj planeti, pa se prilijepila uz prvog prolaznika.

— Odmah sam shvatila da se to tijelo služi prilično kompliciranim akustičkim aparatom za sporazumijevanje, pa sam marljivo proučavala mehanizam. Uspjela sam ga natjerati da zaustavi nekoliko prolaznika i da im nešto kaže. Malo-pomalo sam se uplitala i tako sam izazvala izvjesnu pažnju, ali sam se posredstvom tog tijela ipak mogla sporazumijevati.

— Čini se da se žene ni u jednom svijetu ne razlikuju bitno jedna od druge — uspio sam na brzinu primijetiti, a onda mi je Hijacint oduzeo riječ.

— Prema tragovima u psećem mozgu ona je približno izračunala kada je Hijacint napustio pseće tijelo. Natjerala je zatim svoje tijelo da to preračuna na zemaljsko vrijeme i zaputila se u kuću. Tijelo je bilo prilično jogunasto, ali je ipak uspjela ići od stana do stana i pitati tko od stanara dolazi obično u to vrijeme kući. Bilo joj je jasno da je u tom čovjeku Hijacint. Tako je naišla i na penzioniranog pukovnika, koji joj je kazao da bi to mogao biti samo blagajnik s drugog kata. Kada je još saznala i adresu mog poduzeća, ostalo je bilo lako. Natjerala je svoje tijelo da ode do »Excelsiora«, ali tamo više nije bilo nikoga. Tijelo se moralo raspitati kada će se moći naći nekoga od uprave i onda ga je pustila da ode kući gdje je i prenoćila. Drugog dana pošla je ravno do mog poduzeća. Sa svog zarobljenika prešla je na sekretaricu a sa sekretarice na njezina šefa, tj. na Hasela. Od njega je saznala da se nisam javio na posao. Već je razmišljala o tome da napusti to

tijelo i pokuša na neki drugi način saznati za mene, kad najave neku ženu, koja bi htjela sa šefom govoriti o jednoj vrlo važnoj osobnoj stvari. Bila je to Dolores. Onda je bilo lako.

Nisam bio nimalo voljan da prijedemo preko uloge, koju je odigrala Dolores, pa sam je zamolio da sama kaže kako je bilo. Komesar mi je naredio da šutim, ali ga je Hasel primirio s frazom da će se sve to lijepo urediti.

Dolores je počela prilično teatralno:

— Gospodine, spasite Rudolfa!

Hasel se u početku nije snašao. Nije ni pomislio da sam ja Rudolf, jer me je znao kao Panikkara. Kada je ta prepreka bila svladana, onda je pomislio da su me oteli gangsteri zajedno s novcima.

— Da su barem — jauknula je Dolores — ali njega su uhapsili.

— Zbog čega? — upitao je Hasel.

— Zbog razbojništva. Napao je nekog čovjeka, jer mu je htio oteti nešto teško.

— Čovjek... gospodinu Panikkeru?

— Ne, obratno. Rudolf čovjeku. Ali, zapravo je posrijedi bio Hijacint.

— A tko je taj nesretni Hijacint? — htio je dalje znati moj šef, koji je već bio čvrsto uvjeren da ima posla s umno poremećenom osobom.

— Eh, kada bih to ja znala. Hijacint mu i nije pravo ime, ali tvrdi da dolazi iz nekog drugog svijeta. Međutim, on je sada u zatvoru i protiv njega iznose najstrašnije optužbe.

— Tko, taj Hijacint?

— Ne, Rudolf. Vi morate nešto učiniti.

Hasel nije dakako bio pripravan da se dade odvući u tako sumnjivu akciju, na što je Dolores zaplakala i rekla da je i sama bila sa mnom na policiji i da je razgovarala s komesarom, koji vodi istragu i da će me po svojoj prilici strpati u ludnicu. Zato je i došla Haselu.

— Vi ste sigurni da ta ista opasnost vama ne prijete? — upitao je Hasel ne bez zlobe. — Vi govorite o bićima iz nekog drugog svijeta...

— Uvjerila sam se na svoje oči. To je biće govorilo i iz mene same. I to je biće nesretno, jer je ostavilo svoju suprugu samu u svemirskom brodu...

— Ha, sada sam sigurna, da je to moj suprug — povikao je Hasel sasvim nenadano. Zatim je ušutio i bio je očito zbunjen.

— Gospodo, vi ste ovdje! Oh, kako mi je drago da je s vama sve u redu — kliknula je Dolores, a da nije bila ni svjesna neobične situacije.

No Hasel se zamislio. Sjetio se da se i njemu događalo tog dana koješta čudnovato, što je pripisivao nervozi od silnih poslovnih briga

— Hm, hm, to su čudne stvari.

— Dopustite, gospodine, da upitam nešto gospođu Hijacint.

— Odakle vam sada to ime. Moj se muž zove potpuno drugačije — javio se Hasel.

— Znam, ali to se ime ne može izgovoriti našim govorom, pa je zbog toga odabrao ovakvo ime — objasnila je spremno — Dolores. — A sada ono glavno. Molim da se ne uvrijedite, ali moram pitati. Mom je Rudolfu na tajanstven način nestao novac iz torbe, koji je trebao predati u banci. Da niste možda slučajno... možda zbog suvenira... nimalo ne sumnjam u vaše poštenje... ali vi biste mogli natjerati bilo koga da sve učini...

— Do vraga... — zaurla Hasel svojom sviješću, ali odmah je morao ustupiti tijelo nezvanoj gošći: — Gospođice, tu vam, na žalost, ne mogu pomoći. Tijelo, dok sam se njime služila, nije uzimalo ništa. Da pravo kažem ne znam ni kako novac izgleda i čemu služi, a mogu samo nagađati... — A sada, nevidljiva gospođo, dopustite da i ja kažem svoje — nastavio je Hasel, ali u svoje ime. — Dakle moj je blagajnik pronevjeritelj! I vi još tražite da mu pomognem. I to ja...

— Ali, on nije kriv! — pokušala je Dolores kao i obično bez argumenta.

— Da i nije ništa ukrao, već samo izgubio, kriv je. Tko će naknaditi štetu?

— Učinite nešto — moljakala je uporna Dolores.

— Preporučit ću da ga kazne bar doživotnom robijom. A ja imam veza.

Tog se trenutka Hasel smirio, sjeo na stolicu i dohvatio telefonsku slušalicu.

— Što ste rekli, na kojoj je to policijskoj stanici? — Dolores mu je rekla i sa strahom očekivala što će biti. Dok je čekao

na vezu, rekne nekakvim zavjereničkim tonom: — Moram se što prije sastati sa svojim suprugom.

* * *

Dakle, tako je to bilo. No to još nije bilo potpuno objašnjenje, a osim toga imali smo na vratu i starčića, koji je nekoliko puta pokušao skrenuti pažnju na sebe, kako bi mogao izaći sa svojim odštetnim zahtjevima.

— Toliko ste nam dojadili da smo spremni saslušati vaše želje — rekne napokon moj šef.

— Ispod tri tisuće ne bi išlo.

— Toliki odštetni zahtjev teško bi bilo održati pred sudom. Što mislite vi, gospodine komesaru?

U Haselu se probudio trgovac, pa je očito pokušavao sniziti cijenu. Čini se da je i komesar mislio isto.

— Nisam sudac, ali u mojoj praksi su se ovakvi slučajevi rješavali deset puta manjom svotom.

Oštećenog očito nije zadovoljavalo ovakvo prosuđivanje njegovih šansi. Govorio je o novom odijelu, o pretrpljenu strahu i konačno istakao da je to sve štetno utjecalo i na njegovo zdravlje.

— Ja sam predradnik kod »Barita«, gospodo moja, i zbog bolesti moram izostati s posla. No ako se vratim za osam dana, neće biti posljedica, a ovako, zbog tog udara i uzrujavanja, bolovanje će se podvostručiti, što će me pogoditi po, nemojte krivo shvatiti, džepu.

— A kod kojeg Barita radite — zainteresirao se Hasel. — Je li to onaj što ima umjetnu stolariju, ili onaj što proizvodi puceta?

— Ni jedan ni drugi — odgovori starčić. — Barit nije ime čovjeka već poduzeća. Izrađujemo instrumente, barografe, barometre, termometre i ostalo. Ja sam tamo već dvadeset godina i...

— Čekajte, čovječe — drekne komesar, koji se prvi put prestao vladati ukočeno — a od kakve bolesti bolujete?

— Otrova sam se živom.

— Hijacinte — uzviknuh pobjedničkim glasom — sada je tajna tvog goriva riješena.

— Kako to misliš? Živa... htio bih to vidjeti.

— Evo je na prozoru u staklenoj cjevčici.

Tek što sam to rekao, morao sam se podići i odjuriti do prozora. Skinuo sam termometar i bez mnogo oklijevanja razbio cjevčicu sa živom.

— Tu smo! Konačno — govorio sam i usput njuškao kao pas tragač. Čudno je samo to da se ta kovina kod vas nalazi u rastaljenu stanju.

Prestao sam njuškati, što je značilo da je Hijacint zadovoljio svoju znatiželju. Onda je slijedilo i objašnjenje.

— Rješenje je vrlo jednostavno. Znači samo to da je kod vas abnormalno visoka temperatura, pa se ta živa, mislim, da sam upamtio naziv, nalazi u rastaljenu stanju.

Nitko od nas nije znao na kojoj se temperaturi živa pretvara u krutu tvar. No još iste večeri telefonirao je komesar i pitao da li znam da se živa kod 39 stupnjeva ispod ničice smrzava. Odgovorio sam da se takav podatak nalazi u 11. svesku enciklopedije na 592. strani.

Hasel je prvi shvatio situaciju s praktične strane. Smjesta je predložio starčiću hiljadarku kao odštetu. Ovaj je pristao, pogotovo kada mu je još i komesar savjetovao da je to mnogo bolje, nego da se godinama povlači po sudovima. Još mu je rekao da bi bilo dobro da povuče prijavu.

— Pa da se lopov slobodno šeće po gradu i ponovo napada mirne građane — protestirao je starac.

— Moramo i mi od nečega živjeti — tumačio mu je komesar. — Zamislite, kada bi svi bili dobri, otpustili bi nas.

A onda je prišao k meni i rekao tiho:

— To nisam učinio zbog nekakvih naročitih simpatija prema vama. Zamislite samo kakva bi to bila istraga u kojoj bi sve vrvjelo od svemiraca, posjedovanja ličnosti, dijaloga sa samim sobom i slično. A što je najgore, osim vas, to bi potvrdile još dvije neporočne osobe.

— Hvala vam — rekao sam s olakšanjem, videći da starčić trpa u džep svoj teško stečeni novac.

Zatim je ponovo progovorio Hijacint iz mene:

— Gospodo — govorio je Hijacint — da ne bi bilo zabune. Čini se da se ovo tijelo izvuklo iz neprilike, pa bismo sada mogli riješiti moj problem.

— Svakako — složi se Hasel, a odmah zatim javi se i njegov drugi ja: — Čudno da ste se konačno sjetili. Nemojte misliti da nam je naročito drago, što gubimo vrijeme na vašem planetu. A i ovo tijelo nije baš najugodnije... pardon,

gospodine, ne vrijedajte se, ali ja sam navikla da govorim iskreno.

— Prijedimo onda na stvar — zaključiti komesar.

Ponovo se javio Hijacint.

— Postoji mali problem. Uočio sam da se kod vas ne može ništa učiniti bez takozvanog novca. Stekao sam dojam da biste vi svi izginuli pokraj punih skladišta robe ako bi slučajno nestalo novca. No, to sada nije važno, već nešto drugo. Meni je potrebna živa. Nemam jasne pojmove o razlici veličina vašeg i našeg svijeta, ali vjerujem da ćemo ipak moći nabaviti dovoljno žive. Problem je u tome što ja nemam novaca a to će očitito trebati platiti. Ako mi u tome možete pomoći, bilo bi dobro. Inače bih bio prisiljen da se dokopam nekog tijela, koje ima pristup do žive, pa da sebi tako pomognem. Ovo tijelo — pri tome pokaže na starčića, koji se upravo spremao otići — doduše je defektno, ali ja bih ga mogao iskoristiti. Odlučite se dok je još ovdje.

— Govori Ponikkar — najavio sam se da svi znaju tko govori. — Ja bih rado pomogao, ali bih najprije morao znati da li sam još glavni blagajnik u robnoj kući »Exelsior«.

— Dakako da jeste — čuo sam Haselov glas, ali htio sam biti siguran.

— Jeste li to vi rekli ili dama, koja je u vama?

— Ja se ne uplićem u vaše stvari. To je reklo tijelo samo po sebi.

— Onda je u redu. Ja ću nabaviti živu.

Međutim, javio se i Hasel. On je rekao da je i njemu u interesu da se riješimo posjetitelja, jer i njegovo tijelo služi nekome da se kreće po Zemlji, mađa je taj netko očitito šarmantna dama.

— Možete li nam nabaviti živu? — upita Dolores oštećenu žrtvu, koja je još gnjela hiljadarku među prstima.

— Mogao bih vam dati adresu svog poslodavca. On ima ključeve radionice i skladišta. Samo . . . , da budem iskren, uopće ne razumijem što se ovdje događa.

— Nije ni potrebno da razumijete — odsječe Dolores. — Dajte nam adresu i time je za vas stvar svršena.

— o o o —

Dalje je sve brzo teklo ne bih mogao reći da je sve išlo glatko. Kupili smo dvije litre žive i smjestili je u bocu. Posao

smo podijelili: Hasel je platio a ja sam nosio, što nije bilo lako, jer je ta živa težila zajedno s bocom oko 27 kilograma. Meni se činilo da će biti premalo goriva, tj. žive, no Hijacint je vjerovao da će se već nekako snaći.

— Naš je svijet manji od vašega — bio je njegov najjači argument.

Kad smo stigli do kuće u kojoj su i Hijacint i njegova žena naišli na psa, nismo uspjeli pronaći svemirski brod. Pretpostavio sam da ga je kakvo dijete našlo i držeći ga zgodnom igračkom i odnijelo. No nisam o tome govorio da ne bi svi klonuli duhom. U ekspediciju smo poslali Hasel, Dolores i ja, čemu treba dodati i dva nevidljiva sudionika.

Hijacint se povremeno izlazio iz moga tijela, jer preko mojih očiju ionako nije mogao ništa vidjeti od svoga svijeta. Tako je otkrio obje pomoćne letjelice na kojima su se spustili on i njegova supruga. Malo kasnije rekonstruirali su položaj svog svemirskog broda. On se morao nalaziti na klupi. Ali i to nije donijelo rezultata jer je klupa bila prazna.

— Na klupi je moralo nešto biti — izjavio je Hijacint. — Mi smo svojim instrumentima na brodu ustanovili da nas okružuju neki golemi uski šiljci a sada toga nema.

Nitko od nas nije mogao zamisliti što bi mogli biti ti golemi i uski šiljci, ali smo upitali vlasnika klupe, da li se nalazilo nešto posljednjih dana na klupi. Kada je pitao što bi to otprilike moglo biti, odgovorio sam da bi to mogao biti busen trave ili lonac s cvijećem. Ne, tako nešto nikada nije bilo na klupi. Onda se javio Hijacint ali bi bilo mnogo bolje da je šutio.

— Sjetite se, gospodine, to je bilo onoga dana kada ste me opalili batinom po leđima a ja sam vas onda srušio na zemlju. Mislio sam vas i ugristi, ali onda još nisam znao koliko je čvrsta vaša koža a koliko su snažne moje čeljusti, pa sam to propustio.

Vlasnik klupe počeo me je pažljivo motriti, a zatim je izjavio da sam se očito zabunio, jer da on već više od mjesec dana nije nikoga udario letvom, a oborio ga još nije nitko u životu. Najgore je bilo, što sam za tu izjavu bio ja odgovoran. Pokušao sam to popraviti:

— Znete, moj prijatelj... oh to je još gore... — govorio sam slikovito. — Mislio sam na vašeg psa. Vi ste ga udarili štapom, a on vas je oborio. Je li bilo tako?

Čovjek najprije sumnjivo zavrti glavom, a onda kimne. Da, to se uistinu dogodilo. Njegov je Fido tog dana bio vrlo čudan, a inače je tako vjeran.

— A što je bilo u to vrijeme na klupi? — upitao je sada Hijacint.

— Ništa, koliko se sjećam... čekajte, odložio sam šešir, ali to nije ni cvijeće ni trava.

— Možda ovaj, koji nosite sada na glavi? — upitao sam pun nade.

— Da, to je taj. Ali ne razumijem što vam je to toliko važno. Uopće mi se sve troje činite malo čudnim, a naročito vi.

Kada je čovjek to završio, htio sam čuti Hijacintovo mišljenje o cijeloj stvari ali odgovora nije bilo. Obratio sam se Haselu u nadi da ću stupiti u kontakt s Hijacintovom suprugom, ali odgovorio mi je samo punopravni nosilac toga tijela.

— Što bi to trebalo značiti, zabrinuo sam se.

No nitko nije mogao na to dati zadovoljavajući odgovor. Tek kad smo već mislili da smo zauvijek izgubili kontakt s našim gostima, progovorio sam u ime Hijacinta.

— Sve je u najboljem redu. Brod smo pronašli i on se doista nalazi na šesiru ovog tijela. Sada su mi i jasni oni visoki šiljci. To su dlačice od samta. No, a kako bi bilo, da poñemo utovarivati gorivo?

Pogledao sam na bocu. Da li da izlijem svu tu živu na šešir? Očito je to bila glupa ideja. A Hijacint je već počeo. Opazio sam da otvara bocu. Onda sam je nagnuo i oprezno izlio nekoliko kapi na kameni pod. Nisam opazio da se s tom živom bilo što događa. Jedino sam ja progovorio, dakako sam sebi:

— Ne mići se sada. Ja ću sve urediti.

Poslije toga javio se Hasel:

— Gospodo, najljepše zahvaljujem na pomoći. Mi smo se opskrbljeli gorivom i odlazimo. Kao što vidite, nismo ponijeli mnogo žive. Tek smo sada otkrili koliko je naš svijet sićušan prema vašem.

— Ali, gospođo — počeo sam se čuditi — kako to da ne vidim živu, koju ste ponijeli? Morala bi se, opaziti, makar jedna kap.

— Oh, kako me zadržavate svojom znatiželjom. Ali dobro, reći ću vam i to. Naš je svijet sagrađen od sasvim druge materije, ako se uopće može govoriti o materiji u vašem smi-

slu. Mi smo trebali samo supstanciju žive, a to smo ponijeli. A sada nam ostajte zdravo. Hijacint je već počeo zagrijavati motore.

— o o o —

Sutra sam posjetio svog prijatelja u banci. Htio sam sva-
kako saznati kako je bilo moguće da se u torbi odjednom na-
šao novac, koji ja nisam vidio. Čak je i figa nestala. Ali, tu
me je čekalo razočaranje.

— Na žalost, torba više nije kod mene — govorio je šef
odjela za pologe. — Došao je jedan policajac i odnio je na
policijsku stanicu.

Saznao sam da ju je tražio onaj komesar koji je mene pre-
slušavao. On je dakako znao, gdje je torba svršila, pa je tako
mogao lako udovoljiti svojoj znatiželji.

Nisam htio gubiti mnogo vremena. Na pitanje zašto sam
tako naglo izišao iz banke, odgovorio sam dvosmisleno i spo-
minjao da mi je naglo pozlilo.

Na policijskoj stanici potražio sam komesara, ali su mi
rekli da je zauzet. Dok sam čekao u predvorju odjednom iziđe
iz komesarove kancelarije neki mršavi čovjek sa crnom šilja-
stom bradicom. Ispratio ga je komesar, što me i nije toliko
impresioniralo, koliko okolnost da je mršavi čovjek držao u
ruci moju torbu.

Komesar me je spazio i pozvao da uđem, a usput je za-
držao i svog posjetioca.

— To je taj — rekne komesar i pokaže na mene.

— Dopustite, da se predstavim — rekne čovjek s bradi-
com, lupne petama, presavije se u struku i pruži ruku. —
Marinelli, zacijelo ste čuli za mene.

— Nikada ni glasa — odgovorio sam iskreno.

— Šteta, ali ja sam čuo za vas. Vidim da ste imali dosta
nepriлика s mojom torbom.

— Vašom torbom? — rekao sam polagano i pri tome mi
je počelo svitati.

— Da — uplete se komesar — to je torba gospodina Ma-
rinellija. Njemu je torba ukradena i kada je danas prijavio

krađu i opisao njena svojstva, odmah sam se sjetio da bi to mogla biti vaša, odnosno ona, koju ste kupili na ulici. Zato sam i poslao odmah po nju i nisam se prevario.

— A kako ste došli na ideju da bi to morala biti baš ova moja? — htio sam još znati.

— Evo, kako. Gospodin Marinelli mi je sve objasnio. Pogledajte.

Komesar otvorio torbu. Bila je prazna. Zatim me zamoli da stavim u torbu arak papira. Potom je opet zatvori i onda mi je preda da bih izvadio papir. Kad sam otvorio torbu, u mene je gledala figa.

Komesar se nasmije gledajući moje zbunjeno lice, a onda mi protumači:

— Dvije stranice. To je sve. Ako je nagnete prema ovom kraju, onda se otvara druga stranica i vidite figu. Ako je nagnete u obrnutom smjeru, onda se otvara pravi pretinac. Mišlim da je jasno.

S tim riječima pruži torbu pravom vlasniku, koji je prihvati, nakloni se ponovo i rekne:

— Bilo mi je drago, gospodine. Nadam se da ćete večeras posjetiti moju predstavu u baru »Odeon«. Samo pitajte za mationičara Marinellija, pa ćete dobiti najbolji stol.

— o o o —

Obratio sam se nekolicini osoba, koje bi mogle nešto znati o problemu koji me je mučio. Postavio sam ova pitanja: da li je moguć svijet, koji mi ne možemo vidjeti, ali ni taj svijet nas? Nadalje: može li postojati razumna individua u takvu svijetu? Bi li neka inteligencija, koja bi se uvukla u mozak nekog normalnog bića, mogla kontrolirati njegove pokrete i osjećati ono što osjeća to biće?

Ako sam nekome neoprezno napomenuo da se meni tako nešto zaista i dogodilo, odmah mi je savjetovano da potražim nekog dobrog psihijatra. No, ako sam postavio pitanje akademski, onda sam dobio ipak kakav-takav odgovor. I te odgovore sam zapisao.

Dobra polovica anketiranih odbila je svaku pomisao da bi bilo koja od moje tri pretpostavke mogla biti moguća. No ostali su bili oprezniji.

Uglavnom sam mogao razabrati slijedeću misao, koja je kod jednoga bila jasnije kod drugoga bojažljivije naznačena: Što je materija? Materija je oblik energije. Sada se pita da li se jedini oblik materije sastoji od pozitivnog protona i negativnih elektrona, ili postoje još i druge kombinacije u prirodi. A što ako je naš oblik materije samo jedan od mnogo tisuća mogućih? Pa onda prostor. Možemo prostor zamisliti kao nešto što se nalazi u nekakvu ormaru ili kao ono što se nalazi oko nekog predmeta, na primjer, kugle. Svakako je prostor nezamisliv bez materije. Prema tome možemo dopustiti da postoji i vrlo malen prostor u odnosu na naše shvaćanje dok bi za one, koji se nalaze u tome prostoru, on bio velik poput našeg svemira. Da bi takva bića morali biti tek adaptirana na našu materiju da je vide, posve je shvatljivo, a isto tako bi se moglo dopustiti da djeluju preko mozga osobe u koju bi ušla.

Dalje nisam mogao razmišljati jer mi je lijeva ruka odrvenjela. Dolores je gledala televiziju a ja sam njihao kolijevku s dvojcima lijevom rukom. Sada mi je utrnula od neobičnog položaja, pa sam prestao uspavljivati djecu. Dolores je reagirala:

— Utišaj djecu!

Morao sam ih njihati desnom rukom a lijevom nisam mogao držati papir. Shvatio sam tog trenutka da nije potreban Hijacint da bi upravljao mojim kretnjama.

Iskra
Mikačić:

LJETNA NOĆ OKO STABLA DIVLJE KRUŠKE

...ponovo je, kao i u nizu ranijih slučajeva, primijenjena metoda (a vjerojatno i alat) koju kriminolozi još nisu uspjeli posve objasniti. Ono što zbunjuje i posebno zaokuplja pažnju javnosti jest pitanje: zašto su te provale »jamesbondovskog« tipa, koje bi mogle nanijeti opasne gubitke bankama ili zlatarnama, usmjerene samo na — običan supermarket?

Nanesena je šteta znatna: opet je nestalo prehrambenih artikala i pića u velikim količinama. Ali, s obzirom na način kojim je postignut, cilj ovih provala izgleda besmislen, čak bizaran. Kronologija ranijih...

Pospano, ljetno poslije podne. Mršavo, apatično konjče vuklo je rasklimana kola po neravnom, u travu zaraslom putu uz nasip rijeke. Muhe mu se zalijepile za glavu i vrat. Ham, oglava i uzde zakrpane užetima, kožom i žicom s bezbroj neurrednih čvorova. Na oglavi, s jedne strane, zadjenut veliki splet crvenih resa — posljednji običaj ostao od dana kada se kojim čuvao i kitio više nego djevojka.

U kolima, dio velike porodice koja živi na osami uz rijeku.

— 'Češ mi kupiš oko vrata crveni koralji? — šapne mazno tamnoputna četrnaestogodišnja nevjesta svom mužu.

Nerotkinja Zena sjevne očima i mada to nije trebala i smjela čuti, baci opušak i otrese:

— Nemaš mira. 'Očeš vidiš kako Đilko bije? Stari rek'o, nema nitko da se kititi. Ne da ni novu maramu da vežem.

Ponovno šutnja. Opuštena tijela njihala su se s kolima amo tamo.

— 'Če danas d' dođe Vojnik? — naglo izusti dječacarac zrelog držanja. Istog časa postao je svjestan greške i u mislima prokleo svoj brzopleti jezik. Glasno je rekao zajedničku misao koja je trajala cijelo vrijeme šutnje.

Ljudi su i dalje nezainteresirano promatrali drveće uz nasip i samo su se načas pogledom susreli s dječakovim zjenicama. Bio je to odgovor kojim su ga uvrijedili i poučili. Sada je dječak izgubio ugled i morat će dugo dokazivati da je promišljen, lukav i zreo.

Najavio ih je poznati lavež. Stigli su kući. Dok je dječak otpremao, svi su već poskakali s kola i izgubili se po daščarama.

Centralna građevina tog naselja je oronuli autobus, bez kotača i s dimnjakom. Nekoliko daščara prislonilo se uz njega i čine neki razgranati sklop, nemaran i slučajan, ali možda po nekom principu savršen. To je dom porodice od nekoliko generacija kojoj je glavar stari Đilko.

U autobusu, Đilko je sjedio uz bocu piva i pogleda uprtog na muhu koja kruži rubom čaše, vidi sve: tko je stigao, što radi i što namjerava.

— Dovedi s paše ovna i ovcu. Napojiti, očistiti, urediti. — reče, a da se nije ni pokrenuo ni nekom određenom obratio. Zatim počne misliti drugo, kao da je ovo već samom riječi učinjeno. Onda učini mali okret ramenima prema tihoj ženskoj sjenki negdje iza sebe, u polumraku. Tu kretnju dovrši samo pomakom tamnih, opasnih očiju na nepomičnom, tko zna otkad starom licu.

— Donesi korpu. Novu. — Pogledom pokaže sanduk. — Izvadi: sir, mlijeko. Meso na vatru. Ispeci. Donesi: vunene čarape, džemper, kožuh. Onaj stari. Sve stavi u korpu i pokrij. Stoku veži kratko, u šumi uz divlju krušku. Košaru uz njih. Brzo, sad će sunce za nasip! — Zadnje riječi izgovorio je glasnije i kao s ljutnjom, pa sjenka poklekne od straha.

Čekanje. Uvijek je to kao neka strepnja. O dobroj trgovini se uvijek šuti, dok duša radosna igra, ali ova trgovina je drugačija. Svi bi oni bez Đilka bili bespomoćni. A i on, čini se, iz svih njih, čak iz njihovih predaka vuče neku posebnu energiju i znanje. Ali, poznali su po njemu, neće to više dugo. Možda još nekoliko puta, a možda je danas zadnji put. Zato su još napetiji.

Ima već dvije godine kako u najvećoj tajnosti trguju. U početku, bila je to samo Đilkova stvar. Sada, to već zna cijela porodica. Pomažu mu, čak smiju biti blizu kad Đilko trguje.

Vojnik bi se pojavio noću i na neki čudan, iz ranijih vide-nja naučen način, kratko objasnio što želi kupiti, a Đilko bi zatražio što hoće za uzvrat. Jednom, Vojnik je kupio kržljivu kravicu i uz nju sve ono što se od nje koristi: mlijeko, sir, maslac, pečeno meso spremljeno u lonac, nekoliko konzervi s goveđim mesom, ženska kožna torbica, par cipela. Tako je isto bilo s parom kokoši. Uz njih su stavili jaja, perje i pečeno meso. Onda je na red došlo zelenilo iz vrta: krumpir, tikva, kukuruz. Svaka biljka bila je posadena u veću konzervu, a uz nju je bilo od nje pripremljeno jelo. Svaki puta stvari su s prvim mrakom ostavljene na istom mjestu, podalje u šumi, uz divlju krušku, a u zoru bi se na njihovom mjestu našlo ono što je Đilko zatražio: sanduci vina i rakije, šunke, kobasice, slanine, brašno, debeli pokrivači, sagovi. I sve to u količinama da je cijela porodica mogla koristiti i još prodavati. Zašto Đilko jednostavno nije tražio novac, nitko nije znao, niti smio pitati. Vojnik im je donio izobilje i sigurnost. Takav dobar posao morao je ostati tajna. Da potraje što dulje i da ga netko ne preotme. Zato je Đilko zabranio svaki vanjski znak obilja. Sada, noćas trebao bi On doći. Uostalom, svi su znali da On nije nikakav vojnik, samo su ga tako među sobom nazivali.

Noćnu tišinu ubode lavež probuđenog psa, jednog pa drugog. Vrata autobusa naglo se otvore i zatvore.

Zavučen i zamotan u široko i debelo tamno pokrivalo, nabitio nad lice i dulje od njegove visine, Vojnik je već sjedio na klupici uz ulaz, sav skupljen u sebi i svoj ogrtač. Neka tamna valjkasta naprava izvirivala je ispod ogrtača i on bi je često priniosio gotovo sakrivenom licu, puštajući tada iz nje vreli dim. Đilko je sjedio nasuprot. Dade znak. Netko iza njega stavi mu u ruku tranzistor i ručni sat. Đilko okrene prekidač i tranzistor kratko zakriješti u tišinu. Zatim, oboje stavi pred Vojnika. To je već sličilo obredu, jer je ponavljanjem svaka gesta dobila svoje značenje. Znao je, sada će Vojnik jedno vrijeme nepomično sjediti, zatim će dati svoju narudžbu s datumom kada ga roba treba čekati u šumi.

Iz ogromnog, debelog plašta izroni svitak. Kada su ga razmotali, na mekanom, tankom i prozirnrom materijalu, gotovo u prirodnoj veličini i u prirodnim bojama, bio je prikazan — njihov pas Ago. Uz tu sliku (ili fotografiju, što li?) bio je i niz točaka, svaka je označavala jedan idući dan. Kao i ranije, bilo ih je oko četrdeset.

Vojnik se naglo sagnuo; svojom debelom rukavicom na kojoj su savitljivi dijelovi bili kao od fine, gume, uzeo je tranzistor i sat. Ogrtač ih je za čas progutao. Digao se, otvorio vrata i brzo ih za sobom zatvorio.

Još dugo nitko nije progovorio niti se pomakao.

— Što 'š staviš s Ago?

— Ne mora Ago, može i svaki drugi pas da ide. Lako ga nađeš. Ali, što 'š staviš s njim? Lanac da se veže?

— Idi gado*, pas kuća čuva, ne lanac. A kako ćeš to pokazati?

— Pas javi kad dođe stranac i veseli se kad ide domaćin. Igra se s djecom i voli 'ko ga hrani.

— Vojnik je budala, što će mu pas?

— Dobit ćemo za njega tranzistori i satovi.

Zatim prigušeni šapat:

— Jel' stari zna kuda to sve On goni?

— Dobar kupac se poštuje i ne pita što ne treba. Da hoće, sam bi rek'o.

Dilko je sjedio natmuren. Pivo i cigarete mu nadohvat ručke, ali ih nije doticao. Mislio je već podosta tromo, što zbog piva, što zbog kasne noćne dobi. Kao da je slušao sebe samoga kako govori, ali tek kad dođe vrijeme, za tridesetak dana. Nitko će tada spomenuti da se bliži dan trgovine, a on će reći upravo ono što mu je sada na pameti:

— Nema više trgovine. Što je tražio, dobio je. Što je dobio, pošteno platio. Dobro je doš'o, popunio rezerve. Sad možemo mirno dalje da trgujemo sa staro željezo. Kao prije. Skupljaš koliko hoćeš, da zaradiš, para je dobra, imaš i da se odmoriš. Imaš meso, pivo, imaš da zapališ. Muzika ti svira cijeli dan. U kino da ideš. Što hoćeš još? Lepezu da se hladiš? Nema više trgovine.

Ali ono što je bilo ispod riječi, to je bio osjećaj nestvarnosti i apsurdnosti te nazovi trgovine. Protuvrijednost koju je dobivao bila je opasno visoka. Nitko se ne razbacuje. To samo znači, da Vojniku ono što dobije mnogo vrijedi. Zašto mu vrijedi po noći trgovati i kriti se pod ogrtačem, a najviše to što ga nitko ništa ne pita? Možda uopće ne smije u grad? A otkuda

---

* Izraz prigradskih Roma. Znači: građanin, naivac koji lako nasjeda jer sve shvaća doslovno.

mu onda sve ono što je ostavio? I kakav je on uopće? Ono što je ponekad izvirivalo iz ogrtača — dio ruke, stopala čak lica, bilo je zaštićeno nečim tamnim s izbočenim mekanim, možda gumenim dijelovima. Nakazan? Tako nešto mora biti. A ona konzerva iz koje se nešto vruće dimi? I utroba mu je sigurno bolesna, pa mu to pomaže. Sve je to čudno. I to, kako se lako, a bez riječi razumiju. Bilo je nekih sastanaka kada su posve prijateljski šutjeli jedan prema drugome, a ponekad je sastanak bio brz i nepovjerljiv. Ponekad su se i mrzili, bez razloga, a možda zbog međusobne ovisnosti.

Tada opet počne misliti riječima i duhom na daleko poznatog i štovanog Dilka, glavara porodice:

— Sada je igra naša, jer te više ne trebamo. Izgubi se što prije, odakle si doš'o. K vragu i tranzistori i satovi. To je već i opasno prodavati. Na dan trgovine neće ništa biti u šumi. Sve će biti u kući, a ako Vojnik dođe nećemo ga pustiti unutra. Razumjet će on. Ako nešto i pokuša, ima u kući osam muških glava. Znadu oni što je činiti.

Bilo je lakše nego što je mislio. Vojnik se nije pojavio. Zbog toga, Dilko je ponovo prema njemu osjetio naklonost. Bilo mu je gotovo žao ispod njegove tvrde, stare i prevelane kože. Kad bi mu barem na neki način mogao reći: Razumio si me. Dobar si ti čovjek.

Čovjek? A što drugo?

»Vojnik« je bio zadovoljan, ali potpuno zbunjen. Pokušavao je ostvariti kontakt s bićima, tipičnim predstavnicima, iz centra visokoorganiziranog naselja sa složenim sistemima kretanja i života, međutim — svaki pokušaj je propao. Jednom, očitovale se stanje straha i bijeg, jednom ukočena obamrlost, dva puta iznenadna i bezrazložna agresija, nekoliko puta tupo neshvaćanje. I kada je već mislio da kontakt nije moguć, ostvario ga je neočekivano dobro u netipičnoj, primitivno izgrađenoj osamljenoj nastambi. Jednostavno i jasno. Sad zna mnogo: čime se oni hrane, čemu služe oni živi stvorovi oko njih, sastav vegetacije i još mnogo toga. A što je najvažnije, vijest o njemu nije se širila, pa nije bilo potrebno primijeniti ni jednu od predviđenih mjera. Razumjeli su se izvrsno. To se vidi po podacima koje je dobio. Čak su mu bili dragi i na neki način bliski, zbog svoje suzdržanosti. Nisu ga opterećivali suvišnim. Očekivao je primitivne reakcije, interes za njegov lik, za njegovu odjeću. Ili, što bi bilo još gore, pokušaj da razgovaraju o drugim stva-

rima. Ništa od toga. Umjesto svega, mir mudrosti. Ni veselje, ni strah, ni znatiželja. Suzdržana mudrost. I točno određena nagrada za učinjen posao.

— A ta nagrada? Ipak, uopće ih ne razumijem. Sve su to stvari kojih ima koliko hoćeš. Lako su dostupne, kao da se same nude. Uopće nije bilo problema uzeti ih i prenijeti na mjesto dogovora.

»Vojnik« dohvati novi cilindar i udahne opojnu vrelinu.

— Previše »udišem«, već mi škodi — prođe mu mislima.

— Da, te stvari. Ipak ih ne uzimaju samo tako. To je vezano uz još nešto što ne znam. Zato sam dobro učinio što sam ih nadomjestio njihovom prostornom iluzijom. Tako se manjak ne može odmah primijetiti. Tko zna kada će to otkriti i kakve će to posljedice imati?

— Kad dođem ponovo, pokušat ću ponovo s istim bićima, na istom mjestu. Možda će do tada nestati vala odbojnosti prema meni. Tada će mi možda htjeti objasniti veliko naselje s bićima nepredvidivih postupaka...

**Atila
Gere:**

ZAR I TI, SINE BRUTE?

(A kiserlét)

Bezvoljno je sjedio u omiljenoj fotelji s novinama u ruci koje nije čitao — misli su mu drugdje bludjele. U mladosti je bio astronaut, jedan od najhrabrijih. Pustolovina za pustolovinom, nepoznati svjetovi, strane civilizacije... A onda su ga umirovili. Postao je tek jedinka, jednoličnost svakodnevice ništa nije remetilo. Od negdašnjih avantura ostala su samo maglovita sjećanja. Prebrirujući po njima, pogled mu slučajno odluta na oglase u novinama što ih je držao u ruci. Jedan mu privuče pažnju:

DOSAĐUJETE SE? ŽELITE UZBUĐENJA? HOĆETE PUTOVATI U NEPOZNATE PREDJELE? TU JE PRILIKA! TRAZIM DOBROVOLJCE ZA ZNANSTVENI POKUS. Javiti se XXV rajon 2568.

Svakako se moram javiti — pomisli. Gotovo bez razmišljanja izjuri na ulicu, uhvati prvi lebdeći taksi i izdiktira adresu. Glavom su mu prolazile svakojake misle. O kakvu li je pokusu riječ?

Konačno je stigao na određeno mjesto. Trošna zgrada pred kojom se našao, ohladi mu oduševljenje. Provjeri adresu. Bila je točna. Nije li to samo neka šala? Zabrinut je stigao do ulaza.

— Udite — začuje nečiji glas.

Ušao je u polumračnu prostoriju što je nalikovala na sve drugo samo ne na mjesto gdje se obavljaju znanstveni pokusi. Posvuda prašina, različite stvari u neredu nekog slikarskog

ateljea. Na sredini divan, a na njemu sjedi sitan čovjek u naočalima.

— Javlajte se na oglas, zar ne? — rekao je i pokazao prema stolici. — Sjednite, molim. Ja sam doktor Alan Prise. Na pragu sam otkrića stoljeća i s vašom pomoći želio bih prekoračiti taj prag. Uspjelo mi je stvoriti vremenski stroj. Molim vas, ostanite mirni, nisam lud.

— Ali to ne može biti...

— Uložio sam trideset godina rada u stroj. Princip njegova djelovanja neću vam tumačiti, jer ionako nećete ništa razumjeti. Bitan je rezultat: osobu koja sada živi mogu »projicirati« u prošlost i ona se pretvara u tijelo neke osobe koja je tada živjela. Vi biste bili moj prvi »putnik«. Unaprijed vas moram upozoriti na opasnost pokusa jer stroj još nije usavršen.

Nije mu mnogo vjerovao. Tek poslije duga nagovaranja pristao je na pokus.

— Neka cilj našeg putovanja bude stari Rim — rekao je dr. Prise i smjestio »kunića« u nekakvu malu kabinu. Na glavu mu je stavio gomilu elektroda i pokrenuo neki uređaj što nije nalikovao ni na što.

Bivšeg astronauta obuze čudna osamljenost. Za koji tren izgubi svijest...

... Našao se u nekoj prostranoj dvorani. Oko njega u dugim bijelim togama rimski senatori. Jedan od njih ščepa ga za ođjeću i u tom trenu osjeti snažan ubod u leđa.

— Ali to je nasilje — poviknu.

Pokuša ustuknuti, ali su ga sa svih strana okružili bodeži. Pokuša se braniti i vikati u pomoć, ali ništa nije mogao učiniti. Dok mu je tekla krv iz rana od bodeža, jedino je mogao izustiti:

— Zar i ti, sine, Brute?

Na te riječi lice dra Prisea oblije se zadovoljstvom.

(Preveo s mađarskog: Zlatko Glik)

Marko
Tadić:

OTAC

Znao je da tamo postoji nešto. Nešto što vibrira i te svoje titraje prenosi na njegovu Granicu.

Sjetio se kad je prvi put ustanovio da živi, da je zapravo živo biće. Spoznao je da se može pomicati. Sjetio se kako se tada igrao disperziranjem svojih senzibilnih galaksija. Sjetio se da je svoje Središte rasturao i skupljao na stotine puta. To ga je nekad zabavljalo, ali mu je s vremenom postalo dosadno i sad je na to gledao kao na davno odigranu igru iz djetinjstva.

Nakon toga se počeo zanimati za svoje Tijelo. Počeo ga je istraživati. Upoznao ga je do posljednjeg detalja. Znao je točno gdje mu se nalazi koji asteroid. Uvježbao je upravljanje svojim Tijelom do savršenstva. Onda je rasturio svoje Središte i ostavio samo nekoliko skupova galaksija da dežuraju. Znao je da treba svako toliko ponovo skupljati Središte da se ne bi odviklo od rada. U međuvremenu se odmarao. Baš je završio rasturanje Centralnog dijela nakon kontrolnog skupljanja, kad je jednom od osjetilnih galaksija registrirao one vibracije na Granici.

Trebalo je to pažljivo pogledati. Stoga je tamo poslao jednog od samo nekoliko stotina superosjetljivih kvazara.

Slici koju je dobio gotovo nije vjerovao. Dobro je znao kako izgleda njegova Granica, ali u ovo nije mogao vjerovati. Ono što je vidio kvazarom izgledalo je isto kao i njegova Granica.

Znao je dobro da ne gleda kraj svoga tijela.

Onda ostaje samo jedna mogućnost. No u tu je mogućnost još manje vjerovao.

Ma kako je to moguće? Na svim planetima u njemu na kojima je bilo inteligentnog života i na svima na kojima se raspravljalo o postanku i sadašnjem obliku univerzuma i njegovoj biti, svi su učenjaci uzimali u obzir samo jedan univerzum. Onaj u kojem žive. Nitko nije nikada ni pretpostavio da postoje jednaki ili barem slični oblici prostora u istoj dimenziji. No on je to sada otkrio. Postoji još netko sličan njemu.

Poslao je još kvazara na Granicu i oni su otkrili točno ono što je predviđao. Saznao je da nije sam. Sad je bilo potrebno skupiti Središte. To mu je svaki put zadavalo mnogo muke. Trebalo je skupiti sve cerebralne galaktike i spojiti ih u jedno golemo jato koje će činiti Središte. Znao je da Ona čini isto.

Ma kako je znao da je žensko? To ni sam nije otkrio. Nikad, pa ni poslije nije ustanovio kako je saznao da je Ona žensko.

Kad je poslao kvazare da ustanove o čemu je riječ, prvi put je osjetio snažne vibracije, ali ne na Granici nego u onih nekoliko dežurnih galaksija. Kad je skupio Središte, titraji su postali mnogo jači. Neki mu se čudni osjećaj provlačio Tijelom. Čutio je da mu je Ona slična i nekako bliska.

Nije točno znao koliko su te nesređene emocije kolale njegovim interstelarnim energetske putovima. Sve je bilo zbrkano i nije točno znao ni što osjeća prema Njoj. Prvi mu se put desilo da je izgubio kontrolu nad svojim Tijelom. To ga je zabrinjavalo.

A osjećaji su navirali poput novih sunaca u središtima galaksija...

Sviđela mu se.

To je otkrio tek nedavno. Tada je shvatio da Ona većinu svojih svjetlosnih kvanata šalje prema njegovoj Granici.

Strašno mu se sviđala. Barem koliko je on mogao vidjeti svojim osjetilnim galaksijama.

Njezina je Granica neprekidno titrala. Možda je prije bio i malo ljut što mu je poremetila njegov ustaljeni red, ali to sad nije bilo ni toliko važno. Ili je sve ovo također dio istog takvog reda. Samo mnogo obuhvatnijeg. Nije znao. To ga nije ni zanimalo. Sve što mu je bilo sada važno jest to da je Ona ovdje.

I tada shvati da je zaljubljen. Štoviše, čak sretno zaljubljen. Ta ga je spoznaja učinila sretnim. Neopisivo sretnim.

Nije znao što činiti u takvim slučajevima. Nikad prije nije bio zaljubljen. Shvatio je da mu sada Središte ne može pomoći. Ono će sada služiti samo kao registrator osjeta.

Negdje iz dubine Tijela izvukao se nekakav novi vođa. Pod njegovim je vodstvom činio pokrete odmah i bez razmišljanja. Sada ga je vodio Nagon. Sve je trebalo podrediti njemu. Osjećao je da tako treba raditi.

Trebalo je sada reći DA. Samo kako?

Pustio je Nagon da djeluje. Doveo je nekoliko pustih sistema s jedva dva-tri planeta bez života. Od tih je zvijezda na Granici napravio supernove.

Ona je odgovorila istom mjerom. Središte mu je zaigralo od sreće.

Mahnito je skupljao siromašne sisteme (ipak samo siromašne, jer nije želio da izgubi bogate) i palio ih u supernove. Buktinje su gorjele na njegovoj Granici.

Negdje duboko u podsvijesti se sjetio da na nekom planetu u njemu postoji neka ptica koju su tamošnja inteligentna bića zvali tetrijeb ili tretrijep ili tako nekako. Nikad se nije zanimao za takve sitnice. Gledao je sebe što radi. Pomno je gledao i nije sebe mogao prepoznati, a kamoli samim sobom svjesno upravljati. Njime je upravljao Nagon. Sjetio se te ptice, ona je isto tako mahnitala i trčkarala preko sasušenih grančica i lišća oko ženke u vrijeme parenja.

Osjećao je uzbuđljive vibracije njene Granice. Čutio je da Ona osjeća isto što i on . . .

I tada je na Granicu poslao nekoliko brižljivo odabranih sistema s naprednim civilizacijama. Bilo je to njegovo Sjeme.

Osjetio je njen pristanak i tada je ispunjen bezgraničnom ljubavlju gurnuo Sjeme kroz Granicu. Žuti blijesak proboja Granica zaslijepio je začas oboje dok su bili na vrhuncu strasti koja ih je polako prožimala.

Sjeme je u Njoj. Tamo će se spojiti s njenim Jajetom — pedantno odgajanom galaksijom — i stvorit će se novo biće.

Bio je sretan.

Postat će otac.

**Branko
Pihač:**

OSVETA PROFESORA APIUSA

Dakle, ako ste se stigli udobno zavaliti u vaše duboke naslonjače ili ste se, po navici, razbaškarili po mekim čupavcima rasprostrtim širom sobe, naravno, ako najugodnijim niste našli da se opustite duboko utonuvši u blagogrgoljive, vodene jastuke, unaprijed se radujući našoj redovnoj priči, tada ona za vas upravo počinje.

No, prije početka, nadamo se da ste dospjeli na vrijeme nabaviti zaštitne pločice koje vaš holo-prijemnik čuvaju od brojnih slučajnih kvarova a vrijede samo za današnji dan.

Ako jeste, a nadamo se da jeste, i želite kojim slučajem snimiti našu večerašnju priču na svoj kućni magnetoskop, tada nikako ne zaboravite inicijalizirati pločice koje vaš aparat osiguravaju od slučajnog pucanja vrpce i od dosadne muhe koja vam svojim zujanjem u blizini mikrofona može pokvariti snimku, također slučajno — ako, kojim slučajem, snimate preko ugrađenog mikrofona a ne preko izvoda za magnetofon.

I da ne duljimo, evo priče. Danas je ona izabrana specijalno za vas, kako biste znali uživati u neprocjenjivom napretku što ga je naša vrlo civilizacija postigla u ovih nekoliko desetaka godina, koliko je prošlo od velikog i nama svima tako dobro poznatog otkrića do danas.

Neka ona bude ispričana u čast i slavu tragično nestalog velikana nove civilizacije, koje je grandiozan rast i prosperitet omogućio svojim predanim radom i uz učešće svog neizmjernog talenta, u sjećanje na vrlog profesora Temboriusa, čiji kom-

pletan životopis štampan u najfinijem papiru i sa prvi put objavljenim fotografijama, izvedenim u trobojnom offset-tisku, a uvezan u zaštitne korice u pastelnim bojama po vlastitom izboru, možete zajedno sa priručnim kompletom zaštitnih pločica dobiti u svim knjižarama za samo 25 DM.

Čut ćete priču o tome kako je nastala naša sretna civilizacija. Istina, postoji nekoliko verzija, ali je svakako najvjerođostojnija ova koju ćemo vam ispričati u suradnji s Nacionalnom bibliotekom i Zavodom za Nacionalnu historiju Odjela za proučavanje povijesti Filozofskog fakulteta Frankfurtskog sveučilišta. Pri tome nam je u suradnji mnogo pomogla tvrtka Sigmund & Hyeronimus, danas svakako najjemenentniji proizvođač K-pločica; u njezinom je proizvodnom asortimanu širok spektar najraznovrsnijih K-pločica kako za svakodnevnu upotrebu, tako i za specijalne svrhe. Sve pločice posjeduju garanciju od jednog dana do šest mjeseci, a možete ih pod izuzetno povoljnim uvjetima nabaviti u specijaliziranim prodavaonicama te tvrtke, pošto ste ih najpažljivije izabrali iz prebogatog koncipiranih kataloga koje možete nabaviti u svakom kiosku za simboličnu svotu od samo 1,50 DM. Vjerujemo da niste zaboravili ni na široke mogućnosti naručivanja tih visokokvalitetnih pločica posredstvom telefona i s direktnom isporukom u stan ili na radno mjesto.

Ovo, naravno, ne biste mogli učiniti, kada bismo se kojim slučajem nalazili u vremenu otprije kojih dvadesetak godina, kada još ljudski rod nije imao pojma o postojanju efekta na kojem se temelje naše K-pločice.

Bilo je to, dakle, jednog prohladnog jutra isto tako jednog sasvim prosječnog novembarskog dana, koji je upravo zračio besmislenom prazninom — a tada su svi dani bili isto tako sivi, jednolični i dosadni jer ljudi nisu imali K-pločice čijim bi ispisivanjem mogli sebi prikratit vrijeme, kao što je to omogućeno nama danas — i policijski inspektor Koohl zabrinuto je koračao ulicama ispranim noćnom kišom, gazeći po požutjelim i otpalim listovima divljih kestena.

Ovaj put on je bio zaista vrlo zabrinut, jer je već dugo posve bezuspješno radio na jednom slučaju, koji je bio slučaj gotovo svih mogućih slučajnosti i nije uopće bio slučajan, kako je to inspektor nanjušio na osnovi svoje dugogodišnje prakse u policijskoj stanici u Hochstrasse 147 i čiji su se prozori već stali nazirati u sivoj magli jesenskog jutra.

Već duže vrijeme su se, naime, u gradu događale vrlo čudne stvari. Čudne i nije prava riječ, zapravo su one bile više slučajne.

Prvi poznati čudni događaj zbio se jedne mračne večeri kad je neki nepozna. vozač, kojeg ni prije ni poslije nitko nije vidio, pregazio poplarnog i svima dobro poznatog Pambusa, starog mačka lutalicu koji je bijedno životario od pekare do mesnice i obratno. Svima je bilo žao mačka, ali to nikoga nije posebno zabrinulo a najmanje tako iskusnog vuka kakav je bio inspektor Koohl i koji bi se, osim toga, mogao zakleti da mu je taj crni mačor tri puta bio donio nesreću. I opkladiti bi se mogao, barem u kriglu piva, kada bi to samo mogao dokazati.

Ali, to je slobodno mogla biti i prava slučajnost, jer je mačak Pambus bio već toliko star da bi se najmanje pet puta zabio glavom u stup ulične rasvjete prije nego što bi konačno jednim malo detaljnije proračunatim manevrom uspio otresti suvišak buha s leđa.

No, bilo kako bilo, bio je to tek uvod u ono što će se dogoditi i što je svakim danom postajalo sve ozbiljnije i ozbiljnije.

Desilo bi se, na primjer, da u času bjesomučne potjere za banditima koji su pod upravo neshvatljivo povoljnim okolnostima uspjeli opljačkati banku, zbog dotrajalosti pukne uže puno svježije opranog rublja. Uže bi se, poneseno iznenadnim naletom vjetra, zaletjelo i to nikamo drugdje nego u vjetrobran policijskih kola koja bi se tada zbog bitno smanjene vidljivosti morala zaustaviti (često u nekom izlogu) i prekinuti potjeru.

Ili bi od nepodmetnutog čavla sasvim banalno pukla guma kamioneta koji je prevozio u Nationalbank tovar zlatnih poluga i čiji bi teret tada zagonetno nestajao u nepoznatom pravcu. I to bespovratno, razumije se.

Nije ni potrebno opisivati slučajeve iznenadnih nestanaka električne energije u trgovačkim dijelovima grada. Tada bi mračne ulice omeđene teškim i sivim kamenim blokovima visokokatnica i umjetnički izrezbarenim željeznim ogradama postajale u oblačnim večerima još mračnije i u mraku kojih bi se nezaštićene i visokopotpetičaste blagajnice morale pro-

biti do noćnih trezora da bi tamo ostavile svoj dnevni utržak ...
brrr. A to često ne bi uspijevale, kako se dade naslutiti.

A desilo bi se i da ...

Da, dešavalo se svašta i zbog svega toga nije inspektor Koohl bio u baš zavidnoj poziciji. Istina, našao se ponekad tu i tamo neki corpus delicti, ali bi on na još mračnije načine nestajao. Policajac koji bi ga slavodobitno podigao s poda i požurio da ga što brže stavi glavnom istražitelju na raspolaganje, sapleo bi se bez problema o vlastite žnirance pri čemu bi siroti corpus znao odletjeti kroz prozor i to baš u gradsku kanalizaciju ... ili ravno na tramvajsku prugu (treba li reći da je baš u tim trenucima obavezno nailazio tramvaj?).

No, kako to obično i biva, slavni je inspektor ipak uspio natrapan na nekakav trag i ovaj ga je po principima selekcije, apstrakcije, generalizacije i odbacivanja nevažnog nakon nekoliko desetaka nevino osumnjičenih i isto toliko uzalud pretraženih stanova konačno doveo do osamljene kuće na periferiji grada. Kuća je očigledno bila napuštena i to je inspektoru bilo žao, a da je napuštena prilično davno moglo se vidjeti po rasklimanim i polutrulim daskama drvenog plota koji je još pokušavao od pogleda radoznalaca sakriti dvorište što je plivalo u korovu, dok je vjetar mlatarao oronulim kopcima i oknima u čijim su se kutovima caklili ostaci razbijenih stakala (što se podrazumijeva) itd., itd.

Metodama unakrsnog ispitivanja pronašao je inspektor da je u toj kući nekada stanovao izvjesni magistar Apius, mračan i po svemu sudeći opasan tip koji se bavio astrologijom i okultnim naukama i koji bi zbog te svoje rabote u srednjem vijeku svakako završio na lomači. Susjedi su se sjećali zlokobne spodobе zakrabiljene u crno odijelo kakvo nose mađioničari, čija bi mračna silueta mačjeg pogleda i gipkog hoda znala dolaziti u rane jutarnje sate tko zna odakle a šmugnula bi u kuću prije nego što bi došla do vrata. A moglo ga se vidjeti i u kasnim predvečerjima (mračnim), samo ga je tada bilo teže raspoznati od okoline.

I tako, njegovu su doktorsku tezu o postojanju snažnih mehanizama astrologijskih koincidencija jednostavno ismijali na najvišem akademskom nivou, a on je obećao da će im se osvetiti.

To je, dakle, bilo posrijedi. Mračan i nepredvidljiv tip koji se osvećuje znanosti i njenim nosiocima zbog promašenog doktorata.

»Pa, znate kako je to« — govorili su akademici s kojima je razgovarao. — »Rad je, istina, bio vrlo pregledan i jasan, ali postoje uvjerenja zasnovana na naučnoj bazi i koja nepo- bitno dokazuju istrošenog, da tako kažem, temeljnog pristupa problemu.«

»Da, da, sjećamo se tog rada« — govorili su drugi.

»Nije da u njemu nije bilo smisla, ali razumjet ćete da nismo u mogućnosti temelje nauke uzdrmati nekim tako... hm... egzotičnim postavkama koje se tiču bazične strukture Univerzuma. Na koncu, na takvo što nemamo ni pravo.«

»O, da, kako da ne, bio je to izuzetan rad« — slušao je inspektor komentare trećih. »Samo, znate, u povjerenju, neki su tako oštro napali tu tezu da jednostavno nismo imali snage da im se odupremo. Osim toga, znate i sami kako danas stoji s namještenjem...«)

I tako se inspektor Koohl uspinjao mramornim stepeni- cama policijske stanice do trećeg kata i svog ureda, gdje ga je čekala hrpa materijala nađenog prilikom premetačine od prije tjedan dana u stanu četrdeset i osmog osumnjičenog, a bio je to upravo navedeni magistar Apius.

I sve bi to bilo u redu — mislio je mrzovoljno dok je otključavao vrata i vješao kaput na vješalicu. — Te glupave knjižurine i ostalo. Samo da nismo našli ONO — morila je inspektora jedna stvarčica koja je, no to je valjda zaista bilo sasvim slučajno, uspjela neoštećena doći do njegova ureda.

I sada, nakon svega, rad zapravo tek počinje. I to kakav! Danas mora razgovarati s dvije strašno važne osobe, s kojima mu je razgovor naređen, a nakon mnogo peripetija i odobren. Prva od njih je najveći psiholog u državi, doktor Schlumpf- blungen, a zatim će doći i znameniti učenjak, cijenjeni pro- fesor Temborius, fizičar koji je radio u visokom državnom institutu ne zastavljajući pri tom svoja redovna predavanja na Sveučilištu u Heidelbergu.

— Sve su to kompleksi — počeo je Schlumpfblungen još s vrata. — Oh, oprostite, gospodine inspektore, nisam se pred- stavio, ali moji podaci su vam svakako poznati. Doktor Schlumpfblungen... Eugen Schlumpfblungen, dopustite.

— Da, drago mi je — poče inspektor i lice mu se razvuče u blažen smiješak. — Inače, jasno vam je zašto smo vas pozvali...

— Sve su to kompleksi, znate, nemate pojma kako mnogo ljudi danas pati od kompleksa najrazličitijih vrsta i, kako bi rekao Freud, samo jedna desetina ledene sante...

— Pa, čovjek u vašoj struci mora da se susreće s mnogo stvari kojih se mi obični smrtnici pomalo bojimo — doda susretljivo.

— ... i tih devet desetina mi ne vidimo, ali ja vam kažem da ispod vode nije devet desetina, nego devedeset devet stotinki, i još devet ako hoćete, pri čemu moramo biti izuzetno obazrivi.

— O, pa mi i jesmo obazrivi, zbog toga smo vas i pozvali. Vaše mišljenje bit će nam od neprocjenjive koristi...

— ... i sve te frustracije, sve to rezultira jednim neartikuliranim magnovenjem koje onda probije na najosjetljivijem mjestu i tu se stvaraju lokalni proboji, manijakalna stanja, centri depresija, prisilnih misli, logičkih oscilacija...

— Mi smo i sami zaključili da je ovdje riječ o jednom objektu koji bi mogao imati slične karakteristike, ali nije nam jasno...

— ... i raznih sindroma koji su često vezani i sa čisto fiziološkim bolestima, što mahom dovodi do agresivnosti koja se ispoljava adekvatno.

— Aaaaah, tu smo! — ozari se lice inspektora Koohla. — Vidite, naš je problem u činjenici...

— Mehanizmi ispoljavanja agresivnosti su vrlo personalnog karaktera, najčešće nepredvidljivi, ali unatoč tome postoje standardne sheme koje uvode kategorije simboličke osvete, supstitucije cilja, uništenja suparnika nelegalnim sredstvima, općim smanjivanjem životonosnog potencijala, logičke devijacije uzrokovane kritičkim područjima u svijesti...

— Ovdje je riječ o prilično vitalnoj jedinki — mračno prozbori inspektor. — I koja se ne osvećuje simbolički... ako se uopće osvećuje.

— ... pa i taj problem osvete, koji se svodi na porast entropije i interne simetrije u mentalnoj strukturi na principu »koliko ti meni, toliko ja tebi«, pri čemu u određenim okolnostima mogu postojati nezgodne generalizacije svojstava koja individuum napada i što u krajnjoj liniji predstavlja...

I tako, nakon jednog sata inspektor je uspio razabrati da je ljudski sustav determiniran logičkim i emocionalnim parametrima koji nikako ne posjeduju mehanizam koji bi tako drastično mogao multiplicirati faktor volje, koja je već i sama po sebi dosta problematična filozofijska kategorija. Naravno, ne postoje nikakvi transcendentni i metafizički prostori i sve se to svodi na masovnu histeriju, koju tako i tako nije teško izazvati. Dovoljan je jaki konektor, pa da preko pojмова »govori se«, »svi kažu« i sl. i sl. nastupi pozitivna reakcija koja rezultira lavinskim probojem u društvenoj strukturi, kod čega je većina toga u podsvijesti. Inače, nije potrebno isticati, mada nikada nije suvišno da se to istakne, da je pojam čisto fiziološkog karaktera i da mu podliježu subjekti nižeg intelektualnog kapaciteta.

I to je bilo sve do čega se inspektor uspio dokopati sve do devet i trideset tog vjetrovitog jutra koje je napolju šuštalо krošnjama divljih kestenova najavljujući kišni dan, upravo jedan iz gomile sivih, praznih i bezimernih jesenskih dana što su se urotili protiv njega baš kao i taj prokleti slučaj koji obrađuje u posljednje vrijeme. A čeka ga još i taj Temborius. No, za njega je sve već pripremljeno.

Na svu sreću, u međuvremenu se nije desilo ništa što bi, naravno slučajno, moglo omesti predviđeni sastanak na tako visokoj razini i profesor je stigao točno u dogovoreno vrijeme, triput krotko pozvonivši na vrata ureda inspektora Koohla.

— O-ho-ho! — dočeka ga široki i grleni, ali iznad svega ljubazni osmijeh inspektora koji se blagonaklono digne s fotelje i krene u susret profesoru. — Stigao nam je naš dragi profesor Temborius — reče i pruži mu ruku koju ovaj dočeka prilično nespremno, ne snalazeći se baš najbolje u novonastaloj situaciji.

— Pa, ja bih... — poče profesor pitomo, bojažljivo se obazirući na sve strane.

— No, no, ne dajte se smetati, evo, ovdje je vješalica. Taaa-ko! Evo, izvolite, samo vi sjednite. Znae — poče inspektor povjerljivo se nagnuvši prema profesoru — imali smo dosta teškoća dok smo vas uspjeli izvući s onog vašeg... kako da kažeš... dok smo dobili dopuštenje da vi dođete ovamo, u središte zbivanja.

Ovo izazove primjetan smiješak na profesorovu licu.

— Znae, ja sam... — poče on nesigurno.

— Da, da, sve mi to znamo! — dočeka ga široki osmijeh inspektora Koohla. — Bez sumnje ste upoznali slučaj, mislim, više nego što ste mogli izvući iz oskudnih novinskih obavijesti koje su, naravno, u interesu istrage nešto... preuređene i znate kako to već ide.

— Da, baš sam to htio reći — uhvati se profesor za tračak tišine između gromoglasnih inspektorovih uvoda. — U pitanju su bili važni eksperimenti od nacionalnog interesa, no pokazalo se da...

— Svakako. Znači, dakle, da ste vi upoznati s problemom. Nadam se da imate i neko mišljenje o tome? Ili se možda varam? — inspektor nije mogao biti ljubazniji, pokazujući svoje bijele zube i vlažeći cigaretu. — Ah, da, cigaretu? — upita. — No, da, vi ne pušite, nijedan fizičar ne puši, samo vi pričajte — završi kresnuvši šibicom. — Ja vas slušam.

— Hm-da. Prije svega, želio bih reći da je posrijedi najobičnija prijevara i htio bih izraziti svoje duboko uvjerenje da se vaš problem ne ubraja u moje predmete zanimanja.

— Ho-ho, ne predajete li se suviše lako, profesore? — prihvati inspektor premještajući cigaretu iz jednog ugla usta u drugi. — Svi s kojima smo do sada razgovarali tvrdili su u početku isto. Poput vas, razumije se.

— Ali, na tome je i ostalo — umetne profesor, pokušavajući i dalje umaći srebrnastom dimu koji mu je vjetar s poluotvorenog prozora donosio s inspektorove cigarete ravno u nos.

— Zato smo pozvali vas, to je bar jasno!

Profesor nije mogao prikriti zadovoljstvo.

— Promatrajući sa stajališta najmodernijih fizikalnih postavki, krajnje je nevjerojatna i praktički je potpuno nemoguća bilo kakva koincidencija između tako principijelno nepovezanih događaja, osim u slučaju koji implicira kao svojevrsno trivijalno rješenje, a to će biti upravo ono što sam spomenuo, to jest da je riječ o najobičnijoj prijevari.

— I... vi mislite da je to jedino što u svemu tome ima smisla? — inspektor se iznenada uozbilji.

— Apsolutno! — Stari je bio kategoričan. — Vi ste isuviše sumnjičavi. Dopustite mi da kažem, ali neugodna mi je i sama pomisao da biste teret neuspjele istrage htjeli svaliti na naša leđa.

— Ah, ne, bilo bi to tako primitivno, dopustite da se suglasim s vama — u inspektorovim očima zasjalo je zrnce mržnje i rastopilo se u nategnutom osmijehu. — Malo vinjaka? Znafe, ovo ne treba shvatiti kao strogo služben razgovor. Vidite, mi mislimo da je u igri neki posebni mehanizam komunikacije između članova te očigledno višečlane bande, a ne shvaćamo sasvim ni njihove operacione metode, pa bi nam vaša pomoć...

— Znam, ali pogledajte samo kakve su to činjenice: pad stupa koji je označavao radove na krovu i koji je bio uzrok da noćni čuvar skladišta elektronske opreme nije na vrijeme došao na posao, mogao se desiti na bezbroj načina, a svakako stup nije bio dobro učvršćen. Stvar je to nedostatka radnih navika, nemarnosti, aljkavosti, zaboravljivosti, da ne kažem jednostavnog idiotizma. A kako to i nije zločin u pravom smislu riječi, to ga kao takvog ne možete ni riješiti. Osim, naravno, ako nešto malčice nategnete, što vi međutim nikako ne činite, zar ne? — profesor se ljubazno nakloni.

— Zasada nam se nije ukazala potreba da učinimo tako nešto — najljubaznije odvrafi inspektor, dok je profesor pitomo ispijao čašicu vinjaka. — Nas u ovom slučaju ne zanimaju pojedine stavke koje, kao što je potvrđeno, mogu svaka za sebe biti i plod čiste slučajnosti, nego slijevanje svih tih slučajnosti u jednu cjelinu. I to efektanu, nakon svega. Svaka ta slučajnost ima svoje mjesto u tom prokletom lancu, razumijete li, i upravo je to mjesto učinilo da ta nemoguća letva padne baš u tom trenutku a ne prije ili poslije. I to baš ta, a ne koja do nje. I kad već govorimo o tome... — inspektor zasta u pola rečenice, jer ga profesor nije uopće slušao. Črčkao je nešto zašiljenim ostacima bivše olovke po svom notesu i nešto nerazumljivo mrmljao.

— Hm-da, zanimljivo — dalo se razabrati na kraju. — I sve su te stvari, kažete, male, sitne i bez velikih posljedica, dakle upravo beznačajne, uzete svaka za sebe?

— Da, jasno, ako smatrate potrebnim to ponavljati po stoti put.

— Smatram — kratko odreže dr Temborius. Zatim je uslijedilo oštrije škrabanje koje je inspektor promatrao s probuđenim smislom za žaljenje.

— Te stvari, mislim ti događaji, mogli su se mnogo jednostavnije zbiti direktno, brutalnim pražnjenjem energije...

ovaj... brutalnim fizičkim djelovanjem u adekvatnom smislu, zar ne?

— Da, ako mislite na konačne rezultate. To se razumije — tužno odvratni inspektor brižna pogleda i kimajući glavom.

— Ništa se ne razumije! — hladno odbrusi profesor ne reagirajući na inspektorov podrugljiv ton. — Možete li mi, osim toga, reći koje su najrobusnije, da tako kažem, epizode u tim vašim lancima?

— Pa... — inspektor nije očekivao ovakvo operativno pitanje — nitko o tome nije naročito razmišljao. To je stvar stajališta s kojeg se promatra.

— Promatrajte s kriminalističkog, ako hoćete!

— Pa, tu su padovi ljestava, pucanja konopaca, guma, poskliznuće na kore od banana, nestanci električne energije. Ima tu svašta, kao što vidite.

— Vidim, tu smo negdje.

— Gledajte, kada je prvi put došlo do takvih koincidencija, nitko to nije shvatio drugačije nego kao nezgodan splet slučajnosti koji je vrlo malo vjerojatan, ali je ipak moguć. Kasnije smo utvrdili da ti slučajnosni poremećaji potječu od raznih lokaliteta u gradu i bližoj okolici i da se svi slijevaju u jedan događaj koji je sam po sebi isto tako malo vjerojatan, ili još manje, ali se doima nekako snažnije, razumjet ćete valjda na što mislim.

— Da, da — promrmlja profesor. — Očigledni princip kumulativnog djelovanja s tendencijama lavinsko-sukcesivnog povećanja dinamike i efektima konvergencije prema definiranom cilju, uz istovremeno tretiranje ekvifaznosti svih parametara, pri čemu ne treba smetnuti s uma...

— Nadam se da imate pravo, profesore. No, imat ćete još vremena da se pozabavite time. Čini se, dakle, da se možemo pouzdati u vaše sposobnosti.

— S naučne točke gledišta...

— Ne zanimaju me nikakva naučna gledišta. Jedino što me zanima jesu rezultati. Vaše metode bit će i ostati vaš problem.

— Vaš način vođenja diskusije, dopustite...

— Taj uopće nije bitan — zareži inspektor, dok je profesor polako crvenio u licu. — Shvaćate li — nastavi pomirljivije — da smo pritisnuti objektivnim okolnostima i da ste nam vi ostali jedina nada? Već sam vam rekao da smo se

grdno namučili dok smo vas uspjeli otrgnuti od vaših akademskih dužnosti.

— Projekti na kojima radimo od državnog su interesa, no ipak mi je sugerirano da dođem, premda još ne vjerujem da bih nešto mogao iščeprkati iz svih tih vaših dosjea i ovih knjizurina iz biblioteke profesora Apiusa.

— Kad smo već kod toga, oprostite što vas prekidam, čuo sam da ga vi poznajete. Možda bi nam to moglo biti od izvjesne koristi.

— Sumnjam. U našim krugovima on je, znate, najobičniji šarlatan, neću reći varalica premda bih mogao budući da on više ne posjeduje građanska prava. Nismo mogli dopustiti da netko stekne naučni ugled na takvim... pojednostavljenjima, da se tako izrazim. No, ipak, bit će mi interesantno pregledati te knjige, ali to će biti samo zbog vas, inspektore Koohl, pa s tim u vezi imam određena uvjeravanja da u to neće biti upućen ni jedan od mojih suradnika. Ili, možda, tražim previše?

— Oh, ne, to je sitnica. Inače, i ja imam nekih zahtjeva što se tiče diskrecije u vezi s mojom upućenosti u problem.

— A to bi bilo?

— Vidite, te knjige nisu jedino što smo našli u laboratoriju profesora Apiusa. Što se tiče mene, te knjige možete baciti. Naši su ih stručnjaci pregledali i nisu našli ništa što bi im moglo koristiti. No, određenu nam je pažnju zaokupila jedna stvarčica koju smo također tamo pronašli.

— Dakle, ipak ste nešto našli?

— Da, momci su temeljito obavili posao.

— Što znači da je laboratorij neupotrebljiv, ili se možda varam? — dodu profesor sarkastično.

— Varate se, na svu sreću, osim ako pod neupotrebljivošću laboratorija niste mislili na nekoliko razbijenih boca. Nećete mi vjerovati, ali ni uz najbolju volju nije moguće kretati se između svih tih razbacanih dijelova kojekakvih aparata... pa te proklete kiseline i sve to. To nam je najgadniji posao, vjerujte, ali mi ga obavljamo sa zadovoljstvom — inspektor je istakao ono »sa zadovoljstvom« — pa makar se radilo i o laboratorijima. Inače, ja sam upravo pozvonio dežurnom da donese tu stvarčicu. Znate, nisam praznovjeran, ali ne možemo baš svašta držati u našim uredima. Ah, evo, stiže naša pločica.

Inspektor pažljivo primi u ruku stvarčicu zamotanu u rupčić koju mu je trenutak ranije donio dežurni u službi.

— Evo, tu je to naše — reče i pažljivo odmota predmet što se skrivao u rupčiću i brzo ga dade profesoru. — Inače, to nam je jedini corpus delicti, ako se taj smije tako nazvati, iako se potajno nadam da ne smije — doda nešto tiše.

— To... to je neka pločica. Bakrena, zlatna zacijelo nije, možda pozlaćena. I što s time?

— Ništa. Što kažete?

— Da li ja nešto kažem? Tu pločicu možete slobodno baciti u glavu onome koji vam tvrdi da je to nekakav corpus delicti, osim ako nisu u pitanju otisci prstiju.

— Neeeee — otegne inspektor. — To bi bilo primitivno. Ne mislite valjda da bismo vas tada pozvali da dolazite ovamo?

— I to što kažete. Ali, ja ne znam... — profesor ušuti kada mu inspektor pruži u ruke povećalo. — Tu su nacrtani nekakvi kružići, križići, gle ljestve! Neke zrake, kao da se igralo neko dijete. Kakve su to valovite linije? No, nećete mi valjda reći da je taj komad izgrebenog lima izazvao onoliko strke?

— Upravo to!

— Ali, slušajte, to su djetinjarije, nekakva kvaziapstrakcija, u najboljem slučaju bijedni počeci nekakva nadrealizma, što li! — profesor se nije trudio da suspregne izraz prezira na licu. — Ako vi mislite da ovo ima i najmanje veze s onim zbog čega sam ovdje, osim da se netko natjeravao sam sa sobom po tim pločicama, ja ne bih želio davati svoje mišljenje, ali to će također tada biti samo zbog vas, inspektore.

— Bit će mi drago, profesore Temborius — nakloni se inspektor uz blagi smiješak. — No, stvar je u tome što to onda ne bi bilo samo zbog mene, nego zbog cijele ekipe naših kriminalističkih stručnjaka koji misle upravo kao i ja.

— Ali, to je magija, vradžbine i ja sam sve više uvjeren da mi zapravo nemamo o čemu dalje razgovarati. Već je krajnje vrijeme da nauka jednom zauvijek stane na kraj takvim glupostima i prijevarama.

— Tako sam i ja mislio u početku. No naši su kriminalistički psiholozi dali o tome svoje mišljenje koje je upravo vrvjelo zanimljivim konstatacijama. Tako smo zaključili da se ovdje nedvojbeno radi o nepoznatom fenomenu čije bi isko-

rištavanje dobrodošlo i vladi. Nadam se da vam je jasno o čemu govorim, a kada bismo samo znali o čemu je riječ.

— I... sigurni ste da to nisu bili kriminalni psiholozi?

— Molim vas, budimo ozbiljni, nitko zaista nema nikakve koristi vuče li nekoga za nos!

— Da, oprostite, imate pravo. Mišljenje profesora Schlumpflungena, a propos?

— Nećete ga shvatiti ako nemate komplekse. Očekivali smo mnogo više od njega, no on je definitivno odbacio svaku pojavu parapsihološkog, kako to već ide kod njih.

— Hm — da. I šta bih ja tu zapravo morao učiniti? Ni ja se, koliko mi je poznato, ne bavim parapsihološkim disciplinama.

— To je u principu vrlo jednostavno. Parapsihološki mehanizmi, ako nisu prevedeni u matematički i fizikalni oblik, za nas nisu ni od kakve koristi. Razmislite! Prevrnite sve knjige i nađite teoriju kako bi ovo moglo funkcionirati. Eksperimentirajte, radite što god hoćete, ali morate otkriti na koji način ove pločice mogu utjecati na stvarnost.

— I to je sve?

— Da, i to će vam biti dovoljno. A zatim treba pronaći efikasnu metodu da onoga, ili one, koji to rade smlavimo. Nikada nisam tako dugo bezuspješno radio na nekom slučaju i budite uvjereni da ćemo to naplatiti kada jednom svemu tome stanemo na kraj.

Nastao je tajac koji je nakon nekog vremena prekinuo profesor.

— Da li je vama jasno kakvu bismo mi samo moć imali kad bismo se dočepali tajne tih pločica... naravno pod pretpostavkom da takva uopće postoji — upita iznenada.

— Veliku... vrlo veliku, pretpostavljam.

— Recimo... onakvu kakvu sada ima naš nesuđeni mađioničar? — diskretno pripomene profesor.

Ovo je snažno djelovalo na inspektora. Duboko je uzdahnuo i nemoćno se svalio u naslonjač.

— To je, dakle, i vaš zaključak, zar ne?

— Da, ovako iz prve ruke.

— Uviđate li sada da zaista morate riješiti problem? Vi ste naša jedina nada, profesore Temborius, zato smo vas i zvali direktno iz Heidelberga. I što se tiče vašeg redovnog posla u Institutu i na Sveučilištu, on može pričekati. Sve je, naime,

već uređeno i tu nećete imati nikakvih problema... ako stvar svršite u razumnom roku.

— Učinit ću sve što bude moguće.

— I više od toga, profesore. Bit će potrebno da učinite i više od toga. On sada zasigurno radi, a mi još nismo ni počeli.

— Da, crta na svojim pločicama.

— Crta... a to može ići dosta brzo. Da li ste vični crtanju, profesore Temborius?

— Pa, ne baš suviše. Kad smo već kod toga, očigledno je da stvar i nije u kvaliteti crteža, budući da je stupanj stilizacije golem, nego u položajima i radnjama likova i tim čudnim krugovima i valovitim linijama koje povezuju sve to.

— I na to smo mislili. Ako bude potrebno, dobit ćete tim najkvalitetnijih psihologa u državi. Samo, znate kako je to, oni nemaju veze s fizikom i tehničkim znanostima, a nama je potreban mehanizam, egzaktni mehanizam koji uvijek funkcionira i koji se može proizvoditi i u tvornici. Da li me razumijete?

— Da, o da, kako da ne! — polurastreseno odgovori profesor. — U tvornici. Možda će mi biti potrebna nekakva aparatura za kopiranje i sva sila tih pločica, čistih, mislim...

— Da, naravno — odgovori inspektor. — Znate, mi smo bili uvjereni da ćete vi pristati na suradnju, pa smo sebi dopustili da u vašu vilu u Hildesheimu montiramo sve uređaje za koje smo mogli pretpostaviti da bi vam mogli koristiti prilikom proučavanja. A ako vam u međuvremenu nešto ustreba, ja sam tu u svako doba. — Profesor je nešto htio reći, ali se vidljivo suzdržao. — No, to bi za sada bilo sve. Od vas očekujemo upotrebljive rezultate u najskorije vrijeme. — Inspektorov ton ponovo je postao poluslužben i on ustane iz fotelje.

— Pa, ako bi to bilo sve...

— Oh, da, ima još jedna sitnica. Mislim da bi bilo vrlo nezgodno kada bi se vani saznalo da mi u policiji nasjedamo na... ovaj... takve pločice. Magija, srednji vijek, efikasnost policije i znate kako to već ide. A i u interesu je istrage, da ne kažem u općem je državnom interesu, da sve ostane u najvećoj mogućoj tajnosti i diskreciji. Vi mi za to odgovarate, profesore Temborius!

— Svakako! Sigurno! — profesor je djelovao dosta zbunjeno. — O tome neću nikome govoriti. Moja žena...

— Vaša je žena jutros dobila brzojav da radite u državnom laboratoriju i da ćete izbivati na neodređeno vrijeme. Što se tiče činjenice da ćete raditi u vlastitoj vili, to je zasluga naših psihologa koji su sugerirali što intimniju atmosferu prilikom proučavanja tog fenomena.

— Vi ste zaista mislili na sve!

— Da, šta se tu može, takav nam je posao. Shvatit ćete da je to bilo jedino što nam je preostalo. I da ne zaboravim: kartu za vlak za Hildesheim naći ćete u unutaršnjem džepu kaputa. Vlak polazi u dvanaest i petnaest. Bilo bi dobro da požurite, jer vam inače neće biti potvrđena rezervacija!

Profesor se i ovaj put suzdržao.

* *

Dalje je sve išlo u redu, osim što se profesor dva puta sapleo i skoro slupao na tek očišćenim stepenicama policijskog stubišta, da ga umalo nije odbacio neki suludi motociklist i da umalo nije upao u potok s neograđenog i trošnog drvenog mostića koji se sav ljuljao i tresao dok je njime prolazio prema svojoj vili. Uz to ni spomena nije bila vrijedna sitnica da umalo nije zaboravio na kojoj stanici treba sići i u skladu s time umalo produžio do Hannovera.

Inače, radna soba je bila zaista izvanredno opremljena, a što je još važnije hladnjak pun i nije bilo nestalo struje. Hamburger sa sirom upravo je zračio svježinom, sve pomnoženo čistim zrakom i ptičjim cvrkutom u gajevima na rubovima ozelenjelih vinograda.

U sedam sati odlučio je profesor da polako počne proučavati.

»Nije to ništa, nakon svega«, mljeo je zadovoljno. »Nešto ćemo bez veze napraviti, matematički ćemo dokazati besmisao svega toga, što će biti prava poslastica i sve će se sretno svesti na jedan mali plaćeni izlet u prirodu, daleko od one gradske buke i sterilne tišine laboratorija i Hermenegilde koja je postala strašno dosadna u posljednje vrijeme...«

Zabavljalo ga je dok je gledao u pločicu: zaista crteži bez veze ili, možda, biseri mikrocrteža... Tko bi to znao.

Pa ipak, nešto se vrzlo po glavi profesora Temboriusa — iz prakse naviknutog na iznenadne obrate — i on odluči da učini ono što mu se u tom trenutku činilo najblesavije: da

izmjeri specifičnu težinu materijala od kojeg je načinjena pločica. Bila je nešto manja od težine bakra, ali nije pripadala nikakvoj slitini ili sličnom. Po tome je zaključio da je unutra šupljina i dao se na posao da prepili pločicu. No, to mu ubrzo nije bilo potrebno, jer se ona raspukla na dva dijela čim ju je malo presavinuo oko ruba stola. Ha, tu smo, čak ni to nisu nanjušili. Profesor je za početak bio potpuno zadovoljan svojim otkrićem. U blizini se našlo i povećalo i profesor se zadovoljno nalakti na stol i poče proučavati crteže unutar pločice.

Bio je tu neki tip stiliziran s devet crtica i jednom okruglom glavom koji u rukama drži nekakvu pločicu. Zatim su tu bile stepenice i tip s pločicom koji pada s njih — do đavola! — tu je i automobil koji udara čovjeka s pločicom: sudar je jak, jer se nazire i primitivna stilizacija eksplozije. Profesoru je polako zastajao dah. Radilo se, istina o primitivnoj stilizaciji, ali je bilo to sasvim dovoljno da profesor pokvari čitavu večer. Bila je tu i nekakva kuća u plamenu i tip s pločicom koji se nazire iza plamenih jezika — jedino što se ističe su rezom zabravljena vrata — i profesor se konačno zamisli. Podvala od strane inspektora bila je sasvim isključena, ali ako to nije posrijedi, što je onda?

Očito je da je on morao biti taj koji drži u ruci pločicu i njega je udario motocikl: to, doduše, još nije auto, ali je svakako loše ako mehanizam trpi takve tolerancije, jer mu je veći opseg djelovanja. I ovaj simbol držanja pločice u ruci je zasigurno unutar tolerancija jer ju je on sve vrijeme držao u unutarnjem džepu kaputa.

Tja, dakle, što je, tu je.

Da li je otvaranje pločice utjecalo na njezinu moć? Svakako će se morati osigurati protiv požara, a možda i ne, jer će pločicu držati vani... da, tako će biti najbolje.

Svaka pločica ima, znači, takav zaštitni znak, i to prilično aktivan, u slučaju da dospije u nepozvane ruke. Trebalo bi vidjeti knjige: stigle su prije njega, oni u policiji vrlo su ekspeditivni, kada im treba.

Da, knjige nisu bitne same po sebi, većinu je već bio pročitao, ali komentari na ovim primjercima bili su dosta zanimljivi: u knjigama indijskih predanja riječi »od« i »prana« izgrebene i na njihovo mjesto stavljena riječ »hiperfrekvencija«. Na Kantovoj »Kritici praktičkog uma« napisano jednostavno »idiot«. Tablice kategorija slobode što se tiče pojmova

dobra i zla prošarane strelicama i uokvirenim poljima, na jednoj drugoj nonšalantno izvučeno »uči pravila divizije«. Teorije linearnih sistema, Topologique moderne, Moderna teorija skupova, Vjerojatnosti i statistička analiza, kopije časopisa »Physico-Clinical Journal« iz 1922. godine, stari primjerci časopisa »Mind and Matter«, bez komentara, precizne matematičke analize fenomena rezonacije. Ništa od književnosti. Neke nerazumljive filozofijske formulacije o diskontinuitetu jednoznačnosti kozmičke integracije pojavom fenomena svijesti i volje, zapravo ništa naročito. Profesor se doimao očerupano poput gledalaca kojemu su umjesto koride servirali odbojku ili košarku.

Morat će se izvlačiti sam.

U tom je času zazvonio telefon i javio se inspektor Koohl. Poželio je profesorlu mnogo uspjeha u radu, ne zaboravivši pri tom napomenuti koliko maraka stoji dnevno njegovo izbivanje s fakulteta.

— O-ho-hoooo! — začulo se zadovoljno klokotanje s druge strane žive. — Vidim da vi o tome znate više nego jutros. Bravo, bravo! Inače, shvatili ste da je pločica sastavljena? Znate, to smo znali i mi, ali smo htjeli da vi to sami otkrijete i... bili smo spremni na izvjesne žrtve, mislim, s obzirom na sadržaj ugraviran između pločica... Oprostite gospodine profesore, ali sada moram prekinuti. Čeka me posao, a nadam se da ćete se i vi prihvatiti svoga. I da vam kažem: to je zaista sve što znamo i ne znamo ništa više, imate moju riječ. Do viđenja, hvala, kraj.

Spustio je slušalicu.

— Do viđenja, hvala, kraj, ha? — e, pa vidjet ćemo. I profesor umorno sjedne za radni stol.

Raspolagao je sa dvije činjenice: prva je bila da su u crtežu dopuštene izvjesne tolerancije, a druga da u Univerzumu postoje mehanizmi koji iniciraju slučajnost čim je ona iole omogućena objektivnom situacijom iznad nekog integralnog praga vjerojatnosti.

»Vjerojatnost sama po sebi ne znači baš ništa, osim ako tu nije riječ o njenoj konverziji u gustoću sile, ali to nema veze jedno s drugim. Konverzija vjerojatnosti kao fizikalnog fenomena može biti transformirana u količinu svijesti, ali to zahtijeva mehanizme vremenske integracije koja nema analoga u vanjskom Univerzumu. Pa ipak, tu mora da se radi

o nekoj sili, znači da te pločice upravljaju i nekom dovoljno velikom energijom: A što ako vani postoji neki radijator energije koji tek omogućuje rad pločicama? I kakav bi to pakleni princip mogao biti?»

Profesor je s lakoćom utvrdio da je stvar u topologijskoj sličnosti dvodimenzionalne projekcije realnog objekta sa skicom na pločici, a onda je napravio jednostavan pokus koji, međutim, ovdje nećemo navoditi jer nas za to nije ovlastila tvrtka Sigmund & Hyeronimus, no nije isprva postigao ništa.

No, profesor se nije dao zbuniti i mudro je i jednoznačno, a na bazi teorije infinitezimalija i sa specijalnim osvrtom na Einsteinovu Teoriju relativnosti (dedukcija iz općeg oblika uz dvostruku izmenu varijabli i adekvatno tretiranje Laplaceove transformacije u intervalu od minus do plus beskonačno), zaključio da bilo koji broj pomnožen s nulom daje nulu, pa da po svemu sudeći mora tu postojati neko infinitezimalno djelovanje na kazaljku eksperimentalnog uređaja, inače ništa ne bi funkcioniralo.

Kako profesor nije bio ni najmanje zadovoljan s infinitezimalnim, jer mu je to bilo premalo, ispisao je još, reda radi, toliko pločica da ih je ukupno bilo 1024 — ovo zato što je to deseta potencija broja 2, a kako čovjek ima deset prstiju, to bi možda moglo... No, 1024 puta infinitezimalno malo je još uvijek, jako malo, pa profesor nije dobio ništa, ali ga to nije ni najmanje uzbudivalo, jer je znao da će tako završiti.

Zato je — nakon dobro prospavane noći — odlučio da dobivenu jednadžbu integrira u nekom velikom integralu. Ovo je bio prisiljen uraditi, jer iz tehničkih razloga nije mogao načiniti beskonačno mnogo pločica, koliko bi ih trebalo da bi fenomen postao mjerljiv. Uz konzultaciju nekih logičkih postavki profesor je konstruirao jednadžbu nekog u-tog reda s masom realnih i imaginarnih korijena i kada ih je sve na jedvite jade izvukao (a bilo je to tek trećeg dana), vidio je iz dobivenih rezultata u čemu je problem i dao se na izradu što većeg broja pločica, pri čemu je zbog čistoće pokusa uništio prve 1023 pločice. Tako je ostao na jednoj jedinjoj i to još, prema navedenom, nije dalo ništa. A onda je profesor nacrtao drugu pločicu koja je predstavljala skicu prve pločice i skicu realnog eksperimentalnog stroja u položaju koji diktira ta prva pločica. Ovo je trebalo u univerzumskim silama (a to su vrlo moćne sile) dati do znanja da postoji kvantum volje

različit od nule koji želi da pravi i realni sistem prijeđe u stanje koje mu diktira prva pločica. No, kako im nitko nije rekao što da rade s tom drugom pločicom, profesor opet nije dobio ništa. Zato se on duboko zamislio i dok je razmišljao, nacrtao je još mnogo pločica koje je zbog nekih teoretskih postavki kasnije morao uništiti (i praktičnih: sve mu nisu stale na radni stol). Tako je to bilo četvrtog dana.

Petog dana profesoru se kao zainat nije radilo, pa nije ništa ni napravio.

A šestog dana desilo se čudo: profesor je shvatio da ovako dalje neće ići jer je negdje u proračunima greška i integral divergira. Još nije bio u stanju izraditi beskonačno mnogo pločica i zbog toga je trebalo nešto zatvoriti u petlju. Kako je, međutim, profesor raspolagao pločicama kao jednim oružjem, to bi mu uvijek ostajala po jedna pločica koja je trebala inicirati proces i ta je upravo bila izvan petlje. Zbog toga je profesor bio žalostan čitavog šestog dana, sve do sedmog, kada je shvatio da rješenje nije moguće, osim ako se ta pločica na neki način ne legalizira.

Kao vrsni električar i fizičar, profesor je odmah shvatio da je nevolja u ultravisokim frekvencijama, tako visokim da ih se nikako ne možete tehnički proizvesti, ali da je jednostavno posrijedi fenomen prilagođavanja otpora pločice na otpor praznog prostora. Zbog toga je profesor cijeli sedmi dan razmišljao što bi se to Univerzumu moglo svidjeti, ne bi li tada navalio svom žestinom na prvu pločicu i našao se sav spetljan i smotan u svim tim črčkarijama iz kojih bi se mogao izvući samo tako da probije put sve do prve pločice, pri čemu bi slavodobitno izbio — onako uspuhan i u zaletu — u realni sistem i postavio ga u stanje koje mu diktira ta prva pločica.

Profesor je dugo hodao iz sobe u sobu, pokušavajući natrapati na ono što bi se moglo svidjeti Univerzumu. Pomišljao je i na to da mu nacрта Univerzumku, ali je na kraju sav zdvojan ustanovio da to nije u stanju jer ne zna kako ona izgleda.

No, kako su putovi intuicije nepredvidljivi, to je profesoru rješenje došlo u osvit zore osmog dana i on je u samo tri sata uspio nacrtati inicijalnu pločicu koja je davala mjerljive rezultate. Inače, crtež se temeljio na nekim filozofijskim postavkama porasta entropije uz tretiranje fenomena vremenske unilateralnosti i nekih elementarnih formi Vennove logike,

a izgledao je otprilike kao da ga je nacrtao Picasso, samo što je imao više smisla a manje besmisla, jer to ne ide zajedno, čak ni u umjetnosti. S velikim nestrpljenjem profesor Temborius je montirao uređaj i u momentu kada je stavio posljednju točkicu na inicijalnu pločicu, kazaljka indikatora poskočila je kao luda i pomahnitalo jurnula prema poziciji koju je bio naznačio na prvoj pločici. Sada je imao svoj stroj i mogao je eksperimentirati!

Već slijedećeg dana profesor je odmah izračunao optimalnu količinu pločica po paketu (koju i danas upotrebljavamo), ali nije radio prema zakonu varijabilnih proporcija, jednostavno zato što ga nije ni znao, a da ga je baš i znao, opet ne bi radio po njemu, budući da zakon varijabilnih proporcija zadovoljava beskonačno mnogo funkcija, točnije sve one koje ne opisuju pravac.

Kao dobrom fizičaru nije mu ni palo na pamet da bi fenomen kozmičke rezonancije mogao iskoristiti za sebe, i bilo mu je vrlo drago kada ga je inspektor Koohl prijateljski odalomio po leđima u povjerljivom razgovoru.

— O-ho-ho-hoo! — mljackao je inspektor Koohl. — Znate, ja sam već od samog početka bio uvjeren u vaše sposobnosti, ali, znate kako je to, sve mora ići svojim redom. Kamo bi nas odvelo kršenje reda i discipline, pogotovo ako je stvar tako ozbiljna. Naravno, ne dugujete nam ništa zbog vaših izostanaka s redovnih predavanja, to je, znate, već odavno sređeno. No, moram vam reći, ovako u povjerenju, da bih imao grdnih muka s pretpostavljenima u vezi s tim troškovima da se stvar samo malo oteгла ili da, oprostite na pretpostavci, niste uspjeli doći ni do kakvih pozitivnih rezultata.

I što da se dalje priča: profesor je stavio svoje veliko otkriće na raspolaganje za to nadležnim ustanovama koje su se pobrinule da svi mi možemo uživati u njegovom epohalnom otkriću.

Večerašnju priču završit ćemo sa dvije činjenice. Prva je ta da zločinački magistar Apius ni do današnjeg dana nije uhvaćen, unatoč brojnim i suptilno programiranim pločicama. Ali to i nije ništa strašno jer je njegova zločinačka karijera jednom zauvijek zapečaćena (Ha, ha, ali pustimo ih u tom uvjerenju). Drugo, željeli bismo istaći kako bi za sve vas rezultati dugih i napornih istraživanja profesora Temboriusa bili potpuno nedokučivi, da vam svima naša poznata tvrtka

Sigmund & Hyeronimus ne nudi bogat izbor najkvalitetnijih pločica u svim bojama i oblicima.

Do naše slijedeće emisije, dragi gledaoci, koja će biti iz školskog programa i u kojoj ćemo naše najmlađe upoznati s načinima ispunjavanja školskih K-pločica, mali intermezzo.

* * *

Asistent Zempfke ugasi holovizor. Da, tako je to zaista počelo. Te pločice imaju i te kakvu moć da utječu na stvarnost, a asistent Zempfke je to znao vrlo dobro. Dalje se već otprilike znalo što će biti jer su stvar u svoje ruke preuzele moćne kompanije.

U trgovinama su se ubrzo mogle naći T-pločice (onda još to nisu bile K-pločice kao danas) slabog djelovanja i unaprijed programiranog sadržaja i koje su za to ovlašteni prodavači inicijalizirali jednim ubodom prilikom kupnje.

»Želite li da vaš nogometni klub pobijedi? — ništa lakše od toga: dovoljno je da kupite što je moguće više nogometnih pločica s imenom vašeg omiljenog kluba i on će zacijelo pobijediti. Jedna pločica samo 1 DM.«

Jedna pločica bio je zapravo komplet od tri uvodne i jedne inicijalne pločice, no u svakodnevnom govoru to je postalo jednostavno: T-pločica, a zatim jednostavno — pločica.

Ili:

»Vi idete u šetnju i... nalazite novčanik sa 1000 DM. Biste li ga vratili? Naravno da biste, jer vi ste poštenu nalaznik. Ali — tu je i nagrada od najmanje 200 DM. Biste li je propustili? Ako ne, tada je dovoljno da kupite nekoliko naših 'super-sretni-nalaznik' — pločica i stvar je za vas riješena.«

I tako je i bilo u početku. No, ljudi su se počeli tužiti da gube stvari i da ih strašno umara pregledavati džepove svaki put prije izlaska iz kuće. To, međutim, i nije bilo tako strašno jer su za samo pola DM mogli kupiti T-pločicu koja ih je branila od takvih pljačkaških pločica, jer je za fenomen vrijedio zakon linearne superpozicije. A kako su se takve napadačke pločice uvijek prodavale brže od obrambenih, to je svaki čovjek morao pored sebe imati barem desetak obrambenih pločica, no sada su barem pojeftinile na samo 1 DM.

Da bi otklonile opasnost od eventualnih pločica kućne radinosti, velike kompanije načinile su snažne konglomerate

specijalno programiranih pločica koje su pobijale djelovanje svim onim pločicama koje nisu bile izrađene u tvornicama date kompanije, a kako je takvih kompanija bilo više, svaka je od njih proizvodila i pločice koje su mogle oslabiti djelovanje pločica konkurentske kompanije. Isprva je to bilo ilegalno, ali kako nitko u takvim slučajevima nije mogao ništa dokazati, nakon nekoliko afera i to je postalo legalno.

Zaredale su reklame, od kojih bismo mogli izdvojiti nekoliko primjernih:

»Svi kupuju T-pločice. Zar vi još niste kupili svoje T-pločice? Zašto da zaostanete za drugima? Ali, kada se već odlučujete za kupnju, ne zaboravite da najjače pločice proizvodi kompanija Knuth & Rosen«.

»Kupujte samo pločice kompanije Walter Stumpf & Söhne, jer ćete tako najbolje uložiti novac.«

I tako svijet ide naprijed, tako su i verbalne reklame postale staromodne, pa su gotovo preko noći u gradovima osvanuli veliki panoji sa svijetlećim natpisima koji su ljude svakog časa obavještavali kolika je trenutna snaga standardne pločice pojedine kompanije, izražena u broju zaštitnih pločica koje su, pohranjene u betonskim trezorima, čuvale zaštitne znakove na svakoj prodanoj pločici kompanije. Cifre su vrtoglavo rasle: 100, 200, 500, 1000, 2000, 5000, 10.000, 50.000 ...

Male kompanije brzo su propale, jer im je cjelokupna proizvodna moć bila zaokupljena samo proizvodnjom pločica koje su im trebale štititi proizvode na tržištu, a takvih jednostavno nisu stigle proizvesti toliko da bi sve skupa bilo rentabilno.

Pogotovu zato što su najamne cijene skladišnih prostora rasle vrtoglavo. A njihovim krahom opala je i moć ranije proizvedenih pločica i ljudi su morali kupovati druge. Zato je imala smisla i ova reklama:

»Kupujte samo pločice tvrtke Amadeus, jer je tvrtka za čitavih deset godina unaprijed zakupila skladišni prostor za zaštitne pločice svojih proizvoda, tako da kupnjom T-pločica tvrtke Amadeus imate apsolutnu garanciju za njihov vijek trajanja.«

Nema potrebe ni spominjati kako su igre na sreću izgubile svaki smisao i kako su se svele na borbu T-pločica. Ali su zato bile izmišljene nove igre na sreću koje su garantirale imunost prema T-pločicama. Naravno da je i ta bila izvedena

specijalno programiranim T-pločicama, pa je sve ostalo i dalje relativno. Osim toga, sada su pločice bile i ljepše.

I tako su pločice nesmanjenom žestinom nastavile puniti džepove ljudi, ali to i nije bio neki veliki problem, budući da su se pojavila odijela za svaku priliku sa specijalnom podstavom za spremanje pločica: »Odijelo za sigurnost i zadovoljstvo — to je odijelo sa specijalnom podstavom za T-pločice.« Odnosno: »Za siguran nastup u društvu, odijelo od čiste runske vune i sa ugrađenim uvjeravajućim pločicama te-i-te kompanije, koje vam pruža osjećaj dopadljivosti i uspješnosti, kao i poslovne sigurnosti — možete dobiti i 50 posto jeftinije ako sve kupite zajedno.«

Pojavile su se i nove tehnike crtanja pločica, pa mikro-pločice, pa integrirane programabilne pločice. Najtraženiji postali su psiholozi, razne protuhe i varalice, mistici, deklarirani parapsiholozi, crtači, humoristi, a na svoje su došli i zakonodavci koji su uvijek tako uspijevali zamrsiti stvar da se nikada nije znalo što je zakonito a što protuzakonito. U principu su sve nove vrste pločica isprva bile nezakonite, a zatim u pravilu ozakonjene: tako je bilo i s pločicama s kompleksnim djelovanjem, s preventivnim pločicama, s pločicama s uvjetnim djelovanjem, sa semiretrogradnim pločicama itd, itd.

Praktički se nije mogao dobiti proizvod koji u sebi nije imao ugrađene zaštitne pločice, spomenimo samo pločice-igračke u obliku lego-kockica, pa lego-kockice s integriranim pločicama.

Pločice su postale strahovito jeftine, pa se nije ni mogao dobiti komplet manji od stotinu pločica. Pokazalo se da novac sa svojim hvalevrijednim ali ipak beskorisnim slikama nije baš najprikladnije sredstvo plaćanja i, da ne duljimo, od tada su ljudi usluge i robu počeli plaćati pločicama.

A onda se dogodilo nešto što nitko nije očekivao: pronađena je inicijalna pločica neobično snažnog djelovanja, a pronašao ju je neki Karlheinz, zapravo dvoipolgodišnji sinčić nekog lučkog radnika iz Hamburga i koji je tada prvi put u ruci držao olovku. Pločice obitelji Stockhausen postale su izuzetno jake i kako se to brzo uspjelo pročitati zahvaljujući povjerljivim pričavanjima po okolini, to su jednog dana došli ispitati i stručnjaci dotad gotovo nepoznate firme Sigmund & Hyeronimus.

Otkupili su je za dobronamjernu svotu od 500 DM i tako je ta tvrtka postala u samo nekoliko dana jedina kurentna na tržištu. Svi su nakon toga mogli slobodno baciti svoje T-pločice, jer im je djelovanje bilo u hipu neutralizirano jednim jedinim slogom novih T-pločica. No, kompanija je velikuodušno prihvatila zamjenu od 1000 bilo kakvih starih pločica za jednu novu i pločice su opet postale napast.

Čovjek ih je morao kupovati i nositi uza se ako nije htio pokliznuti na koru od banane, da mu na glavu padne komad žbuke, da izgubi novčanik, da ga ugrize bijesan pas, da mu tramvaj ne pobjegne pred nosom, da ne naleti na pijanog vozača, na pospanog vozača, na vozača koji ni inače ne poštuje propise, da... samo što je sada skup tih nedaća bio mnogo veći, budući da su i K-pločice bile mnogo jače od T-pločica.

A da bi sve to kompenzirali, ljudi su kupovali pločice koje su djelovale u smislu da zlobni susjed koji sluša radio u ponoć izgubi na lutriji, da izgubi novčanik, da ga ugrize bijesan pas, da mu tramvaj pobjegne pred nosom, da naleti na pijanog vozača, na... ne zaboravljajući, naravno, kupovati pločice koje bi ih čuvala od tih i sličnih napasti.

I tako je procvao posao s pločicama. I cvate još i danas. Kompanija Sigmund & Hyeronimus uspjela se na vrijeme osigurati protiv eventualnog pronalaska koje bolje inicijalne pločice svalivši — opet, jasno, preko pločica — svu silu nezgoda i nedaća na onoga koji bi se uopće pokušao baviti teorijom fenomena kozmičke rezonancije, a koji ne bi istovremeno bio upisan kod kompanije kao povjerljiva osoba. Da su bili otišli predaleko, pokazala je serija smrtnih slučajeva istaknutih učenjaka koji su po mnogobrojnim laboratorijima službeno radili na tom problemu u parapsihološkim, fizikalnim, biokemijskim, elektroničkim i drugim institutima širom zemlje, a koje je za svoje potrebe angažirala vlada. Naravno, da je tako, nema nikakvih materijalnih dokaza i to ostaje samo kao prilično nezgodna pretpostavka. Obična slučajnost i ništa više, zaista.

Inače, vlada još ne priznaje službeno taj fenomen iako o njemu postoji golema literatura. U obrambene svrhe definiran je kao »nepredvidiv«, »slabog djelovanja«, »nepouzdan« i »nesiguran«, no bili biste naivni ako mislite da se njime tamo zaista ne koriste.

Svakako će tako ići i dalje jer ne postoji nikakav fenomen u prirodi koji bi ograničavao djelovanje pločica. Sve zavisi

od snage inicijalne pločice i broju pločica. U skoroj budućnosti može se očekivati pronalaženje još jačih inicijalnih pločica za ukidanje običnih, jer će pravih slučajnosti uvijek biti po zakonu vjerojatnosti. Pločice će postati sve snažnije i snažnije i ljudi će imati sve manje i manje slobodnog vremena na raspolaganju jer će ih upravo međusobno i uzajamno nepovjerenje natjerati da do besvijesti ispunjavaju te pločice trudeći se uvijek da ih imaju što više ne shvaćajući istovremeno da im je svejedno da li imaju 995 napadačkih i 1000 obrambenih pločica ili jednostavno pet obrambenih pločica i uništiti će ih malo-pomalo njihova vlastita zaslijepljenost koja guši i ono malo trijeznog zaključivanja koje posjeduju. I ljudi će se na kraju utopiti u tim priglupim pločicama, baš kao što su ismijali i njegov doktorat dovikujući se međusobno neka ih s tim pločicama digne u zrak, ako može, kad su toliko moćne.

Ona drska hulja od sada slavom ovjenčanog profesora Temboriusa, a baš je on bio taj koji je najviše rogoborio protivu doktora. Ali neka: i on je dobio svoje kada je aktiviziran prikaz njega zamotanog i uvijenog poput miša u Möbiusovu traku.

Ha, ha, mora da je nestao do samog pakla. Čudan sjaj zasja u očima čovjeka koji je pred ugaslim holovizorom razmišljao o tome što se sve dogodilo u proteklih dvadesetak godina. Zar te budale zaista misle da su pronašli nešto vrijedno? Pa naravno, onaj oronuli Temborius nikome nije rekao da je svoju povijesnu inicijalnu pločicu našao među njegovim knjigama što ih je uspio nanjušiti onaj blesavi inspektor iz policijske stanice. Da, bila je to jedna njegova kreacija inicijalne pločice: jedna od desetina koje zna i jedna od beskonačno mogućih. Usto i jedna od najslabijih.

Najradije bi se smijao kada se samo sjeti kako je to moglo uistinu izgledati kada je ta protuha od Temboriusa natrapala na pločicu koju je on namjerno ostavio prije nego što je napustio kuću. Mora da je sjao pri pomisli kako će inspektor Koohl biti zadovoljan.

Budale! On zna kamo će ih to dovesti: a onda će proklinjati i samo ime profesora Temboriusa, samo što će onda po svemu sudeći biti prekasno da se oporave od svega što su uspjele proturiti te pločice u sve pore društvenog života. I misle da su to najsnažnije pločice: gluposti! Ta historija je u njegovim rukama još od dana kada je prekapajući po pra-

starim zapisima nabasao na tekstove koji su govorili o »iznenadnim moćima« i koje je nakon godina i godina teškog i mukotrpnog rada uspio odgonetnuti i objasniti i on može, kada želi, prekinuti tu farsu s pločicama i to će jednom i učiniti: i promatrat će ih kako unezvjereno hodaju okolo trudeći se da shvate bar nešto od svega toga pored tih svojih matematiziranih igrarija. Kako li će reagirati tvrtka Sigmund & Hyeronimus kada se pokaže da prodaje mačka u vreći i tko će razjarenoj gomili dokazati da je to ikada nešto vrijedilo?

A onda će, bude li mu do toga stalo, ponovo dati snagu tim pločicama... Možda, jednom, kada sve bude drugačije...

I magistar Hermann Wolfgang von Apius, alias asistent Julius Zempfke, ustane iz naslonjača i teškim koracima krene prema svom laboratoriju, gdje ga je čekala hrpa pločica iz kojih su se prelijevale lavine kozmičke energije poput valova sa struna tisuća harfi i u zjenicama mačjih očiju ponovo se nazru konture minijaturnih crteža s oznakom inicijalne pločice — najjače dosad stvorene — i meku površinu bakra ponovo usiječe oštro pero iza velikog povećala. U odsjaju svjetla koje je padalo na njegovu leću u trenu se našla i mala uokvirena pločica koja je visila na zidu — sada udaljena od bilo koje inicijalne pločice — i u čijem je prvom kvadrantu bio urisan crtež debelog inspektora kako zastaje pred jednom napuštenom drvenom kućom na mračnoj periferiji grada, i čiji je drveni plot svojim rasklimanim i polutrulim daskama još uvijek od pogleda radoznalaca pokušavao sakriti dvorište što se gušilo u korovu, dok je vjetar mlatarao oronulim kopcima...

Goran
Pavelić:

NE ZOVITE NAS - DOĆI ĆEMO SAMI

Lijevom sam nogom odgurnuo kartonsku kutiju, zatim sam preskočio zgužvanog pijanca što se opružio na pločniku, zagazio u ljepljivu baricu neodređene prljavštine, i, napokon, pričekao pred vratima, dok je kućni kompjutor provjeravao podatke na mojoj idiotici. (Identifikacijska kartica, ali je odmila zovemo idiotica). Stupio sam u prohladan foaje i s olakšanjem skinuo plinsku masku. Kao da sam udahnuo čisti sumporni dioksid! Od boli i kašlja jedva sam nataknuo masku natrag na lice. Približavao mi se čovjek s recepcije, također s maskom, uzbuđeno mašući rukama. Kada je došao do mene, pogleda moju idioticu i zatim mi prihvati lijevu nadlanicu.

— Razumijete li Morseovu abecedu? — otkuca kažiprstom.

— Svakako — odgovorim ja, kuckajući njega.

— Ne skidajte masku. Tanatovci su opet izvršili diverziju. Ubacili su sumporni dioksid u prečistače. Upravo ih zamjenjujemo. Za petnaestak minuta završit ćemo taj posao.

— O. K. Da li je gore Zozlov?

— Jest.

—Hvala.

Lift me odnese do 25. kata. U hodniku Vladinog ureda za okolinu (VUZO) vidio se tek poneki stvor. Pred sobom 03 stanim i pričekam da me snimi kamera. Vrata se otvore. Zozlov je sjedio zavaljen u naslonjač i bacao pikado u metu. Meta je bila njegova vlastito kolor-fotografija obješena o zid. Okrene se i mahne, buljeći kroz masku, pokazavši mi rukom na drugi naslonjač. Ja se uvalim i prihvatim pikadosa. Tako smo ne-

koliko minuta gadali njegovu podbuhlu facu. Ne znam kako se on osjećao, ali ja sam se zabavljao.

Zozlov, moj prvi pretpostavljeni, uputi snažan, posljednji udarac. Promašaj. Ali sam zato ja pogodio ravno u lijevo uho. On mahne rukom. Okrenem se prema njemu. Kroz metalizirani prozor dopiralo je zelenkasto svjetlo. Cijev njegove plinske maske lijeno se njihala. Nalikovao je na ružnog kukca kojeg bih najradije zgazio. Ali, nisam to mogao učiniti. Upravo se spremao da me kucne po ruci, kad na stolu zasvijetli ekran intervizora. Pojavi se čovjek s recepcije. »Vjerojatno su sredili prečistače«, pomislih, ali nisam se želio prenagli. Tek kada je Zozlov skinuo masku, učinio sam to i ja. On ugasi intervizor.

— Dakle, Ašperger . . . ?

— Dakle, tu sam, šefe.

— Vidim i sam. Da ne duljim, jer tvoju njušku podnosim samo u umjerenim količinama.

(Stari mastodont!)

— Razumijem, šefe.

On se okrene prema prozoru. Divan pogled pružao se na ostale prozore, zgrade, a nazirao se i komadić neba.

— Važan zadatak, Ašperger. Morao sam pozvati vas, jer u ovoj hrpi truleža, vi jedini imate neke kvalitete.

— Slušam, šefe.

— I treba, jer neću ponavljati. Sutra uvečer održava se godišnja skupština Tanatovaca. Iz povjerljivih izvora smo doznali točno mjesto i vrijeme sastanka. Podaci su u ovoj omotnici. A vi ćete se, Ašperger, pojaviti na tom sastanku.

— Kako? — tresnuh. Nije mi nimalo primamljivom izgledala ta ideja o uvlačenju u osinje gnijezdo. (Nikada nisam vidio osinje gnijezdo, ali je metafora zgodna.)

— Jednostavno. Od sutra ste vi Julio Amado, šef organizacije »Dosta života« iz Bonija, Bolivija. Naravno, ta organizacija stvarno postoji, a mi smo se pobrinuli da vam osiguramo dobro zaleđe, jer Tanatovci su sumnjičavi. Sve potrebne informacije također ćete naći u omotnici. Pazite da sličite pravom Tanatovcu.

Tanatovci! U posljednjih desetak godina, tamo negdje od 2010 na užas Svjetske vlade koja se koprčala u svim mogućim i nemogućim problemima, pojavile su se iznenada grupe ekoterrorista. Fanatički nastrojeni, zagovarali su potpuno uništenje Zemlje, totalno zagađivanje zraka, tla i vode. Ime Tana-

tovci dali su sami sebi prema grčkom »thanatos«, »smrt«, a zaustava im je bila veliko crno »theta« preko zelene Zemlje. »Sve neka ide k vragu«, bilo je njihovo geslo, a ujedno i naslov najomiljenije knjige-priručnika za što uspješnije uništavanje okoline. Napisao ga je Grk Zorba (pravo mu ime nitko nije znao). VUZO je vodio bespoštednu borbu s Tanatovcima širom svijeta, s manje ili više uspjeha. Uglavnom s manje, jer je naš problem lova, a za Tanatovce se pretpostavljalo da ih financiraju (ali to se nije moglo dokazati) velike industrijske korporacije. VUZO je cijelu stvar zapravo grebao po površini. Zbog toga je sutrašnji sastanak i bio toliko važan. Mogle bi se otkriti te veze između Tanatovaca i njihovih financijera.

— Vi ćete se, Ašperger, od sutra Amado, pojaviti na tom sastanku, snimiti sve, i ono što je najvažnije, **likvidirati** Grka Zorbu jednom zauvijek! To je sve.

— Shvatio sam. Hasta la vista, mi jefe!

— Ne izigravajte Bolivijance, glupane. Ostavite to za sutra.

Bez riječi sam se pokupio. Dolje, na recepciji, pogledao sam automatski semafor zagađivanja zraka u gradu. Količina štetnih plinova nešto se spustila ispod kritične točke. Zbog vjetra, valjda. A to mi je spasilo život. Nisam stavio masku. Izišavši odmah sam spazio da zgužvani pijanac cilja ravno s pločnika u mene. Nisam razmišljao. Djelovao sam. Skočio sam brzo udesno i razorni zonk-metak probije ulazna vrata. »Pijanac« se okretao da ponovo opali, ali sam ja opatrnio njega. Vrhom cipele udario sam ga u grkljan i lijevom mu rukom zgrabio oružje. Za svaki slučaj, zabio sam mu i prste u oči i ostavio ga tako na pločniku. Dok je urlao, spremio sam zonker u džep i uputio se hitro prema rotoplanu.

— X —

Kada sam se vratio u stan, prvo sam isključio sve prislušne uređaje, kamere i foto-aparate. Kasnije ću ih sve napuniti pripremljenim kasetama, vrpcama i filmovima. Ostavio sam uključen jedino uređaj u dugmetu sferofona. Preko njega me uhodio moj šef, a on smije znati što radim. Nacerio sam se prema dugmetu i mahnuo rukom. »Olinjali medvjedu«, pomislio sam. Srećom, uređaji za prislušivanje misli još nisu pronađeni.

Dao sam se na proučavanje sadržaja koverta. Upamtivši mjesto i vrijeme sastanka, te sam podatke uništio. Zatim sam

se bacio na svoju novu ulogu. Pregledao sam prave lažne (i obratno) dokumente o sebi, podatke o vezi, o porijeklu i čitav niz važnih sitnica. Pripremio sam masku za fotografiju. Zabrinjavao me onaj »pijanac« na ulazu u VUZO. Da li je to bio uobičajeni napad Tanatovaca ili su prozreli moju ulogu? To ću vjerojatno otkriti sutra. Brrr!

U lažni madež za lice stavio sam mikro-kameru s kolor-kristalima i fonofonom. Trebalo je pripremiti oružje: otpada mogućnost glomaznog, ali efikasnog zonkera ili dum-dumlera. Morao sam se zadovoljiti nepreciznim, ali sitnim stvarčicama. Prvo, tanka vlas od lurominija, koja reže skoro sve, a ljudsko grlo naročito. Nju sam učvrstio u periku. U prsten sam stavio sićušan izbacivač kurare-strelica. U olovci, nešto klasičnija stvar: laser-gun. Za svaki slučaj, pripremio sam i običan nož na pero. Valjda je normalno da jedan Bolivijac hoda po svijetu s nožem. Tako: sve je bilo pripremljeno. Uključio sam holovizor i birao kanale. Između blesavih glim-serija i afekto-trila, jedva sam pronašao kanal na kojem su se davale holografske prerade klasičnih filmova. Uživao sam u Marlonu Brandu i Jane Fonda. Stvar iz prošlog stoljeća, »Potjera bez milosti«.

— X —

Bilo je petnaest do deset i mrak je već plegao na tlo, kada sam ostavio rotoplan na parkiralištu i krenuo prema »Plastik-baru«. Mračna četvrt sumnjivih tipova u kojoj poštenu građanin nema što tražiti ni danju, a kamoli noću. Iz podrumskih čumeza čulo se treštanje sintemuzike i razuzdano cicanje i smijeh. Mračnjaci su se vukli pločnikom i nestajali u tim rupama. Napokon, »Plastik-bar«. Ušao sam. Za šankom sve lica poznata iz policijskih arhiva, zajedno sa svojim damama. U dnu prostorije igrao se trik-trak. Goleme količine dima cigareta, duhanskih i marihuanskih, obavijao je glave, čaše su zveckale. Na mene nitko nije obraćao posebnu pažnju.

— Duplu likvu — rekoh, oslonivši se o šank.

— Duplu likvu za dosad neviđenu tikvu — glupavo se nasmiješi barmen usukana lica.

— Toči i ne drobi — odrezah. Duhoviti barmen, samo mi je to nedostajalo u životu. I tada sam spazio dvojicu tipova, potpuno jednakih po obličju. Samo su im kosurine bile različito obojene. Jedan je blještao srebrno, drugi se zelenio. »Braća

Zuchinni«, tek što sam percipirao, a već su se stvorili uz mene. Svaki mi je stao s jedne strane i tako su me stisnuli.

— Kolega je ovdje prvi ... — počne srebrni.

— ... put — dopuni ga zeleni.

— Točno — bio sam kratak. Vjerojatno su oni bili veza za sastanak.

— A što kolega radi ...

... ovdje?

— Posao.

— A ...

— ... kakav?

Umjesto odgovora, spojih kažiprst i palac lijeve ruke u krug, a kažiprstom desne ruke vodoravno prekrížim taj krug. Theta, tajni znak Tanatovaca. Oni me uhvatiše pod laktove i povedoše prema vratima u dnu sale. U tom malom hodniku dreka se slabije čula i oni me počnu ispitivati.

— Ime ...

— ... i prezime?

— Julio Amado.

— Oda ...

— ... kle?

— Bolivija.

— Koja ...

— ... veza?

— »Crni pauk« — odgovorih. To ih je izgleda zadovoljilo.

— Još jedna sitna ...

— ... formalnost.

Uzeli su mi nož i olovku, ali nisu od toga pravili veliko pitanje. Pogledali su idioticu, promotrili me još nekoliko puta i povelu prema drugim vratima. »Ovi tipovi i nisu previše opreznici«, pomislih.

U polukružnoj prostoriji gotovo su sva mjesta bila popunjena.

Na uzvišenom podiju stol i tri stolice. Nastojao sam sjesti čim bliže stolu i ugrah se u treći red. Svjetla su se ugasila i nakon kratke tame iza stola se pojaviše tri spodobe. Jedan od njih bio je Grk Zorba. Drugu dvojicu nisam znao niti s jedne fotografije. Ustali smo i pozdravili tanatovskim znakom. Počeo sam se po madežu i počeo snimati.

— Dragi Tanatovci — počne crnomanjast čovjek s licem trojanskog konja (uistinu klasičan grčki profil) — evo nas ovdje, na jednom mjestu, svi mi koji se ustrajno borimo za

beskompromisno zagađivanje svega oko nas. Ali, prije nego što počnemo sastanak, dopustite da vam predstavim i ljude, bez čije pomoći teško da bismo uspjeli. Naši poslovni partneri i financijeri, direktori Industrije nafte i Industrije čelika, Mr. Clarence i Mr. Tadeusz! Pljesak. A u mojoj glavi alarm! Ovi Tatanovci su stvarno diletanti. Jer dvojica tipova uz Zorbu nisu nikako mogli biti Clarence i Tadeusz! Nešto sumnjivo se događalo.

Sastanak se oduljio. Dosadni referati, razglabanja . . . Ali, u posljednjih nekoliko minuta, dvojica lažnih direktora počeli su me sumnjičavo zagledati. Uхватила me nervoza u želucu, siguran znak skore neprilike. Više nisam smio čekati! Naglo sam ustao i opalio čitav snop strelica iz prstena ravno Zorbi u lice. Dok se ovaj držao za glavu i padao prema podu, nanišanio sam prema direktorima, ali oni su se već sakrili ispod stola, a netko se već objesio o moju ruku i udario me po vratu. Ugrizao sam najbliži nos i sveopća gungula je počela. Kroz zbrku ruku i nogu polako sam se primicao vratima. Srećom, u toj gužvi nisu se usudili pucati.

Srebrnog i Zelenog oborio sam iznenada i podmuklo, dok je iza mene nadirala režeća gomila. Našao sam se na ulici i sumanuto počeo trčati prema parkiralištu. Skrenuo sam u drugu ulicu i . . . spas! Šefovi ljudi izgleda da su me čekali i trkom se uputili u pravcu suprotnom od mog bijega. Nisam se želio zadržavati ovdje. Došao sam do parkirališta. Prilazio sam rotoplanu, a iza jednog se stupa naglo pojavi Clarence. Brzo sam zastao, ali me, izgleda, s leđa Tadeusz klepnuo po glavi. Mrak.

— X —

Osvijestio sam se s laganom glavoboljom. Ležao sam na postolju uz koje su mi bile pričvršćene ruke i noge. Iznad mene jedno jedino zelenkasto svjetlo. Okrenuo sam glavu na stranu. Prazni zidovi, ali sa strane, Tadeusz i Clarence, ili tko su već oni bili. »Tadeusz« uzdahne.

- Pa . . . čini se da ste i sami nagrabusili.
- Bez komentara — pokušah ohrabriti samog sebe.
- Šteta za Zorbu — uzdahne »Clarence«.
- K vragu, tko ste vi? — osmjelih se ja.
- Mi? Vi to stvarno želite znati?
- Nego . . . i te kako.

— No, dobro. Reci mu, ionako ćemo mu kasnije izbrisati pamet — umiješa se »Tadeusz«.

— Mi smo pripadnici Svemirske službe otpada — nastavi »Clarence«.

— Plaćeni smo po učinku.

— Kakvog otpada?

— Planetarnog, naravno.

— Ne razumijem.

— Nama se posao isplati samo ako uspijemo odšlepati čitav planet, sa svim njegovim otpadom, u reciklator.

— Ne biste vjerovali kako posao sve slabije ide — dopuni »Tadeusz«.

— Sve je više čistih, civiliziranih planeta, bez zagađenja i otpada. Gotovo da više i nema planeta za reciklator. A troškovi odvlačenja sve su veći — jadao se »Tadeusz«.

— Zato i djelujemo pomalo nelegalno, pomažući grupe grupe kao što su na vašoj planeti Tanatonovci.

— Nekada je naše geslo bilo »Zovite nas — dolazimo«, a sada je »Ne zovite nas — doći ćemo sami« — objasni »Clarence«.

— Prokleti lešinari! Vas nije briga za cijele civilizacije!

— Imamo mi i svojih briga preko glave — važno primijeti »Tadeusz«.

— Dosta razgovora, Zbrkl. Pustimo ga. Nema potrebe da ga uklonimo. Izbrisat ćemo mu pamet i pustiti ga.

Zeleno svjetlo pretvori se u crveno. Sve je bilo crveno.

— Ne dam svoju pamet! — vrisnuh.

— Ionako je nemate previše... — bilo je posljednje što sam čuo iz crvene tame.

— X —

Stojim na ulici, plinska maska mi je na licu. Glava me boli. Zašto sam tu? Trebam li ići k šefu? Ili kući? Ništa mi nije jasno. Nešto duboko u meni natjera me da dignem glavu prema nebu. Zvijezde se, naravno, nisu vidjele. Tromo, polako, ipak sam krenuo kući, želeći da na miru pokušam doći k punoj svijesti. Hodajući, šutao sam papire, plastične boce i gazio opuške. I sve to vrijeme smeće je za mene imalo neku posebnu važnost. Ali nikako nisam uspio dokučiti zašto.

Jaša
L. Zlobec:

TEROCENTRIZAM

Andrej je pomaknuo ruku. Opipao je odjeću. Oslušnuo je jednolično disanje svoje žene. Na tren je odahnuo a zatim ga je opet obuzeo užas. Što je, što se dogodilo? Upalio je svjetiljku i pogledao se u ogledalo na suprotnom zidu. Kosa mu je bila razbarušena, lice puno znoja a oči su mu čudno i neprirodno sjale. Polako se počeo svega prisjećati. **Le petit mal.** Posljednji put je imao napadaj prije desetak godina. Ali, tada je bilo drugačije. Nešto se dogodilo, nešto čudno i strašno. Ustao je iz postelje i izašao na balkon. Zagledao se u grad ispod sebe. Sve je bilo uspavano samo su ulične svjetiljke bacale meku kružnu svjetlost. Kao krijesnice, pomislio je Andrej, i napetost je na tren popustila. No, tren poslije osjećaj tjeskobe se pojačao. Mora se sjetiti. Umorni mišići su mu se još jače zgrčili. Glava ga je počela silno boljeti. Kao da se za svoje sjećanje mora boriti s nekom stranom silom. Znao je da je riječ o nečemu važnom, nečemu o čemu je ovisan cijeli njegov život. Ne smije popustiti.

*

Postupno je slika postajala sve jasnija. Kao da je probio oklop otpora. Sjetio se aure i onog strahovito intenzivnog čuvstva neposredno prije samog napadaja a zatim, zatim je nešto puklo. Raskinula se je ljuska koja je skrivala istinu. Istinu i prošlost. Sjetio se je.

Ležao je u sobi u večernjem polumraku. Sam. Po prirodi nije bio samac ali se ipak nije oženio jer je znao kako Svijet plavih iskorištava porodicu u borbi protiv uvjerenja pojedinaca. S istomišljenicima se već dugo nije družio jer su razgovori s njima bili jalovi i besmisleni. Sastajali su se u svojim klubovima ili u stanovima — Svijet plavih nije nikad primjenjivao nasilje, ta čemu? — i beskonačno se prepirali o osobnoj slobodi, o tom, kako su oni još jedini slobodni stanovnici Zemlje pa o tom kako će doći dan kad će zastava slobode naposljetku zalepršati na cijelom planetu... No, iz dana u dan ih je bivalo sve manje, iz dana u dan su postajali sve veći osobenjaci i sve nedruželjubiviji. Andrej je uskoro shvatio da bi među njima — ako bi jednog dana zaista došli na vlast — izbile iste svađe i optužbe koje su predbacivali Svijetu plavih. Zato je radije bio sam. Sve više je razmišljao i istodobno mu je postajalo sve jasnije da sve to nikako ne vodi, da su sve njegove misli i spoznaje nekorisne ako ih ne može suprotstavljati drugima, drugačijima.

Sa samim se režimom nekako još i pomirio. Znao je da je XXIII stoljeće prvo stoljeće mira i relativnog društvenog blagostanja u povijesti čovječanstva. A Svijet plavih upravlja potpuno razumno i funkcionalno. Čak mu je uspjelo obuzdati tehnički napredak, tako da su bile predviđene sve moguće posljedice. I opozicionarima, kakav je bio Andrej, bila je dana, praktički, puna sloboda. Istina, bili su stvarno izdvojeni kao društvena bića, nisu imali mogućnosti da stvarno sudjeluju u donošenju odluka, bili su neka vrsta izopćenika, riječju, u prikrajku. Ali, Andrej je dobro znao da je tako bilo kroz cijelu povijest. Anarhisti, koji su jedini problem čovjeka i njegove slobode postavljali radikalno i dosljedno, sami su se unaprijed isključili iz sfere upravljanja. Mnogo je čitao i dobro je poznavao povijest i zato nije imao iluzija. U tom pogledu bio je mnogo mudriji od svojih istomišljenika.

No postojalo je nešto zbog čega je strastveno dijelio njihovo uvjerenje, potpisivao peticije, sudjelovao u demonstracijama — te su u posljednje vrijeme postajale sve rjeđe — a u mlađim je danima čak pomagao prilikom podmetanja eksploziva. Riječ je bila o međuzvijezdanim letovima i komunikacijama s izvanzemaljskim civilizacijama. Prije sto godina opozicija je još bila vrlo jaka i sprečavala svaki zamašniji projekt. Prije pedeset godina postalo je jasno da su protivnici međuzvijezdanih letova konačno poraženi. Sada ih je

preostala samo beznačajna šačica. Argumenata s jedne i druge strane bilo je mnogo, više ili manje uvjerljivih, više ili manje osnovanih. Stajalište terocentrista — za koje se Andrej zazimao cijelim svojim bićem — bilo je u osnovi vrlo jednostavno i jasno. A moglo ga se podijeliti u dvije razine:

Prvo: Čovjekova unutrašnjost, čovjekov mikrokozam je, tako reći, još neistražen. Koristimo jedva deseti dio mozga. Parapsihologija je poslije početnog poleta bila zanemarena, osim onih njenih grana koje nalaze primjenu u svemirskim letovima i u komunikacijama (prije svega telepatija i spontana hibernacija). Društvene odnose među ljudima uređuju umjetni zakoni koji ih ograničavaju. Bilo bi potrebno razvijati interdinamiku društvenih skupina umjesto da se čovječanstvo širi prema van. Za međuzvezdane letove troši se više od polovice zemaljskoga bruto dohotka. Argument o prenaseljenosti već pedeset godina ne vrijedi. Ta putovanja su samo duhovni nastavak imperijalističke ekspanzije evropocentrizma iz prošlog tisućljeća. Čovjek treba da se okrene u sebe a ne prema van.

Andrej se sa svim tim slagao, u stvari brinula ga je druga grupa argumenata.

Drugo: Međuzvezdana putovanja i komunikacije mogu nas dovesti u dodir sa snažnijom, agresivnijom civilizacijom. Posljedice mogu biti sudbonosne. Zemlja može postati obična kolonija, prvenstveno u civilizacijskom smislu. Dok je mislio na to, Andrej se gorko nasmiješio. Isti su taj argument koristili i protivnici terocentrizma. I po njihovom je mišljenju postojala ta opasnost. I upravo zato Zemlja mora razvijati svemirsku tehniku. Upravo zato mora se što brže razvijati i jačati. Da bi se mogla oduprijeti mogućem agresoru.

Gluposti, pomislio je Andrej. Naše jedino oružje je u nama samima. Samo razvoj pojedinačnog ljudskog duha omogućuje čvrstu zemaljsku zajednicu. Cijeli taj tehnički balast može nam, tako reći, svatko razbiti u paramparčad u roku od jedne sekunde. I tada ćemo ostati sami, goli ljudi. Čovjekov mikrokozam nasuprot opasnostima makrokozmosa.

Dakako, u slučaju istinske katastrofe, sve suprotnosti između terocentrista i kozmofila prešle bi u uobičajenu akademsku raspravu jer se ni jedni ni drugi ne bi mogli stvarno suprotstaviti nadmoćnijem zavojevaču. Andrej se bojao mnogo realnije opasnosti. Eventualnog dodira s razvijenijom i prijateljski naklonom civilizacijom kojoj bi razvoj bio srodan

zemaljskom, to jest, ekspanzivan. Savršeno je mogao zamisliti što bi sve te nove blagodati donijele Zemlji. Povijest je bila puna strašnih priča o posljedicama susreta Evropljana s drugim, tehnički manje ili drugačije razvijenim kulturama. Posljedice su uvijek bile jednake. Užasne. Iako je Andrej bio čovjek bez iluzija, od takvih ga je misli uvijek ponovno hvatala ledena groza.

* * *

I dok je te večeri ležao sam u polumračnoj sobi i razmišljao da li da se ipak konačno preda sudbini i potraži ženu i dobije dva djeteta — koliko je imao pravo po zakonima Svijeta plavih — iznenada je osjetio da u sobi više nije sam. Najprije je pomislio da ima smetnje u percipiranju, što i ne bi bilo tako čudno jer mu je poslije epileptičkog napada prije pet godina liječnik strogo zabranio uzimati alkohol. Na tu se zabranu u posljednje vrijeme sve manje osvrtao što je za tako usamljena čovjeka u stanovitoj mjeri bilo razumljivo pa čak i opravdano. Ali, ne, čuvstvo je bilo novo i potpuno jasno. Najprije mu je laknulo što nije bila u pitanju mučna bolest ali se zatim gotovo sledio. U sobi nije bilo nikoga a ipak je cijelim tijelom osjećao nečiju prisutnost. A zatim se javio glas, razgovijetan iako bez boje i naglaska, negdje duboko iz njega. Telepatija, pomislio je. Možda nova zamka Svijeta plavih. Ne, u trenu je, a da ni sam nije znao kako, shvatio o čemu je riječ. Tko zna kako. Prijenos iskustva, bloka uspomena ili nešto drugo. To nije bilo važno. Važno je bilo da je Andrej komunicirao s predstavnicima strane, izvanzemaljske civilizacije. U trenu je znao sve o njoj, to jest, sve što se NJIMA činilo potrebnim da zna. Ipak, to ga nije naročito zanimalo. Uskoro je opazio da mu se automatski u pamćenje upisuje sve što bi htio znati. Tako da o pravom, klasičnom razgovoru između njega i stranaca zapravo nije bilo govora.

Da, namjeravaju uspostaviti kontakt sa Zemljom. Sa Svijetom plavih? Da, ali i sa svakim pojedincem ponaosob i to takvim kod kojeg postoje neke nesuglasnosti ili nejasnoće u vezi s kontaktom. Dakle, prije svega s opozicionarima? Da, prije svega s opozicionarima. Dakle, Andrej je samo jedan od tisuća? Da, Andrej je samo jedan od tisuća. A čemu sve to? Ne žele upotrijebiti nasilje, čak ni prema jednom jedinom

pojedincu. A ako se on odupre i odbaci taj kontakt? Hoće li primijeniti nasilje? Ne, neće ga primijeniti.

U definicije nasilja nije se ni htio upuštati jer je u dugim godinama najrazličitijih prepirki došao do spoznaje da na pitanje što je nasilje nema konačnog odgovora. Jer nema apsolutne slobodne volje. Osim u apstrakciji. Je li nasilje ako nekom zabraniš nešto za što sam zna da će mu škoditi? I ako misli da zna, nije li njegova misao ograničena okvirima subjektivnog nepotpunog znanja? I čije je znanje objektivnije?

Ipak je pokušao. A gdje je jamstvo da se njegov pojam nasilja podudara s njihovim? Tog jamstva nema iako će se pokušati maksimalno prilagoditi. A ako on apsolutno ne želi kontakt s njima? Ako ne želi kontakt s njima, neće ga imati. A ako će cijela Zemlja biti u kontaktu s njima, posredno će biti i on. Ne, on neće biti. Neka se vrate odakle su i došli. Neka ga ostave na miru! Zauvijek. Neka prestanu ulaziti u njegove misli.

I zaista su otišli. Nestalo je prisutnosti. Andrej je sjeo na postelju. Pokušao je sabrati svoje zbrkane misli. Možda nije postupio ispravno, možda je ipak morao s njima razgovarati. Ne, njegovi su problemi ovdje i sada. Iskustvo te vrsti srušilo bi i uništilo svu njegovu prošlost, svu baštinu tisućljeća koju je nosio u sebi. U njemu se oglasio terocentrizam. Legao je na leđa i čvrsto zaspao.

* * *

Svjetla-kresnice pod njim još su toplo žarile. No on je u svemu oko sebe iznenada vidio nešto novo, čudno. Noćni epileptični napadaj je u njegovom životu usjekao pukotinu. Uspomena. Epileptični napad! Pojednost iz upravo proživljene uspomene — sada više nije sumnjao da je sve bilo stvarnost a ne san — izazvala je u njemu užas. Ta noćna posjeta zbila se pet godina poslije posljednjeg napada, a posljednji je **petit mal** imao prije deset godina. Još je jasno vidio pred sobom prestrašeno Sonjino lice i čuo plač malog Andrejčeka. Tako je shvatio da vrijeme nema nikakve veze jer je riječ o drugom prostoru. DRUGOM prostoru. Svemir, zvijezda, galaksije, nove, supernove, kvasari, crne rupe, međuzvezdani letovi, Kopernik, Galilei... Što da radi sa svim tim pojmovima. Mutno mu se činilo da su oni u tijesnoj vezi s iznenadnim prodorom tuđe uspomene. Brzo se je okrenuo, prešao kroz

spavaonicu i ušao u radnu sobu. Upalio je svjetlo i prišao ormaru s knjigama. Sada je bio potpuno budan. U glavi su mu se vrzle misli od kojih mu se ljuljalo pod nogama. Stisnuo je zube i otjerao te misli. Najprije će razjasniti stvari. U ruci je imao opću enciklopediju i nije ju se usudio otvoriti. Slutio je kakva ga spoznaja čeka. Ipak je počeo listati. Natuknica crna rupa, kvasar, nova — supernovu nije tražio — nije bilo. Zatim je pokušao s imenima.

GALILEI, Galileo, talijanski matematičar, fizičar i astronom, rođen u Pisi (1564-1642). Jedan od osnivača eksperimentalne metode u znanosti. Otkrio je zakon izohronije malih oscilacija na njihalu, zakon teže, princip inercije i princip slaganja kretanja. Izumio je termometar i godine 1609. u Beču sastavio prvi teleskop. Otkrio je pjege na Mjesecu. Imao velike zasluge za otkrivanje zakonitosti Zemljinog sistema, ali ipak došao do potpuno pogrešnih pretpostavki, prije svega zbog toga što se držao polazišta Kopernikove teorije svjetova i takozvanog heliocentrizma (vidi: heliocentrizam, Kopernik). Godine 1633. je zbog svojih ideja došao u tragičan sukob s rimskom inkvizicijom.

Oblio ga je hladan znoj. Sada je znao takoreći sve. Granica između dva svijeta postajala je potpuno jasno. Ipak je grozničavo i uporno listao dalje.

KOPERNIK, Nikola, poljski astronom (1473-1543). Jedan od prvih i istodobno jedan od najzanimljivijih protivnika Ptolemejeva učenja. Godinama je pokušavao dokazati dvostruko gibanje planeta, oko samih sebe i oko Sunca, te je nekoliko mjeseci prije smrti dao tiskati znamenitu raspravu »De revolutionibus orbium caelestium« libri VI, koja je izašla 1543. Unatoč pogrešnosti svoje teorije, značajan za razvoj astronomije.

* * *

Na dlanovima mu je ležala otvorena knjiga ali nije u nju gledao. Zurio je u prazno. U mislima mu je treperio veliki kip mudraca Ptolomeja pred zgradom Akademije znanosti i umjetnosti. Iza sebe je čuo lagani šum. Ženina ga je ruka pomilovala po vratu.

— Andreje, što ti je?

— Ništa. Vрати se u postelju. — Bio je grublji nego je namjeravao biti ali je u stanju u kakvom se nalazio sve

ostalo potpuno izgubilo važnost. — Ništa — ponovio je —
Samo se netko strašno našalio na moj račun.

— Tko?

Nije odgovorio. Cijeli svijet su stvorili samo za mene, pomislio je. I to mi ništa ne pomaže. Cijeli svijet za mene. Ipak, nije bilo loše, bio sam sretan. Nije ni čudo jer je bio po mojoj mjeri.

Tek u tom trenu je u nj ušla totalna svijest o neobičnosti svega. Pukotina epileptičnog napadaja je sve otkrila. Odjednom je sve postalo sivo i umjetno. Kao da ih je netko presjekao nožem, pokidale su se sve veze koje su ga spajale sa ženom, djecom, majkom, ocem, prijateljima... Bio je jedini čovjek tog svijeta a sve ostalo su bile samo sjene, projekcije. S naporom je prišao prozoru. Preostaje mu još samo jedno. Kraj.

Opet je ležao u polumračnoj sobi prije toliko godina. Koliko? Nije važno, pomislio je. Znao je da je još netko u sobi. Nisu mi htjeli izbrisati sjećanje. Ili nisu mogli. Dobili su lekciju o nenasilju. Ali, nije važno. Sada će morati izmisliti nešto novo.

Terocentrizam, gorko se nasmiješio.

No od spoznaje da je sve te duge godine svoje opozicije i samoće imao pravo nije mu bilo nimalo lakše pri duši.

(Prevod sa slovenskog: Krunoslav Poljak)

Slobodan
Čurčić:

PLANKTON

Kada su ga pozvali da stupi pred Agoru, susreo je samo tužni pogled svoje žene. Znala je šta ih čeka i ni reč nije rekla u tom trenutku, samo ga je otpratila očima dok je nestajao u daljini mrk i uspravan.

Dok se približavao Agori, pred očima mu se odvijao nemi film njegovog života do ovog časa: sve nade i nastojanja da će biti Izabran, baš on, između hiljada drugih: takmičenja, rad i učenje, i konačni uspeh. Zatim divno saznanje o značaju i svrsi njegovog izbora, blistavi okus uspeha i slave. Burni dani mladosti pojačani usavršavanjem i radom, ali i avanturama uz prijatelje. Zatim, porodica, mir, sreća i na kraju — ovo. Zar je već prošlo sve to vreme?

U ovalnoj, centralnoj prostoriji već su bili svi — od Najstarijeg do Najmlađeg, celokupna Agora se sastala, čekajući njega. Došao je i seo u izdignuti, rotirajući prostor u sredini prostorije, tako da je svako mogao da vidi. Krug odluke je počeo. Nije prikrivao uznemirenost, koja mu se čitala na licu, zadržao je pri pomisli da bi ovoga puta mogao biti sin... Kada je pre pesak vremena iščileo?

Najstariji je bezbojnim i vrlo dalekim glasom prvi progovorio:

— Mislimo da je došlo vreme da kreneš, još sutra, rano. Mašina je gotova, zvezde te očekuju. Sve je spremno, usklađeno na tvoj bioritam i hod. Možeš i da budeš tamo, kod Mašine, a i ne moraš. Do odlaska sve vreme ovoga sveta je tvoje. Za oproštaj.

Progovorio je začuđujući mirno. Učinilo mu se da govori tuđim glasom:

— Ja ne želim da idem, ne želim napustiti ovaj svet, sve ovo što imam. Ne mogu...

— Mašina zna samo za tebe, samo ti možeš da ideš. Toliko je vremena, rada i truda stajala sve nas i tvoja priprema i izbor i izrada same Mašine. Bilo ti je omogućeno sve: i rad, uvid u svaku nauku naše civilizacije, život kakav si želeo. Čak i dom i porodica, iako si znao da će tome doći kraj, kada sve bude spremno, kao sada. Tvoj čas je došao, ne sme biti oklevanja. Moraš ići.

Nije smeo sada da popusti, zbog svega. Morao je zbog svega da pokuša, morao je.

— Ali, ja to ne želim i niko me ne može prisiliti na nešto što ne želim, pa čak ni Agora! Zar da svu sreću i sve što posedujem bacim u ponore zaborava, nevraćanja i nepostojanja? I to zbog cilja koji je nedostižan!

— Sve si to znao daleko u prošlosti...

— Ali ne pod ovim uslovima...

— Za sve je sada kasno. Mašina zna samo za tebe...

— Neka ide neko drugi...

— Nemoguće, nemoguće... Tvoj puls odbrojava zadnje časove u Mašini, ona te čeka. Zajedno ćete obići sve, vratiti se...

— Nitko se do sada nije vratio, nikada! Zašto bih se baš ja vratio?

— Neko će se jednom vratiti. Naći će cilj za kojim tragamo vekovima, naći će put. Traži. Mašina će ti pomoći na ovom dalekom putu. Na tebi leži odgovornost generacije.

— Agora zna da je put strašno dalek, bez vidljivog cilja, koji možda i ne postoji. A i kada bih, igrom slučaja i uspeo, čemu onda povratak kroz beskraj, među mrtve? Naći ću novog Najstarijeg, novu Agoru. Svi ćemo biti mrtvi jedni za druge.

— Takvo razmišljanje te vodi u očaj. Čovek mora da teži uvek traganju i kretanju, da istražuje, upoznaje novo! Zar bismo dostigli ovaj nivo znanja, nauke i duha, da ne tragasmu za višim i boljim? Preci su nam se gušili u mraku neznanja, mržnja i sukobi su bili svakodnevnica. Da je ostalo tako, da nije bilo progressa, htenja za nečim višim, iščezli bismo u prahu mnoštva civilizacija, koje ne saznadoše sebe, ni oko sebe... Mnogi su pre tebe napustili nas i kao svetla naše civilizacije tragaju za drugima u svemiru, traže cilj koji sebi postavismo.

— Niko ga do sada nije našao ...

— Niko. Ali još tragaju ...

Bio je pobeđen, ali i oslobođen sumnje. I napusti Agoru poslednji put.

Stajao je u tami, nasuprot Mašini, koja će ga zorom odneti do zvezda ...

I mislio je: sutra ćeš zaboraviti da si postojao, a tvoje ime urezaće se u svaki razgovor, dok vreme i zaborav ne izbrišu sve. I bićeš još jedan koji traži, bićeš i postaćeš, kao i svi pre tebe, Onaj koji luta. Sve što imaš, što si želeo, hteo, nestaće u ponorima nedokučivosti, želje će nestati, izgubiti prvotni smisao. Nekada si bio ponosan i sretan što si Izabran, a sada želiš ono što si istog časa izgubio: slobodu.

I govorio je: zašto ne odeš odavde? Mašina će sačekati, svakako. Bar poslednji oproštaj daj dragima, ujutro više neće biti vremena. Ali, on je ipak ostajao da stoji, svestan da oproštaj ne donosi i mir, koji mu je trebao.

Zagledao se u zvezde, gore na nebeskom svodu, koje su slale svoju svetlost. Koliko li je civilizacije, svetova, čekalo na njega, tamo gore? Biće i most i spoj i karika sa drugima, ako naiđe na druge, uspostaviće se i kontakti i sve će ići svojim tokom, a on? Da li su i svi prošli, oni koji su pre njega stajali na ovom betonskom, ogromnog uzletištu, isto tako razmišljali? Jesu li i oni ostavljali nekog, jesu li bili ovako vezani za tlo, kao on? Ili su rado pohrlili u ništa? Svako od njih je imao svoje vreme da razmišlja, da se nađe, da odluči. I niko nije do sada ostao. Odleteli su tamo gore ili dole, u svemir, desetine i stotine Planktona, noseći poruke, znanje i duh civilizacije iz koje su potekli, tragajući za drugim civilizacijama, uspostavljajući kontakte. Znanje je utiralo svoj put kroz nabore zvezdanih sistema, suprotstavljajući se vremenu, prostoru i smrti. Ko zna koliko ih je ostavilo kosti na nekom negostoljubivom planetu?

Dignuo je pogled, tražeći zvezde koje su već bledele pred zorom što je svanjivala. Mnogi svetovi će čekati na njega, a on će uskoro nestati odavde. Šta li će tada da oseća, u tom trenutku? Odgovor mu se sve više nudio na istoku ...

Nalazio se u Mašini, odbrojavajući poslednje minute. Znao je koliko je godina potrebno za ovakvu Mašinu, koja će novog Planktona odneti u svemirski okean. Nalazio se na predviđenom mestu, usklađenog bioritma s ritmom Mašine. Bez njega ona automatski propada u samouništenju, bez nje je i on

vrlo bespomoćan u svemiru. Nosio je mnoštvo podataka i aparata, koji će slati izveštaje na matični planet o svakom delu njegovog puta, sve dok ga ne proguta prostor. Želeo je ljudski glas.

I upravo tada, dok je misao bleдела u njegovom mozgu, trodimenzionalna slika Agore se nalazila s njim u Mašini. Dugo su se posmatrali, dok Najstariji u Agori nije uzео reč:

— Dugo smo zbog ovoga većali, jer do sada se ovakvo nešto nije praktikovalo. Mislili smo da onome koji će lutati između zvezda nije potreban govor na rastanku. Ali, nešto se promenilo, ti više nisi želeo da ideš i to nas je uznemirilo, jer put se mora održavati. Želeli bismo da ti sada damo odgovor na sva pitanja koja si nam postavio, jer na svom putu moraš imati mir i volju da tragaš. Postao si Plankton, jedan od mnogih u potrazi za ciljem.

— A on ne postoji, zar ne? — upitao je.

— Ne postoji u onom obliku i interpretaciji kakvu mi održavamo zbog viteškog duha, nečega što zagolica čoveka. Održala se legenda o drugima u svemiru, o njihovim posetama našem planetu. Priznati da smo jedini, značilo bi zatvaranje u svoje okvire, a čovek mora da sledi kretanje, da traga. **Kretanje kao invencija a ne kao inercija.** Planeti i zvezde će se radati iz utrobe svemira i nestajati u eksplozijama Nove ili Supernove, sve će ići svojim kretanjem. Legenda kao entuzijizam pokreće mnoge mlade, od kojih si i ti bio da se vinu do zvezda, da se istražuju i naseljavaju prostori. Možda ćeš se i vratiti a možda i ne, ako Mašina uspe da se vrati. Od sada ti si Plankton, još jedan koji luta, još jedan koji traga.

Slike je nestalo, ponovo je ostao sam u brodu koji je grabio svemirskim bespućem. Zvezde su bledele i dobivale oblik izduženih, svetlih traka i njemu se činilo da nikada neće ostati usamljen u tom mnoštvu nepoznatih svetova.

**Dimitrije
Jovanović:**

PLANETA FER-PLEJA

Bio je to već treći zvezdani sistem u kome smo nailazili na istu pojavu. Naime, na planetama, baš pogodnim za čoveka — što se tiče temperatura — svuda smo sretali gorostasno bilje, intenzivno zelene boje, koje je neobično brzo raslo ispuštajući ogromne količine kiseonika.

Analize naših uređaja su pokazale da su atmosfere ovih planeta još pre stotinjak zemaljskih godina bile gotovo bez kiseonika a da su obilovale ugljendioksidom. U ovom zvezdanom sistemu smo naišli čak na dve ovakve planete — jedna je nešto toplija a druga nešto hladnija od Zemlje, no ipak dovoljno topla da bi mogla da iznedri život zemaljskog tipa. Ovde nam je sinulo da ona možda i nije namenjena evolucionom početku života već prihvatanju života koji je već daleko odmakao u svom evolucionom razvoju.

Na padini jedne ogromne planine ove hladnije planete opazili smo kamenu piramidu čija je belina odudarala od okolnog kamenja. Tačno ispod piramide zjapio je ulaz u pećinu i jednostavno nas izazivao da zavirimo unutra. Iako smo se u kosmosu već osećali kao kod kuće bili smo veoma oprezni. No neizvesnost ovaj put nije trajala dugo. Pećina se sastojala samo od jedne, ne tako velike, prostorije u čijoj se sredini nalazilo plitko kameno ležište i u njemu providna kugla koja je dosegala gotovo do tavanice. Bila je visoka približno koliko i mi. Odmah smo shvatili da predstavlja sfernu mapu ovog dela galaksije Mlečni put. Kratko osvetljena našim lampama njena »sunca« su nastavljala da svetle i kada bismo ugasili

svoje svjetiljke. Neka sunca imala su pored sebe veoma lepo vidljivu zelenu svjetlu tačkicu, poneka čak dve. Veoma smo lako pronašli Sunčev sistem u kome smo se nalazili jer je njegovo sunce bilo označeno jarko crvenim svetlećim krugom — unutar kruga nalazile su se dve sićušne zelene tačkice, od kojih je jedna treptala kao da nas pozdravlja. Od našeg drugog sunca vodila je zlatnožuta svetleća nit do jednog drugog žutog sunca također uokvirenog jarkocrvenim svetlećim krugom. Unutar tog kruga treptala je jedna mala svetla zelena tačkica kao da nas poziva da posetimo zelenu planetu koju je predstavljala. Znajući dobro rastojanja koja smo prevalili od prethodna dva zvezdana sistema sa zelenim planetama do ovog sunca, mogao sam grubo da procenim da nas od planete koja nas poziva deli četrdesetak svetlosnih godina.

Sada smo znali položaj svih zelenih planeta prikazanih u ovoj kugli. Nismo imali potrebe da ih sve obilazimo. Nas je interesovala planeta koja nam je, iz ko zna kojih razloga upućivala poziv da je posetimo.

Nismo mogli da savladamo silno uzbuđenje. Bili smo pijani od sreće, nas dva Zemljanina, filolog Čen Vai Ji i ja, Daniel Marković, psiholog naše kosmičke ekspedicije i, eto, ispalo je, i istoričar. Osećali smo da nas naša prenaseljena planeta nije poslala uzalud. Želeli smo da što pre podelimo radost s ostalim svojim drugovima koji su se nalazili van hibernatora — zato smo brzo snimili sve što je trebalo snimiti u vezi s kuglom i prhnuli svojom malom letilicom ka našem kosmičkom brodu »Novi Život« koji je mirno i dostojanstveno klizio svojom putanjom oko ove zelene planete.

Za tih desetak minuta vožnje malom letilicom mozak mi je radio kao nikada do tada. Znači konačno smo naišli na razum u kosmosu, razum koji planski priprema nebeska tela za život inteligentnih bića istog ili sličnog tipa kao što smo mi. Intuicija psihologa mi je ukazivala da smo verovatno naišli na delo plemenitih i širokogrudnih bića koja možda i ne čine sve ovo za sebe. Piramida uperena u nebo, uz mapu ovog dela galaksije, svakako je poziv, možda pružena ruka razumnih živih bića drugim razumnim bićima, možda želja da se podrži i zaštiti život od opasnosti koje mu prete.

Lako je zamisliti kakav je efekt izazvao naš izveštaj na kosmičkom brodu. Iako nije bilo mesta nikakvoj žurbi — jer šta predstavlja neki minut u odnosu na 140-ak godina koliko će putovati naša poruka do Zemlje — grozničavo smo

počeli slati dosad najznačajnije poruke rodnoj planeti koju smo napustili pre 166 godina, jasno po zemaljskom merenju vremena.

Koliko je nade polagalo čovečanstvo u nas i u druge međuzvezdane brodove, koji su tada još bili u gradnji, te daleke 2057. godine kada je čovečanstvo proslavljalo stogodišnjicu istorijskog leta Jurija Gagarina kojim je počela kosmička era na našoj planeti! Što se tiče prenaseljenosti Zemlje, stanje je tada još uvek bilo daleko od kritičnog, no morali smo da mislimo na SUTRA, da ne bismo došli u situaciju da se međusobno uništavamo radi životnog prostora. Još tada je već uveliko vođena jedinstvena svetska ekonomija čije je delo naš kosmički brod »Novi život« i sve ono što je u njemu, uključujući nas koji smo još odmalena obrazovani i vaspitavani da poslužimo čitavom čovečanstvu.

Dakle, ako drugi naši međuzvezdani brodovi nisu imali više sreće, ova 2223. godina je trebalo da uđe u istoriju kao godina u kojoj je čovečanstvo prvi put došlo u kontakt sa tvo-
revinom neke vanzemaljske civilizacije.

Tako smo, ispunjeni ponosom, stupili u hibernator i gotovo neosetno utonuli u stanje obamrlosti. Iako su let međuzvezdanim prostorom mogli u potpunosti da kontrolišu kompjutorski uređaji, nekolicina učenjaka, a ovde su svi bili pored ostalog i učenjaci, nije mogla a da ne dovrši svoja istraživanja te je ostala u stanju svesti. Na brodu je inače bila dozvoljena prilična samouprava, čak i kad je u pitanju ekonomisanje dužinom sopstvenog života. Naročito je uporno odbijao da se hibernizuje naš gerontolog Simu Jonel koji je tvrdio da je na Zemlji već sigurno rešen problem besmrtnosti i bez hibernizacije i da vest' o tome već juri za našim brodom. Nekima je poverio da je na putu da i sam reši ovaj problem. I za divno čudo naš Simulj, kako ga inače zovemo, kao da se uopšte nije promenio u toku našeg puta, na šta je bio veoma ponosan. Ja sam pak često koristio hibernator jer sa ovim zanesenjacima za mene i nije bilo mnogo posla — Čen i ja smo očekivali da ćemo imati pravog posla tek kada dođemo u kontakt sa pripadnicima vanzemaljske civilizacije. Zli jezici su govorili da imam i pravo što često bežim u hibernator jer sam ja jedini član kolektiva kosmičkog broda koji je rođen u romantičnom dvadesetom veku — istinu da kažem, svega nekoliko dana pre njegovog svršetka, no to mi nije smetalo da se kočoperim

i pričam kako sam imao prilike da razgovaram sa ljudima koji su učestvovali u II svetskom ratu.

Čim sam izašao iz hibernatora, prvo sam, po običaju pro-verio koji je datum bio tada na Zemlji — bio je 18. april 2264. godine, znači tačno kako sam planirao. Jedna zvezda, u smeru kljuna našeg broda, već je uveliko odskakala po sjaju od ostalih. To je bila zvezda kojoj smo hrlili u susret. Od Džeka — tako smo zvali kompjutor-informator — saznao sam da naš kosmički brod vrši deceleraciju već skoro godinu dana i da će za četiri dana ući u zvezdani sistem koji je već četiri decenije predstavljao cilj našeg puta.

Naredne novosti koje sam saznao jednostavno su me šokirale i učinile da sam sto puta zažalio što se nisam ranije dehibernizovao. U početku sam bio strahovito ljut na Čen što me nije ranije reanimirala — bili smo se dogovorili da prekine moju hibernaciju ako se dogodi što interesentno, naročito ako bude potrebno da se dešifruje neka poruka civilizacije kojoj hitamo u susret. No ubrzo sam prestao da se ljutim kad sam saznao kakav je podvig učinilo ovo lingvističko čudo čiji je otac Kinez iz Hong Konga a majka engleskošvedska kombinacija — tako da sam je čak zvao Doroti, kako je voljela da je zovemo, po evropski; ljutila se kada bih je zvao Čen jer je Čen prezime, i zar ću je posle dva veka (u uvakvim slučajevima smo uvek pominjali vreme proteklo na Zemlji) poznanstva zvati stalno po prezimenu, no meni se baš dopalo da je zovem Čen, možda i zato što je bila veoma simpatična kad se ljuti. Naime, Čen je već uveliko govorila zajednički jezik planete Ga, dok je nekolicina stručnjaka planete Ga već tečno govorila engleski. Već su i kritikovali engleski pravopis, no kako reče Čen, saznali su i za Vuka Karadžića, genija sa Balkana iz XIX veka koji je stvorio pismo kod koga svakom izgovorenom glasu odgovara uvek jedan te isti znak-slovo. Bilo mi je mило što je Čen znala da sam 25 posto Jugosloven i da je moj deda po ocu najviše koristio baš to pismo. Inače, njihov jezik je pravo jezičko savršenstvo jer je veštački stvoren da bi se njime služili pripadnici, ne dvaju naroda ili rasa, već dveju različitih bioloških vrsta.

Od Čen sam saznao da je kontakt uspostavljen još pre oko dva meseca kada je brzina našeg broda još iznosila oko 20 posto brzine svetlosti i kada je komunikacionim talasima bilo potrebno oko šest dana da prevale rastojanje između našeg broda i planete Ga. Prvi potez je povukla Čen i nashvatljivo

je kako je brzo uspela da primaoca poruke nauči engleski i da im ispriča kratku istoriju naše planete, našeg broda i cilj našeg putovanja. Prvo je primenjivala metode koje je veliki broj ljudi, uz pomoć kompjutera, dugo razrađivao još na Zemlji tako da one gotovo nisu mogle da zataje. Tako smo prvo — objasnila mi je Čen — emisijom jednostavnih zakonitosti iz algebre skrenili pažnju na sebe, a zatim, već razrađenim metodama postupno navodili mogućeg primaoca kako da pretvara naše impulse u slike i zvuke. Jasno da smo im dali podatke o tome koje talasne dužine elektromagnetnih radijacija naše oči mogu da vide, odnosno koje su frekvencije zvuka čujne za naše uši, da bi znali u šta ćemo da pretvaramo njihove impulse. Dalje nije bilo teško da ih uvedemo u način pisanja iz izgovora naših reči. Tu je Čen dokazala svoju genijalnost. Za ovu priliku se pripremala gotovo celog života, a otkad je na kosmičkom brodu skoro sve vreme što je bila u svesnom stanju utrošila je na ovaj problem, naročito od pronalaska piramide i kugle na onoj zelenoj planeti. Inače otkad smo na brodu, uprkos »skraćivanju vremena«, zbog ogromne brzine kojom smo putovali, ona mi se prilično približila po biološkoj starosti, jer je manje koristila hibernator, tako da sam s vremenom počeo da joj govorim da je »relativna balavica«, a ne jednostavno »balavica« kao nekada. Uvek veoma skromna, Čen je smatrala da je to što je uradila sasvim normalno jer niko dotada na Zemlji nije imao tako neposrednu stimulaciju za ovaj posao kao ona, i da bih ja, kao psiholog, trebalo dobro da znam šta znači neposredna stimulacija. Priznala mi je da je još kao učenica maštala kako će pripadnike strane civilizacije da uvodi u naš jezik i pismo — još otkad je pročitala čudesno divnu naučno-fantastičnu priču »Univerzalni jezik« od Beama Pipera, pisca ovog žanra iz XX veka. U toj priči je ključnu ulogu u dešifrovanju pisma jedne iščezle vanzemaljske civilizacije odigrao periodni sistem elemenata nađen među ostalim stvarima i knjigama koje su pripadale toj civilizaciji. Ta ju je priča toliko oduševila da je počela mnogo više da uči hemiju, matematiku i druge predmete, koje do tada nije mnogo volela, da bi postala što bolji lingvista.

Dalje je teklo sve onako kako se i očekivalo. Neznatno pre izračunatog vremena za pojavljivanje odgovora, naš se kosmički brod pretvorio u uvo, a najvredniji deo kompjutorskog sistema bio je oslobođen svih dužnosti i pripremljen za munjevitu logičku analizu očekivanih impulsa.

I impulsi su se pojavili, veoma jasni i nedvosmisleni. Prvo su stizali impulsi koje smo mi poslali, a na kojima su izvršene proste algebarske operacije. Tako su nam se prvo vratili impulsi koji su predstavljali neparne brojeve: 1, 3, 5 i 7 (broj orbitala u elektronskim podslojevima: s, p, d i f tipa kod atoma), pa odmah zatim impulsi koji su predstavljali brojeve: 2, 6, 10 i 14 (maksimalni broj elektrona u tim elektronskim podslojevima). Zatim su nam se vratili impulsi koji su predstavljali određene karakteristike atoma izvesnih elemenata. Kod atoma nekih elemenata smo namerno ispustili po neku karakteristiku. Vraćeni impulsi sadržavali su i karakteristike koje smo preskočili, što je potvrđivalo da odgovor šalju razumna, ubedljivo razumna, bića. Ranije su bile razrađene metode kojima bismo već u prvom naletu ispalili na kojem su naučnom i tehničkom nivou naši sagovornici, a naših nekoliko fizičara i hemičara su lukavo razradili sistem po kome bi naveli sagovornike da nam daju odgovore na neka pitanja na koja naša nauka još uvek ne može da dade odgovor — jasno ako su ovi u stanju da to učine. Upali li to, čovečanstvo bi tako, na blef, izvuklo silne koristi. Međutim, posle otkrića one piramide i kugle, kada smo shvatili o kakvim je bićima, verovatno, reč, odlučili smo jednoglasno — za ovu priliku reanimirani su svi koji su se nalazili u hibernatoru — da ne testiramo svoje buduće domačine već u prvom kontaktu, a još manje da pokušamo da na trik izvučemo neku tajnu iz oblasti fundamentalnih prirodnih nauka. Bili smo ponosni što smo tako postupili. Inače, dosta smo se prepirali oko toga da li da odmah otvorimo svoje srce i ispričamo sve o sebi ili da budemo obazrivi. Ja sam se mnogo zalagao za prvu varijantu, koju smo i usvojili; užasno bih se osećao da smo zbog toga stradali, a možda i naneli zlo čitavom čovečanstvu.

Samo nekoliko sati od primanja prvih impulsa, primili smo prvu reč na sopstvenom jeziku — »Dobro došli!« Zatim su sledili raznorazni podaci o planeti Ga i njenim stanovnicima — sve na našem jeziku — i onda obaveštenje da će, sledeći naš primer, početi da nam prikazuju istoriju svoje planete, a istovremeno će, u drugom talasnom području, da »nahrane« naš kompjutor rečnikom i gramatikom jezika svoje planete.

Kako su svi bili veoma zauzeti, bio sam prisiljen da sâm izučavam istoriju naših budućih domaćina. To nije bilo nimalo teško jer je čas istorije bio na našem jeziku i bogato ilustrovan snimcima namenjenim našim očima i ušima.

Bio sam strahovito uzbuđen, a misli su mi strelovito letele sa događaja na događaj, od polaska sa Zemlje pa do tada. Zar je sve to moguće?! Sve kao da se zbilo za manje od godinu dana, a proteklo je zapravo čitavih 207 zemaljskih godina od našeg polaska na put. Susret sa piramidom i kuglom vanzemaljskih bića kao da je bio jučer, a od tada je proteklo četiri decenije zemaljskog vremena.

Otišao sam u svoju sobu, uključio ekran i zatražio od Džeka da mi projektuje ceo snimak »časa istorije planete Ga« — kako ga je Čen nazvala — koji smo primili već u prvoj emisiji namenjenoj nama, došljacima iz kosmosa.

I čas je počeo.

Prvo su se na ekranu pojavila dva bića — za naše pojmove životinjskog izgleda. Jedno je bilo snažnije građe tamnomrke boje kože i imalo nos u obliku kratke surle; drugo je bilo višljasto, crnoputo, okrugle glave, gotovo bez nosa, velikih usta, praktično od uva do uva i dosezalo je prvome nešto iznad kolena. Inače, oba bića su uspravno stajala. Imala su udove slične čovekovim i krupne i pametne oči koje su zračile radošću i poverenjem. Prvo se oglasio manji član simpatičnog tandema, predstavljajući većeg kolegu.

— Ovo je Nao, predstavnik biološke vrste Haran. — Zatim je malo zastao i dodao — Sapiens, kako biste vi to rekli.

— A ovo je Vao, predstavnik biološke vrste Medan, takođe Sapiens — polako i razgovetno, tipično nastavnički, reče veći, pokazujući rukom prema manjem.

— Obojica smo učitelji istorije — ponovo se ogласi manji.

Ove scene ću se sećati čitavog života. Od prvog trenutka su me osvojili — i dobroćudni i pomalo tromi grdosija Nao i nestašni i temperamentni liliputanac Vao. Obojica su zračila ljubavlju i otvorenošću i prema nama i jedan prema drugom.

Bili su odeveni u jednostavna radna odela prijatne zelene boje. Odela su im se sastojala od pantalona i grube košulje s kratkim rukavima. Nisu imali na sebi nikakvog nakita.

Zatim su nam pričali istoriju svojih naroda. Naizmenično su se smenjivali — Nao je govorio o narodu Haran, a Vao o svom narodu Medan.

Bilo je u tom izlaganju toliko lepoga da je sve nalikovalo na bajku za decu, bar za nas Zemljane, naviknute da u svojoj

istoriji nailazimo na ratove, prevare, lukavstva, klanje i upre-zanje u jaram nama srodnih — i ne samo srodnih bića.

Na planeti Ga civilizacija se najprije javila na ostrvu, nešto većem od našeg Madagaskara, koje je nekada bilo odvo-jeno od glavnog toplog kontinenta moreuzom širokim stotinak kilometara. Ostrvo se čak polagano udaljavalo od glavnog kopna, no taj proces je bio veoma, veoma spor, kao i slični procesi na Zemlji. U to vreme se Velika Mutna Reka ulivala mnogo severnije, gradeći veliku deltu na istočnoj obali toplog kontinenta, no usled snažnih tektonskih poremećaja došlo je do velike selidbe njenog toka. Reka je probila novo korito i njene mutne vode počele su da se ulivaju u ne tako duboki moreuz koji je odvajao glavno kopno od ostrva gdje su se nalazili preci naših budućih domaćina. Ovaj naoko sasvim običan prirodni fenomen imao je dalekosežne posledice za razvoj razumnih bića na planeti Ga. Reka je zasipala plitki moreuz svojim muljem tako da joj je delta polako ali sigurno napre-dovala ka ostrvu gde je baš tada počela da rudi zora prve civilizacije na planeti Ga. Kada se kopno dovoljno približilo ostrvu, neki pripadnici faune iz močvarne delte uspevali su, prvo slučajno, a docnije i samoinicijativno, da se prebacuju na ostrvo koje je u to vreme predstavljalo raj za njihove nezasiťne želuce.

Sada da vidimo što se u to vreme dešavalo na samom ostrvu. Inače na pionirske poduhvate nekih životinjskih stanovnika delte uskoro ćemo se opet vratiti.

Na ostrvu Ga, po kome je docnije i čitava planeta dobila ime, vladala je harmonična ekološka ravnoteža. Nisam smeo da upotrebim reč »idilična« jer za svakog nije mogla biti idilična. Neka živa bića su ipak završavala u želucima, ili sličnim organima, drugih živih bića. No pripadnici obeju bioloških vrsta planete Ga, kod kojih se razum najviše razvio bili su oduvek i samo biljojedi, tako da nisu nikad imali potrebe da ubijaju, osim u nužnoj samoodbrani i to veoma retko i sve ređe i ređe kako su postajali razumniji.

Prvi je prednjačio u razvoju narod Haran koji je ovladao vatrom, počeo da se bavi primitivnom zemljoradnjom i da gradi jednostavna skloništa od kiše. Vatra mu je u prvo vreme služila samo da bi se njome štitio od divljih zveri, a docnije i da bi kuvao veoma ukusno i hranjivo krtolasto ko-renje i pekao predmete od gline koji su mu služili kao ukras. U tom poslu su ubrzo postali veliki majstori jer nekog naro-

čitog drugog posla i nisu imali; klima je bila na njihovom ostrvu ugodno topla i vlažna preko cele godine. Bili su veoma snažno građeni i koristili su se veoma organizovano grupnom odbranom. Praktično uvek su uspevali vikom i urlanjem da oteraju od sebe krvoločne napasnike. Veoma retko su stradali od okrutnih mesoždera. Živeli su uglavnom na rubovima šuma gde su takođe, ali na drveću, živeli mali, veseli i često veoma bučni pripadnici naroda Medan. Naročito su bili bučni kada bi, s visine, ugledali krvoločne zveri kako se prikrajaju nekom izdvojenom pripadniku naroda Haran. To bi bio odličan signal za Haranca i pripadnike njegovog roda, tako da bi krvožedni uljez gotovo redovno ostajao praznih šapa. Motrenje odozgo na prikradanje opakih zveri je vremenom postala navika veselih Medanaca koji su inače imali izvanredan sluh. Nisu imali nikakvog posla, hrane je bilo u izobilju na drveću, te su bili željni igre i uvek veoma radoznali, spremni da se uključe u neki događaj. Primetili su kako Haranci obožavaju velike i veoma ukusne plodove tukavo drveta, slične po ukusu našem mangou. Međutim ovi plodovi su bili teško dostupni Harancima koji su bili prilično tromi i nespreni na drveću. Malim Medancima je s vremenom postalo pravo zadovoljstvo da ovim plodovima časte Harance. Strpljivo i uporno bi noktima turpijali žilavu vrežu tukavo ploda, dok bi Haranci željno iščekivali da ukusni plod padne sa drveta — ovo je izazivalo buru oduševljenja kod Medanaca.

No sreća malih Medanaca nije večito trajala. Iz delte preko puta, sada već veoma uskog moreuza, počele su da se prebacuju na ostrvo veoma krvoločne zveri — slične mačkama. Gonjene instinktom lovaca sve češće su se prepuštale da ih ploveća ostrvca, terana rečnom strujom, odnose put obale velikog ostrva. Veliko ohrabrenje im je bilo to što su mogle da vide obalu ostrva, a nisu se skanjivale ni da zaplivaju kad je bilo potrebno jer su to često činile i u starom ambijentu — u delti. Ove zveri su se odlično snalazile na drveću, gotovo kao Medanci. Sve češće su mali veseli Medanci postajali žrtve nemilosrdnih mačaka. Sve češće se čulo cićanje malih Medanaca koji su padali u kandže ovih okrutnih došljaka. Ti samrtnički krici njihovih malih i simpatičnih prijatelja parali su srca Haranaca. Čim bi čuli cićanje Haranci bi jurnuli na drvo, odakle su dopirali krici malog Medanca, ali su obično bili nećmoćni da se dokopaju drske i opake mačke. I tako su Medanci, nuđdom naterani, sišli postepeno sa drveća. Među Harancima

su se osećali sigurno. Zato su im postali duboko zahvalni. Nastojali su da budu što korisniji članovi haranskog društva. Još dok su bili na drveću, znali su priličan broj haranskih reči — inače su bili izvanredni imitatori i veoma muzikalni. Bili su duša zajednice. Stalno su težili da izmisle nove pesme i igre da bi razveselili svoje zaštitnike — opake mačke nisu predstavljale nikakvu opasnost za robusne i dobro organizovane Harance. S vremenom se razvila još veća simpatija između Medanaca i Haranaca. Medanci su izmislili pismo i čitav niz novotarija, podstakavši time i Harance da sve više upotrebljavaju svoj bistri i, inače, veoma staloženi duh.

Haranci su umeli to da cene. Odnosili su se krajnje vi-teški prema malim Medancima, utrkivali su se u tome ko će biti bolji prema njima. Prisustvo veselih i srdačnih Medanaca uticalo je i na međusobne odnose Haranaca. Svi su želeli da budu dobri i da se svide divnim Medancima. Haranci su i sami bili veoma osećajan narod. Veza između roditelja i dece je bila veoma jaka. Haranci su u nečemu bili slični kengurima na planeti Zemlji — naime, njihovi su mladunci, neko vreme po rođenju, imali pribežište u torbi koja je bila deo majčina tela.

Medanci su naročito voleli da se igraju sa decom Haranaca jer su im ona izvesno vreme bila slična po veličini, što je olakšavalo fizički kontakt — a deca su, kao deca, uvek orna za igru. Taj se prisni fizički kontakt iz detinjstva, naravno, ne zaboravlja lako.

I baš u to, još devičansko vreme, što se tiče razvoja civilizovanog života na planeti Ga, stigli su prvi došljaci iz svemira — Ljudi Tužna Lika ili Severni Ljudi — kako su ih nazvali starosedioci planete Ga. Mi ćemo ih zvati Mahtavanci jer su došli sa daleke planete koju su zvali Mahtava. Došlo ih je nekoliko hiljada u nekoliko džinovskih međuzvezdanih brodova koji su ostali u orbitama oko planete Ga.

Nisu došli kao bogovi, već kao ljudi, ljudi koji su ostali bez svoga doma, njihova planeta Mahtava je stradala u međusobnom obračunu njenih stanovnika — katastrofu su preživeli samo oni koji su se tada našli van planete, u kosmičkim brodovima i stanicama na nenastanjenim nebesnim telima toga zvezdanog sistema. Dugo im je bilo potrebno da jave jedni drugima o katastrofi i da se sakupe. Tehničkih problema nisu imali — imali su moćno znanje i tehnologiju — no osetili su se usamljeni u hladnom i beživotnom beskraju; već su bili

saznali koliko je razuman život redak u kosmosu. Želeli su da posmatraju život, da budu blizu razumnih živih bića, koja umeju da vole, da se raduju, da maštaju... i sve ono što su oni nekada činili dok im je na licima još bilo osmeha.

U svom lutanju beživotnim crnilom svemira naišli su na zvezdani sistem planete Ga. Najpre su naišli na samo dva zvezdana sistema gdje je postojao razuman život, ali na niskom stupnju razvoja. Izučili su ove svetove i ostavili automatske uređaje, koji će izdaleka da prate njihov razvoj, i nastavili put.

Međutim planeta Ga ih je zadržala. Njeni stanovnici nisu u tehničkom pogledu bili ništa razvijeniji od prethodna dva sveta sa misaonim bićima, no bilo je na njoj nečega što se, verovatno, ne sreće tako često na tom stupnju razvoja — bilo je tu onoga čega nije bilo ni na njihovoj, tehnički neizmerno superiornoj Mahtavi. Ganula ih je sloga i saradnja dveju različitih bioloških vrsta, toplina njihovih odnosa. Na Mahtavi nisu mogli da se slože ni pripadnici istog naroda, dok je potcenjivanje drugih rasa, koje su imale manje srećnu istoriju, bilo napretek.

Prvo su izdaleka, iz putanja svojih brodova, posmatrali ovaj svet i uživali u njemu. Zatim su vema pažljivo uspostavili kontakt sa stanovnicima planete Ga, otvorili svoje srce i objasnili sve o sebi, svojoj prošlosti i veoma, veoma pažljivo o svojim željama. Zamolili su stanovnike planete Ga da im dozvole da se nastane na polarnom kontinentu ove planete koji je bio izolovan od glavnom, toplog kontinenta, širokim okeanom. Međutim narod planete Ga im je ponudio svoju najbolju zemlju i sve što je u stanju da im pruži. Zar da nesrećni ljudi, koji su ostali bez svojih najbližih i bez svoga doma, odu da žive u Hladnoj Zemlji? (tako je ovde nazivan polarni kontinent).

Mahtavanci su ipak otišli u Hladnu Zemlju, objasnivši da njima ona više prija nego topla i vlažna klima, no da će biti česti gosti Harancima i Medancima.

Nisu želeli da naglo uđu u svet ovih divnih stanovnika planete Ga. Nisu želeli da ih izbace iz ravnoteže i pokvare im sreću.

Docnije su sve češće posećivali starosedioc planete Ga i tako ih postepeno navikivali na sebe. Prilikom svake posete bi ih naučili nečim korisnom. Nisu izvodili čuda i nisu nastojali da im se divi narod planete Ga. Obično bi navodili svoje

domaćine da sami isprobaju i uvere se u prednost onoga što bi im pokazivali. Bili su beskrajno strpljivi pedagozi; narod planete Ga je umeo to da ceni. I Haranci i Medanci su bili svesni da Ljudi Tužna Lika uživaju u njima. Zato su se trudili da dobro uče i tako izazovu osmeh na licima svojih učitelja.

I uspeali su. Mahtavanci su prestali da budu Ljudi Tužna lika kao i Severni Ljudi — preselili su se potpuno na topli kontinent i ostrvo Ga, gde su sada već živeli visokoobrazovani ljudi, ali isto tako topli i srdačni kao nekada, no sada još više spremni da budu od pomoći drugima. Bili su svesni da im je mnogo toga praktično »palo s neba« i da sigurno ima svetova u kosmosu koji nisu bili te sreće. Sve češće su upirali pogled u zvezdano nebo iznad svoje čarobno lepe planete.

Ubrzo po preseljenju Mahtavanaca stvoren je zajednički jezip »gao«. Reči ovog jezika uzete su pretežno iz haranskog jezika, no, delom i iz medanskog — to su bile reči koje su znali praktično svi Haranci. Ovo je učinjeno zato što su Medanci bili neuporedivo naklonjeniji jezicima i što su svi veoma dobro govorili haranski. Gramatika je znatno uprošćena a pri tom se vodilo računa da jezik bude lep i melodičan. U kreiranju jezika su učestvovali uglavnom Medanci koji su dali najveći broj jezičkih stručnjaka. Stvarajući nov jezik oni nisu želeli da stvaraju probleme Harancima u vezi sa izgovorom nekih medanskih glasova koje su Haranci veoma teško izgovarali.

Mahtavanci su ostali na planeti Ga više od 1200 zemaljskih godina, za koje vreme su preneli veliki deo svojih znanja na stanovnike ove planete. Smatrali su da ovde više nisu potrebni te su, pre nešto više od 240 zemaljskih godina, svojim moćnim međuzvezdanim brodovima — u međuvremenu su izgradili još nekoliko novih — napustili zvezdani sistem planete Ga.

Zov kosmosa je bio jači. Preživeli sa Mahtave su svi bili ljudi koje je kosmos jako privlačio još dok su bili na rodnoj planeti, njemu su posvetili ceo svoj život. Nisu to morali mnogo da objašnjavaju narodu planete Ga — ovaj narod je sve brzo shvatao.

Mahtavanci su dosada poslali mnogo poruka iz kosmosa na planetu Ga. Tako su naši budući domaćini saznali za one zelene planete koje su Mahtavanci pripremili za kolonizaciju inteligentnih živih bića. Njih su namenili dvama svetovima koji imaju problema sa prenaseljenošću. Naša Zemlja je, verovatno, jedan od tih dvaju svetova.

Na kraju emisije Nao nas je obavestio da će odsada, nezavisno od razmenjivanja poruka, redovito stizati njihov program namenjen specijalno nama, njihovim gostima.

I tako smo do kraja putovanja redovno, po nekoliko sati na dan, primali njihov program. Za nas u hibernatoru pravljene su svakodnevno sažeti izvodi iz tog programa, a posle svakih nekoliko dana izvodi iz tih izvoda. Tako sam odmah posle tog »časa istorije« imao prilike da saznam mnogo stvari u vezi sa sadašnjicom planete Ga. Svaki izvod je bio numerisan, tako da sam mogao da tražim od Džeka i širi deo ili pak i celu originalnu emisiju, ako bi me nešto naročito interesovalo. Tu mogućnost sam obilato koristio ne znajući koliko ću dugo imati prilike da dobro upoznam ovaj svet i koliko će on postati deo mene.

* * *

Na planeti Ga ostali smo čitave 22 zemaljske godine! Kroz šest dana polazimo na put kući — ka Zemlji.

Sada nas ima monogo više. Sa nama putuju, verovatno, prvi Zemljani rođeni izvan Sunčevog sistema. Kažem »verovatno« jer još nemamo podataka o drugim zemaljskim brodovima čiji je zadatak bio sličan našem. Morali smo da preuredimo svoj kosmički brod da bi bilo mesta i za nove članove kolektiva. Srećom to nije bilo teško. Mogli smo potpuno da izbacimo sve uređaje za klasičnu hibernizaciju živih organizama — dubokim hlađenjem. Oni nam više nisu bili potrebni. Ko od nas bude pozeleo da se podvrgne hibernizaciji moći će to da postigne mnogo boljom metodom kojom smo ovladali na planeti Ga, međutim nećemo imati ni potrebe za hibernizacijom jer su nas naši domaćini uputili u tajne sprečavanja starenja ćelija našeg organizma. Toliko toga ćemo imati da uradimo na povratku, a vreme će u »Novom životu« tako strelovito da proleti. Sada silno želimo da budemo zajedno — međusobno i sa svojom decom koja su se rodila na planeti gde su emocije najvažnija stvar u životu. Na planeti Ga se rascvetala ljubav između članova našeg broskog kolektiva, jer tamo nije bilo programa, i odlaska u hibernator, kao ni »sazimanja vremena« zbog ogromne brzine kosmičkog broda. A bilo je uticaja divnih i punih ljubavi stanovnika planete Ga, slobodnog neba, bujnog zelenila i obilja kristalnočište, čas smaragdnozelene, čas azurnoplave vode. Vazduh je bio čist i sadržavao nešto više kiseonika nego zemaljski vazduh. Zar je u takvim uslovima bilo moguće doleteti ljubavi? Zar smo mo-

gli odmah da napustimo ovaj svet, svet o kome smo kao deca sanjali, gledajući u zvezdano nebo koje je mamilo i raspaljivalo dečju maštu?

Smatrali smo da smo ispunili svoj zadatak, Lovina je, kako su nekada govorili lovci i ribari, bila više nego bogata — toliko nenastanjenih zelenih planeta i, što je najvažnije, VEST da nas u kosmosu nisu dočekali isukanim mačevima, VEST da u kosmosu ima fer-pleja, VEST da se razumna živa bića jednog zvezdanog sistema brinu i strepe za život drugih razumnih živih bića — jer tako je krvav i težak put do pojave razuma bilo gde u svemiru.

Tako smo neko vreme odlagali povratak, a kada su se pojavili prvi mali Zemljani na planeti Ga, odlučili smo da ostanemo dok naša deca ne odrastu, ovde, među malim Medancima i Harancima — želeli smo da upiju u sebe sve što je lepo na ovoj planeti. I verujemo da nismo pogrešili. Teško da bi bilo gde na Zemlji naša deca upila u sebe toliko ljubavi. A srećna deca će biti srećni ljudi — sigurno neće biti pakosni i sebični ili pak cinici jer iako je ljudska psiha veoma složena, i ovde, uglavnom, vredi zakon sličan zakonu zračenja crnog tela iz fizike.

Toliko toga bi moglo da se napiše o planeti Ga, da čovek jednostavno ne zna od čega da počne. Kako sam se sada prilično zagrejao za pisanje, mislim da na putovanju ka Zemlji napišem više priča ili čak i roman o događajima na planeti Ga u toku protekle 22 godine.

Ovu priču sam napisao za svoju decu, koja jako vole priče, naročito nekog Zemljanina. Kad smo polazili na put nismo mnogo razmišljali o tim stvarima, naključali smo kompjutorske uređaje samo najkorisnijim podacima — vodilo se računa da u njihovoj memoriji na što manjem prostoru stane što više korisnih podataka. Na ovo mi se nedavno požalila moja Čen — i kao rezultat toga napisao sam ovu priču i to onako kako bi je napisao »pravi Zemljanin«. Već na početku pisanja mi je sinula ideja da bi ova priča mogla biti interesantna i mnogim Zemljanima te sam o tome odmah počeo da vodim računa. Želeo sam da priča bude i jezički što bolja, no tu sam imao problema — naime, meni je materinji jezik ruski, a moja deca govore najbolje gao, dok kao materinji jezik »zvanično« smatraju engleski jer Čen i ja uvek govorimo tim jezikom, kad ne govorimo gao, a i tako je najbolje jer se svi naši drugovi iz

kosmičkog broda dobro služe tim jezikom — zato je on bio najpogodniji da ga usvojimo kao »zvaninčni brodski jezik«.

Iako će im biti težak rastanak sa svojim drugovima Medancima i Haracima, sa kojima su odrasli, naša djeca, Čao i Lil, nestrpljivo očekuju susret sa planetom svojih predaka. »Čao« inače znači »prijatelj« na jeziku gao. Mnogo sam bio zapeo za to ime jer podseća na kineski, a Čao je pomalo i Kinez, jasno sa planete Ga, dok na divnom italijanskom jeziku ima značenje ovog divnog pozdrava Zemljana — »Zdravo!« »Lil« znači »radost življenja« kao žensko ime — na jeziku planete Ga.

No da se odmorim malo od pisanja i utonem u bujno zelenilo vrta naše ovdašnje kuće — ovde inače nema gradova — a i, evo, jedan mali Medanac se interesuje gde je Čao. Pokazah mu veliko tukavo drvo u čijoj krošnji se nalazio Čao i pozvah svoga sina. Dok sam izgovarao reč »Čao« i gledao put neba, osećao sam da sam istovremeno rekao »Čao« i svojoj rodnoj planeti. Dugo me već nije bilo na Zemlji — što je mnogo, mnogo je!

Alemko
Gluhak:

DVA KRVNIKA I JEDNA ŽRTVA

Grozan krik prolomi mirnu okolinu. Činilo se kao da plamen baklji što su osvijetljavale ulaz u golemu kamenu kulu sa sitnim otvorima podhrtava od strašna zvuka što je prodirao iz dubine kule.

U obližnjim kućama, kod sjevernog ulaza u grad, već su bili navikli na te jezive noćne krike. U kuli su svake noći nekoga mučili. »Uskoro će propast svijeta, ljudi su se izobijestili i zabadaju nos u božje poslove«, mislili su susjedi.

U mračnim podrumima mučilišta drugačije su misli morale stradalnike. Proklinjali su dan kad su čuli nova učenja o svijetu i počeli o tome razmišljati. Proklinjali su sami sebe što nisu bili već prije uništeni u kakvu besmislenu svetom ratu ili na ropskom radu. Proklinjali su svijet koji dopušta takve strahote, boga ako su vjerovali u njega, ili su tek sad povjerovali, ali i u đavola...

Ovaj je put heretik bio vrlo uporan. Krvnici nisu znali kako bi ga slomili. Bičevi, španjolska čizma, vrelo ulje, paljenje tabana — ništa nije pomagalo. Nikas se dobro držao, vjerovao je u sebe, bio je potpuno siguran da ima pravo i da neće pokleknuti pred mučiteljima.

— No, Nikase, malo se odmori, promisli o božjoj mudrosti — i krvniku je Ardasu već bilo dosta pa sjedne. Druwis skine kukuljicu s glave i duboko uzdahne:

— Crni Nikase, crni Nikase! Zašto li si tako uporan? Svi su dosad brzo priznavali, samo ti imaš pretvrdu glavu!

Nikas je šutio. Što da im kaže? Već sedam dana uspijeva održati svoju svijest iako mu nesnosna bol razdire tijelo. Možda imaju pravo?

— Ah, sutra ćemo nastaviti! — i Ardas pođe prema Nikasu, priđe i Druwis pa ga odvežu i ponesu u ćeliju. Dali su mu malo hrane i vode.

— Nikase, promisli! Predomisli se i ugledat ćeš božje svjetlo! — tim ga riječima pozdravi Druwis.

Nikas je razmišljao: zašto je toliki grijeh misliti da se Zemlja okreće oko Sunca, da ima drugih svjetova na kojima također žive ljudi, da svemir nema granica? Je li to protiv boga? Da jeste, ne bi li se i sam bog pobrinuo da ljudi o tome ne razmišljaju nego da o tome brinu brigu krvoločni inkvizitori?

Dugo je spavao kad ga iznenada probudi bolan udarac. Druwis i Ardas došli su po njega.

U mučionici je sve već bilo pripremljeno. Vatra se rasplamsala, okovi su zlokobno sjali...

— Priznat ću... — prošapće slomljeni Nikas. Ardas se iznenađeno okrene, bič mu padne iz ruke.

— Nasmiješit će ti se sam gospod, blagorodni Nikase! — povese se Druwis, tražeći pero i tintarnicu.

— A ponajviše mi, njegovi pokorni zemaljski namjesnici — doda Ardas razdragan. — Ali morat ćeš priznati mnogo toga...

— Sve ću priznati, sve svoje grijeh... — Nikas je počeo plakati. Grcajući u suzama nije niti shvatio značenje riječi koje je izgovorio Druwis:

— I mnogo toga još...

Kad se smirio, obrati se Druwisu koji je već čekao da počne pisati zapisnik.

— Priznajem da sam govorio da je Zemlja okrugla...

Druwisovo je pero sablasno škripalo razbacujući kapljice tinte unaokolo.

— Priznaj više! — doda Druwis, na što se Ardas zadovoljno nasmiješi. — Priznaj i to da si tvrdio da je Zemlja malo spljoštena na polovima.

— Ali, ja to nisam...

— Ne protivi nam se! Mi smo sveta inkvizicija! — prodere se Ardas, dohvati bič i podigne ruku nad Nikasom. Ovaj s

treskom sruši klupicu na kojoj je sjedio i ustukne nekoliko koraka.

— Nikase, shvati jedno — pomirljivim će glasom Druwis. — Sada više nije važno što si ti zaista govorio. Ti si tvrdio ono što mi kažemo da si tvrdio. A i bolje za tebe, većeg pokajnika čeka i više milosti božje...

— Recite mi samo jedno — prošapće Nikas. — Tko je zaista tako tvrdio?

— Artoys. A to je jedino i tvrdio drugačije nego ti... Samo ti zapiši, Druwise, ionako će naš Nikas morati potpisati...

— Ali...

— Nema ali! — zaviče Ardas i ošine ga teškim bičem.

— Što bi još naš Nikas mogao tvrditi? Pa, na primjer, da se Zemlja ne okreće oko Sunca po kružnici nego po nekakvoj maloj izduženoj krivulji — nastavi u smijehu Druwis.

Nikas to više nije mogao slušati. Bile su to tako ružno postavljene osnove heliocentričnog sustava. Pa kako se mogu toliko rugati? Kako mogu lagati? Kako samo smiju zapisivati u zapisnik ono što on nije rekao?

— Može još i ovo — podrugljivo će Ardas. — Da se Zemlja okreće kao neka lopta i zato se smjenjuju dan i noć.

Kako samo mogu, mislio je Nikas, kad znaju da tako ne može biti? Nastao je muk. Očajnim glasom Nikas nastavi:

— Priznajem da sam protivno božanskom učenju tvrdio da postoje drugi svjetovi na kojima također žive ljudi kao što smo i mi...

— Da, da, da — počne ga kuditi Druwis. — Ne bi li bilo zgodnije da si propovijedao da na drugim svjetovima ne vladaju samo ljudi, već na nekima da su gospodari recimo psi, na jednim lavovi, na drugima konji...

— I osim toga — gušeći se u smijehu doda Ardas — ima i takvih vladara nekih svjetova da nimalo ne nalikuju ni na kojeg božjeg stvora, niti na bilo što... što bismo mogli zamisliti...

Nikas nije mogao izdržati, krikne i zaplače. Zašto ga toliko ocrnjuju? Zašto nisu zadovoljni što uopće priznaje? Kako mogu biti toliko zli, zar nisu svjesni da je bog samo čovjeku podario um, samo je čovjek sposoban da misli i stvara, a i sam je stvoren po božjem obličju...

Ardas i Druwis sve su se vrijeme, dok je on plakao, smijali.

— Dalje, dalje, plemeniti Nikase! — nukali su ga.

— Priznajem da sam tvrdio da svemir nema kraja i krene li se njime bilo kamo, nikad se više ne bi moglo vratiti na Zemlju jer bi je bilo nemoguće pronaći...

— I još, što bi još mogao izmisliti, Nikase? — Druwis nije mogao izdržati, a da ga ne prekine. — Da je svemir bez kraja, i da ne postoji ništa što bi ga prešlo u jednom trenutku, te da je sve drugo konačno osim svemira, pa čak i zvuku treba vrijeme da putuje...

— I kako bi onda svjetlost mogla biti beskonačno brza! Svjetlo vidimo, zvuk čujemo, misli osjećamo da ne lete već idu svojim sporim tokom... Nikase, sve je konačno! Pa čak i svemir!

— Putuješ, putuješ, Nikase, i opet se vraćaš na početak svog velikog svetog puta! Kao u boci...

— Kao u kugli čarobnjaka...

Pa zar bi bog bio tako sebičan pa da sve ograniči? Nikas nije shvaćao zašto mučitelji tako govore. Zar bi bog bio tako zloban da zatvori ljude u svijetu kao u nekakvu svoju kuglu? Nikasu se mračio um. Bio je očajan:

— Priznat ću sve! Sve što želite!

— Hoćeš li? Što bi još, Druwise, on mogao priznati?

— Pa... Ako ni jedna rijeka ne teče istom brzinom kao neka druga, zašto bi vrijeme teklo istom brzinom? Ima sporijeg i bržeg vremena, onog koje stoji i onog koje završi već na samom početku.

— Kako, kako? — poviče na njih Nikas. — Vrijeme je samo jedno, rijeka ima mnogo! Vrijeme je j e d n o!

— Pa i rijeke su sve od iste vode... — prošapće mu prijateljski Ardas i snažno ga udari.

— Bolje bi bilo, Nikase, da sami napišemo to tvoje priznanje, ti ćeš ga ujutro potpisati. — Druwisu je već bilo dosta. — Možda te posluži sreća pa te već prekosutra spale...

Ubacili su ga u ćeliju grublje nego ikad dosad. Nikasu se činilo da su, iako oni mučitelji, a on njihova žrtva, postali bliski. No sad je izgubio sve te iluzije...

Ardas i Druwis pođoše hodnicima kule. Bilo je tu još nekoliko heretika koji su očekivali postupak. Krvnika nije bilo dosta, u drugim gradskim zatvorima bilo je i gore. Čak

su i obični čuvari postajali mučitelji da bi se grad što prije oslobodio tih heretika.

— Malo je takvih krvnika kakvi smo mi — reče Druwis, a riječi mu jezovito odzvanjahu između hladnih visokih zidova hodnika, poigravajući se sjenama. Baklje su dimile i strop je bio garav kao nebo u paklu...

— No, Druwise, mogli bismo i mi jednom dospjeti na mjesto Nikasa, Valdisa, Drosmiksa, Ebrusa, Bantiksa, Gegalusa... i svih njima sličnih.

— Zašto?

— Nismo li previše oslobodili svoju maštu?

Branko
Belan:

ANTIBALZAM 2007

U Lunatic Azylumu, kojem je primarius doktor Ivor Karlo Mates stajao na čelu, nisu se liječili umni bolesnici, kao što bi se to dalo zaključiti po nazivu ustanove. Naziv je naslijeđen iz predfinalističkog razdoblja. U doba cvata finalizma nije bilo luđaka, nije bilo ni neurotičara, pa ni nevino poremećenih. Primarius nije osobno bio u to posve uvjeren, premda njegove duboko skrivene sumnje nisu nalazile uporišta pri dijagnosticanju pacijenata što su mu ih dovodili uvježbani bolničari-lovci, koji su u polisu pronalazili pojedince koji su mrežastim naborima čela, u grču stisnutim očima ili raskolačenim uz proširene zjenice, grčevitim drhtajima usta... odstupali od normalnih lica ostalih građana. Ova su odstupanja bila poznata još u prošlom mileniju. Primarius ih je nalazio opisana u Gratioletovu djelu »Da la Physionomie«, u Husckevoj raspravi »Mimices et Physiognomices, Fragmentum Physiologicum« kao i u tekstu Diderita »Mimik and Physiognomic«, ali za ove istraživače s početka XIX vijeka, bila su to stanja psihičkih bolesti, a ne nekakve zagonetne pojave od kojih bi trpjeli inače normalni ljudi, kao što su pacijenti azyluma koji su nemotivirano bili povremeno ili stalno unakaženi stezanjem ličnih mišića corrugator supercilii, orbicularis ili pyramidalis nasi i tome slično, dakle vanjskim znakovima krajnje zabrinutosti, straha ili bijesa.

Primarius je bio ambiciozan i temeljit. Teže je slučajeve sam preuzimao. Vidio je beskonačne razgovore s »bolesnicima«, ali ništa nije saznao: uživali su sve blagodati polisa

kao i ostali, bavili su se poslovima upravljanja ako im je indeks intelektualnih sposobnosti iznad prosjeka ili se nisu bavili ničim ako im je bilo milije živjeti kao primjerci u Zou. Imali su, dakle, sve uvjete da im se na licima ocrtava uspjeh finalizma, a to je lice bilo nalik na ono dobro uhranjena psa spanijela: nabor kao čeonu produžetak nosa, donji kapci odvrnuti, usne opuštene u bezbrižnosti. Doktoru Ivoru Karlu Matesu to se lice nije sviđalo; nedostajao mu je smiješak, ali dogmatičari nisu u tome vidjeli ništa više od skromnosti.

Začudo, ekscesna odstupanja od lica nalik na psa spanijela, nisu bila osobitost subova, premda bi se to moglo očekivati s obzirom na njihov ispotprosječni indeks, što je bio razlog zbog kojeg su morali, jedino oni, obavljati i protiv volje različite neugodne poslove neophodne za život polisa, kao što su to održavanje čistoće, uklanjanje umrlih, reguliranje prometa, raznošenje pisama, ali i usluge koje su se u predfinalističkom razdoblju smatrale privrednim. Bolest je pogadala one s visokim indeksima. Epidemiološki rečeno, što viši indeks, to češća bolest. Otkrivši to, primarijus je sa svojim pacijentima počeo voditi naoko besmislene razgovore i kontrolirati njihove emocionalne povratne utjecaje. Tako je otkrio da ne govore s dovoljno kritičnosti o predfinalističkom razdoblju, naročito ako su slučajno nabasali na vrlo rijetke videotape kasete ili štiva tiskana u prošlom mileniju, a izmakla su subovima koji su ih marljivo i dobro organizirano izvlačili odakle bilo da bilo i potom ih odnosili u podzemne municipalne tajne arhive, odakle im nije bilo izlaza osim u izuzetnim okolnostima, od slučaja do slučaja, o čemu je odlučivao predsjednik polisa. Takav slučaj nije bio zahtjev I. K. Matesa koji je predsjednika pokušavao privoljeti da mu tajni arhiv stavi na raspolaganje. Predsjednik je taj zahtjev smatrao besmislenim. »Usavršavajte« rekao mu je »važ balzam 101. Obavijestem sam od svog savjetnika za fizio-zdravlje da balzomom 101 postavate lijepe uspjehe.«

Odbijanje je primarijusa primoralo da sam traži podatke o životu u predfinalističkom razdoblju. Tražio ih je desetak godina i zavidnom ih dovrtljivošću i korištenjem raznih smicalica nalazio u polisima gdje sakupljači nisu bili tako uspješni kao u njegovom. Proučavajući nađeno, polako je u njemu slabila otpornost prema mnogočemu što je krnjilo filozofsku nadgradnju finalizma, ali je uspijevao da otkrića ne ostave traga na njegovu licu, licu psa spanijela. Iz opreza je čak

povremeno uzimao medikamente ili se podvrgavao zračenju hipotalamusa, što su inače bile metode kojima se, uz balzam 101, koristio pri liječenju svojih pacijenata, jer je jednog jutra, pogledavši se u ogledalu, ustanovio da mu se pojavljaju znaci zabrinutosti i straha, koje nije mogao više smatrati nemotiviranim, ali je ustanovio također da ga ti znaci čine čovječnijim; uklanjali su ono normalno stanje za koje bi se u dalekoj prošlosti reklo da je izraz stupora, izraz tupe ravnodušnosti; duhovna katalepsija.

Došavši tako do otkrića da je čovjek finalizma zapravo bolesnik, primarius se bacio na iznalazjenje antibalzama, ali strahujući da neće nikoga uvjeriti u smislenost svojih napora, činio je to tajno. Antibalzam je trebalo da čovjeku u prvom redu vrati radoznalost, volju za poduzimljivošću, smisao za rizičnost pothvata koji ne donosi priznanje, ali zadovoljava potrebu za pustolovinom duha. Primarius je znao da će se dogmatici u upravi polisa usprotiviti. Čemu radoznalost, pitat će se. Na čemu da se zasnjuje, pitat će se dalje, kad mi građanima polisa pružamo sve što im je potrebno, čak i prije negoli im uredba. Zar nismo tako došli do Zakona o konačnosti svih zakona i stavili posljednju točku na tok povijesti? Povijesti više nema!

Ali primarius Ivor Karlo Mates smatrao je da ispunjenju potreba mora prethoditi želja, a želja mora naići na izazov zapreke da bi pružila zadovoljstvo. Budući da su želje zamrle, došlo je do stupora, do stanja koje se jednom smatralo bolešću, jer je čovjeka svodilo na nemisaonu organsku materiju. Tako je primarius posumnjao nisu li možda njegovi pacijenti u azylumu zdravi, a svi ostali bolesni? To ga je natjeralo da s još više žara traga za ostacima tiskana papira što je izmakao sakupljačima. Kod nekog lingvистa, koji se iz dokolice bavio riječima koje više nisu ništa značile, našao je više zgužvanih i nagorjelih stranica teksta što ga je pisao izvjesni William Shakespear. S tih je stranica uspio pročitati: »That mak'st my blood cold and my haire to stare« riječi koje je izgovorio neki Brutus, osisujući što je doživio kad je ugledao duh Cezara, žrtvu neke zavjere. Brutusova se krv dakle ohladila i vlasi su mu se nakostriješile, veli Shakespeare. Skoro isto to moglo se reći za neke njegove pacijente, premda nisu nikada ugledali duha, niti su znali što je to zavjera. Našao je I. K. Mates i usklik nekog kardinala Beauforta (što je to kardinal nije nikako mogao saznati, ali nije ni važno): »Combdown his haire;

look, look, it stands upright!» (Začešljaj mu kosu, vidi je kako strši...) a odnosio se na izgled nekog Glouceстера koji je bio ubijen. I njegove su vlasi bile nakostriješene, kao i Brutusove. Beaufort je tražio da ih počešljaju. Ni iz čega nije proizlazilo da su Brutus ili taj Gloucester bili bolesnici, a njemu su u azylum baš takve slali da ih liječi balzomom 101, odnosno da ih u slučaju neuspjeha zadrži u azylumu da ne bi narušavali divan sklad bezbojne sreće stanovnika polisa, pojavljujući se u javnost unakaženi kontrakcijama ličnih mišića *currugator supercilii*, *orbicularis* ili *pyramidalis nasi*, po čemu su bili nalik na onog bijednika što ga je *primarius* našao nacrtana po nekom Fran Angelicu uz podnaslov »Silazak s krsta«, kad mu je kao primjerenom finalistu s najvišim indeksom, omogućeno da posjeti tajnu zbirku slika u polisu Firenza.

Isprva se *primarius* bojavao istraživanja uzroka tih promjena na licima, ali kad se dokopao jednog dijela Maughama traktata i promjenama u svijesti ljudi pod utjecajem prvih konačnih zakona iz 2097. našao je podatak od kojeg je zadržtao kao arheolog kad krampom, kopajući pijesak, udari u neki metalni predmet. *Globus hystericus*! Knjiga je inače bila jedna od prvih zabranjenih, jer je ponavljala pseudoznanstveni podatak da do paroksističkih jecaja, kao posljedice spazme dišnih organa, dolazi zbog iznenadnih provala očaja. Očaj? U najstarijem Larousseu našao je definiciju: Bezizlazno stanje u kojem čovjek traži smirenje prepuštajući se nekontroliranim animalnim nagonima. Finalizam nije dopuštao mogućnost da bi ljudi mogli zapasti u takvo stanje pod utjecajem konačnih zakona. Pojedince koji su zapadali u takvo stanje slali su u Matesov azylum.

Primarius je slike svojih bolesnika nalazio i u knjizi iz mikrofilske biblioteke: »The Expression of Emotions in Man and Animals« Charlesa Darwina, preporučenoj u preparandijama da bi se saznalo u kakva su sve stanja upadali ljudi u razdobljima koja su prethodila finalizmu, ali nikakvih podataka u toj knjizi o tome zašto su upadali u ta stanja. *Primarius* je bio uvjeren da su odgovori u zabranjenim knjigama. Zato se vratio jednoj od tih knjiga, koju je napisao neki Leonard Karlowitz, a naslov joj je bio: »Društveni sukobi u XX stoljeću.«

Sukobi su prema Karlowitzu izbijali unutar pojedinih država, premda su bile uređene po demokratskim načelima, a demokracije su (prema Larousseu) bile vlade naroda koji su

sačinjavali države. Bilo je to prilično nejasno: zašto su se narodi koji su imali vlast bunili protiv samih sebe? Znači da su se društvene pojave smatrale objašnjive same po sebi, kao što su danas objašnjive razlike između polisa i megalopolisa, između građana sa statusom i građana bez statusa, kao i razlike jednih i drugih prema subovima. Prema Maughamu su stanja bijesa, mržnje, osvetoljubivosti, paroksizma i tome slično, nastajala kao reakcije na prve konačne zakone, a ta ista stanja nalaze se opisana kod Darwina, dakle skoro trista godina ranije. Iz toga je primarijus mogao zaključiti samo jedno: finalizam nije promijenio čovjeka; sukobi su samo prividno izbjegnuti, točnije rečeno, ako se izuzmu njegovi pacijenti koji podliježu očaju, svi ostali, zdravi, zapali su u stupor. Ili nemotivirana zabrinutost i strah ili stupor. Vjerujući u Karlowitza, a sumnjajući u apodiktične tvrdnje dogmatičara, primarijus je počeo sagledavati život na obratan način. U azylumu je liječio očajnike, a tajno, otupjele u ravnodušnosti. Ove otupjele su mu dovodili bolničari-lovci. »Hvatajte one koji imaju naročito istaknut nabor između očiju, posve opuštene donje kapke i vidljivo opuštene usne« tražio je od lovaca, a ovi su ih najčešće nalazili među pojedincima visokog indeksa, ali bez funkcija u upravi. Hvatili su ih u kućama, bez svjedoka, trpali noću u mobile azyluma i dovodili primarijusu ne znajući čemu će poslužiti. Uostalom, to nije zanimalo ni bolničare-lovce ni one koje bi doveli. Svima je bilo svejedno. Dovedenima je primarijus davao antibalzam i ispitivao djelovanje, dodavajući medikamentu tvari koje su značile lambda i omikron zrake, sve dok nije postigao djelotvornu dozu. Polazio je pri tome od kategorične istine po kojoj ne uklanjaju samo uzroci posljedice, nego i posljedice uzroke.

Pun uspjeh — ili, da budemo skromni kao i sam primarijus: gotovo pun uspjeh — postigao je naš znanstvenik u dvije tisuće i sedmoj kombinaciji. S dozom od tri komprese dnevno, peroralno, za dvadeset dana, nestajali su tragovi štupora, naročito uspješno opuštanje mišića supercilli i anguli oris. I ne samo to! Lica odabranih uzoraka ne samo da više nisu bila nalik na šarane u tržnim akvarijima, nego su se čak i smiješila.

Uspjeh više nije bilo nužno skrivati. Primarijus je sazvao sve članove Akademije za sveopću medicinu, iznio svoje otkriće što ga je nazvao Antibalzam 2007, obrazložio povijest, smisao i sagledavanje posljedica medikamenta, predstavio na

završetku šest uzoraka nasmiješenih lica i pobrao zaslužan frenetični pljesak i akademika i dogmatika koji su bili uvjereni da je smiješak podaren njima osobno. Istina, ona šestorica su se smiješila bez ikakva povoda, možda čak i malko posprdno, ali ako je poneko i bio svjestan te nijanse, taj nikako nije spadao među dogmatike. Oni su bili čvrsto uvjereni da su nasmiješeni i dalje, iznutra, nepromijenjeni, ali u novom obliku ipak su im se činili prikladniji finalizmu. Zato su bili skloni da dr Ivora Karla Matesa okite posebnim titulama koje je tek trebalo izmisliti, ali primarijus je odbio svako formalno priznanje, ispisao na tabli formulu i poželio da se odmah pristupi masovnoj proizvodnji Antibalzama 2007.

Dane su mu odmah sve garancije da će tako biti.

I bilo je! Donesen je i zakon o obaveznom uzimanju antibalzama, a farmaceutska industrija se odmah dala na posao. Nevolja je bila u tome što nije mogla udovoljiti zahtjevima koji su rasli geometrijskom progresijom, čim su prvi koji su se dokopali kure, počeli govoriti onima koji još nisu dospjevali na red, da se osjećaju kao preporođeni, nekako prožeti voljom da nešto urade, premda još nisu znali što.

Sedamnaesti dan od stavljanja antibalzama u promet, neki je građanin polisa posve bezrazložno iscuškao svoju suprugu. Nije bilo svjedoka tom nečuvenom događaju, ali taj je građanin krenuo poslije toga iz kuće i svakom znancu ispričao što je učinio. Oni rijetki koji su kao i on uzimali antibalzam, osjetili su potrebu da i sami nešto slično urade. Jedan od tih odbačio je kao žrtvu prometnog policajca, ali ovaj nije reagirao. Možda se čudio da napadač nije u Lunatic Azylumu, ali kako je morao stajati usred križanja ulica, nije smatrao potrebnim da se sam pobrine o njemu. Oni koji nisu još uzimali antibalzam, nisu ni u prvom ni u drugom slučaju smatrali da u danim čuškama ima išta neobična. Uostalom, da su i sami bili iscuškani, ne bi smatrali vrijednim da se na to osvrću. Kad su čuške učestale, prihvatili su to ravnodušno, kao što su ravnodušno prihvaćali svaku promjenu koju bi unio neki novi konačni zakon.

Tek nekoliko dana kasnije, kad je provaljeno u skladište farmaceutske industrije, događaj je donekle odjeknuo u redovima pojedinaca s municipalnim titulama, jer provalâ nije bilo već više desetaka godina, a i čemu bi služile? Sama provala izvedena je diletantski, a i sama zaštita je bila diletantska: sve je bilo povjereno sustavu zrâka koje su — prekinute

prodorom ma kakvog tijela — alarmirale najbližu policijsku ispostavu. Alarm je funkcionirao, začudo, ali policajci su mislili da je došlo do kvara, pa su još neko vrijeme čekali neće li se ponoviti neprijatni šum alarmnog uređaja. Ne dočekavši tako nešto, nastavili su spavati.

Policajci su bili subovi. Zašto su opće morali naizmjenice spavati u ispostavama, to nisu znali. Ispostave su postojale još iz predfinalističkog razdoblja i trajale po inerciji. Kad je i sutradan alarm prekinuo miran san dežurnih policajaca, oni su pomislili da se neki idiot s njima idiotski šali.

— Tog idiota bi trebalo predati bolničarima-lovcima Lunatic Azyluma — primijetio je šef stanice David Paul Sunovrat.

— Za to su bolničari tu, a ne mi — rekao je jedan.

— To je točno — reče David Paul Sunovrat.

— A što ćemo ako nas ponovno probudi alarm?

— Začepite uši vatom — savjetovao ih je šef — a ja ću telefonirati azylumu.

I ujutro, kad je skladištar javio ispostavi da su odnesene trideset i dvije kure Antibalzama 2007, šef je držao da se onaj idiot nastavlja šaliti.

— To bi mogao biti neki idiotski akademik. Uvijek se među njima nađe netko koji misli da nešto treba provjeriti. Identificirajte ga i javite Lunatic Azylumu — odgovori šef skladištaru.

Tek kad se oko deset i trideset pojavio u ispostavi predsjednik polisa u pratnji predstavnika farmaceutske industrije, shvatio je David Paul Sunovrat da nije riječ o šali, nego o idiotskoj zbilji.

— O ovome nitko ne smije ništa saznati — rekao je uzvišenom ozbiljnošću predsjednik.

— Ja bih, naprotiv, o tome izvijestio cijeli polis, i to odmah — usudi se primijetiti šef ispostave, ali suprotstavljajući predsjedniku ublažio je smiješkom, što je ukazivalo na to da se podvrgava kuri Antibalzama 2007.

— Ako se išta sazna, imat ćemo u najkraćem vremenu provalâ napretek, a ne usuđujem se ni pomisliti čega bi se sve bolesnici htjeli dokopati. Donekle razumijem da je ljudima stalo da se što prije podvrgnu kuri antibalzama, ali strepim da se ova ružna navika ne potegne na... na... ne znam ni sam što. I zato je sve što možemo učiniti to da što diskretnije pohvatamo provalnike i predamo ih na liječenje.

- Za to su tu bolničari.
- Oni su vični da odvede one na koje im se ukaže, a ne one koje treba tek naći.
- Želite li reći da smo mi ti koji ih moramo nalaziti?
- Upravo to!
- Ali kako?
- Valjda ova ispostava tome služi, zar ne? — reče predsjednik i povuče se zajedno s predstavnikom farmaceutske industrije.

Provale su se nastavile, bile su sve češće i izvodene su sve domišljatije. Osim toga, provaljivalo se sve manje u skladišta farmaceutske industrije a sve više u brojne apoteke, pa čak i u privatne stanove. Uglavnom je nestajao Antibalзам 2007, ali malo-pomalo počele su nestajati i dragocjenosti, antikviteti i koješta još što se nije više proizvodilo, jer ničemu nije u praktičnom smislu služilo. Uopće, red života s kojim se finalizam tako hvalio, odjednom je bio poremećen. Stvari koje nisu više imale vrijednosti, odjednom su je stekli, sudeći po tome što su ih htjeli posjedovati i oni koji do jučer ne bi makli malim prstom da ih pokupe s ulice. Čuške, pa i buboci pali su u drugi red brige Davila Paula Sunovrata. Čak se ni sam nije ustručavao da ih od vremena do vremena dijeli svojim policajcima, ne bi li u njih unio nešto više volje da love izgrednike. Zbog takvih postupaka ušao je David Paul Sunovrat u povijest. Trebalo je inače da pojedinac učini nešto vrlo krupno, da na neki način okrene stranicu povijesti, pa tako stekne pravo i čast ovjekovječenja svog imena. Kako je onaj prvi koji je prilijepio čušku u cvatu finalizma ostao anonimn, to pravo i čast je pripala Davidu Paulu Sunovratu, ali ipak tek usput kao policajcu koji dijeli čuške. Ono što je slijedilo dalo je njegovim čuškama gotovo profetsku težinu. One su bile početak.

Provale same po sebi ne bi nikome poimenično osigurale mjesto u povijesti, jer je povijest bila zaustavljena u vrijeme konačnosti svih zakona. Da bi spriječio poremećaje, vrli je šef stanice ishodio dopuštenje da prekapa tajni arhiv muničipija i u njemu pronalazi video-kasete, magnetoskopske zapise i razna akta u kojima su se krili podaci o postupcima policija iz predfinalističkog razdoblja. Trebalo je obnoviti stare policijske metode. Uvedene su osobne karte, uzeti su otisci prstiju svih stanovnika polisa, proradio je sudski laboratorij i institut za kriminalističku medicinu, ustanove što su oдавna

bile samo muzeji. Uvedeno je i prisluškivanje video-telefon-
skih razgovora, snimanje tih razgovora, magnetoteka, filmo-
teke, kartoteke.

Zaslugom Davida Paula Sunovrata obnovljeno je i prislu-
škivanje na ulicama i drugim javnim mjestima, ali policajci
nisu bili vični razlikovati sumnjive od nesumnjivih izjava, pa
su njihovi pismeni izvještaji bili vremenski nedočitljivi a sadr-
žajno posve zbrkani. David Paul Sunovrat tražio je prinove
s višim indeksom inteligencije od onih koji pojedince kvalifi-
ciraju kao subove. Prijavilo se dobrovoljno stotinjak takvih,
jer su uzimali antibalzam koji je u njima budio volju da nešto
rade, ali su odbili da nose policijske uniforme da ih se ne bi
izjednačavalo sa subovima. Vrli šef je za njih našao genijalno
rješenje: bit će u građanskim odijelima, ali istog kroja i de-
sena, da bi se ipak nekako razlikovali. Prihvatili su, ali su
tada i policajci subovi tražili takva odijela, jer — tvrdili su —
građani prestaju razgovarati kad se koji od njih nađe u bli-
zini. I među njima je bilo onih koji su uzimali antibalzam. Ti
su tražili da i oni nose građanska odijela predviđena za poli-
cajce-intelektualce, kako su između sebe nazivale prinovu. Oni
koji još nisu uzimali antibalzam, odbijali su odricanje od uni-
forme, jer ona im je ipak pribavljala određeno dostojanstvo.
Njih je David Paul Sunovrat uglavnom koristio kao hvatače
izgrednika. Usput, naravno, i kao prisluškivače. Kad su se i
policajci-intelektualci počeli žaliti da građani prestaju razgo-
varati čim se nađu u njihovoj blizini, David Paul Sunovrat
došao je na još jednu genijalnu zamisao. Angažirao je kao
prisluškivače subove koji su po prirodi svog zaposlenja dola-
zili u dodir s građanima: konobare, pipničare, poštare, gla-
zbenike, službenike čistoće, dekoratere i slične. Njima nije
repušteno da biraju što je od slušanog važno, a što nije.
Nosili su u džepu minifone. Slaba strana ovog postupka bila je
u količinama informacija. Za preslušavanje zapisa bilo je nu-
žno uposliti više osoba s visokim indeksom, negoli je bilo onih
koji su donosili trake sa zapisima.

Slušajući neko vrijeme neobrađene zapise, povijesni David
Paul Sunovrat, gnjevno je primijetio:

— Ni pojma nisam imao da u našem polisu ima toliko
idiota. Ako se pravo uzme, onih koji nisu idioti jedva da ima.
Ne razumijem kako to! Prema statistici, onih s koeficijentom
iznad 90 ima 67,3 posto. Zar na javnim mjestima razgovara

samo onih 32,7 posto idiota? Što, do vraga, rade pametnjakovići? Je li moguće da ti uopće ne razgovaraju?

Sedamdeset i drugog dana od prve provale u skladišta farmaceutske industrije, neimenovani sub, vjerojatno neotkriven kradljivac antibalzama, ispljuvao je Urosha Vuka Skutrina, policajca-intelektualca, koji se prilijepio uz njega dok je razgovarao s nekim drugim neimenovanim subovima. Urosh Vuk Skutrin bio je toliko iznenađen da je više od jedne minute stajao nepokretan kao da je paraliziran, što je neimenovanim subovima bilo dovoljno da se udalje. Ispljuvani policajac-intelektualac, snašavši se na kraju, otrčao je u ispostavu i objavio događaj, a David Paul Sunovrat je sve to prenio predsjedniku polisa, koji je navedeno pljuvanje ocijenio kao veleizdaju finalizma.

Zato je i Urosh Vuk Skutrin ušao u povijest, pa je još za života s ponosom mogao svojim izjavljivati da je on, glavom, onaj koji je ovjekovječen kao žrtva veleizdaje koja je bila povod Velikog saziva vijeća gradskih očeva. U kuloarima vijećnice, prije početka saziva, saznalo se da je ispljuvani Urosh Vuk Skutrin bio tek ona kap koja je pretila čašu. Dan prije demolirane su dvije javne zgrade. Noću, uoči Velikog saziva, umrlo je od otrovane hrane nekoliko značajnih ideologa finalizma. U cik zore primio je David Paul Sunovrat izvještaj da su njegova njuškala otkrila značajne količine Antibalzama 2007 na samoj južnoj granici polisa, očito spremne da se u pogodno vrijeme prenesu u susjedni polis.

Sve je to navelo neke dosjetljive gradske očeve da nemile, raznolike i neobjašnjive pojave, uz to sve češće, dovedu nekako u vezu s Antibalzamom 2007. U najmanju ruku, čudna koincidencija. Bilo je među gradskim očevima i onih koji su o tome mogli reći nešto više, ali ti su šutjeli iz razloga koji su postali jasni tek za vrijeme Velikog saziva.

Točno u deset i petnaest, kao što je bilo navedeno u sazivu, ušao je u dvoranu vijeća predsjednik polisa, praćen svojim prvim savjetnicima za sve oblasti uprave. U grobnoj tišini koja je zavládala, njegov glas s govornice bio je neuobičajeno drhtav, možda čak i bolan, u svakom slučaju bar nesiguran.

— Gospodo, gradski očevi, bit ću kratak u uvjerenju da su visoki koeficijenti na temelju kojih vam je ukazana čast da obavljate svoje odgovorne dužnosti... spominjem »odgovorne« premda je ta riječ u finalizmu postala... ili, preciznije rečeno, do jutros bila... suvišna, besadržajna, besmislena...

ponavljam... spominjem je zato što to više nije... naprotiv... Gdje sam ono stao?... Ah, da! Bit ću kratak!... U uvjerenju da su visoki koeficijenti na temelju koji vam je ukazana čast da vršite svoje odgovorne dužnosti, dovoljna garancija da ću biti shvaćen u svoj težini koju nam nameće ovaj više negoli težak trenutak. Da ne duljim, moj savjetnik za socio-ponašanje stoji na stajalištu koje još nije posve provjeren, ali preko kojeg ne možemo i ne smijemo olako preći, da su neshvatljivi događaji... neću ih navoditi, znate ih i sami... barem u onoliko ukoliko nas zatiču nespremne, izravna posljedica uzimanja Antibalzama 2007. Ovo mišljenje nije koroborirano po mojem savjetniku za fizio-zdravlja, niti je Akademija za medicinske znanosti zauzela neko čvrsto stajalište... ali, spomenut ću, moj savjetnik za socio-ponašanje uzimao je pojačanu dozu Antibalzama 2007 da bi na samom sebi pozhrtvovno ispitao učinak. I što mislite do čega je došao?

Predsjednik je zastao i čekao, ali gradski su očevi šutjeli. Oni koji su među njima slutili do čega je po prilici došao savjetnik za socio-ponašanje, osjećali su se nelagodno, a oni drugi su čekali odgovor koji će dati predsjednik.

— Naravno — nastavio je predsjednik — ili nitko ne zna, ili svi koji su uzimali antibalzam ovog trenutka drže da je umjesnije šutjeti. Ja im ne zamjeram. Antibalzam smo odobrili, jer nam je dr Ivor Karlo Mates dokazao da prenosi unutrašnju sreću na vanjštinu, što je oduševilo naše fizio-inženjere i naše ideologe... Ali... onaj neobjašnjivi izgled psa spanijela, kako ga je nazvao uvaženi primarijus, nije bio karakterističan za nas... mislim, za nas koji smo stupovi ovog polisa... Zato se čudim da se i među nama nalaze oni koji su iz nekih svojih osobnih razloga, u koje sada neću ulaziti, smatrali da bi im antibalzam mogao ičemu koristiti.

U predsjednikovu glasu osjetila se suzdržana prijetnja, ali čini se da je i on sam držao da još nije vrijeme otkrivanja karata, pa je nastavio govoriti udarivši u druge žice.

— Ja, osobno, nisam ni pokušao uzimati antibalzam. Ne bih htio da me smatrate hvalisavcem, ali stoji da sam imao određene ograde. Nije mi se mililo gledati kako se smiješe oni blesani koje nam je poredao uz govornicu uvaženi primarijus. Jest, smiješili su se, ali... tako se meni činilo... smiješili su se posprдно, nama... Ja, osobno, jednostavno nisam nalazio vrijednim da išta mijenjam na svojem licu; sa svojim sam licem zadovoljan. Jednostavno rečeno, do nemilih doga-

đaja koji nas pogađaju, osjećao sam se ludo bezbrižan kao ptica u zou...

Velika većina nazočnih znala je da debelo laže, jer su i s njegova lica nestali nabor između očiju, opušten donji kapak i izravšana otromboljena donja usna.

— A sada da predemo na ono glavno — uzme predsjednik ponovno riječ, zadovoljan tišinom koju je smatrao dokazom da mu vjeruju i da su postidjeni što su se dali zavešti sumnjivim prednostima Antibalzama 2007. — Moj savjetnik za socio-ponašanje, poslije nekoliko dana uzimanja Antibalzama 2007 u pojačanoj dozi... pojačanoj da bi na sebi dokazao svoje i moje sumnje... osjetio je neodoljivu potrebu... da iščuška... ne možda svoju suprugu ili možda kojeg policajca... nego osobno mene!... Zašto mene, pitate se...

Vjerojatno je da se mnogi nisu pitali zašto predsjednika, jer je i dalje vladala tišina; nije bilo mrmora zgražanja, nije bilo ni ubrzana disanja.

— Drugim riječima, gospodo, imamo u rukama više negoli indicij, prema kojem Antibalzam 2007 izaziva određene, znanstveno još neobrađene antifinalističke nagone čak i kod pojedinaca kojima status u polisu ne osigurava samo one blagodati finalizma koje stoje svima na raspolaganju, već i ono divno, jedinstveno čuvstvo što proizlazi iz položaja upravljača, koje ste vi ovdje stekli na temelju visokih, iznadprosječnih koeficijenata duha, vrlina i spoznaja, iz one finalističke časti koja vas prožima i po kojoj ste dobrovoljno izdvojeni od mase. Htio bih dalje istaći da mišljenje mog vrlog savjetnika za socio-ponašanje nije posljedica njegova isprazna mudrovanja poslije pojave nagona da nema iščuška... što je snagom volje i vjere u finalizam ipak u sebi savladao... nego još i podatka računara instituta s kojim rukovodi.

Predsjednik povisi glas.

— Računar pokazuje da se učestalost antifinalističkih pojava poklapa s učestalošću Antibalzama 2007 u prometu. Netko bi s pravom... pogotovo ako je strogo rigorozan, kao što to jesu matematičari... mogao primijetiti da je moguća koincidencija. Udovoljit ćemo i njima. Zabranit ćemo dalju proizvodnju antibalzama, povući ćemo sve količine koje su još u skladištima farmaceutske industrije i apoteka. Ako se kaos ne nastavi, ako život pokaže tendenciju vraćanja na staro oprobano finalističko stanje, znamo na čemu smo, a kad budemo saznali, onda...

Predsjednik ušuti osjetivši žmarke pod dojmom svega što bi moglo uslijediti, zapravo ne što bi moglo, nego što će uslijediti, jer nije sumnjao. Zato je onaj njegov »onda« ostao u zraku poput apokaliptične prijetnje. Antibalzama je već bilo toliko u prometu da se bez daljnjega može reći da je četvrtina stanovništva polisa pala ili da polako pada pod utjecaj antibalzama. Ako su stanja ravnodušnosti, donekle i straha, točnije strahopoštovanja, bila temelj posluha (a jesu!), a posluh temelj uspješnosti finalizma, tada je antibalzam antifinalističan, a sam finalizam je u tom slučaju lišen svog povijesnog opravdanja. Nitko od nazočnih, pa ni sam predsjednik, nije volio da o tome razmišlja, ali ipak je razmišljao silom same situacije.

Oni koji nisu uzimali antibalzam smatrali su se ovog trenutka povlašćeni, ali ugroženi, a oni koji su uzimali osjećali su potrebu da se usprotive, ali nisu znali koliko ih je, pa ih je stajalo napora da se savladaju. Pokušavali su kriomice da na licima susjeda otkriju karakteristično iščezavanje nabora i ostalih znakova stubora, ali zajednička ih je nevolja stopila u nekakvo nerazpoznatljivo zajedničko lice.

— Gdje sam ono stao? — pitao se predsjednik kad se malko oporavio. — Ah, da!... Onda treba pohvatati sve one koji su se podvrgli kuri i već dospjeli do pune mjere, pohvatati ih i prisilno podvrći anti-antibalzamu koji još nije pronađen, ali primarijus doktor Ivor Karlo Mates već je jutros rano dobio prve instrukcije. Dok anti-antibalzam ne poništi opasni Antibalzam 2007 možda će biti potrebno povećati broj azyluma, proširiti postojeće, opskrbiti ih rešetkama i uopće poduzeti sve mjere... lišavanja slobode zaraženih građana... Naš vrli David Paul Sunovrat poduzet će sve što je u tom smislu potrebno da se poduzme... Ja, osobno, gnušam se i od same pomisli što zapravo znači lišavanje slobode poslije negoli smo ostvarili punu i neugroženu slobodu doslovce svakog građanina, ali ako nema druge...

Predsjednik ponovno ušuti ne bi li njegovo gnušanje došlo do punog izražaja, što nije kod svih jednako djelovalo. Bilo ih je koji su pod utjecajem antibalzama osjetili blagodati probuđene poduzimljivosti. Oni su o tim drukčijim stanjima čitali u zabranjenim knjigama koje su tajno počele kolati u polisima, a neki su odjednom počeli sumnjati u poruke vremeplovskih stereovizijskih programa sračunate da ismiju i obesmisle predfinalističko razdoblje uskovitlano kretaniima i sukobima pod

sloganom »napredak, revolucija, proturječja, teze, antiteze, sinteze...« Prema tim programima slavila se konačna sinteza. A što ako finalizam nije konačna sinteza? Što ako je bit promjene uvijek u krugu? Što ako je ispljuvani Urosh Vuk Skutrin samo pomak na krivulji kruga i ništa više? Zaraženi — kako ih je nazvao predsjednik — skrivali su svoja lica rukama i htjeli da se ta gesta izjednači s predsjednikovim gnušanjem, premda su više vjerovali da je predsjednika strah, negoli da je obuzet gnušanjem.

Tada se oglasi David Paul Sunovrat.

— Molim, smatrate li vi, gospodine predsjedniče, da se lišavanje slobode odnosi i na nas, gradske očeve, pod pretpostavkom da bi se i ovdje našao neki pojedinac koji...?

— Naravno — nesigurno će predsjednik.

— I na vas?

— Na... rav... no... — zamucne predsjednik, ali se brzo trgne: — Nisam li rekao da osobno nemam veze s antibalzamom, jer se i bez toga osjećam kao ptica u zou?

— Ako niste uzimali antibalzam, kako ste se uopće sjetili svih tih idiotskih zamisli? Moji mi prislušivači u posljednje vrijeme sve češće donose izvještaje da vas mnogi u polisu smatraju, blago rečeno, idiotom.

Ovaj put je tišina bila drukčije vrsti od dosadašnjih; bila je to naprosto krajnje mučna tišina koja zuji u ušima. Pomrlo je na desetke generacija otkad je poneki gradski otac znao steći hrabrost da s nepoštovanjem govori o predsjedniku polisa, njemu u lice, jer su se riječi osobe koja vrši najvišu dužnost u polisu, samom činjenicom što su izgovorene, pretvarale u papску mudrost.

— U azyl s njim! — povikao je predsjednik iz sveg glasa na način koji nije mogao sakriti činjenicu da je uzimao antibalzam, i to nekoliko kura, jer je na ispad Davida Paula Sunovrata najprije probljedio, zatim pocrvenio i napokon pomodrio.

Neprilika je, međutim, bila u tome što nije bilo koga da izvrši nalog. Šef policije mogao je izaći iz dvorane, a da ga nitko u dvorani nije htio ni znao spriječiti. To je i učinio.

Dobra strana antibalzama bila je i u tome što se predsjednik uskoro sjetio daljnjeg poteza.

— Obavijestite Ivora Karla Mateza o ovoj nečuvenoj posljedici njegova antibalzama... Postoji li još tko kome su potrebni dokazi?... Što sam ono htio reći još?... Ah, da!...

Neka primarijus smjesta pošalje sve svoje bolničare-lovce u potragu za bolesnim Sunovratom! Krenite u potjeru i vi svi. Bez odlaganja.

Predsjednik je gledao u svojeg savjetnika za psiho-zdravlje, ali ovaj se kao ni pokvareni stroj za pranje rublja nije mogao pomaknuti. Predsjednik pritisne taster požarnog alarma. Trebalo je da dotrče vatrogasci, ali s njima je bilo isto što i s policajcima. Nisu vjerovali da je izbio požar.

— Neki idiot je sjeo na taster — rekao je šef vatrogasaca koji za života nije doživio nikakav požar, jer su zapaljivi materijali odavno izbačeni iz upotrebe, a vatrogasna služba, kao što je to bilo i s policijom, trajala je samo zato što se nitko nije dosjetio da je suvišna.

— Poziv je iz dvorane za Veliki saziv gradskih očeva — obavijesti kontrolor.

Odjednom se čuo predsjednikov glas:

— Vatrogasci, krenite odmah u potjeru za šefom policije... S najbržim mobilima... Sa šmrkovima i ljestvama...

— Zapalio se šef policije David Paul Sunovrat — rekao je kontrolor.

— Neki idiot oponaša glas predsjednika polisa — zaključio je šef vatrogasaca. — U našem se polisu svaki dan događaju sve čudnije stvari. Iskopčajte alarm!

Ni bolničari-lovci nisu mogli shvatiti što im je činiti u vezi s nalogom da love šefa policije. Budući da su nalog dobili od samog primarijusa doktora Ivora Karla Matesa, šef bolničara-lovaca je mirno primijetio:

— Mislim da bi najbolje bilo uhvatiti primarijusa i zatvoriti ga u azyl. Do daljnjeg...

Mikrofon nije bio isključen. Primarijus je čuo i silno se obradovao. Jedini način, koji ga je oslobađao potrebe da otkriva anti-antibalzam, bio je u tome da ga bolničari-lovci zatvore. Zato se pravio da nije čuo. Kako bolničari-lovci nisu stizali, jer su ili zatajili kao vatrogasci ili im se nalog činio glupim, što je vjerojatnije, jer su oni bili prvi na redu kad su se počele dijeliti kure antibalzama, primarijus je krenuo hodnikom do dizala, a onda je sišao u najdonji podzemni trakt, otvorio jednu ćeliju, zaključao se iznutra i bacio ključ kroz špijunku.

Što se tiče Davida Paula Sunovrata, neometan je i radoštan šetkao ulicama polisa sve dok nije nabasao na oveću

skupinu omladinaca i omladinki koji su pjevali neki stari pean, kojemu su ih naučili članovi tajnog društva »prijatelji revolucije«, sada i sami nazočni u grupi i to kao predvodnici. Oni su osim toga nosili transparente na kojima su se mogle čitati pohvale Antibalzamu 2007, i primarijusu Ivoru Karlu Matesu te zahtjevi za ukidanje konačnosti svih zakona.

Skupina je od vremena do vremena zastajkivala pred skladištima farmaceutske industrije i pred apotekama, tražeći ne bi li našla koju skrivenu zalihu antibalzama i, ne našavši traženo, demolirala ono što bi zatekla.

Treba li još dodati da je najaktivniji bio David Paul Sunovrat?

Dragoslav
Perić:

LAVIRINT

Planeta Mabej se nalazila na samom rubu Sedme galaksije, te se do nje prilično lako moglo da dođe. Zbog svoje relativno skromne veličine i oskudnih prirodnih bogatstava, što je utvrđeno još u vreme pionirskih istraživanja, nije ju naselila ni jedna rasa. No katkad bi se nekakav brod ipak spustio na nju, pa bi se onda o tome mnogo pričalo, posebno oni svemirski putnici koji su kakvim slučajem prolazili pored nje. Ali, ako bi bilo koja od ovih priča bila prekinuta pitanjem o planeti Mabej, svi bi odgovarali da za nju nisu ni čuli. Nije ni čudo, svi su je zvali Planeta Sreće.

To je zaista i bila Planeta Sreće. Na njoj je, kako se govorilo, živela besmrtna rasa koja je dokučila suštinu života i bila voljna da večitost podari svakome pridošlici. Predstava o ovom blagostanju se razlikovala od rase do rase, od čoveka do čoveka i svakako da nijedna nije odgovarala pravom stanju. Ono što je skoro sve zadržavalo samo na pričama i maštanju bila je prepreka koju je trebalo preći da bi se živelo na toj srećnoj planeti. Ebejci su to zvali »Zagonetkom«, Beri — »Postavljačem problema«, a Zemljani »Lavirint«.

Ljudi su ga zamišljali kao niz ispresecanih hodnika s mnogo ulaza i jednim jedinim izlazom. Svi koji su želeli da dosegnu sreću, morali su ga preći. Zato se pričalo da se, u stvari, u Lavirintu i nalazi sreća ili bar polovina te sreće, kako su govorili neki skloni šali. Vreme za koje ga je trebalo preći bilo je neograničeno, a jedina opasnost za koju se znalo da preći u tom lavirintu bila je glad. Neke su rase bez hrane mogle

biti relativno kratko, a druge beskonačno dugo vremena. Lavirint ih je sve čekao podjednako strpljivo jer je i on bio večit. Od onih koji su dolazili niko se nije vraćao, niti se znalo da li je ko spoznao sreću. Ali, kao što je sigurno da postoji sreća, isto je tako sigurno da je iza lavirinta besmrtni život.

Jedini je pokušao da ovaj fenomen naučno rastumači Petar Kirik, ali njegova hipoteza nikada nije bila objavljena. Kirik je bio pilot II klase u penziji, no beše još dosta mlad. Naime, vojsku je napustio posle događaja koji ga je umalo stajao života. Upravljaajući brodom, čija je neispravnost izmakla kontroli, bio je dugo zarobljen, čudnim sticajem okolnosti, baš u putanji planete Mabej. Spašen je u poslednjem trenutku, kad mu smrt od gušenja već beše blizu. Otada se posvetio izučavanju lavirinta.

Omanjeg rasta i povijenih leđa, ali zdravih mišića, Petar se nesvakodnevno doimao, osobito po nemirnim crnim očima: čak su govorili da je ružan. Niko, sem naravno njega, nije opazio koliko mu je telo simetrično. Upravo na prirodnim zakonima zasnivao je čitavu svoju teoriju. Zaključci do kojih je došao bili su do te mere apsurdni, da ih niko na zemlji nije hteo niti mogao prihvatiti. On je to objašnjavao udaljavanjem ljudi od harmonije i prirodnih zakona. Držao je da bi ljudi mogli postići što i Mabejci, ako bi u daljim generacijama nastavili proučavanje prema njegovim postavkama. Lavirint je jedino postojao da izuzetnim pojedincima poput njega omogući rešavanje sažetog problema i dosezanje SREĆE. Zato je mnogim izdavačima ostavio svoju studiju, iako oni nisu hteli da je objave. Tako je odužio prema rodnoj planeti i krenuo.

Lavirint je brzo preuzeo vođenje letilice i uveo Kirika u evidenciju pod brojem 3225 E. Ovaj se, ne znajući za to sećao svog odlaska sa Zemlje. Uglavnom su ga žalili, poneki su mu zavideli, ali svi su mu rekli:

»Dođi sa srećom«.

On je znao da se neće vratiti, i svi koji su ga ispratili također su to znali. Zato su ga valjda tako srdačno i pozdravili.

Spustio se meko i tačno na određeno mesto. Čovek broj 3225 E nije bio nimalo iznenađen. Siguran da tako treba da bude, zakoračio je. Učinilo mu se da ga je glatko tlo nepoznatog materijala dočekalo dobrodošlicom.

Nalazio se na platformi koja se na jednoj strani širila prema horizontu. Podalje, na drugoj strani, uzdizao se zid s nizom otvora u veličini vrata. Kada je stigao do zida, okrenuo

se i ugledao bokove svoje letilice u plavičastoj svetlosti nekog dalekog sunca. U tom trenutku, visoko iznad njega bljesnu jedna kometa i nestade u dubini. Njemu pade na pamet da je tamo negdje Zemlja, pa se naglo okrene i brzo uđe u prvi otvor. Unutra su zidovi nalikovali na neprozirno staklo ali su delovali čvrsto i neraskidivo. Pruži ruku da dodirne zid, ali ga nelagodni osjećaj iza leđa natera da se okrene. Zvezde i njegov jednosed se više nisu videli; samo zidovi i hodnici. Lavirint se rastvorio da propusti još jedno biće, sigurno u sebe, a onda je postao onakav kakav jeste.

Za njega je jednom na Zemlji neko rekao da je čovek koji se drži pravila igre. Inače, svima je bio poznat po pedantnosti. On nije mogao da shvati druge, drugi nisu shvatali njega.

Kad je malo bolje pogledao oko sebe, shvati da je lavirint upravo onakav kakvim ga je zamišljao, to jest kako jedino treba i mora da izgleda. Beše to građevina stabilna i čvrsta, osvetljena neznano otkud, hodnika širokih i visokih taman toliko da čovek u njemu vidi i koliko je malen i da je dovoljno velik da nađe rešenje. Činjaše se čak da ta tvorevina i živi, svesna svog zadatka kao simbola prirode i večnog traganja.

Krenuo je sredinom širokog i svetlog hodnika. Išao je čvrstim i sigurnim korakom i kao da uz pomoć njihovog odjekivanja otkriva pravi put. Kraj njega je zjapilo mnogo opasnih otvora, ali on kao da je pozvao sve zamke. Pogled mu je bio uprt u smeru simetrane hodnika. Išao je brzo koliko treba, i skretao baš kada treba.

U sjajnom lavirintu, među njegovim pravilnim ivicama i u potpunom miru prožme ga osjećaj sveopće savršenosti svemira. Dođe mu da glasno kaže: »Ja sam srećan«.

Međutim, samo mu se usta razvukoše u osmeh. Pomisli kako još može dugo da korača. No zbog nedovoljnih fizičkih priprema i neprestanog sedmodnevnog pešačenja, on osmi dan odredi za odmor. Tamo gde su se sekla dva hodnika leže i zaspao mirnim snom.

Čovek koji se držao pravila igre nije se nikad družio s ljudima, pogotovu ne u posljednjih devet-deset godina, otkako je razmišljao o lavirintu. Nikada nije imao prijatelja, a nije se ni trudio da ih nađe, otkad je shvatio izuzetnost svoje ličnosti. Nije žalio zbog toga, mada je želeo da sa nekim razmeni svoje misli.

Kada se probudio, prostor oko njega mu se učinio drugačijim, ali kako nije utvrdio nikakvu stvarnu promenu, nastavi

i dalje — po planu. Ipak, osta sumnja koja ga je sada pratila iz dana u dan. Narednog dana odmora, negde u polovini vremena predviđenog za odmor, naglo se probudi i postade mu jasno — zidovi su se primicali jedan drugom, hodnik se sužavao.

Zidovi, pod i strop bili su od istog materijala i potsećali su na mermer i staklo, ali zacelo nisu bili ni jedno ni drugo. Sve je bilo sagrađeno od jednog komada; sav materijal djelovaše masivno, no Kirik nikako nije mogao da utvrdi koliko su zidovi zapravo debeli. Nigde nije mogao opaziti prorez između dva komada, a zidovi su se ipak primicali.

Za nekoliko dana on brižljivo izmeri i proračuna koliko se brzinom zidovi skupljaju. Prvi zaključci su ohrabivali, i on samo odluči da se više ne odmara. Ali, kada je nastavio meriti, utvrdi da se zidovi, pod i strop sve približavaju, preteći da se spoje u celinu zajedno s njim. Podalje, iza leđa, stvorio se odnekud, potpuno tamni zid goneći ga nejasnom pretnjom napred.

Od tada se sve pretvorilo u suludo trčanje i očajnički beg, ali beg prema cilju. I dalje je birao kamo će da krene pronalazeći jedini put koji je davao imalo nade da pobegne iz klopke. Svetlost je polako nestajala ali se temperatura povećavala vrtoglavo. On odbacivaše sa sebe redom delove skromne opreme i odeće, ostavši najzad potpuno nag.

Izgubio je pojam o vremenu i više nije znao koliko je dugo u lavirintu. S vremena na vreme bi skrhan umorom i glađu padao na topao pod. Tada bi kroz tamu naslućivao da se sve zaustavlja, što je naročito lako bilo uočiti po zidu iza njega, koji ga je pratio u stopu. Naslućivao je da on to sam, na neki način snagom svoje volje, zaustavlja lavirint, ali baš ta samosvesnost oduzimalaše mu moć čim bi se malo odmorio i pomislio da može da nastavi dalje.

Sve češće se sećao svog zarobljeništva u putanji ove planete, pa su mu se, katkad, ta dva, svakako najteža trenutka u životu, poistovećivala. Onda bi shvatio da je to što mu se događa u stvari ono čega se uvek najviše bojao.

Čovek broj 3225 E nije bio loš čovek i nikada nikome nije učinio nešto nažao.

Kada je stigao do svetlosti beše već sasvim slomljen i skoro se bio predao. Puzao je jedva se mičući dok ga je vreli mermer pritiskao sa svih strana. Provevši dugo vreme u tami, bez ikakve nade da u njoj nešto nazre, zatvorio je oči. Otvorio

ih je tek kad ga je svetlost ubola u oči. Nadohvat ruke, ispred njega, bio je kraj hodnika.

U njemu se u isti mah pojavi želja, nada, saznanje da mora da pređe još tih nekoliko desetina santimetara, zahvaljujući baš svom racionalnom korišćenju snage. Uvek se kretao sredinom hodnika, skretao u pravilnim lukovima, nije napravio nijedan suvišan pokret. On je bio taj koji treba da uspe, jer je on jedini na svojoj planeti poznavao sve prirodne zakone.

Osjeti da ga obuzima snaga koja ljudima dolazi pri velikim podvizima i pred smrt. U posljednjem svom naporu, tek nakon nekoliko sati uspe da se izvuče iz užarenog lavirinta. Čovek koji se držao pravila igre, držeći se uza zid, sada već skoro hladan, stade na noge čvrsto i sigurno, skoro kao na početku. Polako se okrenu. Učini mu se da sanja, zenice mu se raširiše.

»Natrag... u krug... nema više SREĆE... opet početak...«

Snaga koja mu je iznenada prožela telo još brže nestade. Od onoga što je video, on zatetura prema zidu. Padao je veoma dugo... Na platformi, ispred otvora u koji je ranije ušao, u posljednjem svom padu osećao se prevarenim. Lavirint nije imao izlaza već niz isprepletenih hodnika koji su se uvek vraćali na početak.

Čovek broj 3225 E je izdisao na mermernostaklenoj površini na kojoj je još malopre stajao. Telo mu je bilo sa jedne, a noge sa druge strane zida koji nije ni postojao. Onda nesta hipnoze i sa njom iščeznu i lažna tvorevina. Čovek koji se držao pravila igre, izgubio je u igri života koja nema pravila.

Osetio je na sebi poglede stanovnika Planete Sreće, ali nije na to obraćao pažnju. Gledao je u svoju letilicu i njene plavičaste odsjaje, a onda mu pogled odluta u dubinu svemira tražeći planetu na kojoj nije imao prijatelja ni neprijatelja. U široko otvorenim očima kao posljednja osta vizija sobe u kojoj je bio srećan tražeći put ka apsolutnoj sreći.

A besmrtni Mebejci ustajali su sa svojih mesta, sa izrazom dosade na licu kao posle predstave koju su već toliko puta gledali. Doduše Postavljač nerešivog problema je kao i uvek besprekorno radio, privlačeći sebi predstavnike svih rasa. Ali, sva raznovrsnost problema, koje su sami sebi postavljali, ni različitost agonija kojima se sve završavalo, nisu pomogli stanovnicima Planete Sreće da nađu rešenje svoje zagonetke — kako umreti? Imaju vremena, možda će i saznati.

Milutin
Žikić:

LEK

Ostvario se, napokon, prvi kontakt sa vanzemljanima. Predstavnici stanovnika sa Dargora su na Zemlji. Superrazvijena civilizacija je udostojila ljude svoje posete. Ljudi su u deliriju! Od uspostavljanja kontakta očekuje se mnogo. Mase, zaposevši trgove po gradovima, oduševljeno skandiraju: »Dargor, Dargor!« Svuda je prisutno euforično raspoloženje, izazvano susretom sa starijom i pametnijom braćom, koja će pomoći u rešavanju sve sile mučnih problema.

Prilikom prvog mešovitog sastanka dargorskih i zemaljskih učenjaka, Zemljani su postavili niz pitanja, od kojih je jedno posebno istaknuto: »Jedan od naših najvećih neprijatelja je rak, opaka bolest koja nas sve više uništava. Možete li nam reći kako ćemo pobediti tu bolest?« Dargorsi su odgovorili: »Nije moguće da vam je to moćan neprijatelj! A lek protiv njega je tako jednostavan! Potrebni su vam ovi sastojci: malo vode sa Nubisa, sitno iseckan rep krilate zmiје sa Trixa, zub velikog rogatog psa sa Sirijusa istucan u avanu, seme korsoske pšenice-mesoždera. i. na kraju, kap-dve vaše krvi. Za uspjeh ovog leka jamče naši najmoćniji vračevi!«

Krešimir
Marovski:

SUMRAK

Hopa! — Već je podne, a ja još nisam dovršio skrovište. Istina, noga me sprečava da se brže krećem, ali unatoč tome uspio sam podići dva od tri stupa nosača. Stop! To je bilo jučer, a danas? Danas — treći. Da i taj treći sam — još jutros. Lijep je to komad. Teško se pronalazi kao i ovi komadi lima. Teški su, neka, bit će najbolja zaštita od »kiše«. Četiri, nije bilo više. Ne! Bilo je, ali mrak, teško se diže ... daljina. Samo da ne izgubim korak, snagu. Treba ići. Oh, klizi! Moram više paziti, inače ... Tako! Srećom, ruka mi je bila slobodna. Da požurim?

— Požuri!

— Što? Tko? Tko je to rekao?

— Ja. George Nites. Ili bolje rečeno TI si to rekao. Možda će ti biti jasnije ako dodam da si ti, zapravo, moj sustanar — u tebi. Razumiješ?

— Ali to ... to je nemoguće! Mora da je to od »kiše«. Ludilo! Ja sam lud. Lud? Lud sam ...

— Prestani!

— Ne mogu! To nije normalno. Ludim! Lud saam! Bježati! Moram bježati!

— Zaveži, George! Zaveži! Smiri se malo da objasnim!

— Bježati!

— Priznajem, stvar je neuobičajena, ali ipak ne postoji razlog da se toliko uzbuđuješ. No, hajde! Nastavi hodati, a ja ću ti za to vrijeme sve rastmačiti. Hajde, pođi! Nemaš mnogo vremena do sumraka, a pogledaj kolike su ruševine pred

tobom. Sve se to mora prijeći da bi se došlo pred ono što ti nazivaš domom. Hajde.

— U redu, ali me ne možeš uvjeriti da nisam lud. Znam ja da je to bolest.. Shizofrenija! Hi! Hi! Hi! Da moj George, to je shizofrenija, čista k'o suza. Bio sam ja ... po tim institutima i znam. Proučio sam. Ti izvoli. Pričaj! Ja mislim svoje. Što je? Šutiš? Mora da mi se stanje popravilo ...

— Ne lupetaj!

— O! Još si tu! Hi! Hi! Hi! O čemu razmišljaš dragi moj George? Zašutio si odjednom, pa sam se ponadao ...

— George, šuti! Postaješ neugodan. Ta kako bih ja tebe napustio. Mi smo jedno. Shvati to, George! I bolje gledaj pred sebe. Vidiš da se ne može naprijed. Obiđi, George!

— Ah, vidi stvarno! Blokovi. Hm, što sad? Preko? Ne, ne ide. Okolo? Pa, da! Eno prolaza! Hvala, George! Ali što šutiš? Nastavi, pričaj! Odjednom si mi se nešto svidio! Hi, Hi! Hi! Baš sam lud, pričam sâm sa sobom. Srećom, nema nikoga. Čekaj, da vidim. Ne! Nema.

— Dakako, George! Nema nikoga. Zato i jesam ja ovdje. Da ti ublažim nepodnošljive, samotne sate. Recimo, za sada, da je to razlog što sam se ovdje pojavio. Čovjek je društveno biće i zbog toga ma i u kakvu obilju živio, potrebno mu je društvo, potreban mu je netko s kim bi mogao podijeliti sve svoje osjećaje i želje. Vidiš, čak i čovjek, koji ima sve, treba nekoga, a kamoli ne ti. Pogledaj se! Ne bi se baš moglo reći da si sit, a ni s odjećom ne stojiš bolje. Gdje živiš? Pod vedrim nebom! Tri »kiše« si do sada progurao, ali tko ti jamči da ćeš i četvrtu. Zato me prihvati. Udvoje je lakše!

— Filozofija! Nikad nisam podnosio filozofe!

— Ne potcjenjuj filozofiju, George! Ona te je i oblačila i odgojila i učila.

— No! Hajde, neka ti bude. Pobijedio si! Prihvaćam igru, ali pod uvjetom da mi kažeš tko si ti zapravo? Ne! Ne moraš odmah, ali nemoj me ostaviti »ohlađenog«, a da mi ne otkriješ tajnu. Obećaj!

— Dobro. Evo, obećavam!

— O. K., George. Ovo je već mnogo bolje. Evo, ovako ćemo. Ti pričaj, a ja ću pokušati što prije dovući sve ovo do kuće. Po mom računu tamo smo prije sumraka. Hi! Hi! Shizofrenija! Hi! Hi! Hi! Khm! Dosta. Na posao. Lijeva noga — naprijed!

— Vidiš, George, ja svoje postojanje u jednu ruku zahvaljujem tebi, ali u prvom redu zahvaljujem ga i činjenici što se na Zemlji u posljednje vrijeme mnogo radilo s radioaktivnim elementima, i još preciznije, što je došlo do nuklearnog rata. Ne želim ti sada objašnjavati kako sam se odvojio od tebe, ali jedno je sigurno, a to je da do kraja dana u potpunosti preuzimam tvoje mjesto!

— Eheej! To jest shizofrenija, ali ovako bezobrazan slučaj nisam još...

— Zaveži i nosi! Tvoji sati su i tako odbrojani i...

— O! Ma nemoj! Odbrojani, a nisi li ti možda taj koji ih odbrojava?

— Nosi! O ovome se radi. Sve ću ti pojednostavniti. Po gledaj oko sebe. Što vidiš?

— Pa, vidim...

— Šuti! Vidiš ruševine! Je li tako? Jest! Pogledaj u rijeku! Smeđa, smrdljiva, gusta, prljava i uz sve to još i radioaktivna. Nebo! Zrak zasićen prašinom, vlagom, toplinom. Porijedeni dijelovi atmosfere, oslabljeno magnetsko polje. Evo je i »kiša« ponovo počela. Čudo da se još krećeš. Tebi je pakao, ali meni je zato dobro. Nije važno tko je kriv. Važno je preživjeti, a preživjet će samo najspremniji!

— Stoj, George! Palo mi je nešto na pamet. Znaš, sve mi se čini, da si tek zametak nekoga, nečega...

— Da, imaš donekle pravo. Ne možda onako kako ti zamišljaš, ali recimo da sam prethodnica... Pazi! Rupa od granate! Čudno da su upotrijebili i klasično oružje... Recimo da sam ja samo djelić novoga. Zemlja je bolesna i treba je liječiti. Potrebno je vratiti joj život, samopouzdanje, novo obličje. E, tu je moj posao! Možda ti izgledam slab, preslab, da bih mijenjao svijet. Ali, to je samo na prvi pogled...

— Ama, otkud »prvi pogled«, kad te još nisam ni vidio.

— Eh, George! To se samo tako kaže. Međutim, ono što ću ti sada reći nema veze s pogledom već s nošenjem. Ne čini li ti se možda, da se ne isplati vući ovaj lim do skloništa, jer i tako ti sve to, od sumraka, više neće trebati? Od sumraka! Tada ja nastupam. Nova civilizacija! Za sada sam usamljeni, sutra će nas biti tisuću; prekosutra desetine tisuća, milijun. Kada se učvrstimo u svim dijelovima Zemlje, počet će Veliko okupljanje i tada... Pogledaj prednosti koje imam nad vama. Nema ih mnogo, ali su odlučne. Jedna od njih je i ta što se ne hranim kao vi. Zapravo, ja se uopće ne hranim već

preuzimam čistu energiju iz okoline i zatim raspoložem njom. Sada će ti biti jasno i kako ću postići sve što sam zamislio. Energija je moćna i treba znati upravljati njom, a ja znam. Nisam ti to želio reći, ali sada kad sam već počeo... Kada se okupimo i pođemo na »PUT«, Zemlja nam više neće trebati ovakva kakva je sada. Ponijet ćemo je s nama, pretvorenu u energiju. Bit će je taman toliko da nas dovede do Sunca čija će nas energija prenijeti u unutrašnjost galaksije. O, kojeg li čuda, koje li ljepote. Onima koji će promatrati sve će izgledati kao da netko gasi svjetla na pozornici. Isprva polako, zatim sve brže, brže... Stvorit ćemo vlastiti svijet, svemir. Samo će energija ostati. Sakupljena u veliku, blistavu kuglu. Biližune godina nakon toga ponovo ću od svega toga ostati JA! Tada ću znati kamo i kako dalje. Ako svemir kolapsira tada ću biti sabijen na minimalne razmjere. Malen, ali moćan. Slijedi prilaz u drugi svemir. Sve iz početka, ovaj put mudriji, stariji, lukaviji, sposobniji. Tjerat ću tako do kraja, sve dok se i posljednji atom ne podredi meni! Jasno, George?

— Boga ti! Ovdje je stvarno netko lud. Reci mi samo jedno. Da li si se ikada zapitao, a što s ostalima? Svemir je velik i postoji velika vjerojatnost da se u njemu pojavi netko tko te nadvisuje svojim moćima...

— Nema drugog! Energija je jedina! Sve je drugo ništa!

— Dobro, ali ti ćeš dok trepneš, uništiti sve što je priroda stvarala biližune godina.

— George! Shvati da sam ja sve, čak i priroda.

— Neka ti bude! Ako ti tako želiš! U redu, pali, žari, uništavaj. Prije toga ipak ćeš meni morati povjeriti račune. Što bi se, recimo, dogodilo kada bi se Georges Nites I, tj. ja, bacio u ovu smrdljivu rijeku i požurio na »ladanje«. Koliko bi to pokvarilo tvoje planove?

— Ne savjetujem ti da ti se tako što desi. Sebe bi ubio a meni bi samo pomogao da te maknem s vrata.

— Sto mu halucinacija! Zašto me onda trebaš, zašto me držiš, kada ti samo smetam?

— Razlog je jednostavan. To je nelogično. Eno ti energije, svuda je ima. Čak više nego u meni.

— Baš zato te i držim uz sebe, jer sam još preslab da bih preuzeo energiju vanjskog svijeta. Sve dok ne ojačam koristit ću tvoje zalihe. Uskoro ćeš malaksati, a u sumrak se odvajam. Noću je energija okoline manja i lakše ću se pri-

lagoditi. Velika količina energije magla bi me uništiti. Zato moram paziti. Polako.

— A! Tu smo! Sad znam...

— Što, George? Što znaš?

— Ništa, ništa, To ti je tako kod nas, starih Zemljana. Uvijek nam se dogodi da pričamo gluposti, sami sa sobom.

— A, to li je? Dobro. Ali, gledaj! Sunce se primiče zapadu.

— Teško ga vidim. Velika prašina, oblaci. Teško je, gubim se...

— Posustaješ, George? Još dva sata, a onda... samo ja!

— Molim te! Pusti me da bar umrem na miru, George!

— Osjećajan si, George. To je ono što ne valja kod vas Zemljana. Previše ste zaokupljeni osjećajima. Neka! Neka ti bude. Ostavljam te!

— Konačno! Već sam se stvarno uplašio da ga se neću osloboditi. Sad treba brzo izmозgati nešto. Zanimljivo, tako napredna civilizacija, a još se nije sjetio telepatije. Mislim da je tu moja šansa. Samo, što? Kako?

— Grozno! Ne mogu vjerovati. Prije jedan sat bio sam još zdrav, a sada? Noge kao da su mi od olova. Dišem poput starog ekspres-lonca, a to prokletu Sunce neumorno baca svoja koplja sa zapada... Uuh! Koji pad! Ima bar tri metra. Postao sam neoprezan. Prije mi se to nije događalo... Boli! Mora da je kralješnica. Čini se da je to kraj... kako jednostavno, a ja mislio da će... kad ono, puf i gotovo. Lijepo je ležati okrenut prema nebu. Nije to ono nebo kao prije: plavo, azurno plavo. Boja od koje zastaje dah, koja se urezuje u sjećanje. Nije dakle, plavo kao nekada, ali je ipak moje i ne dam ga ni za kakve planove energetskih majmuna. Ovo je život, a ono... Khha! Pfuuj! Prašina. Svuda je ima. Ne bih se čudio, ako jednog dana umjesto sebe ugledam u ogledalu hrpu prašine. Khh, khaak! Guši. Možda je počelo. Vrijeme je da se oprostim... Zbogom, Zemljo. Nismo bili suviše dobri prema tebi, bili smo svojeglavi, ali ovo što te sada očekuje nakon moje smrti, nikada ne bih doživjela da smo svi bili složniji. Što ćeš! Mi smo bili krivo programirani. Ne! Nije mi toga žao. Žao mi je jedino onog plavog neba koje nam je tako često ispunjavalo već izgubljene nade. Zdravo, Zemljo! Drži se...

Posljednje zrake crvenog Sunca obasjale su očajnički pokušaj Georgea Nitesa da izranjenim rukama obuhvati plavu rupicu koja se tko zna kako našla na zastoru prašine koji ju je uporno pokušavao »zatrpiti« tamnim »deep purple« bojama dugina spektra, a koje je isijavao u prostor. Bio je to posljednji pokret Georgea koji nije vidio trenutak kasnije da se iz njegova tijela izdvaja fosforescentna masa neobična oblika. Nije vidio kako je jednim svojim krakom prezrivo odmahнула prema tijelu koje je ležalo bespomoćno na tlu uklapajući se u ruševine bivšeg grada koji je isto tako, samo ranije, prepušten zakonima prirode. »Novi« Zemljanin brzo je zaboravio svog donedavnog sustanara i brzo se okrenuo upijajući energiju Sunca na zalazu. Polako je povećavao svoju površinu, osjećajući da se bliži svom tako daleko postavljenom cilju. I tada, potpuno neočekivano; blijesak tisuću sunca, udar naj snažnijeg potresa. »Novi«, željno upijajući svaki zrak energije, skupi se iznenađen, da bi se trenutak kasnije počeo širiti u bezuspješnom pokušaju da obuhvati bujicu energije koja mu je nezaustavljivo potekla u susret. U jedan mah učinilo se da će u tome i uspjeti, ali je tada uslijedio još jedan blijesak, pa još jedan, cijeli rafal koji je zauvijek smirio jednu naglu, prerano rođenu i po trenutnim zakonima nedostojnu života: CIVILIZACIJU ENERGIJE.

Stotinjak metara iza svega ovoga stajao je George Nites. Pomalo zbunjen, iako uvjeren u korisnost onoga što je učinio, još je držao svoj trofejni impulsivni ionizator, tip MK-4. Napet i spreman da reagira na bilo kakav podražaj, on se ipak pokrene i pođe kući pričajući sam sebi:

— Hi! Hi! Hi! Mene je on mislio. Da ne bi! Nisam ja badava bio najbolji glumac-amater na »Eurofestu 97«. Hi! Hi! Hi! Osim toga, imam i nešto soli u glavi! Eto mu sad energija, dobio je što je tražio, a utjeha mu je i to što nije umro gladan. Hi! Hi! Oh! Vidi, vidi! Nacionalni magazin br. 5. Bit će tu posla. Hajde George, pokreni svoje krakove. Gdje je? Tu je! Dobar lim. Nema šta, dobro će zastititi od »kiše«. Fred će biti iznenađen. Tako nešto on ne može ni sanjati. Čuj, stari! Mogli bismo sutra pozvati i ostale. Mala veselica. Bit će lakše. Kad, osim svega, saznaju i za ovu zgodicu ima da svi tresnu na tur... Hu! Skliže se. Ipak ide!... Shizofrenija. Hi! Hi!

Hi!... Da sam bar ponio svjetiljku, mrak će... Kako je samo nasjeo. Hm. Civilizacija! Nozi Zemljani! Vrlo zanimljivo, ali nije za prolaznu ocjenu. Zar da nas po zlu upozna svemir... Sad malo lijevo... I na kraju. Tko je on? Tko mu je dao pravo da drugima oduzima život, dom, prijatelje i... i ovaj prekrasan SUMRAK. Ima li što ljepše. Postoji li nešto što više podstiče na ustrajnost, strpljivost? Možda, ali ne ovdje, ne na Zemlji. Osim toga, nije to SUMRAK ZEMLJE, već samo jednog dana na njoj. To je uvod u novo razdoblje. Potrebno je podići sve Iznova... Stigoh!

Damir
Mikuličić:

ČUVARI VREMENA

(radio-priča)

Ven: — ... i kad sve to uzmem u obzir, ne mogu ti pomoći, Stela. Koliko ja znam, nitko ti ne može pomoći. Rekao sam ti to već nekoliko puta, a ti me iznova gnjaviš s nemogućim, zašto me neprestano moljakaš za nešto što je nemoguće! Znanost je tu ne-moć-na!

Stela: — Do đavola vi i vaša znanost! Vaša vlast nad materijom, vremenom, nad tenzorskim poljima. Mislite da ste svemogućí! A niste u stanju *meni* pomoći, meni koja ne traži pomicanje zvijezda, ni brod nadsvjetlosne brzine. Samo jedno dijete, želim samo jedno, svoje dijete, shvaćaš li Ven?

Ven: — Znaš vrlo dobro mnogo bolje nego ja, da u tvojoj genetskoj šifri nedostaje Q-S karika. Taj molekularni podsklop ne smijemo ubaciti u DNK-molekulu, jer bismo poremetili ostale veze. Stradala bi ti, a dijete bi se najvjerojatnije rodilo kao kreten. Čudim se da to ne znaš, odnosno bolje rečeno, čudim se da se preda mnom, prijateljem, praviš da to ne znaš. Tvoja je sterilnost genetskog porijekla i zato neizlječiva ... (KRATKA STANKA) ... bar još danas neizlječiva.

Stela: (TIHO) — A zašto me ne pošaljete u budućnost? Ako je danas neizlječiva, o znam ja to, ne brini, izlječiva je u budućnosti, znam ja to, možda ne tako dobro kao ti, ali znam. I zato sam te ponovo i zvala, a ako se tko od nas dvoje pravi da ne razumije o čemu je točno riječ, onda si to prije ti nego ja. I molim, bez kolutanja očiju, Ven. Ponavljam, ako nisi dobro čuo: Zašto me ne pošaljete u budućnost? Ti vrlo dobro znaš da bi mi genetski kirurzi u Osmom vremenskom krugu

bez imalo muke obavili tu operaciju. Za njih je to sitnica... (MOLEČIVO) Ven, molim te, nitko neće znati za to, učini mi to ako si prijatelj, imaš poznatih u Osmom vremenskom, ostat će to naša mala tajna (SVE SE VIŠE ZAGRIJAVA) Ven, kad se vratim izliječena, plodna, ti znaš da si mi najbolji prijatelj i ako ću moći zanijeti, ti ćeš biti otac, evo, to će ti biti nagrada, obećavam ti očinstvo, Ven, otići ćemo na onaj koraljni atol iz vremena tercijara, sami, na mjesec dana, zatražit ćemo službeni embargo za sve ostale vremenske putnike, bit ćemo sami na toj prostorno-vremenskoj točki. Ven, hajde, znam da me želiš, predložio si mi već takav izlet i ja ti obe...

Ven: (UPADA JOJ U RIJEČ) — Čekaj! Stani! Ne želim da tako razgovaramo o tome! (KRATKA STANKA) Zasljepjela te žudnja za materinstvom, što li, i ne znaš što govoriš. Jedno su izlet i moje želje, a drugo dijete i operacija u Osmom vremenskom krugu. Stela, priberi se. Genetske operacije izvode osmaši samo za slučajeve u njihovu Krugu. U nižim krugovima ne smiju posredovati, to bi se kosilo s Prvim principom. Pa dobro, ti kao da ne znaš gdje živiš! A sve kad bismo i uspjeli nagovoriti nekog iz Osmog vremenskog, u što sumnjam, jer oni su u tome još stroži od nas, poznajem tamo mnoge i jednostavno ne mogu zamisliti da im to predložim i kako bi oni reagirali, dakle čak kad bi i pristali u najstrožoj konspiraciji, pojavili bi se... čuvari! Čuvari! A dobro znaš da oni sve iščepkaju. Zgrabili bi nas kad-tad, prvo vratili sve na svoje mjesto i u svoje vrijeme, uspostavili red u poretku kakav je bio prije. S jednom malom, ali za nas dvoje bitnom razlikom: nas bi na mnogo godina prognali u Nulti vremenski krug. Brrr... Toliku žrtvu, i to uzaludnu, izgon u društvo pitekantropa, nadam se da ne tražiš od mene.

Stela: — Čuvari! Tja. Čuvari. Slavni čuvari vremena. Zajedno s mojim dičnim bratom u njihovim redovima. Bratom koji umjesto da mi pomogne da mu rodim nečaka, on će me još i prognati. I to sve zbog nekog Prvog principa. Prvi princip! Ne poremetiti lanac kauzaliteta ni u najmanjem detalju! Čak ni s mojim malim čedom koje se ne smije roditi uz pomoć onih iz budućnosti (GOVORI ODSUTNO, KAO ZA SEBE) O da, reći ćemo, to vaše malo čedo izrast će jednoga dana u čovjeka i, možda, učiniti nešto što se ne smije dogoditi, jer se jednostavno nije dogodilo, jer bi to poremetilo sadašnji život onih u budućim vremenskim krugovima. Mreža uzroka i posljedica ponegdje bi dobila nova oka, a ponegdje bi popucala.

Ven: — Upravo tako, sve ti to dobro znaš. Ako bi ti pomogla medicina iz našeg Šestog kruga, u redu, to je dopušteno i u njemu se može dogoditi sve ono što se može dogoditi, ali se ne može dogoditi ono što će se kao refleksa nečeg što će se s našeg vremenskog stajališta tek dogoditi. Buduća otkrića za koja mi još ne bismo ni znali da nije otkriveno putovanje kroz vrijeme, otkrića koja će tek doći, ne smijemo mi koristiti. Sve u svoje vrijeme. Prvi princip.

Stela: — Kao da slušam svog mudrog brata Čuvara. Od tebe bih očekivala nešto utješnije Ven, a ne ovu hladnu logiku temporalne skale koja mi neće pribaviti dijete, a ja ga moram imati, ti Ven dobro znaš koliko sam tvrdoglava. Imat ću dijete pa makar došla u sukob sa svim čuvarima iz svih vremenskih krugova.

Ven: — Sama to ne možeš izvesti, a ja, ja neću da...

Stela (UPADA): — Da, znam, pusti sad to, ni ne mislim više na genetsku operaciju u Osmom krugu, to nije moguće, u redu. Ali ima još načina. Mogla bih se, na primjer, spustiti u jedan od nižih krugova, među primitivcima pronaći neko nezbrinuto dijete i donijeti ga ovamo. Ovdje bi ga odgajala, a ti bi mi pribavio potrebne dokumente za to dijete. Kao da sam ga rodila. Što misliš o toj ideji, Ven? Da posvojim dijete iz nižeg kruga, ta oni ih ionako imaju previše.

Ven: — Opet bulazniš Stela, jer i to bi bilo kršenje Prvog principa. Nitko ti ne brani da odeš u prošlost, uostalom bili smo na takvim izletima već bezbroj puta. Ali, zabranjeno je primjenjivanje naše tehnike u dodiru s primitivnijim krugovima, ništa po čemu bi oni mogli posumnjati odakle si, nikakvih izjava o budućnosti. S tim posvojenim djetetom mogla bi pod određenim uvjetima živjeti neko vrijeme u njegovom krugu, no da ga dopremiš ovamo, to nikako... hej Stela, ne prekidaј vezu, što namjeravaš, pričekaj, ne isključuj, Stela, ne pravi gluposti... (ČUJU SE PISKUTAVI TONOVI KAO PRI DODIRU TIPKI RAČUNALA) — Tja, (VEN, ZA SEBE) ne odgovara, blokirala je vjerojatno liniju. Otkad je znam, a ima tome već trista godina, ne prestaje kukati o djetetu, ali ideje su joj sve luđe... Ah, te žene, smirit će se kao i uvijek.

(NARATIVNI GLAS S GLAZBENOM KULISOM): — Ven pozove kućnog robota i naruči svoje omiljeno piće. Dok mu je tekućina ugodno palila grlo, sjeti se ugovorena sastanka s Altonom. Vrijeme je. Odlebdī do izlaza i prepusti se, zaboravivši

na Stelu, struji usmjerenog gravitacijskog polja koja će ga odnijeti do prijatelja na partiju trodimenzionalnog šaha.

(GLAZBA)

(NARATIVNI GLAS): — Stela je izabrala Treći vremenski krug, nasumce postavivši na upravljačkoj ploči vremenskog stroja »XX stoljeće« po računanju vremena u tome krugu. Mjesto? Svejedno, no neko mjesto gdje je najjača koncentracija prvih alfa moždanih valova, gdje nova ljudska bića završavaju svoj parazitski rast u majci i prelaze u samostalni biološki ciklus. Rodilište.

Spuštajući se po spiralnoj ljestvici pulzirajućeg vječitog polja događanja, opipavajući raznodobnosti u mreži vremena da bi ih zatim kao igla, što gmiže kroz niti tkanja, zapleo u jedan jedini čvor istodobnosti, vremeplov je kliznuo kroz odabranu sinapsu iz budućeg nepostojanja u ovovremeni prostor, stabilno, materijalno prikazanje jednog od entiteta. Još nevidljiva, sazdana od atoma što titrahu drugim vremenima vibracija nezamjetljivim u ovom Vremenskom krugu za kojeg nije ni postojala, Stela je ušla u rodilište, prošla hodnicima sve dok nije našla čovjeka u bijelom ogrtaču kojeg joj je njezin indikator naznačio kao upravitelja. Prišla mu je s leđa i isključila polje nevidljivosti:

Stela: — Došla sam k vama iz budućnosti, iz Osmog vremenskog kruga. To što činim je zabranjeno i vrlo opasno i zato me slušajte pažljivo. Želim jedno, tek rođeno dijete, koje vama ne treba. Vi ste ovdje, pretpostavljam, glavni liječnik i možete mi ispuniti želju. Uzela bih dijete sa sobom u svoj Vremenski krug koji je mnogo napredniji od vašeg. Djetetu bi bilo dobro, brinula bi se o njemu kao prava majka.

Liječnik: (ZAMUCKUJE) — Mmm, da... ovaj, svakako, nego... kako ste ušli u moju sobu... (SMJESKA SE) dakako, kroz vrata, naravno, nisam vas opazio, zamislio sam se nad ovim papirima. Ovaj, izvolite, sjednite. Kažete iz budućnosti, dolazite iz budućnosti, zanimljivo, vrlo zanimljivo. Samo trenutak, pričekajte sad ćemo mi to riješiti (NAZIVA TELEFONOM) Porta? Upravitelj ovdje. Ivane, skokni časkom k meni. Odmah, hitno je. (STELI) Što se vaše želje tiče, znate kako je, ja sam tu samo jedan liječnik i... nego pričajte mi radije o toj... budućnosti.

Stela: — Pustimo to, meni se žuri. Što manje znate o meni, to bolje i za vas i za mene. Slušajte, ako mi uslišate molbu, ispunit ću vam zauzvrat svaku želju. Samo recite. Mogu na-

činiti od vas najbogatijeg, najutjecajnijeg čovjeka vašeg vremena. Znam da je to kod vas najvažnije. Samo, dajte mi dijete.

Liječnik: — Da, da, svakako. Vi ste nerotkinja, zar ne? Da, tako sam i pretpostavljao. Vidite, to se može riješiti, pozivam vas na našu kliniku... jeste li bili već negdje na liječenju? Niste? Dobro, ne odmahujte rukom, čekajte, današnja je medicina već mnogo uznapredovala, evo kod nas, na primjer, prije nekoliko dana imali smo slučaj... (*OTVARAJU SE VRATA*), a evo našeg Ivana on će vas provesti kroz našu kliniku, do viđenja, oprostite, trenutno sam zauzet... (*KORACI — LIJEČNIK TIHO IVANU*) — Ivane, izvedi ovu ženu iz bolnice i ne puštaj je danas više unutra. Čaknuta je, razumiješ. Luda.

NARATIVNI GLAS: — Stela shvati o čemu je riječ i istog trena odluči. Pritisne dugme na svome opasaču te liječnik i vratar ostadoše ukočeni na svojim mjestima, izbačeni iz rijeke vremena. Ukipljeno, u položajima u kakvima se našlo toga trenutka, ostane sve živo u rodilištu. Samo Stelini koraci odjekivahu hodnicima dok je tražila sobu s dojenčadi.

(*GLAZBA*)

NARATIVNI GLAS: — Centar Čuvara vremena primio je poruku iz svoje agenture u Trećem krugu o događaju u rodilištu. Agentura pretpostavlja da je riječ o neprijavljenom djelu nekog vremenskog putnika. Moli detaljno objašnjenje o kakvoj je akciji riječ i zašto nije primila najavu, ako je akciju odobrilo vijeće Čuvara. Istodobno, u centar stiže vijest iz daleke budućnosti, iz Desetog kruga o tamošnjoj kauzalitetnoj smetnji sigma 23 stupnja. Retrogradne analize pokazuju da je izvorište smetnje neka nedopuštena perturbacija u Trećem vremenskom krugu. Zahtijevaju od Čuvara istragu i hitnu korekciju prošlosti na stabilne koordinate.

(*GLAZBA*)

NARATIVNI GLAS: — Nije namjeravala da se odmah vrati u svoj Krug. Priroda je ovdje u nižim krugovima uvijek zanimljivija, čak i lišće nekako ljepših boja nego li u njezinu svijetu. I nebo modrije, ili joj se to samo čini. Miris šume nad kojom lebdi vremeplov je opojniji. Čak su i životinje slobodne, u prirodi. Pomisli kako bi bilo da zauvijek ostane ovdje. Da li bi se mogla saživjeti s ovim svijetom iz samog osvita povijesti, s ovim Krugom u kojem je rođeno njezino dijete.

Ima ga. Memorator vremeplova poučio ju je čime da ga hrani, robot je sintetizirao sve potrebno. Baš smo kao nekakva obitelj, nasmije se pri pomisli na tu arhaičnu riječ. Ima ga, no hoće li ga uspjeti zadržati. Namjerno je ostavila vremeplov vidljivim, nadajući se da će tako zavarati Čuvare koji je sada zacijelo traže po svim vremenskim sektorima, ali ne i u ovom prostoru fizičke realnosti Trećeg kruga.

Dijete zaplače. Uzela je drekavca u naručje i počela mu nešto tepati o srnama što su se upravo pojavile na šumskoj čistini ispod vremeplova.

Tada, s gornje lijeve strane spazi njih. Brodovi Čuvara vremena lagano su joj se približavali. Polako, gotovo neprijetno, kao pauk koji zna da mu plijen ne može pobjeći, ta mušica što je zatresla sad mrežu razapetu po svim prostorima i vremenima alarmirajući sve senzore nikome dokučive različne nemani Poretka zbivanja. Tri crna cilindra Čuvara okružuje Stelin vremeplov i ona je znala da su joj blokirane sve komande. Kao što je i znala da će uskoro nestati iz njena vidokruga, kao pometena divovskom metlom, ova zlatožuta jesenska šuma i da će tren zatim prozori njene letjelice gledati na jedan posve drugi pejzaž koji će odsad mnogo godina biti njezin jedini dom.

Nulti vremenski krug.

A njeno dijete bit će vraćeno u onaj isti krevetić onog istog rođilišta i nitko neće ništa znati, i sv eće biti vraćeno u svoje pretince, sve što je ona razbacala po cesti vremena nadajući se nekom svom skrivenom puteljku.

Svi su se vremeplovi istodobno rasplinuli na plavoj pozadini neba kao pramenovi oblačne pare progutani suncem pošto su u danima traganja za Stelom dizali uzbunu među suvremenima Trećeg vremenskog kruga.

(GLAZBA)

SPIKER: New York, 13. X (AP) — Jugoslavija je zahvaćena groznicom nagađanja u vezi s neidentificiranim letećim objektima. U 11 dana zapaženo je 12 predmeta. Sarajevski astronomi pratili su dva takva objekta kroz teleskop. O jednom su predmetu preko radija razgovarala dvojica pilota. Aerodromska kontrola zabilježila je taj razgovor. Neki jugoslavenki listovi pišu da su ove pojave u vezi sa stranim špijunskim letjelicama koje su nadzirale manevre jugoslavenske armije...
(BLENDANJE-GLAZBA)

Miodrag
Gajić:

METAMORFOZA

Gospodo, ja bežim. To je neosporno i ne morate biti nikakvi genijalci da biste to utvrdili. Ne nisam ubica — ne goni me policija. Mislim da bi mi bilo lakše da je tako. Nisam nikoga ubio, nisam ništa ukrao, jednom reči nisam ništa učinio što bi bilo protivzakonito, međutim, bežim. Od koga? Odgovor je jednostavan — juri me jedna devojka. Ona me voli ...

Imam dobar brod i nadam se da ću pobeći. Šta, mislite da neću? Momci, pa gde vam je muška solidarnost? Kakav sam ja muškarac kad bežim od jedne devojke, reći ćete vi. U pravu ste ako mi to zamerate, ali i vi biste isto tako učinili da ste na mom mestu. Ili, možda mislite da ne biste? Ne znam, uostalom to i nije toliko važno, bar za mene. Za sve je kriv moj prijatelj Majkl. Zajedno smo odrasli, igrali smo se zajedno, jednom reči, prijatelji od malih nogu. Kad smo odrasli, svako je krenuo svojim putem. Opredelio sam se za prirodne nauke i tehniku i postadoh inženjer. Majkl je završio psihologiju. Posebno se bavio proučavanjem odnosa ljudi i drugih razumnih bića s kojima je Zemlja uspostavila kontakt. Međutim, uprkos našim zanimanjima, često smo se vidali. U jednom razgovoru spomenuo mi je da je promenio posao. Postao je vlasnik jednog ureda za sklapanje brakova. Moram priznati da me je to prilično iznenadilo.

— A tvoja psihologija? — upitao sam ga.

— Ne brini ništa. Čovek može da nađe vremena za sve, ako hoće.

Toga trenutka nisam ga shvatio, ali kasnije, sada, proklinjem njegovo interesovanje za psihoanalizu, njegovu ideju s uredom za sklapanje brakova. Kakve to veze ima jedno s drugim? Stvar je jednostavna. Upoznavajući mlade, Majkl je ujedno i proučavao te ljude, njihove odnose.

Jednog dana, Majkl me pozvao da ga posetim.

— Imam nešto za tebe — rekao je.

Majkl i ja bili smo stare neženje. Smatrali smo da je brak prevladana stvar. Nekada su država i brak bile snažne institucije. A danas? Država je izumrla a s njom polako odumire i brak. Bar tako smo mislili nas dvojica. Međutim, postojale su stvari, čije nestajanje i prevladavanje nismo mogli da prihvatimo. Knjige i ploče. Bile su sada prava poslastica za nas iz jednostavnog razloga, što ih više nije bilo. Jedva se po koja mogla nabaviti u antikvarnicama, pokrivena prašinom i neotvarana godinama. Ljudi su manje čitali ili uopšte nisu čitali. Književnost je stagnirala, stari majstori su se zaboravljali. Umesto knjiga, mogli ste dobiti mikrofilmove, video kasete. Dok biste ležkarili u udobnoj fotelji, melodičan glas bi vam pričao—čitao Dostojevskog. Prave knjige, koje ste sami mogli čitati, upropašćuju pri tom svoj vid, više se nisu štampale. A mi smo žalili za tim. U detinjstvu sam slušao priče svog dede o prošlosti. Knjige su bile svakodnevna potreba. Bilo ih je posvuda. Postojale su biblioteke u kojima su ogromne prostorije bile prepune knjiga — pravih knjiga. Sedeći pored dede, slušajući ga, često sam maštao. . . . jedna prostrana soba uz čije zidove su do stroja smeštene police, a na njima knjige. U jednom delu sobe kamin, a u njemu prava vatra, ne električna. Pored kamina kožna fotelja i u njoj sedim ja s knjigom u ruci. Nedaleko od mene stari gramofon sa dva zvučnika i na njemu ploča. Na primer »Tako je govorio Zaratustra«-Štraus. U mojim rukama bi, sasvim normalno, bila Ničeova knjiga s istim naslovom. To je bio vrhunac mojih želja. Za to vreme, moji drugovi su maštali o džinovskim brodovima, o otkriću novih svetova. Godine su prošle, ja sam postao inženjer i radim na novom tipu kosmičkog broda čija će se brzina znatno približiti brzini svetlosti. Mislite da mi je tu dosadno? Varate se, ja volim svoj posao. Osim toga, kod kuće me uvek čeka moja soba snova, koja rešava skoro sve moje probleme. Samo nemam toliko knjiga koliko ih je imala moja biblioteka iz mašte. Zato me uvek obraduje svaki Majkl

poziv i poseta, posle koje moje knjige dobiju još jednog prijatelja. Razmišljajući o tome, pozvonio sam kod Majkla. Majkl je živeo sam, ako se ne računa Meri. Meri je... Otvorila mi je devojka zanosnog pogleda.

— Izvolite, gospodine.

— Hvala Meri — rekoh dodajući joj ogrtač. Dobro ste čuli, Meri, devojka zanosne lepote. Mislite da tu nešto nije u redu? Majkl je okoreli neženja i ne privlači ga toliko suprotni pol. A Meri? Meri je najnoviji tip humanoidnog robota. Toliko je savršena da se i ne primećuje da nije ljudsko biće. Zapravo, Majkl ne bi mogao dugo podnositi pravu ženu pored sebe. Možda je zato osnovao ured za sklapanje brakova. Uživanje u nesreći drugih. Tako bar on kaže. Ne mrzim žene kao Majkl. Jednostavno mislim da su žene malčice zaostale. Zapravo, još nisam upoznao ženu, koja bi me uvjerila da nemam pravo. Ne slažete se sa mnom? Pa, nisam to ni očekivao. Možda se vi u duši i slažete, ali recite to glasno pred svojom cenjenom suprugom. Ne bih voleo da sam tada u vašoj koži.

— Stigao si, stari družo. Odavno te čekam.

— Šta si mi to pripremio?

— Nestrpljiv kao i uvek. Saznaćeš. Izvoli.

Ušao sam u njegovu biblioteku i zastao malo začuđen. Iz dubine jedne od Majklovih fotelja gledalo me je jedno biće za koje samo mogu reći da je bilo divno. Mala ispravka — divna pojava. Za trenutak su pale sve moje predrasude u vezi sa slabijim polom i ja sam uzbuđen ćutao čekajući.

— Moja poznanica, moj dobri prijatelj. Pričao sam ti o njoj — kratko je rekao Majkl upoznavajući nas. Zadržao sam za trenutak njenu ruku u svojoj uživajući u neočekivanoj toplini. Ispod crnih trepavica gledala su me dva planinska jezerca. »Sredi se malo. Nisi dete« — govorio sam sebi dok sam sedao nasuprot njoj. Majkl je seo naspram nas i ćuteći nas promatrao. Činilo mi se kao da o nečemu duboko razmišlja. Osvrnuh se okolo u nadi da će mi pogled na knjige razbistriti um. Sa svih strana je dopirala tiha muzika. »Večno kretanje« — Paganini. Prijatni zvuci i redovi knjiga su me polako smirivali i posle nekoliko sekundi mirnije sam gledao ispred sebe.

— Irena je hemičar, ali je zanima i naša stara književnost. — »Naša?« Znači nije njena. Zar ona nije sa Zemlje?

— Želela je da pogleda neke knjige, pa sam joj preporučio tebe. Zato sam te pozvao. Nadam se da nemaš ništa protiv.

— Bit će mi drago, gospođice Irena. Nadam se da nisam pogrešio?

— Ako mislite na ono »gospođice« — niste. Nisam udata.

Majkl se na to samo značajno nasmešio. Već tada mi je tu nešto bilo sumnjivo, ali kažem vam, um mi je bio malo poremećen. A posle je već bilo kasno. Pa, uostalom, gospođicu Irenu verovatno interesuju sentimentalni romani. Kod nas je toliko toga napisano. Tako sam razmišljao i verujte, gadno sam se prevario. To moje predubedenje je učinilo da su posle svi kineski zidovi počeli da se ruše jedan za drugim i ja sam se našao na nekoliko santimetara od tih mračnih trepavica. Možda je bilo i manje, ali šta se to vas tiče? Ja sam opet požurio. Idemo redom. Ne brinite ništa, sve ću vam ispričati. Šta mogu drugo sada da radim. Ostaje mi samo pričanje. Gde smo ono stali. A, da. Veče je proteklo u neobaveznom razgovoru. Slušali smo muziku, pijuckali neku Majklovu »mućkalicu« u kojoj je, čini se, bilo i ponešto alkohola. I tako je vreme brzo proteklo i ja sam se ponudio da otpratim Irenu. Predlog je jednoglasno prihvaćen.

— Videćemo se — rekao je Majkl zatvarajući vrata za nama. Kad su se vrata zatvorila još uvek mi je lebdeo ispred lica njegov osmeh. No, ubrzo sam ga zaboravio. Ostao je zajedno s njim iza vrata. Pošli smo pešice, pošto je Irenin hotel bio u blizini.

— Čitavo veče smo proveli zajedno, a ja zapravo ne znam odakle ste — upitah je, sumnjajući i dalje da nije sa Zemlje.

— Ne, ja nisam sa Zemlje. Molim te pređimo na ti. Ovo me pomalo nervira, a ljudi tako nikad ne postaju prijatelji. Ja sam s planeta Aurika u sazvežđu Labud. Nadam se da si čuo za njega. Moj planet je Zemljin bliznak. Kao što vidiš, sasvim smo nalik na vas.

U to nisam ni jednog trenutka posumnjao. Njen planet mi nije bio nepoznat. Čuo sam neke priče o njemu, ali još nisam bio tamo. Znam da su naši muškarci izbegavali njihove žene. Ne znam zašto. To mi ni palo nije na um dok sam išao pored Irene, uživajući u melodičnom glasu. Inače, njeni sunarodnjaci su već premostili svetlosnu barijeru.

— Naše civilizacije su prešle sličan put u svome razvoju. Često dolazim na Zemlju i osećam se ovde kao kod svoje

kuće. Čini mi se, da bih mogla ovde ostati do kraja života. Evo i mog hotela. Nadam se da ćemo se sutra videti.

— Da, doći ću po tebe.

Pružila mi je ruku i ja sam nesvesno pocrveneo. Tako mi se učinilo. Poželeo sam joj prijatno spavanje i nemajući hrabrosti da je pogledam u oči, otišao. Tako je to počelo. A kako su se stvari dalje odvijale? Reći ćete da sve to nalikuje na sentimentalnan roman, ali šta da vam kažem. Zar mislite da takve stvari postoje samo u romanima? Ne mislim više tako! Čak mi se čini da se tamo stvari prikazuju isuviše lakim i jednostavnim. Život nije tako lak i lep. Bar ne uvek. Ne završava se sve hepiendom. Ljudi se u životu sreću u tra-gičnim situacijama. Uradiš li tako — kajaćeš se, ne uradiš — opet ćeš se kajati. Još je veća nevolja što se često ne zna koje je kajanje veće.

Otišao sam sutradan po Irenu. Bila je već spremna i odmah smo krenuli. Putem nismo mnogo pričali. Čini se da se Irena držala principa da muškarac treba da vodi razgovor. Ko bi se tome nadao od jedne žene. Ljudi obično misle da žene vole da pričaju. Ona nije takva. Ja sam po prirodi ćutljiv. Ne volim mnogo da pričam i to mi ponekad smeta. Ali, takav sam i tu se ništa ne može. Uz to, još uvek me je zbuñivalo njeno prisustvo. Tako nam je put protekao u ćutanju. Konačno smo stigli i odahnuo sam u nadi da će me moji prijatelji knjige, i ovoga puta izvući iz nevolje. Malo sam se prevario. Irena je odmah počela da pretura po mojim policama, uživa-jući u brojnim knjigama. Prolazila je pored sentimentalnih romana, koje sam više držao zbog drugih, ne primećujući ih. Uzimala je čas Homera, čas Šekspira, Dostojevskog, Hesea, Rablea i uzvici zadovoljstva su odjekivali u mojoj inače tihoj biblioteci.

— Ovdje ima tako divnih knjiga. Volela bih da ih mogu sve pročitati. Slušala sam odlomke s kasete, a to je tako malo. Samo zagolica čovekovu pažnju i ništa više. A ovde su prave knjige, kompletne. Baš ti zavidim.

Slušao sam je ne verujući svojim očima i ušima, i tog trenutka sam bio spreman da je stegnem u zagrljaj. Samo zbog tih reči. Sedeli smo dugo te večeri uz vatru i pričali. Počeli smo o knjigama i zapanjilo me je njeno poznavanje naše književnosti. A zatim smo prešli na druge stvari i osećao sam kako se u meni nešto lomi, kako se kidaju i nestaju prepreke koje sam dugo gradio u sebi. Tonuo sam u nešto omam-

Ijujuće i nimalo nisam žalio zbog toga. Kako je lepo biti zaljubljen, a kako je tek interesantno kada se to još i zna. A dva su me tamna oka gurala u ponor sve dublje i dublje.

Irena je dolazila svaki dan. Mogao bih reći da se skoro preselila kod mene. Za sve to vreme Majkl se nije pojavljivao. Skoro sam zaboravio da on postoji i da za ovo mogu samo njemu da zahvalim. Na momente mi se činilo da mu nisam ništa dužan. Pa on vas je upoznao, reći ćete vi. To je tačno, ali zar vi mislite da ja Irenu ne bih pronašao? Pa ona je deo mene. Činilo mi se kao da sam čitavog života tragao za njom, i sada je moj put završen. Misлите da je ovo kraj s hepiendom. Pa rekao sam vam da život nije sentimentaln roman.

Jednog dana, tačnije, bilo je to veče, počela je tragedija. Kao i ostalih večeri, kod mene je bila Irena. Iz starog gramofona izvirali su tihi, omamljujući zvuci. Zatvorenih očiju uživao sam u istraživanju divnih preliva njenog tela. Otvorio sam oči i zamalo što nisam kriknuo. Nešto me je steglo u grudima, i izjurio sam kao lud iz sobe. Zaustavio sam se tek u kupatilu.

— Dragi, šta ti je? — čuo sam kao kroz maglu njen glas.

Odjednom sam se ohladio i neka čudna čvrstina me zahvatila celog.

— Sve je u redu, draga. Mali srčani napad, ništa više. Biće bolje. Molim te ostavi me samog — čuo sam neki glas kako priča, ne verujući da je moj.

— Ali tebi nije dobro. Ne mogu te ostaviti samog.

— Moj robot će se pobrinuti. Ne brini ništa. Videćemo se sutra.

Stajao sam iza vrata, osluškujući njene korake, a srce mi je lupalo kao ludo. Kad sam čuo zatvaranje vrata, pao sam na pod odahnuvši. »Majkl je za ovo znao. Platiće mi. Zar svog prijatelja da uvuče u ovako nešto«. Na brzinu sam se obukao i odjurio u javnu biblioteku da proverim svoje sumnje. Tražio sam podatke o stanovnicima Ireninog planeta i video da su se moje pretpostavke obistinile. Postojao je jedini način. Mora sam da bežim. Iste noći sam seo u brod i poleteo. Ostavio sam joj kratko pismo. Napisao sam da je sve to jedna velika zabuna. Konačno, evo me ovde, u brodu. Ne znam kamo ću. Važno je samo jedno — što dalje od Zemlje, jer tamo je sada ona. Kako sam mogao sebi da dozvolim ovo? Zaljubio se dečko kao da mu je osamnaest godina. Znaš li ti

šta je uopšte ljubav? Zbilja šta je to? Ljubav je nešto kao varka, slepilo — na žalost privremeno — setih se reči jedne devojke koju sam poznavao. Izjavila je da je bila zaljubljena, ali da sada voli. Normalno — ne mene. Dakle, zaljubljenosti, tog privremenog slepila je nestalo. Čini mi se da tu pristaje jedna zgodna reč — navika. Razmišljajući ponekad o tome, zaključio sam da naviku ne treba a priori odbaciti kao nešto lažno, ili još gore, sramno, u takvim prilikama. Zašto? Šta vi mislite o tome? Smeškate se, kao da vam je nešto jasno? Ja sam svojevremeno izjavljivao kako je navika nezgodna stvar, ali mi se sada čini da stvari ne treba uvek gledati sa crne strane. Kad ona devojka kaže — bila sam zaljubljena a sada volim, meni se čini da je ona u tom privremenom, da ne kažem trenutnom, slepilu sebe privikavala na svog izabranika, shvatajući da njegove loše osobine egzistiraju i kod drugih ljudi, uzdižući sebično, sasvim normalno, njegove kvalitete, tako da kad je nestalo tog slepila, konstatovala je da bez tog čoveka ne može, da on u suštini i nije tako loš, pa makar on bio po nekim elementima nalik Kvazimodu. Zašto Kvazimodu? Zašto vam ja govorim o navici u ljubavi? Kakve to veze ima sa mnom? Možda mislite... A ne, to nikako! Možda, ipak... Treba se... Ja nju ipak vo... Stop. Ne čini li vam se da pokušavam uveriti sebe u nešto? Već znate? Odlično, onda mi bar recite jesam li uspeo? Ne znate? E, vidite, ja znam. Kompjutor, izračunaj mi elemente za promenu pravca broda.

Zaokret za sto osamdeset stepeni — punom brzinom. Na kraju krajeva, zar je toliko strašno ako vam žena sasvim pocrveni kad se obraduje ili pozeleni, baš kao kameleon, ako je besna, ili... Treba se samo navići. A to nije teško. Zar ne?

Ognjen
Nikolić:

STIŽE POMOĆ

Pasući travu iznenada bijesno zafrktah. Upravo sam progutao jedan od onih ogavnih četverolisnatih korova. Kakva li ogavna okusa. Težak smrad korova ispuni vam usnu šupljinu. Jezik vam se začas osuši. Što sam nepažljiv. Morat ću pojesti dvostruku porciju za ručak, ne bih li uništio taj smrad.

Trebao bih se već zavući u kakav hlad. Dnevna se vrućina približava kulminaciji. Vuna na mom tijelu postaje vrlo neugodna kada se sunce raspali. Što joj bi da raste u ovako vrućim predjelima? Ne mogu je stalno čupati. To boli.

Pogledah prema tlu. Tražio sam svoju omiljenu travu. Ugledah je i slina mi poteče na usta. Pognuh glavu i zagrizoh u busen.

Izenada na horizontu nešto bljesnu. Jednom pa još jednom. Kad je bljesnulo po drugi put obzorje se zacrvenjelo. Začudeno podigoh glavu držeći u ustima tek otkinute niti trave. Lijevo rukom ugurah travu u usta i počeh tiho žvakati promatrajući što se to zbiva na obzorju. Bljesnulo je još jednom. Ovaj put ljubičasto.

Ovakva me promjena boje podsjeća na nešto. Na slijetanje. Trebalo bi to ispitati. Ne vjerujem da je udaljenije od jednog sata. Ima dosta kamenja i prepreka na putu. Priлично je vruće za moje runo. Trebat će mi više od dva sata da stignem onamo.

Zatoptah sa sva četiri kopita i uputih se preba obzorju.

Proviriš iza stijene. Kao što sam i mislio. Svemirski brod. Pomalo nalikuje na onaj kojim sam prije nekoliko godina stigao na ovaj planet. Nije moj brod mnogo udaljen od ovog mjesta. Svega pet stotina metara. Ali se ne vidi jer je zaklonjen obližnjim brežuljkom. Ne vjerujem da se taj brod slučajno spustio nedaleko od mogeg. Trebao bih se uputiti dolje ka brodu, možda nije automatski vođen, možda ima posadu. Nekog čovjeka, čovjeka poput mene.

Počeh se spuštati preko kamenja. Ugodno je vrškati i čupkati travu među kamenjem, ali ovakvo spuštanje uvijek je neugodno jer je prebrzo. Nije to za ljude.

— Stoj — začuh povik i pred mene iskoči najčudnije stvorenje koje sam ikada vidio. Istinu govoreći, mutno se sjećam onih stvorenja s kojima sam se susretao prije svog dolaska na ovaj planet. Ali, ipak, nisam zaboravio kako izgleda ljudski lik. Često promatram odraz svoga lica na vodenoj površini.

Stvorenje koje je iskočilo doimalo se stravično. Ni traga od četiri papka poput mojih. Imao je dvije noge i odmah mi se nametnu misao kako uopće može hodati i održavati ravnotežu. Znam iz vlastita iskustva kako je to teško. Jednom sam se podigao na dvije noge i ubrzo sam zaklimatao rukama i nogama, i, naravno, tresnuo o tlo. Raskrvavio sam se.

Čak nema ni vlastite kože. Noge je uvukao u tuđe. Ubojica! Morao je nekoga ubiti jer odakle mu inače ovakva koža. Nalikuje na moju kada iščupam pramen vune.

Naježio sam se kada sam ga pogledao u lice. Ličilo je mojem. Zapanjeno me je gledao očima koje su nalikovale na moje kada sam se ono ogledavao u vodi. Čak je imao i dvije ruke.

Kakva li monstruma. Gornja mu je polovica tijela ista kao i moja, ali donja se zaista nezamislivo doima. Nema tu ni spomena od moje četiri noge i mojega divnog krzna obrasla bujnom bijelom vunom.

— Tko si ti? — upitah zaprepašten.

— Hmmm, čini mi se da bih ja prije tebe trebao pitati tko si ti — odvrati. — Ali neka bude po tvome. Ja sam čovjek.

Kakva li lašca! Što on misli, tko sam ja? Zar je toliko glup? On da je čovjek, a ima samo dvije noge.

— Vi čovjek? — povikah bijesno. — Nemojte me nasmijavati. Pogledajte se u ogledalu. Gdje su vam četiri noge?

Gdje vam je vuna? Lažite vi nekom drugom. Nisam ja toliko glup.

— Pa ti si, Brete, poludio — pogleda me s visoka. Zastao je, mjerivši me polako: — Vi ste Bret, zar ne?

— Točno, ja sam Bret — odvratih iznenađeno. — Odakle znate moje ime?

— Krenuo sam u potragu za vama — počeo je otkopčavati onu sjajnu krpu na gornjoj polovici tijela. — Imam vašu sliku u džepu. Pokazat ću vam je.

— Čekaj ti! Polako! — dreknuh. — Mnogo si mi sumnjiv. Polako ti izvuci tu sliku. Ne vjerujem ja tebi ništa. Mogao bi izvaditi i kakav nož. Možda si ljudožder. Sumnjivo mi izgledaš!

Prasnua je u smijeh.

— Ne volim ovčtinu — dobaci kroz smijeh — Evo vam slika.

Dvonožac prokleti, sada me još i vrijeđa. Prihvatih rukama pruženu sliku. Portret moje glave. Odgovarala je mome odrazu viđenom na površini vode.

— Da, to sam ja — odgovorih. — Odakle vam to?

— Rekao sam vam da sam krenuo u potragu za vama. Spazio sam vaš brod preko brda. Zato sam se ovdje spustio. Ali, nisam očekivao da ovako izgledate — naceri se podrugljivo.

Što li taj bunca? Možda još slabije podnosi ovo podnevno sunce? Mora da mu je već udarilo u glavu.

Izgubio sam se. To znam. Nemam tako loše pamćenje da bih to zaboravio. Stigao sam na ovaj planet prije pet godina. Možda i koju godinu više, ne znam baš točno jer sam već odavno prestao brojiti dane. Obavljao sam posljednje pripreme za kraj misije kad mi se prevrnuo brod. Loše sam aterirao pa se slomio jedan stabilizator. Onesvijestio sam se prilikom ateriranja. Razbio sam čelo o komandnu ploču. Sreća što se brod nije zapalio. Izvukao sam se iz srušene letjelice i shvatio da više neću moći poletjeti. Konstrukcija se potpuno slomila.

I tako prepušten sam sebi proveo sam najmanje pet godina pasujući travu i meditirajući o nemogućem.

Ponovih mu sve ovo, a on je prasnua u smijeh. Zafrktao od bijesa i zaletih se na njega. Pao je preko kamenja i zvonko tresnuo lubanjom o tlo. Ponovo zafrktao. Ovaj put iz zadovoljstva. Odmah se podigao. Brisao je okrvavljeno čelo.

— Pa vi ste opasni — prozbori.

— Ne, nisam opasan — odvratih, — ali ne dopuštam da me zafrkava neki mutant, robot, ili vrag zna što ste. Jedna ovakva nakaza poput vas pa da se predstavlja kao čovjek — prijeteći koraknuh prema njemu kao da ću ga ponovo tresnuti rogovima u prsa.

— Čekaj stani! — panično prozbori. — Da se razumijemo!

— Što se mi imamo razumjeti? — dreknuh. — Ja sam čovjek a ti si nekakav mutant, kojeg su poslali da me traži.

— Ti uistinu vjeruješ da si čovjek? — uperi prst u mene. — Ti vjeruješ da čovjek izgleda ovako monstruozno kao ti?

— Slušaj ti sintetični dvonošcu — urliknuh u bijesu i jedva se suzdržah da ga ponovo ne oborim rogovima. — Ako su ti pri sintezi na Zemlji ugradili kompleks manje vrijednosti, to ti ne daje pravo da vrijeđaš jednog pravog Zemljanina kao što sam ja.

Ponovo je prasnuo u smijeh. Ovaj put je uistinu pretjerao. Jedan mutant stvoren za nekakva specifična ispitivanja pa da ismijava pravog Zemljanina. Zaletjeh se rogovima u njegova prsa. Oborio sam ga na tlo i prije nego što se podigao, stao sam mu na ramena. Pljuskao sam ga rukama po licu, a nogama gazio sam ono što bi se uz mnogo mašte moglo nazvati sintetični ljudski trbuh.

— Da li ti je dosta, lažljivče sintetični? — frknuh zadihano od bijesa i umora. — Ti da si čovjek! Kakve li mi samo sintetične budale šalju u pomoć.

— Prestani! Priznajem, ti si čovjek — bolno je stenjao pokušavajući se osloboditi mojih prednjih nogu. — Pogriješio sam. Ti si čovjek.

Ah, konačno. Tresnuh ga nogom još jednom za svaki slučaj u trbuh pa ga pustih. Podizao se polako brišući krv koja mu je tekla iz usta.

Dobro su ga konstruirali — pomislih. — Krv mu teče uvjerljivo. Ali, kada pomislim na one dvije noge, hvata me smijeh. Ali se mora priznati da se njima dobro služi. Ja sam naravno sa svoje četiri mnogo stabilniji, ali tko zna iz kojih je razloga konstruiran. Vjerojatno njegova konstrukcija odgovara nekakvim specifičnim uvjetima.

— Ti si čovjek — ponovi po peti put dok se pridizao. — Ti si čovjek. Krivo sam informiran. Hajde, opiši mi čovjeka, molim te — otesao je prašinu s onih umjetnih krpa.

Uzdahnuh. Zar sam toliko nisko pao da jednom mutantu opisujem kako izgleda njegov gospodar.

— U redu, nezalico — prozbiorih u dosadi. — Opisat ću ti čovjeka. Čovjek ima glavu poput tebe i mene. Ima ramena i dvije ruke. U donjim se dijelovima razlikujemo. Ali, to ništa bitno ne mijenja jer jedino sam ja čovjek. Tebe su skrпали u laboratoriju. Zašto si ovako blesavo skrojen, to bi ti trebao bolje znati. Zacijelo imaš nekakvu funkciju, iako izgledaš smiješno. Bitna je razlika u broju nogu i u izgledu donje polovice tijela. Ja, kao pravi čovjek imam četiri noge, a ti kao laboratorijski produkt imaš samo dvije. Pogledaj moju nogu — gurnuh mu je pod nos. — Imam dva papka, vidi budalo, dva papka kao i svi ljudi. A ti si tvoja dva papka obuio u nekakve kožnate krpe.

— To su čizme — prekine me.

— Ne prekidaj čovjeka kada govori — frknuh. — Ne zanimaju me tvoji androidni izrazi za tvoje androidne krpe. Neka se zovu i čizme. Ne vidim što imaš pod tim tvojim kožnim krpama ili čizmama kako ti to kažeš, ali je jasno da ne možeš imati dvopapkarsku nogu. Znaš li zašto?

— Zato što nisam čovjek.

— Točno. Ne ceri se tako podrugljivo! Ali postoji još jedan razlog. Kada bi ta tvoja glupa konstrukcija na krajevima tih dviju bijednih nogu imala dvopapkarski nastavak, ona uopće ne bi mogla stajati i održavati ravnotežu. Svalio bi se u prašinu, jasno?

— Da, jasno mi je. Imaš pravo! Kad bih imao dvopapkarsku nogu kao što ih ti imaš, ne bih mogao održavati ravnotežu i stajati uspravno. — Počeo je skidati čizme. — Zato imam nešto drugo. Pogledaj. Imam pet prstiju na nogama. — Gurnuo mi je svoj ogavni ekstremitet pod nos.

— Fuj — zafrktah. — Kako samo strašno zaudaraju ti tvoji papci.

— Ma nemoj, a kako tek ti zaudaraš! Nisi toga ni svjestan.

— Slušaj ti laboratorijska konstrukciju, ne umišljaj si da ti tvoj izgled polučovjeka dopušta vrijeđati pravog čovjeka. Valjda imaš toliko mozga pa da shvatiš da su tvoji prsti na nogama samo karikirane ljudske ruke. Pogledaj i ja imam na ruci pet prstiju. Tebi su napravili pet prstiju i na nozi iz razloga koji sam ti već rekao. Za tvoje dvije, jedine noge,

dvopapkarski sistem je besmislen. Ne bi mogao hodati... Iskreno govoreći nije to ni tako loša ideja ukonstruirati pet prstiju na te tvoje dvije bijedne nožice... Što me gledaš tako glupo?

— Ti si znači, Brete, uistinu uvjeren da si čovjek. Suzdrži se malo i nemoj se odmah zaletjeti tim svojim rogovima. Ti vjeruješ da si Bret? Da si čovjek? Identičan ovom Bretu na tjeratici koju sam dobio kada su mi naredili da krenem u potragu za tobom?

— Naravno da sam onaj na slici — potvrdih. — To svaka budala može vidjeti.

— Ali, na ovaj se slici nalazi jedino tvoja glava i ramena. Točno? — upita.

— Točno je — frknuh u dosadi. Bilo mi je jasno da ponovo muti nešto. Neka živi u zabludi da će mi uspjeti podvaliti.

— Na slici se ne nalazi donji dio tvoga tijela, a meni je rečeno da potražim čovjeka po imenu Bret koji je nestao pri misiji kloniranja ovoga planeta.

— U redu, točno su ti rekli. I zašto onda ti, sintetična budalo, još zamučuješ potpuno jasnu situaciju? Rečeno ti je da mi je lice poput ovoga na fotografiji — gurnuh mu lice pod nos za bolju usporedbu — rečeno ti je da sam čovjek. I zašto onda stvaraš probleme kojih nema? Zar ti je potrebna moja fotografija u cjelini? Svatko zna da čovjek ima četiri noge, da je prekriven vunom različite boje, zavisno od rase, i da ima dvopapkarsku nogu... Zašto se sada nerviraš? — upitah, vidjevši da je bijesno pljesnuo fotografijom o drugu ruku.

— Znaš li ti, Brete, što je to ovca? — upita konačno.

— Ovca? Pitanje dostojno ograničena dvoonošca. Ovca je životinja koju sam trebao kloning-sistemom razmnožiti po ovom planetu. Akcija uzgoja hrane u svemiru, kako se to obično kaže. Zašto me to pitaš?

— Zato što ti donja polovica tijela nalikuje na ovcu — prozburi bojažljivo i u isti se mah povuče korak natrag.

S razlogom je to učinio. Jedva sam se suzdržao da ga ponovo ne tresnem rogovima.

— U redu, ovaj ti put opraštam — odbrusih glumeći još veći bijes od stvarnog. Uplašio se. Tako treba postupati prema drznicima s laboratorijskim greškama.

— Kakve to veze ima s ovcom? — upitah.

— Zar ne shvaćaš. Imaš četiri noge kao i ovca. Imaš vunu na leđima poput ovce — povukao se još jedan korak natrag.

Ne znam što je time mislio. Možda se plašio da ću ga još jednom lupiti. Čini se da nije očekivao da ću prasnuti u smijeh.

— Pa ti si zaista blesav — nasmijao sam se od srca. — Imaš memoriju slabiju od najgluplje životinje. Sve ti vrijeme govorim da čovjek ima četiri noge i vunu na leđima...

— Tvoj smijeh... — prekinu me — pa on nalikuje na blejanje. Nemoj se sada uvrijediti. Tebi se desilo nešto vrlo neugodno. Ispričaj mi sve o tvojoj misiji. Pretpostavi da ništa ne znam.

Uzdahnuh:

— Poslan sam na ovaj planet u misiji da ga naselim ovcima. Planet je već nekoliko godina bio pripreman za ovčju ispašu. Preparativna faza bila je gotova. Tada su poslali mene da kloning-sistemom naovčim planet. Aterirao sam, malo prošetao okolinom i započeo pripreme. Uključio sam aparate kada je brod iznenada zadrhtao. Krivo sam aterirao. Jedan od stabilizatora se slomio i brod se stropštao u provaliju. Sve je bilo uništeno. Lupio sam glavom o komandnu plaču kloning-sistema i onesvijestio se. Nakon buđenja sam shvatio da sam odsječen. Sve je otišlo do vraga: komunikacijski sistemi, pogon i kloning-uređaji. Ništa nisam mogao učiniti. Znao sam da će me kad-tad potražiti jer se neću vratiti, a pravac moga puta bio je poznat. Mislio sam da su tebe poslali da me pronađeš.

— Jesu, mene su poslali da te pronađem. Ti nisi izvršio embrionalni kloning.

— Naravno da nisam. To je zastarjelo.

— Kakav si onda izvršio?

— S pravom ovcom. Staviš je pred ekran, čekaš nekoliko sekundi i dobiješ novu, dupliciranu. Postupak ponavljaš dok ne dobiješ onoliko ovaca koliko želiš. To bi jedan mutant kao ti trebao znati. To spada u opću kulturu.

— A odakle ti ovca?

— Imao sam je na brodu, budalo. Zar misliš da je zabavno letjeti dva mjeseca u društvu s jednom ovcom?

— Gdje je ona? Pojeo si je?

— Naravno da nisam. Ljudi su vegeterijanci. Oni jedino pasu travu... Ovca je poginula kada se stropštao brod.

— I tebi nakon svega još nije jasno što se dogodilo?

— Sto ti runa, mamlazu sintetični! Sve sam ti rekao. Pao sam u provaliju. Jedva sam izvukao živu glavu. Dobro je što ovdje ima dovoljno kvalitetne trave jer bih inače umro od gladi. Čekam na pomoć već pet godina, a oni mi pošalju ovakva majmuna.

— U redu, jasno mi je. Tebi je znači potpuno strana činjenica da je u trenutku prve duplikacije brod počeo padati. Tebi nije jasno da si u tom momentu neizbježno morao izgubiti ravnotežu i pasti točno pred ovcu i ekran koji je duplicirao tvoju gornju polovicu i donju ovčju. Pa ti si monstrum, čovjek-jarac.

Sada mi je svega bilo dosta. Osjetih kako mi se u usta podiže kiselina za preživljanje. Jurnuo sam bijesno prema njegovim prsima. Odletio je pod udarcima mojih rogova u prašinu. Glavom je tresnuo o obližnji kamen. Nisam na to obraćao pažnju. Četveronoške sam gazio njegovo tijelo i rukama mu pljuskao lice. Kada sam već bio na izmaku snage, shvatih da je pri padu slomio vrat. Oporavljao sam se psujući komandu koja mi šalje u pomoć ovakve sintetične budale. Što ja tu mogu? Pet godina samoće nije sitnica. I kada me nakon toliko vremena, kada čovjek već počinje sumnjati u sebe, počne zaviljavati jedan sintetični polučovjek — kako da se suzdržim? Ja da sam ovca! Četiri ili dvije noge? Vrlo bitno pitanje. Uostalom, pogibija sintetičnih stvorova nije zločin, pogotovo onih koji su konstruirani s greškom.

Četiri noge. Naravno da moram imati četiri noge. To je evolucijski princip. Uostalom, što se ja to zabrinjavam zbog tvrdnji jednog poremećenog mozga. Imam njegov brod. Upravljati znam. Vratit ću se kući. Problema neće biti.

Približio sam se brodu. Mnogo me podsjeća na moj. Nešto moderniji tip ali iste serije. Prošlo je bar pet godina, dovoljno za brojne, sitne promjene. Uхватih rukama prvu stepenicu. Ljestve stoje okomito. Preokomito.

Lažljivac jedan, kako su samo okomite ove stepenice. Odmah se vidi da su rađene za sintetičnog dvonošca. Normalni ljudi sa svoje četiri noge ne mogu se penjati ovako okomitim stepenicama. Kada papak stavim u jednu od prečki, odmah mi klizne i da nemam ruku, ne znam kako bih sprečio pad. On da je čovjek! Normalnom čovjeku treba petnaest minuta da se popne uz takve ljestve od tri metra.

Odahnuo sam kada sam se konačno popeo na brod. Poznat mi je ovaj tip broda. Isti je kao i moj. Specijalna konstrukcija za kloning-misije. Zašto li su mu dali takav tip broda kad je pošao u potragu za mnom? Možda su mislili da nisam uspio, pa su željeli da sada obavim misiju? Misle moji šefovi na sve.

Uputih se u prostoriju za kloning. Izvršiti ću predviđeni zadatak i tek tada napustiti planet.

Uđoh u prostoriju. U njoj se nalazio još jedan android. Pogledao me sintetično blesavo. Inteligencija mu je, čini se, na još nižoj razini od njegova prethodnika kojega sam tamo vani sradio. I ovaj je imao ljudska obilježja. Obratna kopija onoga vani. Tijelom je identičan mojoj donjoj polovini. Obrastao je vunom.

— Dobar dan — pozdravih.

Android me pogleda i dreknu: — BEEEEEE!

Zastadoh upola rečenice koju sam smišljao u glavi.

Ovca?

Moja donja polovica?

Ovca!

Android?

Dvije noge?

Čovjek?

Četiri noge?

Blejanje?

Govor?

Izjurih iz broda. Uputio sam se prema olupini na kojoj sam nekada stigao na ovaj planet. Postoji samo jedna mogućnost zbog koje bih povjerovao da nisam čovjek. Da sam polučovjek? Da sam ovca?

Ako se kloning nije izvršio, u brodu bih morao pronaći samo jedan kostur. Ovčji. Ako se izvršio, dva kostura, oba ovčja.

Postojala je još jedna mogućnost koju sam predvidio. Nije mi pala na pamet. A baš sam nju našao u olupini svoga bivšeg broda.

Našao sam dva kostura, očito poginula pri padu broda. Jedan ovčji, a drugi ljudski. Njihov kloningovani produkt, to sam očito ja!

On je još pre nekoliko meseci govorio da Marija neće izvršiti taj zadatak.

Marija je kraća za glavu.

Za njom su odmah pošla dvojica. Njihove leševe smo našli drugog dana u jarku. Očekivali smo da ode i treći, ali koji od nas, nismo znali.

* * *

Kontrolni toranj zbrisan u jednom naletu Vetra — jednom jedinom. Raptisa obuze apatija.

Okolna šuma posluži nam kao građa. Raptisa smo zatvorili u kuhinju. Polupao je sav pribor. Srećom, zalihe hrane su ostale netaknute u zaključanim hladnjacima.

Grk je građevinar, neprestano gundā i trpa nam pod nos brdo proračuna. Kasnije priznaje da novi toranj ipak stoji. I još više gundā.

Radar nam je dobro skriven, a naše prostorije su duboko ukopane. Jedino taj prokleti toranj mami Vetrove, a mora da stoji iznad šume.

Pilotima je lako, oni su ispod brda. Pista se koristi samo o praznicima, potom šaljemo mehanizaciju da zatrpa staru i postavi novu.

— Dok žive — komentariše Stela moje misaone kombinacije.

— Imaju bar to, a život im visi o koncu, baš kao i naš.

— Ipak češće ginu — usprotivi se Marina.

— Sve biste vi radije radile pod brdom nego ovde.

Rado bih prekinuo ovaj razgovor koji ne vodi ničemu. Dežuram u glavnoj sobi sa dve pomoćnice i ne mogu da im ne odgovorim na njihovo nemoguće flertovanje s pilotima. Nisu ni jednoga videle, niti će, a opet zamišljaju da bi piloti mogli pružiti više orgazama njihovim frigidnim mozgovima nego mi.

* * *

Bosanac za večerom objavi:

— Ja ovo neću više trpeti, sutra se pakujem i odlazim. Ko hoće sa mnom neka mi javi do jedanaest. Stavljani smo u neljudske uslove.

U zoru grupica od četvoro ljudi napusti stanicu. Niko ih nije sprečavao. Bosanac bez otpora preuze komandu. Ostali, njih devetoro, ćutke ispratiše svoje drugove. Situacija se nije bitno menjala. Zamena će stići redovnom linijom kroz 26 dana. Snabdevač će odneti izveštaj o dezertiranju četvorke.

* * *

Bosanac pokuša da se orijentiše. Noć se bližila i on naredi Ircu da postavi logor. Eva mu se pridruži nadražujući njegov osetljivi njuh plastikastim vonjom nove odeće. Piter je bio zauzet raspoređivanjem zaštitnog omotača.

— Evo, molim te, ne oblači više te sintetičke haljine. Ne mogu da ih podnesem — kazao je Bosanac.

— Kako ti kažeš, vođo. Ipak, neće se biti lako bez odeće probijati kroz ovu prašumu.

— Nećeš ići gola. Noćas ću ti napraviti nešto izuzetno.

— Baš sam radoznala. Šta to može biti?

— Šator je postavljen. Pođi na spavanje.

— Zar sama?

— Od sada ćeš morati da se zadovoljiš samo dvojicom istovremeno.

— Biću tako usamljena.

— Hajde, briši već jednom.

Kad ostade sam, Bosanac odabra pribor za lov na divljev moselta. Izaći će i tri kompleta od jedne životinje. Za Irca će morati da ulovi jednog manjeg pa će ujutro svi biti dobro zaštićeni od hladnoće i žege.

Uzroci koji su naveli ove ljude da beže bili su jasni. Na odluku je neposredno uticala Marijina smrt. I nešto bosanske svojeglavosti. Jače osećanje dužnosti zadržalo je devetoro ljudi u postaji.

Što se tiče Irca i Pitera krenuli su u nastupu očaja. Oni nisu razmišljali o smrti — oni su je odabrali. Eva će umreti posle njih jer joj neće biti dovoljan samo jedan čovek. Kad ostane sam, Bosanac će biti nadomak pristaništu Vetrova. Nadao se da će uspeti u ostvarenju svoje zamisli. Kad umakne poteri usmeriće ukradenu mašinu pravo na neprijateljsku orbitalnu stanicu, a on će iskočiti. Magnetne struje će odvući njegovu ledenu kapsulu na deponiju 3-C-10. Dalje će sve biti lakše jer u deponiji živi njegov stari prijatelj Min i on će znati da ga izvuče iz ove teške situacije.

Noć je lagano odmicala, a on je bdeo nad logorom i šumom, vrebajući krdo koje se približavalo pojilu. Ružne životinje su se pojavile na čistini šireći svoje pipke, ali ne osećajući opasnost. Bosanac odabra jednu masivnu ženku i uključi odgovarajuću liniju. Moselt se bez glasa skljoka u travu. Krdo ništa ne oseti. Mirno su išli dalje. Jedan lep primerak dvogoca kaskao je van postavljene mreže. Bosanac ga prežali, zatim obori jednog običnijeg predstavnika vrste. Pustio je životinje da se napoje i odu, pa siđe na obalu.

Vog primi dosije modela Bal-3230, priključi u mapu svoj izveštaj i odloži je u čeličnu kasu. Inspekciju tehčete 107 izvršio je savсно i sada se pripremao da krene na zasluženi odmor. Šefovi su se najviše raspitivali za Bala koji je bio na poslednjem ispitu. Vog ih je morao razočarati. Ispitivanja su pokazala da Bal ne funkcioniра onako kako su njegovi tvorci predviđali. Rutinske poslove koje je obavljao mogao je izvršavati i bilo koji model starije serije. Viši inspektor Vog je držao da je za Bala uzalud potrošeno previše novca. To mišljenje je za sada zadržao za sebe. Preslušavajući zvučne zapise, on samo na jednom mestu primeti mali otklon u radu Bala. Dešifrovanje tog dela trake ostavio je za septembar. Šefovi su se složili.

* * *

Gađenje koje je osećao derući kožu moseltima polako minu. Prije zore završavao je i Irčev kombinezon. Trupla je morao spaliti da Eva ne bi razmišljala o poreklu lepe bluze koju će obući čim se probudi.

Zahvaljujući sredini u kojoj žive, moselti su dobili dvostruku tanku kožu prilagodljivu temperaturi. Ovo svojstvo se zadržavalo dugo posle smrti jedinke. Hladan vazduh izazi-

vao je oslobađanje toplote iz akumulatora koji su se punili preko dana kada je temperatura vazduha dostizala i 50 stepeni Celzija. Hladnoća je noću gomilala vodu u posebnim ćelijama pa se voda danju isparavala i hladila telo. Ceo sistem se nalazio na spoljnoj koži u obliku sitnih kvržica. Toplotni akumulatori su nalikovali na pločice, celom površinom okrenute okolini, a ćelije za hlađenje su se izduživale u trepljice između svake toplotne pločice. Noću trepljice prekriju pločice da toplota što manje odlazi u okolinu, a što više prema telu. Bosanca je čudila upravo samostalnost tog sistema koji nije imao nikakve veze s vitalnim organima životinje. Taj rashladni sistem pojačavao se jedino znojem kojeg se životinja oslobađala, tako da je preko dana bilo dovoljno vode.

Bosanac zavrnu čvor na kraju šava i ponese kombinezone do šatora. Sam je već obukao jedan i vrlo se prijatno osećao. Budio je drugove i davao im odgovarajuća odela. Eva čak oduševljeno prihvati promenu odajući time svoju žensku čud.

»Verovatno neće biti dovoljno vremena da joj dosadi«, mislio je vođa.

Koketno se kretala dok je pripremala jelo. Koža moselta pripijala joj se uz vitko telo začuđujući lepo. Evi nije bio jasan razlog. Da je znala verovatno bi s gađenjem zbacila sve sa sebe.

Irac je i dalje delovao nezgrapno jer njegovih 150 kilograma, raspoređenih na dva metra visine, nije mogla popraviti nijedna linija odela. Na njemu se već primećivala bezvoljnost po usporenim kretnjama dok je sklapao šator. Bosanac je više očekivao od Pitera jer je ovaj neprestano bio zaokupljen aparatima koje su poneli. Okolina ga nije interesovala i tako je mogao više izdržati od Irca.

Vođa je bio zadovoljan svojim društvom. Najvažnije je bilo održati njihovu čuljivost što duže. Nije imao volje da objašnjava svrhu i cilj ovog puta.

— Seizmografi su registrovali nekoliko drhtaja kore do pet metara — saopšti Piter pošto im se pridružio.

— Pogledaću to — reče Bosanac i sa sendvičom u ruci pođe do aparata.

— Zabilježeno je između drugog i trećeg sata — doviknu Piter.

Bosanac pogleda zapis i utvrdi pravac trusne struje. Dubina na kojoj se kretao talas pokazivala je da se radi baš o

Vetrovima. Sva tri drhtaja su bila istovetna. Analiza amplitude pokazala da je riječ o uzletištu udaljenom oko hiljadu kilometara, ali taj podatak nije bio pouzdan. Tek kada dođu u područje sa mogućnošću zvučnog prisluškivanja, moći će se utvrditi tačan položaj Vetrodroma. Bosanac dočrta provizornu mapu.

Piter je završio doručak i dolazio je da demontira instrumente. U tom času začuje se fijuk nad šumom. Vetrovi se vraćaju sa zadatka. Okolna šuma pusti zvuke straha pa odmah utihnu.

— Čim sklopimo opremu, krenućemo.

— U redu, ja ću biti gotov za deset minuta.

Bosanac pođe do ostalih. Kad je prelazio greben, na pojilu primeti dva slopa. Istog časa pomisli da bi im slopi mogli pomoći. Bešumno je otrčao do šatora i iz svoje torbe izvukao pištolj s injekcijom. Pre nego je krenuo ka grebenu dade znak drugovima da budu tihi. Zauze položaj odakle je mogao neometano gađati. Pištolj napuni »drogom za poslušnost« i pažljivo nanišani. Kratak grč označi da je hitac bio precizan. Bosanac pođe prema životinjama. Nepogođeni slop pobeže u šumu čim se pojavio na otvorenom. Drugi je mirno stajao. Bosanac mu priđe i nabaci mu uže preko vrata. Životinja se pokori.

Drugovi su bili prijatno iznenađeni kada Bosanac natovari slopa. Krenuše oslobođeni tereta i vidno raspoloženiji.

* * *

Pokušavao sam da pratim kretanje odbegle grupe, ali signal se sve češće gubio. Nedostajao mi je Piter koji je u stanici obavljao najsloženije tehničke poslove. Sada sam bio prinuđen da više angažujem pomoćnice. Bližio se praznik i trebalo je osigurati uzletanje našim Munjama. Kalak je već naručio oluju za prazničnu noć. Munje će napasti neprijateljski radar koji je nedavno otkriven u blizini reke Yos. Računar mi je dao procenu udaljenosti Bosančeve grupe. Oko 200 kilometara ih deli od nas. Pretpostavljam da im je bolje nego na stanici. Mislim da sam kukavica. Mogao sam im se i ja pridružiti kad su polazili.

— Mogao bi im se pridružiti — ispravlja me Stela.

— Šta si ti ovdje, špijun misli?

Vrlo sam nervozan u poslednje vreme. Jedan od nas sedmorice je suvišan. Ko će se povući prvi?

Još najviše tri dana možemo postojati zajedno.

Vraćajući se sa dežurstva svratio sam u Marininu sobu. Hladno me odbila.

Noćas ću spakovati torbu.

* * *

Irac je ostao na polovini puta. Nisu pomogle ni »pilule vedrine«. Prekinuo je sve veze s okolinom i ostao pod jednim drvetom u vreći za spavanje. Verovatno se nije pokušao suprotstaviti ni blunama koje su ga sigurno napale kad je ostao sam.

Bosanac se zabrinuo. Često je posmatrao Pitera, ali na njemu se nije moglo primetiti da će uskoro odustati.

Eva je bila pred samim slomom. Ostao joj je još samo jedan upotrebljiv čovek. Čak je i slop to osetio. Jednog jutra Bosanac je bio prinuđen da mu ubrizga još jednu dozu »droge poslušnosti«. Eva tog dana beše preterano vesela. Predveče je zaostala. Bosanac se vratio i zatekao je obešenu o jedno nisko drvo. Blune su poskakivale i trgale komade još toplog mesa.

Do Vetrodroma je ostalo još skoro 300 kilometara. Bosanac je bio zadovoljan. Piter će se sada lako odlučiti jer više nisu imali ženu.

Prešli su još pet kilometara dok se nije smrklo. Uvlačeći se u šator, Bosanac opazi da Piter nije postavio instrumente. Bejaše to prvi znak njegovog posustajanja. Sam uključi zaštitno polje i naredi Piteru da čuva stražu.

Ipak, u zoru, Piter je još bio živ.

— Nije bilo nikakvih signala na prisluškivaču. Moramo još ići nasumice.

— Kako znaš kad nisi postavio instrumente?

— Prisluškivač radi i pod zaštitnim poljem. Zar nisi znao?

— Znam za njega, ali seizmograf mora stajati van polja.

— Nema potrebe više za seizmomenjem. Do Vetrodroma imamo oko 260 kilometara. Sada slušam samo zvučne beleške.

— Znači, ti već sve znaš.

— Vetrovi su jednosedni. Moramo ukrasti dva.

— Od kada si špijun misli?

— Nisam, ali radim ovo — on se čvrknu po glavi.

— A kaže li ti to — i Bosanac se čvrknu, — kaže li ti da ne možeš ni deset dana izdržati bez žene?

— Što se toga tiče, tu smo jednaki. Zato moramo požuriti.

— E, vidiš, nismo jednaki. Ja mogu bez žene i celu godinu, a na Vetrodrom stižemo tek kroz dvanaest dana.

— Čekaj malo, ovu razdaljinu možemo preći za sedam dana, zašto da se zadržavamo?

— Zato što mi za krađu nije potreban partner.

— U redu, onda ja idem sam.

Od tog trenutka počela je trka između dvojice ljudi koji su se nadali da će uspeti da stignu do deponije 3-C-10. Piter je očigledno nešto našao o Minu i odredio sebi isti cilj kao i Bosanac. Drugog izlaza iz pakla nije bilo.

Pasivno ste mogli nekoga uvaliti u smrt, ali neko načelo u vama nije vam dopuštalo da svesno i aktivno nekoga uklonite. Tako je i Bosancu ostalo samo da prati Pitera i da se nada da će ovaj učiniti nešto na svoju štetu.

Pet dana Piter je držao snažan tempo, a naredne noći, Bosanac ču krike. Pošao je do njegove vreće i video tipičnu reakciju na seksualnu opterećenost. Piter se valjao po zemlji i mlatarao rukama. Životinjski urlik parao je noćnu tišinu. Posle ovoga uslediće samoubistvo. Pedeset kilometara pred Vetrodromom.

* * *

Nisam se uputio za Bosancem. Noseći torbu, pošao sam tog jutra prema izlazu, ali u hodniku Stela mi se obesi oko vrata. Jednostavno objašnjenje: Raptis se udaljio pre mene.

Na stanici je ponovo uspostavljena ravnoteža poslova.

Kroz nekoliko dana Snabdevač nas je popunio. Sveže snage izleđene su prema broju potrebnih radnih mesta i sve je opet bilo dobro. Podneo sam izveštaj o radu postaje Snabdevaču. Rutinski mirno, on primi novosti, zalupi vrata i diže se u noćno nebo. Isključih smetnje kojima sam pokrio njegov boravak. Vetrovi su se ispucali na lažnu postaju gde sam simulirao sletanje Snabdevača.

* * *

Nešto se dešavalo. Ipak taj Bal nešto vredi. Vog preuzme komandu. Sam se uputi u deponiju 3-C-10 da dočeka Bala, a u Centru ostavi svog pomoćnika da pripremi grupu za analizu.

»Ne samo da je počeo da se ponaša svojeglavo nego je popunio i druge kiborge« — mislio je Vog dok se približavao deponiji.

Min ga dočeka na ulazu u lavirint stvoren od olupina koje su se lepile jedna na drugu i gomilale u metalnu grudvu

što se lagano okretala oko centra sile. U središtu stotina hodnika Min je uredio sebi stanište i obavljao svoju dosadnu dužnost. Čekanje je bilo najteže od svih poslova. Obilasci deponije i povremeni smeštaji doplutalih mrtvih brodova činili su život malo ugodnijim, ali očekujući pravi zadatak Min je stario. Vog je stigao i Min je bio radostan baš kao i onda kad mu je na deponiji društvo pravio Bosanac, grub, ali zgodan momak.

— Stari, ovih dana pojaviće se Bal. Tvoj je zadatak jednostavan: moraš mi dovući neoštećenu kapsulu. Očekujemo veoma uspešan završetak eksperimenta i zato budi pažljiv.

— A šta će biti posle, šefe?

— Kasnije ćeš imati sličnog posla napretek. Kupićeš stotine kapsula mesečno. Dopremićemo ti odmrzivač, pa ćeš neprekidno biti u društvu pravih drugova.

— Hvala vam, šefe. Biće sve kako vi kažete. Stari Min je još upotrebljiv.

— Mislimo na to, ne brini. Ti si veoma važan za izvršenje ovog najstrože poverljivog zadatka.

Min se kikotaao zadovoljno.

* * *

Teško uočljiva iz vazduha, izlazna pista je bila lako dostupna iz šume. Bosanac se uspe do samog tunela. Odlučio da napulju dočeka noć kada će se lakše uvući u hangar.

Dva dana ranije bez reči je napustio iznurenog Pitera. Skoro svu opremu ostavio je njemu. I tako mu nije mogla koristiti. Poneo je samo zvučni prislušivač i deo lakog oružja. Pilule su mu ostale u opasaču pa je popio dve. Time je suzbio osećaj gladi i potrebu za snom.

Slopa je takođe ostavio drugu. Kada prođe dejstvo droge, životinja će se vratiti svome krdu.

Dosađivao se podešavajući pištolje. Sudeći po postaji koju je napustio, zemaljsko obezbeđenje Vetrodroma nije ni postojalo. Rat se vodio u vazduhu.

Nije se nikada čulo o bilo kakvom dejstvu pešačkih jedinica. Sledovanje goriva za mehanizaciju u postaji bilo je jedva dovoljno za tekuće poslove, a najbliža neprijateljska stanica bila je više od hiljadu kilometara daleko. O nekom pohodu vozilima na protivnika nije se moglo ni misliti. Letilice sukobljenih strana pokretane su nekom drugom energijom, ali

ni nje nije bilo dovoljno. Ipak svaki od deset godišnjih uzleta uništavao je pistu. Letela je uvek trojka i pri izletanju iz brda stvarala pravi mali potres koji je drobio metalnu površinu piste. Slično je bilo i kod neprijatelja.

Bosanac začuje šum i napregne čula držeći otkočeno oružje. Nakon tri minute na proplanak ispred njega izađe slop s Piterom na leđima. Bosanac zagunda.

Piter siđe sa životinje i skloni se u grmlje. Slop oklevaše nekoliko trenutaka pa pođe za njim. Bosanac promoli glavu kroz granje.

— Piter, dođi tiho ovamo. — Govorio je najtiše što se moglo. — I uspavaj to živinče.

U grmlju se ču blagi fijuk. Piter se pojavi sa stidljivim osmehom.

— Eto, uspeo sam da preživim krizu. Hteo ti to ili ne, moraćeš da prihvatiš tu činjenicu. Nisam te ja našao nego Slop po njuhu.

— Jest', već sam se pomirio s tim. Napravićemo veći cirkus.

— Čekaš noć?

— Da, mislim da je bolje.

— Svejedno je, ali neka ti bude. Treba se pripremiti.

— Vidiš da je vreme dobro. Čini se da neće poletati večeras.

— Može biti, ako je njihov sistem jednak našem.

— Pa valjda jeste.

— Priznajem da logično misliš, ali tvoja logika je previše gruba.

Bosanac se lupnu nekoliko puta po glavi, a Piter se nasmēja.

Mislim da je sada bolje. U novoj partiji nismo dobili ni jednog Bosanca. Žene su pitome, a momci nemaju ludih ideja. S njima se sasvim lepo može raditi.

Nadam se da ću večno ostati ovde. Život je miran i lep. Uživanje dolazi kad je potrebno, rad nije naročito težak pa sam vrlo blizu zaključku da se nalazim u raju. Novi gradevinac nije čangrizav, a dve devojke su do sada najlepši Snabdevačev poklon. Začudo, ne žude za pilotima.

Prvi put osećam da mi je sadašnjost lepša od prošlosti.
Samo da tako i ostane.

* * *

Vog se zabavljao sa svojom crvenokosom sekretaricom i strpljivo čekao.

* * *

Bosanac je bio veoma uzbuđen. Oprezno je zakoračio u tunel. Priljubivši se uza zid, on pogleda Pitera koji je stajao iza njega i delovao veoma smireno. Bosanac zagrizе usnu i lice mu se zgrči.

— Ne bojiš se? — prošapta.

— Ne bojim.

— U redu, idemo.

Zar je moguće da se taj bledunjavi momčić ne boji? Niko od njih nije se bojao smrti, to se znalo, ali u mnogim situacijama ljudi iz postaje su pokazivali strah. Najčešće su se bojali ranjavanja i bola i zato su birali naglu smrt.

Sada su Piter i Bosanac bili u gnezdu neprijatelja i mogli su očekivati da budu uhvaćeni, mučeni najstravičnijim psihometodama, a toga su se svi najviše bojali. To su iskušali pre nego su došli u postaju, ali nisu znali zašto. Verovatno da bi po svaku cenu sprečili spuštanje neprijateljskog krstaša u postaju.

Kada dođu u deponiju, Bosanac će morati da malo bolje prouči Pitera. Morao je sebi priznati da, kada bi birao, izabrao bi takvog čoveka za pravog druga.

Bosanac uguši strah i oseti se mnogo bolje.

»Ako ne laže, stvarno je izuzetan« — pomisli on. — »Ali i ja mogu da se ne bojim.«

Pred njima se pojaviše ogromna vrata. Piter upali baterijsku lampu.

»Na to nisam mislio. Bez ovog momka ne bih daleko dogurao«, ponovo u sebi zagunđa Bosanac.

Vrata su bila zatvorena, ali je u zidu pored njih stajao jedan mali tunel. Uđoše unutra.

Stepenice su vodile u oba pravca. Bosanac pođe naniže pa zastade.

— Šta je sad?

— Bolje da idemo gore.

— Zašto?

— Ne znam.

— Pogledaćemo prvo dole.

Piter se progura pored njega i strči niz stepenice. Ispred njega se protezao dugačak hodnik. Piter dođe do prvih bočnih vrata i proviri unutra. Rukom mahnu Bosancu. Ovaj pri- trča. Iza vrata, u niskoj ali prostranoj hali ležali su Vetrovi. Ni sada nisu uspeli da ih dobro osmotre. Bosanac uskoči u ka- binu prvog, a Piter sede u drugi. Iz priča isluženih obavešta- jaca koji su u postaji radili kao rukovodioci mehanizacije sa- znali su dosta o načinu upravljanja letilicama. Časak zatim, Piter izađe, dođe do Bosanca i pogleda instrumente.

— Pritisnuo si 0. Dobro. Kad ti mahnem pritisni +. Ne pre.

— U redu.

Piter se pope u treći Vetar i pritisnu 0. Plafon se otvori, a pod poče da se diže. Piter skoči do prvog Vetra, uđe u ka- binu i zatvori vrata. Kad pod stade, Piter mahnu kroz bočni prozor.

Bosanac pritisnu +.

Grmljavina ispuni svaki deo prostorije. Velika vrata se digoše i dva Vetra zazujaše pistom.

Bosanac se osvesti tek kada Vetar uhvati hiljaditi metar. Komandu postavi na let u orbitu. Vetar se blago prope. Kroz prozor je video Piterovu letilicu.

»Verovatno nije ni osetio nesvesticu. Pratio me je. Zaista je dobar momak«, pomisli.

Dok su izlazili iz atmosfere tri lovca ih presretoše. Bosa- nac pokuša da im umakne, ali oni su bili veoma pokretni. Mo- rao je da se upusti u borbu. Vetar je imao svega šest projek- tila za odbranu. Bosanac ispali jedan i promaši.

Lovci ne odgovoriše vätrom. Samo su vrlo vešto mane- vrisali oko Vetrova. Bosanac ponovo nanišani i okide dva puta uzastopce. Prvi projektil zahvati jednog lovca i spali ga. Druga dvojica se udaljiše.

Bosanac vide Pitera kako beži velikom brzinom. I sam poveća brzinu. Posle nekoliko sekundi uključi robot pilota. Brod je mogao nastaviti sam. Udariče direktno u orbitalnu stanicu. Sad je mogao aktivirati kapsulu.

Kutija izlete iz Vetra, a brod nastavi let. Ali u tom času jedan lovac se približi kapsuli i prikači je za svoj trup. Drugi sasu rakete na Vetra.

* * *

Min je uhvatio kapsulu i odmah je utovarao na Vogov brod. Pun nove vitalnosti, stari ostade u deponiji očekujući

nove i nove kapsule. Vog je hitao u Centar kako bi što pre odmrzao Bala.

* * *

Kroz san Bosanac je slušao svog sagovornika kojeg nije mogao videti. Svuda oko njega širio se lepljivi, ljubičasti mrak.

— Ovo je njihovo najnovije tajno oružje. Borac obučen za napad na zemlji. Glatko se probio u Vetrodrom i ukrao brod. Čini se da ih isprobavaju u paru i može se reći da su imali uspeha. Drugi napadač je uspeo da pobegne našim lovcima. Međutim, mislim da im možemo doskočiti. Stvorićemo bumerang od ovog primerka i poslaćemo ga pravo na njihovu teritoriju. Sada će on biti naše tajno oružje.

— Odlično, majore. Izvršite tu zamisao što pre i što tačnije.

— Razumem, generale.

* * *

Bosanac oseti otpor prema namerama ovih nepoznatih oficira. Negde je sigurno pogrešio. Hteo je da pobegne od tog sumanutog rata, a dospeo je u ćorsokak. Možda je bilo bolje da je ostao u šumi i proživeo ostatak života u borbi sa životinjama. Ovako, ostao je samo oruđe u rukama nekih sumanutih generala.

Nikako nije mogao shvatiti da on zapravo i nije čovek već samo u jednom pravcu usmeren organizam sa telom živog bića, a mozgom ratnog automata.

Za nekoliko sati obrade on više nije bio Bosanac. Svest o pripadnosti ranijim drugovima bila je izbrisana. Novi program u njegovom mozgu nametao je nove stvari. Ali u biti, ništa se nije menjalo, ponovo je bio rat i ponovo je bilo neprijatelja koje treba uništiti.

* * *

Vog je bio besan. Pretpostavljenima je morao podneti poražavajući izveštaj. U kapsuli Vetra našli su telo tehničara Pitera i nikome nije bilo jasno kako je on dospeo u nju. Kada su saznali za beg Bala mislili su da će njegovi pratioci otpasti još u šumi. Probudivši se iz hibernacije, Piter se ponašao potpuno standardno za njegovu seriju. Ni traga nekoj snalažljivosti ili hrabrosti. Sve što ga je interesovalo bili su aparati koji su ga okruživali u laboratoriji.

Bosanac je nestao netragom.

Goru situaciju od ove viši inspektor Kiborg-odelenja nije mogao ni zamisliti. Sada kada su se ostvarila njegova crna predviđanja u vezi s Balkancem, kodirano Bal-3230, žargonski Bosanac, bio je vrlo, vrlo ljut.

* * *

Jutros me naglo zbolela glava, onog časa kada su mi javili da se iz šume pojavio Bosanac. Tražio sam da ga dovedu u glavnu sobu gde sam po običaju dežurao. Moraću ga se nekako rešiti. Taj čovek unosi nemir gde se god pojavi. Ja to ne volim. Meni treba staložena posada, ja hoću svoj raj jer imam na njega pravo. Pojavio se iznenada, sav odrpan od tumaranja po šumi. Pozdravio me isto onako nabusito kao nekad i prišao komandnoj ploči. Mislio sam da ću ga uspeti nagovoriti da se vrati u šumu. Ali on nije obraćao pažnju na mene. Pogledao je instrumente i pritisnuo jedno dugme.

— Šta to radiš!?

Pojurio sam do ploče i ugledao crvenu svetlost iznad pritisnutog dugmeta.

Bosanac je isključio zaštitno polje.

Pokušah ga ponovo uključiti ali on me grubo odgurnu.

U istom času na postaju se sručiše krstaši...

● 7	Zvonimir Furtinger:	TREBAM TVOJE TIJELO
● 53	Iskra Mikačić:	LJETNA NOĆ OKO STABLA DIVLJE KRUŠKE
● 59	Atila Gere:	ZAR I TI, SINE BRUTE? (A kiserlét)
● 61	Marko Tadić	OTAC
● 64	Branko Piháč:	OSVETA PROFESORA APIUSA
● 90	Goran Pavelić:	NE ZOVITE NAS — DOĆI ĆEMO SAMI
● 97	Jaša L. Zlobec:	TEROCENTRIZAM
● 104	Slobodan Ćurčić:	PLANKTON
● 108	Dimitrije Jovanović:	PLANETA FER-PLEJA
● 123	Alemko Gluhak:	DVA KRVNIKA I JEDNA ŽRTVA
● 128	Branko Belan:	ANTIBALZAM 2007
● 144	Dragoslav Perić:	LAVIRINT
● 149	Milutin Žikić:	LEK
● 150	Krešimir Marovski:	SUMRAK
● 157	Damir Mikuličić:	ČUVARI VREMENA (radio-priča)
● 163	Miodrag Gajić:	METAMORFOZA
● 170	Ognjen Nikolić:	STIŽE POMOĆ
● 179	Miroslav Trbović:	BAL-3230

U prvoj zbirci jugoslavenske znanstvene fantastike

YU SIFRUS

možete pročitati kratki roman

Trebam tvoje tijelo

što ga je napisao

Zvonimir Furtinger

te dvadesetak priča kojima su autori

Branko Belan

Damir Mikuličić

Branko Piháč

Iskra Mikačić

Goran Pavelić

Jaša Zlobec

Alemko Gluhak

Miroslav Trbović

Atila Gere

Marko Tadić

Slobodan Čurčić

Dimitrije Jovanović

Ognjen Nikolić

Dragoslav Perić

Milutin Žikić

Krešimir Marovski

Miodrag Gajić

i drugi